

dr. selim tanyeli

**TÜRKİYE'DE
MARKSİZM
VE
ULUSAL
SORUN**

EKİM 1987

10 DM

LIV. TUR. 826

06/02/2017

530 TAN TUR

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM I

MARXİZM-LENİNİZMDE ULUS KAVRAMININ YERİ..	1-36
I- ULUS TEORİSİ.....	1-9
II-HALK TOPLULUKLARI, ULUSAL VE ETNİK GRUPLAR, MİLLİYETLER.....	9-14
a-Halk toplulukları (Völkerschaften).....	9-10
b-Etnik gruplar.....	10-11
c-Ülusal gruplar.....	11-11
d-Milliyetler.....	11-14
III-ULUSAL İLİŞKİLER: ENTERNASYONALİZM-NAS- YONALİZM.....	14-31
IV -ULUSLARIN VE ULUSLARARASI İLİŞKİLERİN GELİŞMESİNDE OBJEKTİF, MADDİ TEMELLER...	31-35

BÖLÜM II

KAPİTALİZM VE ULUSAL-SÖMÜRGE SORUNU.....	36-83
I- GENEL OLARAK SORUN.....	36-46
1-Gelişen kapitalizm döneminde (Tekel önce- si kapitalizm döneminde) ulusal sorunun esası.....	37-41
2-Emperyalist aşamada ulusal sorunun esası.....	41-46
II -KAPİTALİZMDE ULUSAL SORUNUN ÇÖZÜM ŞART- LARI-İŞÇİ SINIFI VE ULUSAL SORUN- (I)..	46-61
III-KAPİTALİZMDE ULUSAL SORUNUN ÇÖZÜM ŞART- LARI (II).....	61-83
1-Birinci Dünya Savaşı sonrasında ulusal ve sömürge sorunu.....	61-73
2-Ekim devrimi ve ulusal sorunun muhteva- sında değişmeler.....	73-78
3-Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşa- sı ve bunun burjuva toplumda ulusal so- runun muhtevasını etkilemesi.....	79-83

BÖLÜM III

SOSYALİZM VE ULUSAL SORUN.....	84-103
I- SOSYALİZMDE ULUSAL SORUNUN ÇÖZÜLMESİ...	84-88
II -SOSYALİST TOPLUMDA ULUSLAR VE HALK TOP- LULUKLARI.....	88-95
1-Ulusların sosyalist gelişmesinde bazı önemli faktörler.....	89-92

2-Sosyalist ulusların bazı özellikleri ve gelişme eğilimleri.....	92-94
3-Ulusların sosyalist gelişmesi ve enternasyonalizm.....	94-95
III-SOSYALİZMDE ULUSAL DEVLET VE BÜYÜK İNŞASINDA BAZI SORUNLAR.....	95-103
1-Lenin'in sosyalist ulusal devlet kurma üzerine öğretileri.....	98-103

BÖLÜM IV

GÜNÜMÜZDE DÜNYA DEVRİMCİ SÜRECİ VE ULUSAL SORUN.....	104-127
I- DÜNYA DEVRİMCİ SÜRECİ VE GELİŞMİŞ KAPİTALİST ÜLKELERDE ULUSAL SORUN.....	108-114
1-Dünya devrimci sürecinde komünist hareket ve ulusal sorun.....	108-111
2-Gelişmiş kapitalist ülkelerde ulusal sorun.....	111-114
II-GERİ VE BAĞIMLI ÜLKELERDE ULUSAL SORUN.....	115-127
1-Ulusal kurtuluş hareketlerinde ulusal kurtuluş ve sosyal kurtuluş arasındaki fark.....	115-118
2-Ulusal oluşum ve yapılaşma süreci.....	118-127

BÖLÜM V

ULUSAL SORUN VE İDEOLOJİK MÜCADELE...	128-172
I- SOSYALİZM VE ULUSAL SORUNDA İDEOLOJİ.....	130-136
1-Sosyalizmde ulusların ve halk topluluklarının sosyal ve enternasyonal birliğinin doğuşu.....	130-133
2-Sosyalizm ve enternasyonalizm.....	133-136
II -SOSYAL-EMPERYALİZM VE ULUSAL SORUN...	136-172
1-Ulusların kaynaşması ve revizyonist "homogen Sovyet halkı" teorisi.....	136-142
2-Kapitalist olmayan gelişme yolu, sosyalizme yönlük gelişme yolu ve sosyal-emperyalist neo-kolonyalizm.....	142-159
2.1-Kapitalist olmayan gelişme teorisinin oluşum tarihçesi.....	144-157
2.2-Sosyalist sistemle kapitalist olmayan gelişme yolu arasındaki diyalektik karşılıklı etkilenme olgusu.....	157-159

3-Kapitalist olmayan gelişme yolu, bugün Sovyet sosyal-emperyalizminin dayandığı en önemli neo-kolonyalist tezlerden birisidir.....	159-172
3.1-Sovyet revizyonistlerinin diğer ülkelere yaklaşımı.....	161-163
3.2-Sovyet revizyonistleri bu iki tez/teori ile geri kalmış ülkelerdeki mevcut sosyo-ekonomik yapıyı sürekli kılmayı amaçlıyorlar.....	163-169
...	
3.6-Sovyet revizyonistlerinin "kapitalist olmayan gelişme yolu" ve "sosyalizme yönelme" teorilerinde iç ve dış faktörlerin önemi.....	169-172

BÖLÜM VI

TÜRKİYE'DE ULUSAL SORUN.....	173-242
I- TÜRKİYE DEVRİMCİ HAREKETİNİN ULUSAL SORUNA YAKLAŞIMI.....	174-200
1-Giriş.....	174-187
2-Ulusun uluslaştırılması.....	187-193
3-Ulus içi ve uluslar arasındaki ilişkiler.....	193-198
4-Ulusun dinamik güçleri.....	198-200
II- KÜRT ULUSUNUN KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI.....	200-242
1-Kürt nasyonalizminin bazı yansıyaş alanları.....	200-211
2-Yakın geçmişteki Kürt ayaklanmalarının karakteri üzerine.....	211-226
3-Günümüzde Kürt ulusal mücadelesi.....	226-234
4-Kürt ulusu açısından ulusal kurtuluşun elde edilmesi.....	234-239
5-Sınırların tesbiti sorunu.....	239-242

BÖLÜM VII

DEVRİMCİ PROLETARYANIN ULUSAL SORUN PROGRAMI VE EAZI SONUÇLAR.....	243-249
KULLANILAN LİTERATÜR.....	250-255

ÖNSÖZ

Eski "yoldaşlar"la, devrimci proletaryanın ye-
gâne "marksist-leninist" örgütündeki, o, işçi sı-
nıfının denediği ve sınıdığı örgütteki birliği -
miz, bizim için devrimin can alıcı sorunlarının
yeniden gündeme gelmesiyle ayrılığa dönüştü. Bu
çok çirkin bir ayrılık oldu, düşünülebilecek bü-
tün siyasi şahsiyetsizliğin bile bile sergilendi-
ği bir ayrılık oldu. Böyle bir ortamda ulusal so-
run hakkındaki görüşlerimizi söyleme imkânı bula-
mamıştık. Bugün elimizde olan bu imkânı özgürce
kullanıyoruz. Özgürce kullanıyoruz diyoruz, çünkü
önder bozuntularının, düşünmek isteyenlere örgüt-
sel disiplin ve mücadele adına hangi burjuva oyun-
lar oynadıklarını, gelişmenin önüne engeller çı-
kardıklarını çok iyi biliyoruz.

Bu hain çete Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapı-
sı hakkındaki görüşlerimizi 1979'un başından beri
tanır. Dahası, bu konu kendileriyle 1978'in
Ocak ayında konuşulmuştur ve bu konuda bir çalış-
manın ne denli zorunlu olduğu, böyle bir çalışma
olmaksızın devrimci mücadeleninde olmayacağı bil-
dirilmiştir. 1979'un Şubat-Mart'ında ve 1980'in
Ocak ayında kendilerine sunulan çalışmalar 1978
Şubat'ındaki konuşmaların doğrudan ürünüdür.

Ulusal sorun üzerine ilk çalışmamızı "Devrimci
Teori"de (Mart 1980, Sayı 6) çıkan "Ulusal Sorun
ve devrimci proletaryanın tutumu" yazısı ışığın-
da ele almıştık. Sonuçta, çelişkili bir yazı or-
taya çıktı. Çünkü, bir taraftan sosyalist devri-
mi gündeme getirirken, diğer taraftanda ulusal so-
runun demokratik devrim temelinde çözümü olmazdı.
Bu çelişkiyi, yazının son iki bölümünü (Türkiye
üzerine olan bölümler) tamamen yeniden yazarak
düzelттіk, beşinci bölümü de başka bir yazıdan
aldık.

Türkiye devrimci hareketinin, bu arada da i-
çinden geldiğimiz "işçi sınıfının denediği, sına-
dığı ve kendine önderlik edecek örgüt" olarak ka-
bul ettiği aile yuvasının da Türkiye gerçeği hak-
kında zerre kadar haberi yoktur. Yakın geçmiş bu-
nu çok açık bir şekilde göstermektedir. Genel la-
fızları, genel formülleri tekrar etmekle ne ka -

dar ve nasıl bir yol alınabileceğini Türkiye pratiği göstermiştir.

Türkiye devrimci hareketi ulusal soruna ciddi-yetsiz yaklaşmaktadır, ulusların kendi kaderini tayin hakkına 'ezileni' kurtarma anlayışıyla yaklaşmaktadır. Başka türlü de olamazdı. Çünkü, Türkiye devrimci hareketi ulusal sorunda proletaryanın sınıfsal tavrını tamamen göz ardı etmiştir ve küçük-burjuva devrim anlayışını bu konuda da sergilemiştir.

Lenin, "biz ulusal programımızı proletaryanın bakış açısına göre hazırlıyoruz" (C.20, s.20) demektedir. Türkiye gerçeğini yorumlamamız ve tabii bu arada ulusal soruna da bakışımız, Lenin'in bu sözünden hiçbir şey anlamadığımız sergilemekte -dir.

Diğer taraftan Türkiye devrimci hareketi ulusal sorunu dar kapsamlı olarak ele almaktadır. Ulusal sorunun emperyalizmle, sosyal-emperyalizmle ve sosyalizmle bağını kurmamaktadır veya da bunu oldukça tali olarak ele almaktadır. Bu, başlı başına bir eksikliklerdir.

Lenin, "bazı komünistleri biraz kazırsanız şovenizmle" karşılaşabilirsiniz der. Biz bu yazımızda ulusal sorun açısından demokratik devrim tezini ve Kürt örgütlerinin soruna yaklaşımını biraz kazıyacağız ve marksizm-leninizm adına yapılan küçük-burjuva devrimciliğini, kapitalizm savunuculuğunu ve ezilen ulus nasyonalizmini göstermeye çalışacağız.

S. Tanyeli

Kasım 1986

Institut kurde de Paris

MARKSİZM VE ULUSAL SORUN

BÖLÜM I

MARKSİZM-LENİNİZM'de ULUS KAVRAMININ YERİ

Marksızm-Leninizm çağımızın en ileri, devrimci öğretisidir. İnsanlığın diğer bütün sorunlarında olduğu gibi ulusal ve ulusal ilişki sorununun çözümünde de Marksızsm-Leninizm çok önemli bir rol oynar. Marksızsm-Leninizm ulusların doğuşunu ve gelişmesini, keza ulusal ilişkilerinde şekillenmesini öğretir. Proletarya ya ulusal sorununun çözümünde en doğru politikanın nasıl olacağını, ulusların birbirlerine yakınlaşmalarını, bütün uluslardan emekçilerin proleter enternasyonalizmi temelinde birleşmelerini öğretir.

Marksızm-Leninizm de uluslar üzerine öğretti, ulus teorisini kapsamına alır, ulusal sorunun muhtevasını ve çözüm yollarını açıklar. Şimdi bunun nasıl olacağına ve ne anlama geldiğine bakalım.

I- ULUS TEORİSİ

İnsanlık ilerlerken, tarihi süreç gelişir - ken sürekli birbiri arkasına gelen veya aynı anda yer alan insan grupları varolmuştur. Bunlardan biri olmaksızın diğeri düşünülemez. Örneğin insan grupları olmazsa tarihi süreçten bahsedemeyiz. Tarihi süreç insan gruplarının gelişme sürecidir. Bu süreçte insanlar hem sınıfsız, hem sınıflı, ulusal v.s. temellerde topluluklar halinde var olmuşlardır. İnsan toplulukları maddi şartları doğdukça farklı yapılar olarak gelişmişlerdir. Bu toplulukların içinde aşiret, milliyet, ulus gibi sosyal tarihi topluluklar önemli rol oynarlar. Çıkış noktaları farklı olan ve farklı şekillenen bu sosyal tarihi topluluklar, bütün insanlığın, komünist toplum aşamasına varmasıyla kaybolacak, yerini aynı olan enternasyonal topluma bırakacaktır. Ama, insanlık bu aşamadan çok

uzaktadır.

Her ne kadar ulusun doğuşu kapitalist sistemle birlikte gündeme gelmişse de, çeşitli insan topluluklarının etnik özelliklerini belirtmek için, ulus anlarına gelen latince "natio" kelimesi ikibin seneden beri kullanılmaktadır. Natio ile kastedilen akrabalık bağlarıyla, birbirlerine bağlı, lisanları, gelenekleri ve inançları aynı olan topluluklardır. Bu ifade açıkki, önceleri en ilkel biçimiyle Gentil ve sülale toplulukları için kullanılmıştır. Daha sonraları belli bir devletin, belli bir toprakta yerleşik olan halkın tanımlanması için kullanılır olmuştur. İfade olarak natio, toplumların gelişmesine paralel olarak gelişmiş ve en modern anlamında kapitalist sistemde bulunmuştur.

"Üluslar, toplumsal gelişmenin burjuva çağının kaçınılmaz bir ürünü ve kaçınılmaz bir formudur" (1).

burjuva çağda, kapitalizmde-modern anlamıyla doğan ulus-nation- sosyalizmde de varlığını korur. Ancak, bütün dünya komünizm aşamasına geçtiğinde ulusta kaybolur. Ne varki, ulus kaybolana kadar, yani insanlık komünizm aşamasına varana kadar, ulus insanlığın bütün gelişme aşamalarında etkin bir rol oynar.

Marxizm-Leninizmin ustaları, Marks, Engels, Lenin ve Stalin- ulus teorisini diyalektik-materyalist açıdan bütün yönleriyle araştırmışlar, temellendirmişler ve burjuvazinin metafizik, idealist ulus anlayışını çürütmüşlerdir.

Marks ve Engels ulusların ve ulusal ilişkilerin gelişmesini kapitalizmin gelişmesine bağlı olarak ele almışlar ve çoğu yazılarında soruna yaklaşmışlardır. Onların yaklaşımlarını belli noktalarda toparlayabiliriz.

1- Toplumsal gelişmenin ulusal formunun doğuş karakteri, kapitalizmin doğması ve hakim olmasıyla ilişki içinde ele alınır ve aynı zamanda ulusal topluluklar geçici-tarihi-karaktere sahiptirler (2).

2- Ekonomik faktörler, özellikle toplumun ekonomik hayatı ulusların ve ulusal ilişkilerin doğmasında ve gelişmesinde belirleyici olmuştur (3).

3- Sınıfsal özü olan faktörler; burjuva milliyetçiliği ve proleter enternasyonalizmi ulusal ve uluslararası süreçlerin gelişmesini etkiler (4).

4- Toplumun lisan ve toprak birliği ulusların doğmasında çok önemli rol oynar. (5)

5- Ulusal kültür, ulusal bilinç, ulusal karakter ulusların gelişmesinde önemli etkindir. (6)

Marks ve Engelsten sonra marksist ulus teorisini geliştirerek, yeni bir aşamaya Lenin ve Stalin getirmişlerdir. Lenin emperyalist çağda ulusların ve ulusal ilişkilerin gelişmesini, bu gelişmeden doğan sorunların hem genel olarak, hem de ideolojik mücadelede de ön plana çıktığını koymuş, proletaryanın, emperyalizme ve burjuvaziye karşı mücadelesinde dikkati nazara almak zorunda olduğu faktörleri göstermiştir. Lenin'in bu soruna ne denli önem verdiği bilimsel-teorik çalışmalarının ilk adımlarında konuya eğilmesiyle anlaşılmaktadır.

Lenin, Valkstümler hareketine karşı mücadelesinde, bunların ideolojilerinin tutarsızlığını sergilerken aynı zamanda, ulus kavramının saptırılmasına karşı geliyor ve bunu, Marks ve Engels'in materyalist anlayışları temelinde geliştire yordu.

Lenin'in ulus kavramını tanımlamasında en çok önem verdiği nokta, ulusun sosyal özünün, yani sosyal ve etnik olanın doğru tespitinin açık seçik yapılmasıydı. Lenin'in sorunun bu noktasına önem vermesinin nedeni vardı. Örneğin volkstümler hareketinin ideloğu N. Michailowski'ye göre ulus, etnik bir katagoriyi ifade ediyordu ve ulusal bağlar soy-sülale-bağlarının devamı ve genelleştirilmiş şekliydi. Böylelikle ulus kavramının özü, etnik görünümüne indirgenmiş oluyor ve sosyal süreçten, çelişkili sınıfsal karakterinden kopartılıyordu. Bu görüşün tam tersine Lenin, ulusun sosyal özünden hareketle, sınıfların ve sınıf mücadelesinin ulusun doğuşundaki ve gelişmesindeki yerini ve önemini koyuyordu. Lenin için esas olan, ulusal bağların doğuşu, burjuva-sosyal bağların doğuşundan başka bir şey değildi ve ulus

kavramı, onu oluşturan sınıfların çelişkilerinden kopuk olarak ele alınamazdı.

"Bu süreci (iç pazarın gelişme süreci.ç.n.) kapitalist tüccarlar yönlendirdikleri için doğan bu ulusal bağlar burjuva bağlardan başka bir şey değildi" (7).

"...Burada "ulus" kavramı, bu "ulusu" oluşturan sınıfların arasındaki çelişkilerden suni olarak soyutlanmasına dayandırılıyor" (8).

Proletarya ile burjuvazi arasındaki sınıf mücadelesinin giderek keskinleşmesi ulusal ilişkileri ve esas itibarıyla ulus sorununu, devrimcilerle oportünistler arasında ideolojik mücadelenin temel sorunları durumuna getirmiştir.

Artık ulusal sorunda oportünizme, idealist ulus anlayışına karşı mücadele enternasyonal karakter alıyordu. Kitekim Lenin 1914'ün başlarında marksistlerin ulusal sorunun teorik açıklamasına az önem verdiklerini belirtecekti. Ulusal sorunada oportünist yaklaşımın, uluslararası planda mücadele faktörü olmasından sonra Lenin, ulusal sorunda iki farklı teorinin olduğunu belirtiyordu. Bunlardan birincisi, soruna marksist yaklaşım olan ulus kavramının diyalektik-materyalist yorumu ve ikincisi de, soruna oportünist yaklaşım olan ulus kavramının idealist yorumuydu. Bu teorinin başını çekende Ansturya'lı oportünist Otto Bauer'di.

Otto Bauer, ulusun tanımını "kültür topluluğu" olarak yapıyordu. O. Bauer, ulusal sorunun sosyal içeriğini, ulusun kapitalizmde sınıfsal öze dayanan çelişkili durumunu göz ardı ediyor, milliyetçiliğe karşı enternasyonalizmin rolünü ve dolayısıyla burjuvazi ile proletarya arasında ideolojik mücadelede Enternasyonalizmin ve nasyonalizmin rolünü görmüyordu. Onun soruna yaklaşışı bunu engelliyordu. O. Bauer'in ulus anlayışı burjuva nasyonalizmiydi (milliyetçiliğiydi), onun bu anlayışı, nihayetinde burjuva milliyetçiliğinin temelden dirilmesine hizmet eden etnik faktörleri abartmasından, kapitalizmde ulusun sınıfsal özü olan çelişkili yapısına önem vermemesinden kaynaklanıyordu. Lenin, Otto Bauer'in

ulus anlayışını "sosyalizmde nasyonalizm" olarak açıklıyor onun, enternasyonalizmi tamamen unuttuğunu belirliyordu. Lenin için Otto Bauer'in teorisini ulusal oportünizmdi.

Otto Bauer ulusun tarihi karakterini reddediyor, ulus kavramının bazı özelliklerini ya oportünistçe yorumluyor yada sadece belirtmekle yetiniyordu. Aynı hatalara Kautsky'de düşmekteydi.

Lenin ulusal sorunun, ulus kavramının oportünist yorumuna, ulus kavramını karakterize eden belli noktaların esas içeriklerinden kopartılarak belirtilmesine karşı mücadele etmiş, marksist ulus terorisini geliştirmiştir. Lenin bu mücadelede ulus kavramını karakterize eden noktaların içeriğini ve karşılıklı birbirini etkileyen özelliklerini açıklamıştır. Dil ve toprak bütün - lüğü bu özelliklerindedir. Aynı noktalara Bauer ve Kautsky'de değinmiştir. Ama örneğin Kautsky, dili, ulusun sadece önemli bir özelliği olarak belirtmiş, dili sadece etnik bir faktör olarak görmüştür. Ama Lenin, etnik faktör olarak dilin rolüne çok önem vermiş, bunun ulusun değişme ve gelişmesinde sosyal bir rol oynadığını vurgulamıştır.

Lenin, Otto Bauer'in (Kautsky'ninde) ulusun doğuş ve gelişmesinde rol oynayan toprak bütünlüğü anlayışına karşıda mücadele etmiştir. Bauer için ulus eksterritorial bir katagoridir. Kautsky de ulus anlayışını belli toprakta oturanlar olarak ifade eder. Elbette ki, bir ulusun doğmasında ve gelişmesinde Territorium (toprak bütünlüğü) etnik bir karakter taşır. Ama esas olan bunu sadece belirtmek değil, onun ulusun doğmasında ve sosyal gelişmesinde oynadığı rolü açıklamaktır. Lenin için bu nokta esasken, Kautsky ve Bauer için esas değildir.

Lenin için ulus kavramının tanımlanmasında ekonomik özellik esasa özgü, çok önemli bir faktördü. Bu faktör Otto Bauer için hiç bir önem taşımazken, Kautsky bu faktörü görmemezlikten gelmekteydi. Lenin, ulusun ekonomik bağların gelişmesiyle, iç pazarın doğmasıyla oluştuğunu, diğer faktörlerin bu gelişmeye tabi olduklarını vurgu-

luyordu.

Ülusal sorunu, Lenin'le birlikte ve Lenin'den sonra marksist temelde yorumlayan ve savunan Stalin'dir. Stalin, 1913'te yayınlanan "marksizm ve ulusal sorun" kitabında ulusu şöyle tanımlar.

"Ülüs, dil, toprak, ekonomik hayat ve kültür ortaklığında meydana çıkan ruhi karakter birliği temelinde tarihi olarak sağlam insan topluluğudur".

Stalin'in, görünüşte basit olan sorulu ve açıklamalı ulus kavramını tanımlaması ve onun genel olarak ulusal soruna yaklaşımı, ulusal sorunun kavranmasında dünya komünist hareketine büyük katkısı olmuştur.

Ulus kavramını tanımlarken dikkat etmemiz gereken noktaları şöyle sıralayabiliriz.

a- Ulus tarihi olarak doğan bir topluluktur "ulus ırklardan ve soy birliğinde değil, bilakis tarihi olarak doğan insan topluluğudur" (Stalin, aynı yer). Bu tanımında ifade ettiği gibi ulus, ebediyen var olan bir katagori değildir.

b- Bir topluluğu ulus yapan özelliklerden birisi, en önemlisi ekonomik birliktir. "Ekonomik yaşam birliği ulusun karakteristik özelliklerinden birisidir" (Stalin, a.9.4.).

c- Bir toplumu ulus yapan özelliklerden bir diğeri lisan (dil) birliğidir. "Öyleyse lisan birliği ulusun karakteristik özelliklerinden biridir" (Stalin, a.9.y.)

d- Bir toplumu ulus yapan özelliklerden birisi de toprak bütünlüğüdür. "Toprak bütünlüğü ulusun karakteristik özelliklerinden birisidir" (Stalin, a.9.4.).

e- Ruhi özellikte bir toplumu ulus yapan faktördür. "Kültür birliğinde ifadesini bulan ruhi birlikte ulusun karakteristik özelliklerinden birisidir" (Stalin, a.9.y.).

Bu özelliklerden birisinin eksikliği veya bu özelliklerinin tek tek ele alınması ulus kavramının çarpıtılmasına ve yok olmasına götürür. Bununla ilgili olarak Stalin şöyle diyor.

"Ulus kavramının tanımlanması için belirtilen özelliklerin tek tek ele alınmasının kafi

gelmeyeceği vurgulanmalıdır. Ulusun, ulus olmaktan çıkması için bu özelliklerden sadece bir tanesinin olmaması yeterlidir" (Stalin. a.g.y.).

Marksist ulus teorisinin önemli noktalarından biride, ulus tipleri ayrımı yapmasıdır, yani, ulus tiplerini ve bunların özelliklerini tespit etmesidir.

Marksist ulus teorisi, ulus tiplerini mevcut üretim biçimine göre tespit eder. Bu tespite göre iki modern ulus tipi vardır: Kapitalist uluslar (veya burjuva ulus), Sosyalist uluslar.

Kapitalist (burjuva) uluslar: Kapitalist uluslar, parantez içindedeki belirtildiği gibi burjuva uluslar olarakta isimlendirilir. Böyle karakterize, ulusun doğmasında ve gelişmesinde burjuvazinin oynadığı rolden kaynaklanır. Ne varki, kapitalist ulus yerine burjuva ulus kavramının kullanılması, her dönem için değil, kapitalizmin gelişmeye başladığı, burjuvazinin gericiliğe (feodalizme) ve emperyalizme karşı tavrı aldığı süreçlerde geçerlidir.

Eskiden, emperyalizm öncesi kapitalist gelişme döneminde burjuvazi genel olarak feodalizme karşı mücadele ediyor, ulus içinde önderlik rolünü oynuyor ve emekçilerle birlik olmanın, aynı topluluğa, ulusa ait olmanın unsurlarını taşıyordu. Aynı bu özellikleri taşıyan burjuvazi bugünde, milli burjuvazi olarak, anti-feodalik, anti-emperyalistlik temelinde vardır. Ne varki kapitalizm gelişerek son aşaması olan emperyalist çağa girmesiyle ve aynı zamanda Rusya'daki sosyalist Ekim devrimiyle, uluslar arası komünist hareketin gelişmesiyle ulusların iç yaşamlarında değişmeler olmuştur. Bunun sonucu olarak, burjuvazi, ilerici olma, ulusa önderlik etme özelliklerini ve bütün toplumla, proleterlerle, emekçilerle ortak yönlerini giderek kaybetmiştir. Kozmopolitleşen burjuvazi, ulusal çıkarları satmaya, ulusal kültürü, diğer bütün ulusal değerleri çarptırmaya başlamış, kendi ulusundan kopmuştur.

Emperyalist çağda, gelişmiş kapitalist ülkelerde artık, ulusun ve onu oluşturan sınıfların birliği için önemli bir faktör olarak ulusal

topluluk devrini doldurmuştur. Böylesi ülkelerde Lenin'in dediği gibi, artık tüm ulusu kapsamına alan ulusal görevler artık objektif olarak yoktur.

"İngiltere, Almanya, Fransa vs. gibi gelişmiş ülkelerde ulusal sorun çoktan çözülmüştür. Ulusal birlik çoktan devrini tamamlamıştır ve "genel ulusal görevler" artık objektif (a.ç.L.) olarak yoktur" (9).

Bunun yerine aynı ulus içinde toplumsal gelişmede sınıf çelişkileri ve farklı uluslardan aynı sınıfın unsurlarının birliği önem kazanmıştır. Lenin şöyle der.

"Fabrikalarda çeşitli uluslardan işçiler beraber çalışıyorlar. Gerçekten ciddi ve köklü her siyasi sorunda gruplaşma uluslara göre değil sınıflara göre olmaktadır" (10).

Belirttiğimiz tarihi gelişmeden dolayı olsa gerek, Marks ve Engels sürekli "Kapitalist Ulus" ifadelerini kullanırlarken, Lenin'de aynı terimi kullanmasının yanı sıra "burjuva uluslar", "emperyalist uluslar" terimlerini de kullanmıştır.

Kapitalist ulus kavramı genellemeyi ifade eder. Uluslar, varlıklarını uzun bir tarihi süreç boyunca devam ettirirler. Bu süreç ulusların doğuşunu, gelişmesini ve olgunluk aşamalarını içerir. Bunun için ulusların hangi aşamada olduğunu belirlemede farklı terimlerde kullanılır. Örneğin "en çok gelişmiş kapitalist ulus, emperyalist ulus veya az gelişmiş kapitalist ulus".

Sosyalist uluslar; sosyalizme geçişle uluslar, kapitalizm döneminde oluşmuş olan özelliklerini kaybetmezler. Öyleki, Lenin ve Stalin döneminin Sosyalist Sovyetler Birliğinde olduğu gibi, çok uluslu sosyalist devlette de, uluslar özelliklerini yitirmezler. Ama bu özellikler giderek köklü bir değişime uğrarlar.

Bir toplumun uluslaşması için, o toplumun mutlaka kapitalist aşamadan geçmesi gerekmez. Böyle bir toplum, pekâla sosyalist aşamada da uluslaşır, sosyalist ulus olur veya bir kapitalist ulus, sosyalizmde yeni özellikler kazanır. Bu özellikler, sosyalist ulusu, kapitalist ulustan ayıran toplumun yeni bağ ve ilişkileridir. Örneğin

kapitalist ulusta sınıf antogonizmi belirleyici olurken, sosyalist ulusta ortak sınıfsal amaç belirleyicidir.

Ulusal birlik, kapitalist uluslardan ziyade sosyalist uluslarda daha sağlamdır ve her iki ulustaki birlik anlayışı farklıdır. Örneğin, enternasyonalizm anlayışı bu noktada çok önemli rol oynar. Sosyalist enternasyonalizm, artık sosyalist ulusun önderi durumunda olan işçi sınıfının ve onun müttefiki olan emekçilerin politik, ideolojik ve sosyal pratiğini karakterize eder.

Ulusal kültür, ulusal bilinç, ulusal gelenek, ulusal ruh. vs. Sosyalizmde sürekli gelişir, temel değişimlere uğrayarak, kapitalist dönemden kalma özelliklerini atarak, daha da mükemmelleşir.

II-HALK TOPLULUKLARI, ULUSAL VE ETNİK GRUPLAR, MİLLİYETLER

a- Halk toplulukları (Völkerschaften):

Marksizm-Leninizmde "halk topluluğu" teriminin iki anlamda kullanıldığını görmekteyiz. Birincisi, bu terim Gentil ve kabile düzeninin yıkılmaya başladığı zamanla ulusun oluşumuna kapitalizmin doğmaya başlamasına kadar geçen dönem zarfında sosyal-tarihi toplulukları tanımlamak için kullanılmıştır. İkinci olarak halk kavramını ifade etmek için kullanılmıştır.

Halk topluluğunun oluşmasında en önemli özellik olarak kan bağlarına dayanan yapıdan, toprağa, belli toprak bütünlüğüne dayanan birliğe geçiş gösterilir. (11) Buna göre halk topluluğunda akrabalık bağları önemini kaybetmiştir.

Sosyalizm öncesi halk topluluklarının tarihi sürecin gelişmesine, insanlığın ilerleyişine katılımları, uluslara nazaran çok geri seviyede olmuştur. Bununla ilgili olarak Marks ve Engels, "Alman ideolojisi"nde şöyle derler: "şehirle kır arasındaki zıtlık barbarlıktan medeniyete, kableden devlete, yerellikten ulusa geçişle başlar..." (12). Yerellik, tarihi sürecin gelişmesine, insanlığın ilerlemesine katılımı

engeller. Halk topluluğunun yerelliği (lokalitesi) üretimin kırsal yapısına, feodal düzene te- kabul eden karaktere bağlıdır.

"Parsel köylüleri, üyeleri aynı durumda ya- şayan muazzam bir kitleyi oluştururlar...parsel köylüler arasında lokal bir bağ olmasına rağmen çıkarlarının aynı oluşu onlar arasında birliği ulusal bağları üretmez" (13).

"Halk toplulukları da uluslar gibi sosya-eko- nomik gelişmenin bir ürünüdür. Emegın verimlili- ğinin artması, genslerde ve kabilelerde özel mül- kiyetin ve giderek sosyal farklılaşmanın doğma- sını beraberinde getirmiştir. Bu gelişmede gen- til bağlarına dayanan birliği yıkarak, toprağa da- yanan birliğin oluşmasına neden olmuştur. Engels şöyle der.

"İş ne kadar gelişmemişse, ürünlerin mikta- rı, yani toplumun zenginliği de ne kadar sınır - liysa, toplum düzeni o kadar çok soy bağlarının tahakkümü altında gözüktür... soy bağlarına daya- nan eski toplum, yeni gelişen toplumsal sınıfla- rın çakışmasıyla parçalanır. Onun yerini devlet denen ve alt birlikleri soy birlikleri değil de , mahalli birlikler olan toplum alır..." (14)

Engels'den aktardığımız bir süreç sonuç o- larak neyi doğurmuştur? Bu sosya-ekonomik süreç sonuç itibariyle halk topluluklarının ilk tarihi formlarını doğurmuştur; Kölecilikle halk

toplulukları, feodalizmde halk toplulukları, kapitalizmde halk toplulukları.

Uluslaşma halk topluluklarının bir ileri a- dımıdır. Tarihte çoğu halk topluluğu giderek bel- li bir ulusu oluşturmaya başlamışlardır, yani ço- ğu halk topluluğu tek başına ulus olmamış, belli bir ulusu oluşturmak için veya oluşturarak kay- naşmışlardır.

Ulusla halk topluluğu arasında belli fark- lar vardı. Bu farkları da belirtmekte fayda gör- mekteyiz.

Halk topluluğunun ulus olabilmesi için her- şeyden önce sosyal olarak kalabalık olması, bel- li bir güce sahip olması, toprak bütünlüğünün

(belli bir toprağın) ve gelişmiş bir ulusal duygunun olması gerekir. Böylelikle, birlik ve bağımsızlık, uluslaşmak için şartlar oluşur. Bir halk topluluğunun üzerinde sürekli var olduğu toprakları olabilir. Sayısal olarak kalabalık olabilir. Ama kalabalık olmasına rağmen, beraber ve bir olmanın, birleşmenin güçleri zayıfsa, bunun için yetenek ve imkânlar yoksa veya verilmiyorsa-engelleniyorsa-bu halk topluluğu uluslaşmaz, asimile olur.

Ulusun oluşumunda olduğu gibi halk topluluklarının oluşumunda da ekonomik-maddi-ilişkiler ve çıkarlar çok önemli bir rol oynar. Bu ilişkiler halk topluluğunu oluşturan üyelerin birbirleriyle kaynaşmasına ve bu temelde halk topluluğunun doğmasına neden olur. Ama şunuda unutmamak gerekir; Kapitalizmde halk topluluklarının üretici güçlerinin, iş bölümünün, iç pazarın ve dış ilişkilerin gelişme seviyeleri uluslardakine nazaran çok geridir.

Belirttiğimiz önemli iki noktadanda anlaşılacağı gibi, halk topluluğunda ve ulus oluşta aynı özellikler belirleyici olmaktadır; Dil birliği, toprak bütünlüğü, ekonomik kültürel birlik, etnik bilinçlilik.

Saydığımız bu noktaların aynı olması halk topluluğu ve ulus arasında farkın olmadığı anlamına asla gelmez. Yukarda ulusun halk topluluğunun bir ileri aşaması olduğunu söylemiştik. Bir ileri aşama oluş, halk topluluğu ve ulus arasındaki belirttiğimiz ortak özellikler temelinde farklılık bu özelliklerin halk topluluğunda nitelik ve olgunluk açısından uluslarda olduğuna nazaran daha geri olmasıdır. Demekki, ileri oluşuk ve farklılık aynı özelliklerin nitelik ve olgunluk derecelerinden kaynaklanmaktadır.

b- Etnik gruplar; Etnik gruplar soysal olarak olan, bir kaç bin veya bir kaç yüz insandan oluşur topluluklardır. Bu topluluklarda sosyal birlik güçlü bir şekilde gelişmemiştir. Topluluk üyelerinin dağınık olması bunun başta gelen nedenidir. Böylesi grupları etnik grup yapan dil birliği, kültür ve genel geçmişin ortak oluşu, yaşantı tarzının ve geleneklerinde aynılık

arzetmesi, bunun ötesinde aynı bölgede yaşıyor olmalarıdır. Etnik gruplarda toprak bütünlüğüne sahip olanların olabileceği gibi, başka bölgelerde giderek, oralarda, aynı bölgeye yerleşme temelinde etnik gruplarda oluşturanlarda olabilir. Her halükarda etnik gruplar azınlığı oluşturlar. Bu gruplarda dil ve kültür birliğide toplumsal ilişkilerinde önemli rol oynamaz veya bu rol halk topluluklarında olduğu kadar önemli değildir. Dil, kültür ve gelenekler etnik gruplarda aile bağları ve yaşantılarıyla ayakta tutulur, nesilden nesile yaşatılır.

c- Ulusal gruplar: Ulusal azınlıkla, ulusal grupları birbirine karıştırmamak gerekir. Ulusal grup, belli bir ulusun başka bir ülkedeki kalıntılarını, azınlığını oluşturur. Böylesi gruplar ulusal birliklerinden, kopuk olarak başka ulus veya uluslarla içiçe yaşadıkları için nesilden nesile ulusal özelliklerini kaybederek, kendini saran uluslar tarafından ezilirler. Ulusal azınlık ise bütün ulusal özellikleriyle, ulusal birliğiyle, çoğunluğu oluşturan ulusla aynı devlet sınırları içinde varoluyor demektir. Örneğin Kürtler Türkiye'de ulusal azınlıktır veya halk topluluğudur. Ama var olduğu kadarıyla rumlar ve var olduğu kadarıyla Yunanistan'daki Türkler birer ulusal gruplardır.

d- Milliyetler: Milliyet kavramı farklı anlamlarda kullanılmaktadır. Milliyet kavramıyla, halk ifade edilmek istendiği gibi, halk topluluğu ve ulusta ifade edilir. Milliyet kavramıyla aynı zamanda bir insanın ulusal bağları, ulusal geçmişi, bir ulusa ait oluşukta ifade edilir. Biz burada sonuncu ifade ediliş üzerinde duracağız, çünkü diğerlerini yukarda, ulus, halk toplulukları ve etnik gruplar olarak ele almıştık.

Bir ulusa ait olup olmamayı tespitte objektif ve subjektif değerlendirme belirleyici rol oynamaktadır. Örneğin, geleneklerin, dilin, kültürün yaşatılması ve kişinin bilinçli hareketiyle bir kişi, kendisini ilişkisi kalmadığı bir ulustan sayar. Amerika'daki İtalyanlar ve diğerleri gibi. Bu subjektif bir tespittir. Çünkü objektif olarak bu kıstasların, dil, toprak, kül-

tür birliği, gelenekler veya etnik olarak nereye ait oluşun bilinçli tespiti, milliyet tespitinde önemi talidir. Milliyet tespitinde bu hususlar - dan ziyade yaşamları sosya-ekonomik ilişkiler, sı yasi bağlar bağlayıcıdır. Objektif olanda budur. Buna göre Amerika'da bir kaç nesilden beri yaşayan bir İtalyan asıllı, istediği kadar İtalyanca konuşsun, istediği kadar kendisine İtalyanım desin, o esasında bir Amerikalıdır.

Marks, Engels ve Lenin gelişmenin bu yönünü çoğu yayınlarında belirtirler. Bir kaç örnek:

F.Engels "İsviçre iç savaşı" adlı makale - sinde çeşitli halk gruplarının birleşerek ulus oluşturduklarını, bu oluşumun gelişen ulusal bağ ların, birleşen grupların etnik özelliklerine de ğilde, yeni yaratılan sosyal temele (ortak çıkar yeni ve ortak anlayış, dünya görüşü v.s.) dayandı ğını gösterir (15).

Aynı Engels başka bir yerde de şöyle der: "Ve nihayet, Schleswig und Holstein yüzünden Danimarka ile savaşı vardı. Milliyet, dil ve eğitim bakımından şüphesizki Alman olan bu ülkeler"(16) Engels burada esas ulustan kopmuş olan bölümün , ulusal olarak nereye ait olacağını, milliyete, di le ve eğitime göre tespit edilmesini doğru bulmaktadır. Elbette bununla Engels'in Alman milli yetçiliği yaptığını söyleyemeyiz. Engels başka bir yerdede şöyle der:

"Milliyete göre İngilizlerden şüphesizki farklı ve çoktan yok olmuş halkların kalıntıları veya Fransa'da Bretagne kelt ahalisini ulus olarak nitelendirmek kimsenin aklına gelmez...Fransa dışında ana dili fransızca, keza Almanya dışında ana dili almanca olan bir çok insan vardır Muhtemelen bu hep böyle kalacaktır. Büyük bir ulusun, vücudunun ulusal hayattan kopan ve çoğunlukla başka halkın ulusal hayatına katılan kenar kısımlarından kopmaya mecbur kalması, Avrupanın son bin sene içinde... karmaşık ve tedrici tarihi gelişmesinin tabii bir sonucudur.

Bu esas köke yeniden katılma ihtiyacı gös - termeyecek kadar temel bir kopuştur. İsviçre'de ve Elsa'da Almanlar, Almanya ile yeniden birleşmeyi talep ediyorlar. Keza İsviçre'de ve Belçika

da Fransızlar Fransa'ya politik bağlantıyı istemiyorlar" (17). Açıkki; büyük ulustan koparak , başka ulus içinde kalan milletler etnik özelliklerini korusalarda, esasen sosya-ekonomik ilişkilerden, bağlardan dolayı kendi uluslarından koparak, başka ulusun unsurları oluyorlar. Bu dönüşümün en açık ifadesini "ama Macar Almanları , Alman dilini muhafaza etmelerine rağmen, anlayış karakter ve adet bakımından hakiki macar olmuşlardır" ifadesinde görmekteyiz (18).

Lenin aynı meseleyle ilgili olarak şöyle der: "Elsaslıların kesin sayısı bilinmeyen bir kısmı, şüphesizki lisan yüzünden değil, bilakis ekonomik çıkarları ve sempatileri yüzünden kendilerini Almanya'ya yakın hissediyorlar" (19).

Yine Engels Savoyard'ların ulusal asılları hakkındaki makalesinde, bunların Fransızlarla lisan birliği ve kabile akrabalıklarına rağmen , İtalya'ya katıldıklarını belirtir (20).

Alıntılarında gösterdiği gibi açık olan noktada, ulusal asıllık scrununda, farklı ulus parçalarının birleşerek uluslaşmasında esas olan, ulusal bağların lisan, kültür vs. gibi etnik özelliklerinin değil, sosyal faktörlerin belirleyici oluşudur.

Diğer bir mesele: Ulusal aitliğin tespitinde menşelik farklı roller oynamaktadır. Örneğin bir insan kendi ulusu (devleti) içinde yaşıyor , ulusun bütün faaliyetlerine katılıyorsa, kendi milliyetinde, sosyal bağlarına, ulusal bilincine göre tespit eder. Bu tespit etnik özellikler , Örneğin lisan, geri plana itilir. Ama bir insan kendi ulusu içinde değilde, başka devletin sınırları içinde yaşıyorsa veya kendi ulusundan kopma durumu varsa, böylesi durumda milliyetin tespitinde menşelik önemli rol oynar. Yani etnik faktörler; lisan, kültür, gelenek birliği, etnik bilinç.

İnsanların ulusal aitliklerinin tespiti meselesinde belirttiğimiz bu farklı durumu şovenistler ve faşistler politik amaçları için kullanmaktadırlar. Bu unsurlar, devletin dışında kalan, başka ülkelerdeki insanları da aynı kökenli

olunduğu için, aynı ulustan, kendi uluslarından kabul ederek, politika yaparlar. Türkiye'de turancılık, Rusya'daki (Sovyetler Birliği) Türkleri kurtarmak buna örnektir, siyonistlerin hangi ülkede olursa olsun bütün Yahudileri aynı ulusun, kendi uluslarının üyeleri saymalarıda bir örnektir .

III- ULUSAL İLİŞKİLER:ENTERNASYONALİZM-NASYONALİZM

Ulusal ilişkilerde teorik bir sorundur. Bu teori, ulusal ilişkilerin içeriğini, formunu, hangi türden ulusal ilişkilerin olduğunu, bunların yapılarını ele alır ve açıklar. Dolayısıyla ulusal ilişkiler teorisi kavranmaksızın, ulusal sorunda kavranmaz.

Tarih iki ulusal ilişki tanımaktadır . veya tarihte iki ulusal ilişki görülmüştür. Birincisi. ulus içi ilişkiler, ikinciside uluslararası ilişkiler: Ulus içi ilişki, ulusun temelini, birliğini teşkil eden bağları içerir, uluslararası ilişkide adı üstünde farklı ulusların birbirlerine olan ilişkilerini içerir. Bu ilişkiler aynı şekilde halk toplulukları, etnik gruplar, ulusal azınlıklarla olan ilişkileride içerir. Örneğin Türkiye'de Türk ulusunun kürtlere, ermenilere, rumlara, çerkezlere, araplara olan ilişkileri gibi.

Ulusal ilişkiler komünistlerle burjuvazi arasında veya sosyalist/komünist ideolojiyle burjuva ideolojisi arasındaki mücadelenin önemli alanlarından birini oluşturur.

Ulusal ilişkilere marksist yaklaşım, bu ilişkileri oluşturan içeriği bütün olarak görmektenve ele almaktan geçer. Politika, ekonomi, hukuk, kültür, bilinç, psikoloji, ahlak, ulusal ilişkiler kompleksinin tek tek faktörleridir.

Ulusal ilişkilere marksist yaklaşım belirtilen bu kompleksin bütün faktörlerini veya ulusal ilişkilerin ve dolayısıyla bu üretim ilişkisine tekabül eden dağıtım ve tüketime dayandığınıda açıklar. Elbetteki, belli üretim biçimi, kapitalizm her ülkede aynı seviyede gelişmediği için, ulusal ilişkilerin formu ve içeriğide ül-

keden ülkeye üretim ilişkilerinin gelişme seviyesine göre farklı olur.

Mark ve Engels daha 1845-1846'da şu tespiti yapıyorlardı.

"Farklı ulusların kendi arasındaki ilişkiler, bunlardan her birinin kendi üretici güçlerini, iş bölümünü ve iç pazarı ne kadar geliştirdiğine bağlıdır. Bu cümle genel olarak kabul edilir. Ama sadece bir ulusun diğerlerine olan ilişkisi değil, bilakis bu ulusun bütün iç bünyesi, üretiminin ve iç ve dış pazarının gelişme seviyesine bağlıdır " (21).

Buna göre açıkki, ulusal (ve uluslararası) ilişkiler sürekli gelişme içinde olan ilişkiler olarak görülmelidir. Bundan 50 sene öncesi Türkiye'deki ulusal ilişkiyi bugün bulamayız, çünkü ulusal ilişkiler, üretim biçiminin gelişmesine, bu paralelde sınıf ideolojisinin, politikasının, sınıflararası ilişkinin gelişmesine, (hatta buna uluslararası ilişkiyi de katmaktayız) bağlı olarak içerik ve form bakımından değişmiştir. (x)

Bu marksist yoklaşımın karşısında burjuvazi sorunu, sadece ve sadece psikolojik faktörlere indirgemeye çalışır. Mutlaka ki psikolojik faktörler çok önemlidir. Bunun ne denli önemli olduğunu Lenin "ulusal sorunda özellikle önemli olan, psikolojik (a.ç.L.) tarafı nasıl anlamak istemiyorsunuz" diyerek belirtir. (22) Ama Lenin bunu belirtmekle, ulusal ilişkinin psikolojik faktör-

̄) Bu can alıcı farklılığı göremeyen demokratik devrim savunucuları kaçınılmaz olarak bugünün sınıfsal ilişkilerini 40-50 sene öncesinin sınıfsal ilişkilerinden farksız olduğuna inanıyorlar ve dolayısıyla Marksizm-Leninizm adına kapitalizm savunuculuğu yapıyorlar. Çünkü bu unsurlar açısından üretim ilişkilerinde değişme olmamıştır, dolayısıyla bugünün ulusal ilişkileri 40-50 sene öncesinin ulusal ilişkileriyle aynıdır.

lerden ibaret olduğunu açıklamıyor. Sorunu psikolojik faktörlere dayandıran burjuvazi, ulusal ilişkileri maddi temelinden kapatıyor, onun sosyal ve ekonomik karakterini göz ardı ediyor.

Nasılki, modern anlamda ulus, kapitalist üretim biçiminin doğmasıyla oluşmaya başlamışsa, oluşan ulusun öğelerini oluşturan ulusal ilişkilerde aynı şekilde kapitalizmin doğmaya başlamasıyla oluşmuştur. Böyle doğan ilişkiler, ulusun gelişmesine damgasını vurarak gelişir ve ne zaman ki ulus kaybolur, ulusal farklılıklar yıkılır, o zaman bu ilişkilerde kaybolur, ulusal olma özelliğini yitirir. Demekki, bir ulusun ne kadar gelişmiş olduğunu, onun ulusal ilişkilerindeki gelişmeye bakarak tespit edebiliriz.

Kapitalist ilişkiler olmasaydı, kapitalizm feodal dağınkılığı yıkmasaydı, ulusal ilişkilerden, ulusun doğuşundan da söz edemezdik. Kapitalizm, feodal dağınkılığı, soy bağlarına dayanan toplulukları, üretimin, mübadelenin gelişmesiyle yıkmış, tek tek, birbirinden kopuk bölgeleri birleştirerek toprak bütünlüğü olan toplulukların doğmasını sağlamıştır.

"Meta ekonomisi üreticiler arasında pazar vasıtasıyla kurulan bir ilişki değildir? Bu ilişkinin antagonist, yalpalama ve çelişkiyle dolu karakteri onun varlığını inkar etme hakkını vermez. Tamda, çelişkilerin gelişmesinin, bu ilişkinin gücünü toplumun sınıflarını ve tek tek unsurlarını birleşmeye zorlayarak gün ışığına çıkarttığını biliyoruz. Bu köy cemaatinin veya bölgenin dar sınırları içinde bir birlik değil, birliklis, bütün ulustaki (a.ç.L.) ve hatta farklı devletlerdeki aynı sınıfın bütün üyelerinin birliği..." (23) Lenin aynı yazısında ulus içi bağların inkar edilmesinde mahkum eder.

Nasılki, iki modern ulus tipi (kapitalist ve Sosyalist ulus) varsa, aynı şekilde, marksizme göre iki ulusal ilişki tipi vardır; Kapitalist ulusal ilişkiler ve Sosyalist ulusal ilişkiler.

Kapitalist ulusal ilişkilerle Sosyalist ulusal ilişkiler,

Sosyal muhtevaları bakımından birbirlerine tamamen zıt olan ilişkilerdir. Kapitalizmde ulusal ilişkilerin antagonist karakter taşıması özel mülkiyetin hakimiyetinden kaynaklanır. Sosyalizmde bu durum yoktur.

Ulusal sorun, hem kapitalist hemde sosyalist ulusal ilişkilerin tipik bir ifadesini oluşturur. Birde bunun nasıl olduğuna bakalım.

Kapitalist ulusal ilişkilerin bir ifadesi olarak ulusal sorun:

Ulusal sorunda üç aşama:

I

Ulusal sorun ortaçağın sonlarına doğru, Kapitalizmin ekonomik ve toplumsal hayatı belirlemeye başlamasıyla doğmuştur. Kapitalist gelişme, yüzbinlerce, milyonlarca insanı kapsamına alan kitle hareketlerinin gelişmesine neden oluyordu. Bu kitle hareketleri feodal düzeni yıkmayı ve ulusal devletlerin kurulmasını amaçlıyordu. Bu hareket, topluluğun uluslaşma süreciydi. Bunun için Stalin bu dönemi "Batı'da feodalizmin yıkılma ve kapitalizmin zaferi dönemi", olarak nite -lendirir. Stalin devamla şöyle der.

"İlk dönem, kapitalizmin şafak sökmesi zamanında, milliyetlerin meydana çıkmasıyla karakterize olur. Batı Avrupada, ulusal baskısız saf ulusal devletler doğarken, Doğu'da başta gelişmiş bir ulus ve bu hakim ulusun siyasi, sonraları da ekonomik bağımlılığında olan uluslarla birlikte milliyet devletleri doğmuştur" (24).

II

Ulusal sorunda ilk aşama kapitalizmin serbest rekabetçi dönemine tekabül ederken, ikinci aşamada kapitalizmin en son aşaması olan emperyalizm dönemine tekabül eder. Bu dönem ulusal baskı ve bu baskıya karşı mücadelenin geliştiği dönemdir. Emperyalist aşamasına girer İngiltere, Fransa, Almanya gibi bazı gelişmiş ülkelerde

sermaye ulusal sınırları yıkarak - sermaye, meta ihracı, hammadde, pazar ihtiyacı - diğer ülkeleri, gelişmesinde geri kalmış ülkeleri kendi tahakkümleri altına alarak buraları sömürgeleştirme yönelmişlerdir.

"Ulusal baskı ve buna karşı mücadele metodunun gelişmesinde ikinci dönem, emperyalizmin doğma dönemidir... Bu ikinci dönemde Batı'nın Fransa, İngiltere, İtalya gibi eski ulusal devletleri ulusal devlet olmaktan çıkmaya başlamışlardır. Yani onlar yeni toprakları ilhak etmelerinden dolayı, milliyet devletine, sömürge imparatorluklarına dönüşüyorlar ve böylelikle ulusal ve sömürgeci baskının sahnesi oluyorlar"(25)

III

Sosyalist süreci kaplayan üçüncü dönemde kapitalizmin yıkılması ve buna bağlı olarak ulusal baskının kalkması dönemidir. Bu dönem 1917' Ekim devrimiyle kurulan Sovyetler Birliği'nde başlamıştı. Sovyetler Birliği, bir dizi ulus ve milliyetler tarafından eşit hak ve eşit gelişme imkanları temelinde kurulmuştur. (x)

Ulusal kurtuluş hareketleri, ulusal sorunun çözümünde en önemli araçlardan biridir. Bu hareketler emekçilerin sosyal kurtuluş mücadelesiyle sıkı bir bağ içindedir ve son kertede, mücadelenin sosyal muhtevası belirleyici olur.

Ulusal sorun sadece tarihi bir sorun değil, aynı zamanda tarihin belli aşamalarına özgü tarihi bir sorundur. Bunun için ulusal soruna ve harekete tarihi somut ve çok eleştirisel yaklaşmak gerekir.

"Önceden belirtelimki, Marks ve Engels ulusal soruna genel olarak sıkı-eleştirisel yaklaşıyorlardı ve onu, tarini şartlılık temelinde değerlendirmesini biliyorlardı" (26).

Marksizm ulusal meselede soruyu doğru sormayı öğretir, Çünkü, sorunun doğru konmaması,

---

x) Bu aşamaları ilerde daha detaylı olarak ele alacağız.

yanlış çözüm mücadelesini ve nihayetinde de burjuvazinin işine yarayacak adımların atılmasını beraberinde getirir.

Ulusal sorun herşeyden önce toplumsal gelişmenin dayattığı görevlerin çözümüdür; ulusal baskının yok edilmesi, uluslaşmanın önündeki bütün engellerin kaldırılması, ulusların veya halk topluluklarının özgür gelişiminin sağlanması, o zamana kadar hakim olan ulusal eşitliğin gerçekleştirilmesi, ulusal ilişkilerde enternasyonalizm anlayışının esas alınması, böylesi görevlerdendir.

Kapitalist çağda ulusal sorun en karmaşık sorunlardan birisidir. Bu sorunun çözümü hem baskı altında tutulan, hemde baskı uygulayan ulusların iç oluşum ve dönüşüm süreçlerini etkiler. Bu süreçler hem ulus içi, hemde uluslar arası ilişkilerin karakterini belirler. Bu süreçler sınıfların, partilerin tavırlarına da yansır. Örneğin ulusal sorunun yanlış ele alınması veya ezen ulus devrimcileri tarafından önemsenmemesi, ezen ve ezilen uluslarda milliyetçi, şöven duyguların giderek hakim olmasını ve ulus içi ve iki ulus arasındaki ilişkilerin bu duygular üzerine kurulmasını gündeme getirir.

Ulus içi ve uluslararası süreçlerinde maddi temeli vardır ve bu anlamda da objektiftirler. Bu süreçlerin neler olduğu ve çözümünün nasıl olacağı mevcut düzenin ve üretim/ mülkiyet biçiminin karakterine bağlıdır. Örneğin Türkiye devrimci hareketi, devrim programı ve bu program temelinde ulusal soruna yaklaşımıyla, ulusal soruna devrimcilerin vurabileceği en büyük darbe-leri vurmaktadır. Türkiye devrimci hareketi ulusal soruna yaklaşımda, bu sorunun çözümünde üretim/mülkiyet ilişkilerinin dönüşümünden geçtiğini, somût olarak koymamıştır. Türkiye devrimci hareketi, Türkiye'de ulusal sorunun, Türkiye'de devrim sorunu olduğunu korken, bunun nasıl bir devrim olacağını, Türkiye gerçeğine dayanarak değil, genel M-L lafızlara dayanarak tespit ediyor. Türkiye devrimci hareketi yarı-feodal, Türkiye'de demokratik devrim yapmayı amaçlıyor ama Türkiye'nin neden yarı-feodal olduğunu koymuyor.

Yarı-feodal bir ülkede ulusal sorunun çözümüyle, kapitalist bir ülkede ulusal sorunun çözümü aynı değildir. Türkiye devrimci hareketi bu farkı koymaksızın devrim yapmaya kalkıyor. Bu anlayışsızlık, Türkiye'de ulusal soruna nedenli ciddiyet - siz yaklaşıldığını göstermektedir. ve bu ciddiyet - sizlik içinde enternasyonalizmden bahsetmek, ezilen ulusla alay etmekten öte bir şey değildir.

Ulusal sorun, ulusların iç yaşantılarını ve karşılıklı ilişkilerini de çoğu açılardan etkiler. Bu etkilenme ekonomik, siyasi, kültürel vb. alanlardadır. Bu alanlardaki gelişmeler veya ulusal sorunun bu noktaları, kapitalizmin doğurduğu uluslararası antagonizme, ulusların, ezen ve ezilen diye bölünmesine ve nihayet bu temelde nasyonalizm ve şovenizmin gelişmesine neden olur. Kapitalist sistemde görülen bu pratik; ulusal baskı ve eşitsizlik, toplumsal ilerleyişi yavaşlatır, üretim ve mübadelenin gelişmesini ulusal kültürlerin ve değerlerin karşılıklı olarak birbirlerini etkilemelerini engeller. Bu olgular farklı uluslardan insanları birbirinden uzaklaştırır. Uluslar, halklar arasında kin, anlaşmazlık çıkartır.

Marxizm ulusal soruna çok önem verir ve onun tarihi şartlar ışığında doğru olarak ele alınmasını öğretir. Ama bununla marxizm, ulusal sorunu toplumsal gelişmeden bağımsız olarak, tek başına belirleyici olarak gördüğünü kastetmez. Tam tersine, ulusal sorun ne kadar önemli olursa olsun, marxizm onu, sınıf mücadelesinin bir parçası olarak, bu mücadeleye tabi olarak görür.

Ulusal sorunda da marksistler en tutarlı humanistler, demokratlardır. Bunun için her türlü ulusal baskıya ve eşitsizliğe karşı çıkarlar. Ama marksistler sadece bununla yetinmezler, ulusal baskı ve eşitsizliğe karşı çıkmayı, bunların kaldırılmasını proletaryanın sınıf çıkarlarıyla birleştirirler.

Toplumun ve insanın yaşamında ulusal öğeler, görünümü ne olursa olsun, toplumsal gelişmenin formudur. Bu formun içeriğini hakim olan üretim biçimi (somut durumda kapitalist ve sosyalist üretim biçimleri) belirler. Yani sorun, esas iti-

barıyla üretim biçimi sorunudur. Bunun için ulusal sorun, sınıfsal sorun olan üretim/mülkiyet ilişkileri, bu ilişkilerin gelişme durumu ve devrilmesi sorununa bağlıdır, buna tabidir. Bunun için Lenin, "ulusal sorun tarihi ve ekonomik olarak sorulmalıdır" (belirlenmelidir) der. Stalin'de "belli bir ulusu çevreleyen ekonomik, siyasi ve kültürel şartlar ulusal sorunun çözümünde yegâne anahtardır... Ulusal sorun değil, toprak sorunu Rusya'nın ilerleyişinin kaderini tayin eder. Ulusal sorun (buna) tabi sorundur" der. (Marksizm ve ulusal sorun).

Proletarya ve devrimci hareket ulusal sorunun tarihi ve ekonomik konusunu asla gözden kaçırmamalıdır. Proletarya ulusal soruna yaklaşıırken, ulusal sorunu doğru tahliller temelinde programlaştırır ve bunu, devrimci bir politikayla bütün uluslardan emekçilerin birbirlerine yaklaşımları, karşılıklı güveni geliştirmeleri ve nihayet kaynaşmaları için kendi kurtuluşunun, sosyalizmin inşasını gözden kaçırmaz.

Türkiye devrimci hareketi böyle bir anlayıştan uzaktır. Türkiye devrimci hareketi, Türkiye'de ulusal sorunu ne tarihi olarak nede ekonomik olarak tespit etmiştir. Türkiye devrimci hareketi, henüz ülkedeki üretim ilişkilerinin karakterini tespit etmemiştir. Kaldığı bu tespit doğrultusunda ulusal sorunun çözümüne doğru yaklaşır. Türkiye devrimci hareketi, yarı-feodal Türkiye derken, körtlerin neden ulus olduklarına, neden halk topluluğu olmadıklarına veya bu olup olmama ihtimallerine cevap verme gereğini dahi duymamıştır.

Türkiye devrimci hareketi, ulusal sorun, her tarafta öz itibarıyla aynı olsada, görünüm, yanlış formlarının pekala çok farklı olabileceğini, bu farklılığın mevcut düzenindeki toplumsal ilişkilerin gelişme, olgunlaşma derecelerine bağlı olduğunu ve ulusal sorunun çözümünde bu noktaların mutlaka hesaba katılması gerektiğini kendisine asla sormamıştır. (Bu konulara ilerde geleceğiz).

Ulusal sorun, ulusal baskının kaldırılma - sıyla, ulusal eşitliğin geçerli kılınmasıyla; bü-

tün azınlık ulusların, halk topluluklarının, etnik grupların eşit haklara ve gelişme imkanlarına sahip olmasıyla, ulusal ilişkilerde gönüllü - lüğe, özgür karara dayanan anlayışın hakim kılınmasıyla çözülmüş olur.

Ulusal sorunun çözümünde iki yol vardır: Ulusal sorunun burjuva çözümü ve ulusal sorunun proleter çözümü.

a- Burjuva ve ulusal sorun: Kapitalizmin gelişmeye başladığı ve burjuvazinin topluma önderlik etmeye soyunduğu dönemde - kapitalizmin tekel öncesi dönemi - ulusal sorunun çözümünde bazı adımlar burjuvazi tarafından atılmıştır. Burjuvazi bu adımları, birincisi, kendi çıkarına faydalı gördüğü için, ikincisi de emekçi yığınların baskısından dolayı atmıştır.

Bu dönemde burjuvazi nede olsa ilericiydi ve ilericiliğin kıstaslarından biriside halk topluluklarının ulusal gelişmelerini teşvik etmekte.

Ne varki, burjuvazi emperyalist çağda bu özelliklerini yitirmişdir. Bu çağda burjuvazi, birakalım diğer ulusları, kendi ulusunun ilerlemesinde korkar olmuştur, çünkü bu ilerleyiş aynı zamanda işçi sınıfının gelişmesinde pozitif olarak etkiliyor, bu gelişmeyi ihtiva ediyordu.

Burjuvazi toplumsal gelişmeyi engelleyeme - yince, bu sefer, bu gelişmeyi kendi sınıfsal çıkarları için kullanmaya başlamıştır. Gelişme, ulusal ilerleyiş, burjuvazinin elinde, diğer, az gelişmiş ulusların ve halkların sömürülmesi ve talan için kullanılan araca dönüştürülmesi, toplumsal ilerleyiş, nasyonalizme, şövenizme dönüştürülmüştür.

Burjuvazi emperyalist çağda, gericiliği, sömürgeciliğin bayraktarlığını yaparken, sömürge ve kendine bağımlı kıldığı ülkelerde yeni ulusal güçlerin- milli burjuvazinin-doğmasınada neden olmuştur. Milli burjuvazi emperyalizm olgusunun bir ürünüdür.

Milli burjuvazi ulusal sorunun çözümünde önemli bir rol oynar. Bu burjuvaziyle ilgili olarak Lenin şöyle der.

"Doğu nihai olarak Batı'nın yoluna girdi ve şimdi yüzlerce ama yüzlerce milyon yeni insan,

Batı'nın başarıyla sonuçlandırdığı idealler için mücadeleye katılıyor. Batı'nın Burjuvazisi - ko-kuşmuştur ve önlereinde mezar kazıcıları proleter ya duruyor. Ama Asya'da hâlâ (a.ç.l.) samimi ve kavgacı ve tutarlı demokrasiyi temsil edecek yetenekte bir burjuvazi mevcuttur..." (27) Lenin in bahsettiği bu burjuvazi, Türkiye'de Kemalist burjuvazi olarak ulusal kurtuluştta belli bir rol oynamıştır ve bu burjuvazi Asya'nın, Afruka'nın Latin Amerika'nın çoğu ülkelerinde hâlâ önemli bir rol oynamaktadır.

Ulusal sorunun burjuva çözümünde esas olan şu meseleyi unutmamak gerekir: Burjuvazi, ulusal sorunun çözümü için ne denli ileri adım atarsa atsin, bu, kapitalizm var olduğu müddetçe, ulusal sorunun çözümünde üretim/mülkiyet ilişkilerine dokunulmadığı müddetçe, burjuva bir çözümdür ve burjuvazi hiç bir zamanda demokratik taleplerin, bu arada ulusal sorununda sonuna kadar tutarlı savunucusu olmamıştır. Çoğu sorunda olduğu gibi ulusal sorunda da yarım yamalak adımlar atmıştır.

b- Ulusal sorunun proleter çözümü: Ulusal sorunun kesin çözümünü ancak işçi sınıfı gerçekleştirir. Bunun için ulusal sorunun burjuva çözümüyle proleter çözümü temele ilişkin farklılıklar arzeder. Ulusal sorunun proleter çözümü ulusların kendi özgür kararlarına ve isteklerine bağlı olarak birbirlerine yaklaşımlarına, anlaşmalarına dayanır. Ulusal sorun işçi sınıfının, kapitalizmi yıkmaya ve sosyalizmi kurma temelindeki tarihi misyonunun bir parçasıdır. Bu anlamda Engels'in şu sözü önemlidir:

"...Bütün ulusların proleterleri...Komünist demokrasinin bayrağı altında gerçekten kardeşleşiyorlar. (a.ç.E.) Buna gerçekten muhtedir olanlarda proleterlerdir. Çünkü her ülkede burjuvazinin özel çıkarları vardır ve onun için çıkar, en önemli olduğundan, ulusallığın sınırlarını aşamaz... Ama proleterya, bütün ülkelerde aynı çıkarı, aynı düşmana sahiptirler ve aynı mücadele ile karşılaşıyorlar...Sadece proleterler milliyet (sınırlarını. c.n.) yıkarlar. Sadece uyanan proleterya çeşitli ulusların kardeşleşmesini sağlayabilir" (28).

Açıkki, ulusal sorunun proleter çözümünde , proleteryanın ve bütün emekçi kitlelerin enternasyonalist eğitimi çok önemlidir. Enternasyonalist eğitimle sadece bir devlet sınırları içinde olan proletaryanın, başka bir devlet sınırları içinde olan proleterya ya veya ulusal soruna yaklaşımı anlaşılmaz. Enternasyonalist eğitim çok uluslu ülkelerde, Örneğin Türkiye'de, ulusal sorunun çözümünde çok önemli bir faktördür. Bu eğitim esası, ezen ulusun devrimcilerinin ezilen ulusun ayrılma özgürlüğünü ve ezilen ulusun devrimcilerinin birleşme özgürlüğünü sadece kabul etmelerine değil, bilhassa bunda ısrar etmelerine dayanır. Bu anlayışla ilgili olarak Lenin şöyle der:

"Bu soruna kafa yormayanlar, ezen ulusun sosyal-demokratlarının "ayrılma özgürlüğünde" buna karşın ezilen ulusun sosyal-demokratlarında "birleşme özgürlüğünde", ısrar etmelerini "çelişkili" buluyorlar. Mamafı, biraz düşünmek, enternasyonalizm ve ulusların kaynaşması için başka bir yolun, mevcut durumdan (a.ç.L.) bu amaç için başka bir yolun olmadığını ve olmayacağını gösterir" (29).

Sosyalizm gelişme süreci içinde ulusların birbirlerine olan antagonizmelerini ve buna neden teşkil eden sosyal faktörleri ortadan kaldırır ve dolayısıyla ulusunda ortadan kalkmasının maddi temellerini atar ve geliştirir.

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı ulusal ilişkilerin diğer bir yönünü oluşturur. Ulusal ilişkilerin bu yönünde de iki anlayış vardır; burjuva ve proleter anlayış.

a- Burjuvazi ve ulusların kendi kaderini tayin hakkı; ulusların kendi kaderini tayin hakkı sloganı daha 17.yüzyılda burjuvazi tarafından atılmıştı. Burjuvazinin bu demokrasi anlayışı sonuç itibariyle kapitalizmin sistem olarak zafesinde, dolayısıyla feodalizmin yıkılmasında ve bunun ötesinde ulusal ilişkilerin doğmasında ve gelişmesinde pozitif bir rol oynamıştı. Bununla ilgili olarak Lenin şöyle der;

"Kapitalizmde ulusal devlet kaidedir... çeşitli ulusal bileşimi olan devlet, ya geri bir

şeydir, yada istisnaidir. Ulusal ilişkiler açısından bakıldığında şüphesizki, ulusal devlet kapitalizmin gelişmesi için en uygun koşulları arzeder. Elbetteki bu, böyle bir devletin burjuva ilişkiler temelinde ulusların sömürülmesini ve baskı altında tutulmasını dışlayacağı anlamına gelmez. Bu sadece, marksistlerin, ulusal devletlerin doğmasına dürtü olan güçlü ekonomik (a.ç.L) faktörleri göz ardı edemeyecekleri anlamına gelir" (30).

Burjuvazinin tarihi olarak gericileşmesi, tarihi olarak savunduğu bu demokratik pozisyonu fark etmesinide beraberinde getirmişti, Kapitalizmin emperyalist aşamasına girmesiyle birlikte. Bu gün, burjuvazi adına bu slogona bağımlı ülkelerde milli burjuvazi sahip çıkar ve marksistler de bu talebi destekler.

b- Marksizm ve ulusların kendi kaderini tayin hakkı

Marksistler için belirleyici olan, burjuvaziden devralınan bu slogona, burjuvazinin veremediği ve vermeyede hiç bir dönem hiyetli olmadığı devrimci muhteva kazandırmaktır. Bunun için marksistler bu slogonu ayrılma hakkıyla ve bağımsız, ulusal devlet kurma talebiyle bütünleştirirler. Marksistler bu slogonun muhtevasını burjuvazinin anlayışından daha kapsamlı, daha zengin yaparlar ve ona daha fazla anlam kazandırır- lar. Proletaryanın elinde ulusların kendi kaderini tayin slagonu, işçi sınıfının ve emekçilerin enternasyonalist eğitiminde, ulusların gönül rızasıyla birbirlerine yaklaşarak, sömürü ve baskıdan arınmış ilişkiler geliştirmelerinde, Engels in deyimiyile "kardeşleşmelerinde" çok önemli, yerine görede bağlayıcı olan bir anlayıştır.

Marksizm-Leninizm ulusların kendi kaderini tayin hakkının muhtevasını, ulusal sorunun tarihi ekonomik oluşundan ve üretim biçiminin karakterinden ayrı olarak ele almaz. Diğer bir deyişle, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı kapitalist sistemde ve sosyalizmde farklı nitelikler gösterir.

Lenin'inde talep ettiği gibi kapitalizmde ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, en son

kertede ulusal devlet kurmaya gider. Sosyalizmde ulusların kendi kaderini tayin hakkı, bağımsız, ulusal devlet kurma anlamından, sosyalizmi inşa ve bu inşaada kullanılacak metodları bağımsız tespit etme anlamına dönüşür. Bu niteliksel bir dönüşümdür. Çünkü kapitalizmde, ulusların kendi kaderini tayin hakkı, bağımsız ulusal devlet kurma, sömürüyü ortadan kaldırmazken, sosyalizmde form itibariyle aynı slogan, sömürüyü ortadan kaldırma temelinde yeni içerik kazanmaktadır.

Burjuvazinin ulusal ilişkileri nasyanalizme, proletaryanın ulusal ilişkileri enternasyonalizme dayanır. Nasyonalizm ve Enternasyonalizm iki farklı dünyayı, iki farklı dünya görüşünü dile getirir.

Yukarda da belirttiğimiz gibi, ulusal ilişkilerin siyasi, ekonomik hukuki, kültürel ve daha başka bir dizi momentleri vardır. Marksizm-Leninizm bu momentlerin sosyal ve sınıfsal muhtevalarını inceleyerek belli sonuçlara varmıştır. Bu sonuçları belli başlı üç noktada toparlayabiliriz:

- Aynı ulusun sınıfları arasındaki ilişkiler (örneğin proletarya burjuvazisi)
- Farklı ulusların aynı sınıfları arasındaki ilişkiler. (Örneğin, Kürt, Yunan proleteryasıyla- Türk proleteryası, yine Kürt Yunan burjuvazisiyle, Türk burjuvazisi).
- Farklı ulusların farklı sınıfları arasındaki ilişkiler. (Örneğin gelişmiş ülkeler proletaryasının emperyalizme bağımlı, az gelişmiş ülkelerin emekçileriyle ve ezilen ulusla olan ilişkileri).

Bunlar, kapitalizmde ulusal ilişkilerin sosyal ve sınıfsal içerikli çeşitli yönleridir. Kapitalizmde ulusal ilişkilerin bu yönleri ideolojik bir sorundur ve bu anlamda iki farklı dünya görüşünü içerir; Proleter enternasyonalizmi, burjuva nasyonalizmi.

"Burjuva nasyonalizmi ve proleter enternasyonalizmi, bütün kapitalist dünyanın iki büyük sınıf kampına tekabül eden ve ulusal sorunda iki (a.ç.L.) cins politikayı (dahası, iki dünya gö-

rüşünü) dile getiren iki uzlaşmaz düşman şifarlardır" (31).

Lenin, bir cümleyle ulusal ilişkilerin esasını, çekirdek muhtevasını formüle ediyor. Burada;

a- Burjuva nasyonalizmi:

Burjuvazi, nasyonalizmi (enternasyonalizmde) hislere, ruhi momentlere indirger. Burjuvazi nasyonalizmle, ulusal ve sosyal birliği açıklamaya çalışır ve devamlıda ulusal birliği, sosyal birliğin en gelişmiş formu olarak gösterir. Burjuvazi nasyonalizmle ulusal ilişkileri, sınıfsal ilişkilerden bağımsız olarak açıklamayı amaçlar.

Burjuva nasyonalizmi özel mülkiyetin hakimiyetinin bir ürünüdür. Burjuva nasyonalizmi burjuvazinin sınıfsal çıkarlarının bir sonucudur. Burjuvazinin kendi sınıf çıkarı için uygun ve yerinde olan her şeyi ulusal çıkar olarak açıklamayı ve bunu kitlelere yurtseverlik olarak yutturmaya çalışması boşuna değildir. Burjuvazi, kendi sınıfsal gelişimi içinde- örneğin bir milli burjuvazinin giderek büyük burjuvaziye dönüşüm sürecini göz önüne alalım - amacına ulaşmak için nasyonalizmini şövenist forma büründürür, kozmopolitleşir. Burjuvaziye buna sürükleyen bir dizi objektif faktörler vardır. Bu faktörlerden birisi, siyasi amaçlar, ekonomik nedenlerdir.

Nasyonalizm burjuvazi için çeşitli sosyal fonksiyonları yerine getirmede kullanılan esas ideolojidir. Örneğin, burjuvazi nasyonalizmle başka bir ülkeden kopmayı sağlayacak güçleri yaratabilir. Burjuvazi nasyonalizmi, kitleler arasında geliştirerek kendi iktidarını sağlamlaştırmanın bir aracı yapar. Burjuvazi nasyonalizmle başka toprakları işgal ederken, bu işgal eyleminde geniş yığınları kendine bağlamaya çalışır. Bunun ötesinde, burjuvazi, nasyonalizmi çeşitli uluslardan proletaryanın sınıf mücadelesini, birleşik cephesini bölen araç olarak kullanır.

Nasyonalizm burjuvazinin elinde yeni değil, eski bir silahtır. Burjuvazi sınıf olarak oluşmaya, topluluk uluslaşmaya başladığında nasyonalizmde güçlü bir silah olarak doğmuştur.

"Bir ülke... ne kadar geri olursa, o ülkede,

en köklü küçük burjuva ön yargıların, yani ulusal egoizm ve ulusal dar anlayışlılığın kaçınılmaz olarak özel bir güç olmasına ve süreklilik (kazanmasına) yardım eden tarımsal küçük üretim ve patriarkal zihniyet o kadar güçlüdür" (32). Böylelikle bir taraftan nasyonalizmin gelişmesini sağlayan güçlerin karakteri ve Türkiye'de nasyonalizmin maddi temelleri açıklanmış oluyor.

Lenin: "Her nasyonalizm gibi büyük Rus nasyonalizmde bir burjuva ülkede bu veya şu sınıfın hakimiyetine göre farklı aşamalardan geçiyor" (33) derken nasyonalizmde sosya-ekonomik gelişmeye göre yeni görünüm formları aldığını açıklamaktadır. Şövenizm, rasizm (ırkçılık) faşizm, kozmopolitizm burjuva nasyonalizminin yansıyış formlarını ihtiva eder. Nasyonalizmin tarihi sürece en yeni formunu Sovyetler birliğinde görmekteyiz. Sovyetler Birliği sosyalist bir ülke-ken proleter enternasyonalizmini ulusal ve uluslar arası ilişkilerinde esas almaktaydı. Bu ülkede kapitalizmin restore edilmesiyle, sosyalizm tabela olarak kalmıştır ve proleter enternasyonalizmde "sosyal" nasyonalizme dönüşmüştür.

b- Proleter enternasyonalizmi:

Proleter enternasyonalizmi, bütün ülkelerin, ulusların proleterleri ve emekçileri arasında ulusal ilişkilerin gelişmesine verdiği önemin yanı sıra, esas itibariyle sınıfsal ilişkilerin gelişmesine ağırlık verir. Bunun için proleter ve emekçileri arasında sınıfsal ilişkileri, dayanışmayı ihtiva eder.

Proleter enternasyonalizmi nasyonalizmin tam zıddıdır. Bu zıtlığı hem içerikte, hemde yansıyış formlarında görürüz. Proleter enternasyonalizmi, sosyal muhtevasının da gösterdiği gibi, toplumsal gelişmenin kaçınılmaz bir ürünü olarak doğar. İşçi sınıfının uluslararası birliğinin doğuşu, "bütün ülkelerin proleterleri birleşin" sloganı proleter enternasyonalizminin, milliyet farkına rağmen aynı çıkarları olan sınıfın, işçi sınıfının teşekkülüyle birlikte doğup gelişmeye başladığını gösterir.

Tıpkı burjuva nasyonalizmi gibi proleter enternasyonalizmde bir ideolojidir, işçi sınıfının

ideolojisi dir.

Proleter enternasyonalizmi, işçi sınıfının ve emekçi kitlelerin mücadelede birliğini sağlar. Bunun için proleter enternasyonalizmi mücadelede şu noktaları öne çıkartır.

- Baskı ve sömürüye karşı mücadele
- ve birinci noktanın devamı olarak toplu - mun devrimci alt üst oluşunu sağlama, sosyalizmi inşaa etme
- Uluslararası ilişkiyi sağlama
- Devletler arası ilişkiyi kurma (Koexistenz)

Bu dört nokta proleter enternasyonalizmi nin içeriğini yansıtan noktalardır.

Tıpkı burjuva nasyonalizmi gibi proleter enternasyonalizmde toplumsal gelişmeye paralel olarak, bu gelişmede maddi temel bularak, farklı aşamalardan geçer. Proleter enternasyonalizminin en gelişmiş aşamasını uluslararası komünist işçi hareketinde görürüz.

Şüphesizki, proleter enternasyonalizmi bugünden yarına, hemen ve spontan olarak gelişmez. Böyle bir gelişmeyi beklemek, en hafif deyimiy-le saflık olur. Proleter enternasyonalizmi gelişme sürecinde bir dizi güçlüklerle karşılaşır. Bu güçlüklerin en önemlisi burjuva nasyonalizmidir. Gerici bir ideoloji olan burjuva milliyet - çiliği alt edilmeden proleter enternasyonalizminin gelişmesinden, zaferinden bahsedilemez. Diğer bir deyişle, proleter enternasyonalizminin zaferi burjuva nasyonalizmine karşı mücadeleden geçer. Proleter enternasyonalizminin gelişmesi önünde diğer bir engelde komünist güçlerin (parti, gruplar), örneğin ulusal soruna gerekli önemi vermelerinden veya yanlış kavramlarından, kaynaklanır. Türkiye somutunda bu, kendine komünist ünvanı veren örgütlerin ulusal soruna yaklaşımında açık bir şekilde görülmektedir.

Proleter emperyalizmiyle burjuva nasyona - lizmi arasındaki hem ülke içindeki hemde uluslar - arası plandaki mücadele burjuvaziyle proletarya arasındaki mücadelenin bir yansıması formudur. Bu mücadelede kapitalist toplumun gelişmesine refakat eden bir olgudur.

Lenin şöyle der;

"Rusya'nın bütün bölgelerindeki örgütler şimdikinden daha çok acillikle ulusal soruna önem vermelidirler ve tutarlı enternasyonalizm ve bütün uluslardan proleterlerin birliği ruhuy-la-bu sorunun tutarlı marksist şiarlarını hazırlamalıdır" (34). Lenin bunu, çarlığın gerici nasyonalizmini, Rus ve diğer milletlerde görülen liberal nasyonalizmin gelişmesini göz önüne alarak, Sosyal-demokratlardan, bu soruna daha önemle eğilmelerini talep etmektedir. Buna göre, ulusal soruna daha çok önem verilmesi gerektiği dönemler olmaktadır. Böylesi dönemler hem uluslararası planda, hemde ülkemiz şartlarında yaşanmıştır, yaşanmaktadır.

Birinci dünya savaşı başlangıcı ve savaş yılları uluslararası planda böylesi bir dönemdi. Bu dönemde emperyalist burjuvazi, dünyayı yeni den paylaşmak için nasyonalizmi ideolojik silah olarak kullanmıştı. Aynı taktiği bugünde hem emperyalist burjuvazi hemde sovyet sosyal emperyalistleri uluslararası devrimci hareketi, dünya devrim sürecini zayıflatmak ve kendi çıkarlarına kanalize etmek için kullanmaktadırlar. Bu alanda özellikle sovyet revizyonistleri, bir dönemde Çinli oportünistler, oldukça ustadırlar. Sovyet revizyonistleri uluslararası planda hegemonyalarını genişletmek için ulusal kurtuluş mücadelelerinin bağımsız gelişmesini ve bu mücadele sonucu bağımsız ulusal devletlerin doğmasını ve toplumsal ilerleyişi, bu ülkeleri, yardım ve dayanışma adı altında kendilerine bağımlı kılarak engellemekteler. Proleter enternasyonalizmi yerine sosyal emperyalist neokolarializmi hakim kılmaya çalışmaktalar. Bugün Sovyet revizyonistlerinin proleter enternasyonalizmi adına attıkları bütün adımlar sosyal-emperyalist neokolarializm adımlarıdır.

Türkiye'ye gelince: Türkiye devrimci hareketi ulusal soruna hiçbir dönem önem vermemiştir. Kürt ulusu üzerinde baskıların arttığı dönemlerde dahi Türkiye devrimci hareketinde, soruna ilişkin özel bir çabaya rastlanmamıştır. Türkiye devrimci hareketinin bir kaç genel M-L lafızın öte-

sinde ulusal sorunla ilgili hiç bir şey yoktur, ulusal soruna özgü programı yoktur. Bugün faşist diktatörlük Kürt ulusuna karşı alabildiğine Türk sövenizmini geliştirmektedir.

Bir taraftan marksizm-leninizmi, proleter-enternasyonalizmini sözüm ona savunursan, dilinden eksik etmezsen ve soruna, daha çok önem vermek gerektiği bir dönemde susarsan, yaptığın proleter enternasyonalizmi değil, düpedüz ukelâliktir. Bu ukelâliği eskiden yaptık ve hâlâda yapıyoruz.

IV

IV-Ulusların ve uluslararası ilişkilerin gelişmesinde objektif, maddi temeller

Marksist ulus teorisi, çeşitli tiplerde ulusal toplulukların gelişme kanunlarını esas alarak soruna yaklaşır. Toplumun gelişmesinde ulusal olma, toplumsal gelişmenin bir formudur. Toplumsal gelişmede üretim ilişkilerinden, ekonomik toplum formasyonundan (üretim biçimi) ayrı olarak ele alınamaz. Bunun için ulusların ve ulusal ilişkilerin gelişmesi, her üretim biçiminde, somutta da kapitalizm ve sosyalizm, farklıdır, yani kapitalist ve sosyalist ekonomik toplum formasyonları ulusların ve ulusal ilişkilerin gelişmesini sağlayan, bunlara objektif temel teşkil eden kendilerine özgü kanunlara sahiptirler.

Kapitalizmde ulusların ve ulusal ilişkilerin gelişmesi üzerine ilk adımları Mark ve Engels atmışlardır, örneğin "komünist manifesto"da. Marks ve Engels bir dizi yazılarında ulusların oluşmasına yol açan bir dizi ulusal süreçleri incelemişler, aynı zamanda uluslararası ilişkilerin gelişmesini de, maddi şartları koyarak açıklamışlardır.

Bu konuda, Marks ve Engels'in tahlillerine dayanarak, Lenin kapitalizmde ulusların ve ulusal ilişkilerin gelişmesiyle ilgili olarak şöyle der:

"Kapitalizm kendi gelişmesinde, ulusal so-
runda iki tarihi eğilimi tanır. İlk eğilim: Ulu-
sal hayatın ve ulusal hareketlerin doğması, ulu-
sal baskıya karşı mücadele, ulusal devletlerin
teşekkülü, İkinci eğilim: uluslar arasında fark-
lı ilişkilerin çoğalması ve gelişmesi, ulusal
engellerin yerle bir edilmesi, bilimin, politi-
kanın, sermayenin, bütün ekonomik hayatın enter-
nasyonal birliğinin teşekkülü.

Her iki eğilimde kapitalizmin bir dünya ka-
nunudur. Birincisi gelişmesinin başlangıç aşama-
sında ağırlıktayken, ikincisi, olgun sosyaliz-
me doğru dönüşüme giren kapitalizmi karakterize
eder. Marksistlerin ulusal programı her iki eği-
limde hesaba katar, birincisi dillerin ve ulus-
ların eşitliğini... bu açıdan bütün... imtiyaz-
ların (a.ç.L.) caiz olmadığını ve ikincisi, çok
ince formlarda da olsa proletaryanın burjuva nas-
yonalizmiyle aşılmasına karşı uzlaşmaz mücade-
lenin ve enternasyonalizmin temel prensibini sa-
vunur" (35)

Ulusların ve ulusal ilişkilerin gelişmesin-
de aynı kanun, ama başka içerikte, sosyalizmde de
vardır. Sosyalizm ulusların yeniden doğuşunu ve
iç ulusal süreçlerin özgürce gelişmesini sağlar:
İç ulusal süreçler, ulusal devletin doğmasına, e-
konominin, ulusal kültürün gelişmesine götürür,
ulusal bilince sosyalist muhteva verir ve böy-
lelikle kapitalist uluslar, sosyalist ulusların
teşekkülüne doğru dönüşüme uğrar.

Ulusal devletlerin doğması ve giderek ulu-
sal engellerin yıkılarak enternasyonalleşme, ka-
pitalizmde ulusal sorunda görülen bu iki tarihi
eğilim, kapitalizmin dünya kanununun bu iki eği-
limi, aynen, tarihi olarak, ama farklı içerikler
taşıyarak sosyalist sistemde de geçerlidir. Bi-
rinci eğilim hem kapitalizmde hemde sosyalizmde
ulusların özgür gelişmesini içerir. İkinci eği-
lim, hem kapitalizmde, hemde sosyalizmde ulusla-
rın birbirine yaklaşımını içerir. "Her yeni on
yılla beraber daha güçlü bir şekilde ortaya çı-
kan ulusların asimilasyonu (a.ç.L.) ulusal fark-
lılıkların silinmesi, ulusal engellerin yerle
bir edilmesi kapitalizmin, kapitalizmi sosyaliz-

me dönüştüren itici güçlerden birisini oluşturan dünya çapında tarihi eğilimdir" (36). Kapitalizm bu eğilimini, gelişmiş çağında, emperyalist çağda gösterir. Kapitalizmin dünya kanununun ikinci eğilimine tekabül eden bu süreci, sosyalizmin olgunlaşma aşamasında görürüz. Açıkki, kapitalizmde ulusların ve ulusal ilişkilerin gelişme noktasında belli bir ilerlilik vardır.

Her iki ekonomik toplum sisteminin başlangıç ve olgunluk aşamalarında görülen her iki eğilim, ne denli ayrı olurlarsa olsunlar, nedenli içerikleride birbirine benzerse benzesin, nedenli aynı noktaya varmayı sağlarsa sağlasın, bu eğilimlerin etkenliği farklıdır. Buradaki aynılık yüzeysel bir benzerliktir, bir analogidir. Çünkü gelişmelere maddi temel teşkil eden süreçlerdeki üretim ve mülkiyet ilişkileri birbirinin tam zıddıdır, tarihi süreçte hangi sınıfın iktidarda olduğu ve bu eğilimlerin neden geliştiği söz konusudur.

Bu eğilimlerin kapitalizmde gelişmesi nihayetinde sermayenin ve sömürünün enternasyonalleşmesinin bir sonucudur. Ulusların asimilasyonu bu temelde olur. Sosyalizmde ise esas olan, sömürüye dayanmayan, ulusların irade özgürlüğü temelinde birbirlerine yaklaşmaları ve kaynaşmalarıdır.

Her iki sistemdeki bu, ulusların ve uluslararası gelişmenin eğilimlerinin tarihi süreç içindeki işlevlerine biraz yakından bakarsak;

Kapitalizmde birinci eğilim, kapitalizmin gelişme aşamasında görüldüğü için ilerici bir rol oynar. Birinci eğilim ulusal devletin kurulması, üretici güçlerin gelişmesi, iç pazarın, genel olarak kapitalizmin feodalizm üzerine zafesini içerir. Türkiye'de bu eğilimin temsilcisi Kemalist burjuvazidir. Türk halkının uluslaşma sınıfını, ülkede kapitalizmin gelişmesini, iç pazarın oluşmasını sağlamak için temel adımları Kemalist burjuvazi atmıştır ve bu adımları küçümsemeyecek oranda da geliştirmiştir. (x)

---

x) Bakınız: S.Tanyeli: Türkiye'de kapitalizm gelişmesi ve iç pazarın oluşma süreci İkinci kitap.

Kapitalizmin emperyalist aşamasında ilk eğilim etkisini giderek kaybeder ve yerini ikinci eğilime bırakır. Bu kaçınılmazdır. Çünkü emperyalist çağda, bir ülkenin uzun bir dönem kapitalist dünya ekonomisinden ayrı kalması düşünülemez. (Burada sadece kapitalist sisteme dahil ülkelerden bahsediyoruz). Çünkü bu çağda ülkeler bin bir türlü ekonomik, teknik, siyasî, kültürel vb. bağların etkisindedirler, bu bağlarla birbirlerine bağlanırlar ve iplerde emperyalist ülkelerin elindedir. Nitekim, Türkiye'de de Kemalist burjuvazi emperyalizme direnme gücünü kendisinde görememiş, süreç, emperyalizmle her alanda birleşmenin maddi temellerini doğurmuştur. Birinci sürecin hakim olduğu ülke, emperyalist tekel hakimiyetinin giremediği, ama ulusal yerli tekellerin doğduğu ve tekel kârının elde edilemediği bir ülkedir. Nitekim Türkiye'ye belli bir dönem emperyalist tekeller girememiş, buna karşın ulusal-yerli tekeller doğmuş, emperyalizm Türkiye'de tekel kârı elde edememiştir. Emperyalizm bundan rahatsız olmuştur. Nasılkı, bunlar tartışma götürmez gerçeklerse, Kemalist burjuvazinin gelişerek ikinci eğilimin temsilcisi, büyük burjuvazi olmasında, emperyalizmle kucaklaşmasında tartışma götürmez diğer bir gerçektir.

Birinci eğilimde daha ziyade nasyonalizm söz konusu olurken, ikinci eğilimde, şövenizm, kozmopolitizm - faşizm söz konusu olur. Bu eğilimler bugünün Türkiye'sinde görüldüğü gibi, esas olarak emperyalist ülkelerde görülür.

Sosyalizmde ise, bu süreçlerin karşılıklı ilişkileri, kapitalizmdekinden çok farklıdır. Söz konusu eğilimler sosyalizmde diyalektik bir bütünlük içinde görünür. Şöyle; sosyalizmde ulusların ve ulusal ilişkilerin gelişmesi (ilk eğilim) meyvelerini vermeye başlaması (ikinci eğilim) ulusların birbirlerine yaklaşımları temelinde gerçekleşir. Ulusların birbirlerine yaklaşımları ise başlı başına mevcut yaklaşımı derinleştiren bir süreçtir. Ulusların daha yüksek, daha gelişmiş aşamada birbirlerine yaklaşımları, kaynaşmaya doğru ilerlemeleride, aynı zamanda ulusların ve ulusal ilişkilerin daha da gelişmesinin

bir sonucudur. Böylelikle sosyalizmdeki ulusların ve ulusal ilişkilerin iki eğilimi, gelişme, meyvesini verme-yaklaşma, derinlemesine gelişme ve giderek kaynaşma şeklinde diyalektik bir bütünlük arz eden bir sürece tekabül eder.

Sosyalizmde her iki eğilimi ihtiva eden bu süreç ulusların eşit, özgü iradeleriyle ve eşitlik temelinde birbirlerine yaklaşmalarıyla; enternasyonalizm prensiplerini hayata geçirmeleriyle mümkün olur. Bu gelişmenin örneğini Lenin ve Stalin dönemi Sovyetler Birliği oluşturur.

Sosyalizmde ulusların ve ulusal ilişkilerin bu iki eğilimi, aynı zamanda bütün hayatın, ekonominin, kültürün, politik ve fikri hayatın enternasyonalleşmesi eğilimidir. Dünya toplumunun oluşması eğilimidir, ulusların ortadan kalkması eğilimidir.

Aynı eğilimi, bütün hayatın, ekonominin, politik ve fikri hayatın, kültürün enternasyonalleşmesi eğilimini emperyalizmde de görmekteyiz. Ne varki, buradaki enternasyonalleşme sömürüye, baskıya, zorla ilhaka, zorla asimileye dayanır ve komünizme götürmez, sadece, ona ön hazırlık yapmış olur.

Kapitalist sistemde, emperyalizmin dayatma enternasyonalleşmesinin yanı sıra, başka bir enternasyonalleşme eğilimi daha vardır. Bu eğilim, tarihi nedeni ne olursa olsun, uzun bir dönem bir arada yaşayan toplulukları içerir. Bununla ilgili olarak Lenin şöyle der.

"Çeşitli uluslar bir devlette yaşadıkları müddetçe, ekonomik ve hukuki karakter taşıyan milyonlarca ve milyonlarca başla ve bütün yaşam tarzıyla birbirlerine bağlanırlar" (37). Böylelikle çok uluslu devletlerde, bütün hayatın enternasyonalleşme eğilimi açıkça dile getirilmektedir.

EÖLÖM II

KAPİTALİZM VE ULUSAL-SÖMÜRGE SORUNU

I- GENEL OLARAK SORUN

Kapitalizmde ulusal sorunun muhtevasını belirleyen sistemin sömürü karakteri ve halk topluluklarının tarihi gelişmelerinin seviyesi ve özellikleridir.

Kapitalizm, bir taraftan feodalizmi yıkarak üretici güçleri geliştirirken, feodalizme özgü kapalılığı yıkarak, çeşitli milliyetlerden, farklı halk topluluklarından insanların veya bir bütün olarak bu toplulukların birbirlerine yaklaşımlarını sağlarken, aynı zamanda topluma nasyonalizmi ve şövenizmi de aşılayarak, ulusal kin ve çelişkileri geliştirmiş, farklı milliyetlerden insanları savaşlarla kondırmıştır. Bunun nedeni ilhāk, sömürü ve siyasi hakimiyetti.

Ulusa ilk kapsamlı yaklaşanlar Mark ve Engels'ti. Onlar ulusal soruna esasen dört açıdan yaklaşıyorlardı;

- a- Ulusal sorunun özü
- b- Ulusal sorunun toplumsal gelişmedeki yeri
- c- Ulusal sorunun proletaryanın sınıf mücadelesindeki yeri
- d- Kapitalizmde (ve sosyalizmde de) komünist partisinin ulusal sorundaki program vetaktiklerinin esası

Lenin ve onun öğrencisi olarak Stalin, Marks ve Engels'in ulusal soruna yaklaşımlarını içeren bu dört noktayı tarihi süreçteki gelişmeleri, yeni uygulamaları gözden kaçırmayarak geliştirmişler, burjuva toplumda ulusal sorunun kapsamlı bir tahlilini yapmışlar ve uluslararası komünist harekete bu konuda da yol göstermişlerdir.

Lenin ulusal ve sömürge sorununu tarihi süreç içinde, toplumsal gelişmenin karakterini, aşamalarını da yansıtan bir sorun olarak ele almaktaydı ve özellikle şu noktaları ön plana çıkartmaktaydı.

- 1- Halkların ve ulusal ilişkilerin tarihi gelişme aşamalarının özellikleri, çağın özelliği
- 2- Ulusal hareketlerin içeriğinin çağa göre değişmesi
- 3- Ulusal ve enternasyonal ilişkilerde ekonominin yeri
- 4- Ulusal ve uluslar arası ilişkilerde sınıfların rolü
- 5- Prolêter enternasyonalizmiyle burjuva enternasyonalizminin antagonistliğı
- 6- Toplumsal hayatta ulusal olanla sınıfsal olan arasındaki ilişkiler
- 7- Ulusların ve halk topluluklarının yaşantısında, uluslar arasındaki ilişkide sınıf mücadelesinin rolü

Lenin için kitlelerin feodal boyunduruktan, sömürü ve kapalılıktan kurtularak ulusal oluşuma doğru ilerlemeleri, tarihi ilerici bir adımdır. Lenin, bu tarihi ilerici adımın, genel tarihi gelişmenin her bir aşamasında farklı olduğunu göstermişti: yukarıda kısaca belirttiğimiz bu aşamalara biraz yakından bakalım.

- 1- Gelişen Kapitalizm döneminde (Tekel öncesi kapitalizm döneminde) ulusal sorunun esası

Daha feodal düzenin son aşamasında güçlü bir şekilde gelişen üretici güçler, giderek bağ - rında geliştiğı bu toplumu yıkıyordu. Gelişen üretici güçler burjuvaziyi, toplumsal ilerlemenin motoru yapmıştı. Burjuvazinin feodal düzenle mücadelesinde esas dayanağı, kendi var oluşunun maddi temelini teşkil eden ekonomik gelişme ve geniş halk kitleleriydi: Burjuvazinin iktidarı, üretimin daha da mükemmelleştirilmesi, ticaretin gelişmesi ve geniş bölgelere yayılması ve bu bölgelerin ekonomik bir bütüne dönüşmesi, yani iş bölümünün gelişmesi demektir. Burjuvazinin gelişen ekonomik ve ticari ilişkilerinde, yayıldığı bölgeyi bir bütüne dönüştürmesinde ve iç pazar denen olguyu yaratmasında dil çok önemli bir rol oynamaktaydı. Diğer taraftan burjuvazi gerçek

iktidarını kurabilmek için feodallere karşı mücadelelerinde geniş emekçi kesimini peşine takabilmek için kitlelere ulusal bilinç vermektende, onlara "iradenizi" gerçekleştirin diye yaklaşmakta geri kalmıyordu. Burjuvazi böylelikle adım adım uluslaşmayı sağlıyordu. Böyle gelişen ve amacı nihayetinde ulusal devleti kurmakla sonuçlanan ulusal hareketler, geriye, feodal düzene karşı mücadelenin sonuçlarıydı ve bunun için de ilericiydi, tarihi olarak, feodalizme nazaran bir ileri adımı temsil ediyorlardı.

Ulusal hareketlerin ulusal devletler kurma amacında olmalarının iki nedeni vardı: Ekonomik ve siyasi.

Daha 17. ve 18. yüzyıllardaki ekonomik gelişme burjuvazisinin özgürlük savunuculuğuna soyunmasını beraberinde getiriyor ve burjuvazi "ulusların kendi kaderini tayin etme hakkını" kabul ediyordu. Bunu Lenin şöyle dile getirir.

"Burjuvazi halkla birlikte, emekçilerle birlikte özgürlük için mücadele ederken, ulusların tam eşitliği ve tam özgürlüğü savunuyordu"(38).

Avrupa'da ulusal devletlerin doğmasında iki süreç görülmektedir. Birincisi, burjuvazinin nispeten tek ulustan oluşan devletler kurmasını, ikincisinde çok uluslu devletlerin kurulmasını içerir. Örneğin Lenin, "Statistik und Sozialogie" makalesinde Batı Avrupa'da kurulmuş olan 17 devletten bahseder. Bu devletlerden yedi tanesi büyük, diğerleri küçüktür. Yine bu devletlerden üçü, Almanya, Fransa ve İngiltere, neredeyse tamamen tek ulustan oluşmaktadır. Sadece Belçika ve İsviçre'de devletin ulusal bileşimi karışıktır. (39) Lenin aynı yazısında bu grup devletlerin özelliklerini şöyle belirtir.

"Bunlar gelişmiş kapitalist ülkelerdir. Bunlar, hem ekonomik hemde siyasi olarak en gelişmiş ülkelerdir, onlar en yüksek (gelişmiş ç.n.) kültür seviyesinde sahiptirler. Bu devletlerin çoğunda ulusal bileşim, ya tamamen yada neredeyse tamamen homogenidir. Ulusal eşitsizlik, özel siyasi bir görünüm olarak tamamen önemsiz bir rol oynar. (40). (x)

x) Lenin bu devletlere AED ve Japonya'yıda katar.

Doğu ve orta Avrupa'da, Batı Avrupa, AED ve Japonya'daki gelişmeden farklı bir gelişme söz konusuydu. Bir defa Avrupa'nın bu bölgelerinde nispeten büyük ve merkezi devletler oluşmuştu. Bu devletlere sadece bir ulus değil, birden fazla halk toplulukları dahildi. Diğer taraftan bu bölgelerde kapitalizm, Batı Avrupa'ya nazaran daha geç ve yavaş gelişmişti. Kapitalizmin bu geç ve yavaş gelişmesi uluslaşma sürecini de geciktirmişti. Bu iki faktör, güçlü merkezi ve mutlakiyetçi devlet ve kapitalizmin geç gelişmesi sonuç itibarıyla, bu devletlere dahil halkların ezilen ve bağımlı halklar olmasını beraberinde getirmiş, onların uluslaşma sürecini engellemiştir. Diğer taraftan hakim ulusun burjuvazisi ezilen halkların ulusal gelişmesinide her fırsatta engellemiştir. Bu türden gelişmelere Rusya, Avusturya, Macaristan örnek olduğu gibi Avrupa dışında da olsa Osmanlı imparatorluğu ve onun devamı olan Türkiye'de tipik bir örnektir.

Batı Avrupa, ulusların ve ulusal ilişkilerin nispeten özgür gelişmesine bir örnek teşkil ederken-Lenin bu gelişmeyi, "İsviçre, Belçika, Norveç ve diğerleri, bize, özgür ulusların gerçek demokratik ilişkilerde, barışçıl olarak nasıl bir arada yaşadıklarını ve birbirlerinden ayrıldıklarını veren örnek"(41)olarak ifade eder-Avrupa'da diğer bölgelerindeki gelişmede, ulusal az gelişmişliğin-ulusal hareketlerin az gelişmişliği-ve küçük halk topluluklarının asimile edilerek büyük ulusların teşekkülüne örnek olur.

Küçük uluslarla ilişkili olarak şunuda belirtelim ki, kapitalizmin gelişmesi her ulusu mutlaka bağımsızlığa götürmez. Bir defa ulusal bağımsızlık, ayrı devlet olma, her şeyden önce ekonomik olarak bağımsız olmanın maddi şartlarının var olmasından geçer. Şayet bu şartlar yoksa, ulusal devlet kurmanın anlamı yoktur. Çünkü, eskiden beraberken, şimdi komşu olan devlet, büyülesi küçük devletleri kolayca kendi bağımlılığı altına alabilir. Lenin şöyle der.

"İşçi sınıfı ulusal sorundan fetişizm yapmamalıdır. Çünkü kapitalizmin gelişmesi bütün (a.ç.L.) ulusları mutlaka bağımsız yaşam için uyardırmaz" (42). Ama bu, böylesi halk topluluklarının ulusal baskıya karşı mücadele etmeyeceklerini ve işçi sınıfının bu mücadeleyi desteklemeyeceği anlamına gelmez. Böylesi topluluklar da ulusal baskıya karşı mücadele ederler ve bu mücadele desteklenmelidir. Bununla ilişkin olarak ve yukardaki alıntının devamı olarak Lenin şöyle der;

"Bir defa ulusal kitle hareketleri doğmuşsa, bundan yüz çevirmek, onda olan ilericiliği desteklemekten vaz geçmek, gerçekte ulusal(a.ç.L) ön yargılara yenilmek demektir. Yani "kendi" ulusunda "örnek ulus" görmek" (43).

Türkiye'de var olduğu kadarıyla Arapların, Ermenilerin ve diğer cüzi azınlıkların ulusal baskıya karşı mücadelelerini ve proletaryanın tavrını böyle görmeliyiz.

Kapitalizmin gelişmesi, burjuvazinin iktidarı, kaçınılmaz olarak ulusal ilişkileride geliştirir. Öyleki, kapitalizm ulusları bir-birine bağımlı kılar. Bu bağımlılık içinde güçlü olan ulus, zayıf olanı sömürür. Daha doğrusu Kapitalizmde ulusların eşitlik temelinde karşılıklı ilişkileri söz konusu olamaz. Bu ilişkiler sömürüye dayanır. Bunun için burjuvazinin, güçlü olanın özgürlükten bahsetmesi düpedüz sahtekârlıktır. Bunun için "başka bir ulusu baskı altında tutan bir ulus özgür olamaz" (44),

İlasilki, feodalizm üretici güçlerin, ulusal oluşunun önünde bir engeldiyse ve bu engel oluş, ulusal hareketlerin doğmasına neden olmuşsa, ileri bir aşamada da, güçlü ulusların diğer ulusları baskı altına almaları da yeniden ulusal hareketlerin doğmasına neden olmuştu. Marx'ın dediği gibi, "başka halkı boyunduruk altına alan halk, kendi zincirini yapar" (45). Aynen Osmanlı feodalizminin Araplara, Rumlara, Bulgarlara, Balkanlardaki diğer halk topluluklarına, Kürtlere yaptığı gibi. Aynen bugün Türkiye'nin Kürt ulusuna yaptığı gibi.

Sömürgecilik kapitalizmde ulusal ilişkilerin hangi temellere dayanabileceğini gösteren en tipik olgulardandır: Zayıf olanın güçlü olan tarafından boyunduruk altına alınması, köleleştirilmesi, zayıfın güçlü tarafından köleleştirilmesi, bu temelde genel sömürgecilik kapitalizmden öncede vardı: "sömürge politikası ve emperyalizm, kapitalizmin en son gelişmesinden öncede ve hatta kapitalizmden öncede vardı. Köleciliğe dayanan Roma, sömürge politikası güdüyordu ve emperyalistti" (46). Ama, kapitalizmdeki sömürgecilikte, köleciliğe dayanan sömürgeciliği aynı görmek, her iki ekonomik toplum formasyonu arasındaki farkı unutmak "boş farfaralık" (Lenin) olur. Kapitalizm girdiği her bölgede, her ülkede sömürsünü bir dizi metodlarla sürdürmüş, talan etmiş ve sonuçta, böylelikle bu ülkelerin geri kalmalarının maddi temellerini atmıştır. Öyleki, Kapitalizm, tahakkümü altına aldığı ülkelere esas itibariyle kendine ters düşen ilişkilerle kabile feodal ilişkiler - ilişkiye girmiş, bunları kendi iktidarının birer unsuru yapmıştır ve böylelikle bağımlı ülkeler, uzun yıllar boyu tarihi sürecin ilerleyişinden kopuk kalmışlardır, bu ilerleyişten kopartılmışlardır.

Kapitalizm sömürgeleştirdiği ülkeleri sadece talan etmekle yetinmemiş, bu ülkelerdeki toplumların Batı toplumlarıyla eşit seviyede olamayacaklarını açıklayan, böylelikle sömürülerini meşrulaştırmayı amaçlayan, ırkçı teorilerde geliştirmiştir. Bu alanda devlet, kilise, burjuva hukuku, kolkola ırkçı teoriler geliştirmişlerdir. Bu teorilerin esas amacı, sömürgeleştirilen toplumların bağımsız gelişmek için maddi ve manevi (kültürel) imkan ve yeteneklerinin olmadığını ve sömürgeleştirmenin esasen bunlara "medeniyeti" götürmek olduğunu açıklamaktı.

2- Emperyalist aşamada ulusal sorunun esası

Kapitalizmin emperyalist aşamaya doğru gelişmesi ulusal sorunun muhtevasında da belli değişimleri beraberinde getiriyordu. Bu değişimle-

rin nasıl olduğunu örnek vererek açıklaya -
biliriz.

Avusturya örneği: 1348'de Avrupa'daki bur-
juva-demokratik devrime, başlangıç aşamasında
Çekler ve Macarlarda katılmıştı. Bu topluluklar
ulusal bağımsızlıkları için mücadele ediyorlardı.
Ne varki, çekler ulusal bağımsızlıklarını kendi
mücadeleleriyle elde edemeyecekleri düşüncesin -
deydiler ve bunun içinde ulusal kaderlerini ge-
leceklerini Çarlık Rusya'sının yardımına bağla -
mışlardı. Bu bağlılık veya ittifak, o zaman Av-
rupa'da gericiliğin merkeziyle yapılan bir itti-
faktı. Çekler bu tavırlarıyla; ulusal bağımsız -
lık için mücadele eden bir dizi halkın ilerici -
lik taşıyan mücadelesiyle çelişkiye girmiş olu -
yorlardı. Çek ulusal hareketi, Rusya ile ittifak-
tan dolayı diğer ulusal hareketlerin ilerici
karakterli mücadeleleriyle uyum içinde olmuyordu.

Çekler ulusal hareketlerini çarlığa teslim
ederlerken, çarlıkta aynı zamanda Macar ulusal
hareketini kana boğarak bastırıyordu.

Bu gelişmelerin hemen arkasında Almanlar u-
lusul devletlerini kuruyorlardı. Almanlar aynı
zamanda Avusturya için önderlik haklarının olduğunu
açıklamışlardı. Bu süreçte yeni olan şuy-
du. Alman devletiyle, Rusya'nın ortak hareketi,
Avrupa'nın bu bölgelerindeki (Doğu ve Orta Av-
rupa) küçük halkların ulusal varlıkları için çok
büyük bir tehlike oluşturmaya başlamıştı. Bu teh-
like sonucu (yeni durum) yeniden yeni bir duru-
ma neden olmuş ve Avusturya'dan ayrılmak isteyen
Macarlar ve Çekler ayrılma taleplerinden vazgeç-
mişlerdir. Bu halk toplulukları Avusturya ile
birlikte kalmayı, bir bütün oluşturmayı savunmuş-
lardır. Bu değişikliğin nedeni açık, şayet çek-
ler ve macarlar ulusal ayrılık için mücadelede
direnselelerdi, onların bu hareketi güçlü komşula-
rı Almanya ve Rusya tarafından tamamen yok edile-
cek, ulusal varlıkları yok olma tehlikesine dü-
şecekti. Bu tehlikeyi engellemek, ulusal
varlıklarını Avusturya bütünü içinde devam etti-
rebilmek için Avusturya ile birlikten yana olmuş
lardır.

Polonya örneği; Polonya'nın ulusal baskıya ve boyunduruğa karşı mücadelesi, 19. yüzyılın burjuva-demokratik devrim çağına, Batı Avrupa'ya nazaran geç giren Doğu ve Orta Avrupa'nın son demokratik çırpıntısıdır. Polonya, güçlü Komşuları Almanya (Prusya) Avusturya ve Rusya tarafından bölünmüştü. Polonya'da ulusal güçler hem ulusal boyunduruğa karşı, hemde burjuva-demokratik top-rak devrimi için mücadele ediyorlardı. Marks ve Engels, başlangıçta soylularında- feodalların- katıldığı bu kurtuluş hareketini desteklemişlerdir. Ne varki 19. yüzyılın 90'lı yıllarında Avrupa'daki devrimci dalga gerilemişti. Bu gerileme Polonya sorununda yeni bir durum yaratıyordu. Polonya Sosyalist Partisi hala Polonyalı emekçileri Rusya'ya karşı bağımsızlık mücadelesine çağırıyordu. (Bu talep eskiden doğrudu.) Ama Rus ve Polonyalı işçileri, Polonya'nın Rusya'dan bağımsızlaşması için ortak mücadeleye çağırmıyordu. Başta Lenin olmak üzere bir dizi marksist, bu anlayışa karşı çıkmışlardır. Polonya sosyalist partisi gelişen süreçteki değişimleri ve buna bağlı olarak ulusal sorundaki tarihi ve sınıfa dayanan muhteva değişikliklerini göremiyordu.

Polonya örneğinde değişen iki faktör vardı. Birincisi çağ değişmiş, artık kapitalizmin emperyalist aşaması hakim olmuş, Avrupa'da devrimci dalga gerilemiş, gericilik güçlenmişti. İkincisi Polonya artık burjuva-demokrasinin temsilcisi olmaktadır. Çünkü eskiden halkla beraber ulusal bağımsızlık için mücadele eden Polonya hakim çevreleri şimdi, eskiden mücadele ettikleri boyundurukçularla, düşmanlarla Prusya, Rusya ve Avusturya kucaklaşmışlardır.

Bu değişimleri göremeyen polonya sosyalist partisi, dolayısıyla ulusal sorunun bu değişimlere paralel olarak aldığı yeni sınıfsal özde göremeyerek, "bizim için önemli olan Polonya'nın Rusya'dan ayrılması mücadelesidir, Çarlığı yıkmak Rus proletaryasının görevidir; anlayışında kalmıştır. (46)

Denzeri bir durumu Türkiye içinde geçerli görebiliriz. Benzerlik, sorunun içeriğindedir. Bugün Türkiye'de kürtlerin Türk devrimci hareketin-

den, Türkiye devriminden kopuk bir mücadelesi, birincisi, burjuvazinin kitleler üzerindeki şövenist propagandasına maddi temel hazırlamakta ve burjuvazi buna da dayanarak "vatani bölmek" isteyenlere alabildiğine hücum etmekte, ikincisi, Türkiye'de Kürt ulusal hareketinin ulusal bağımsızlığı, salt burjuva demokratik devrim çerçevesinde alınacak bir sorun değildir. Esas olan, Kürt ulusal sorununun sosyalist devrim temelinde ele alınması ve bunun içinde bu sorunun çözülmesi içinde Türk ve Kürt proleteryasının, emekçilerinin mevcut düzene karşı ortak mücadelesidir. (Bu konuya ileride geleceğiz).

Kapitalizmin emperyalist aşamasına girme sürecinde de ulusal sorun, güçlü devletlerin sömürgeleri olmasına rağmen, yine de devlet içi sorun olarak kalmış, henüz tam anlamıyla enternasyonal bir sorun olmamıştı. Engels'in 1. Ocak 1882'de K. Kautsky'e yazdığı mektupta da belirttiği gibi "uluslar... enternasyonal olmadan önce ulusal olmak için, sadece hakka değil bilakis mükellefiyete de sahip olmak" (47) zorundaydılar.

Kapitalizm emperyalist çağa girince durum, ulusal sorunda da değişmiş, artık bu sorun devlet içi sorun olmaktan çıkarak, enternasyonal bir sorun olmuştu.

Emperyalizm, ulusal devlet olarak, başka devletlerden tecrit olarak var olmanın şartlarını ortadan kaldırmıştır. Emperyalizm ekonomik, siyasi ve çoğu durumlarda olduğu gibi askeri gücüyle ulusal devlet sınırlarını parçalamış ve ulusları ezen ve ezilen uluslar diye bölmüştür. Emperyalizm, güçlü sömürge imparatorluklarının doğmasını beraberinde getirmiştir. Bunun için emperyalist aşamada ulusal sorun, ulusal-sömürge sorunu karakterini almıştır.

Emperyalist çağda ulusal sorunda yeni olan diğer bir nokta da ulusal hareketin Avrupa'dan Asya'ya kaymasıdır. Lenin şöyle der.

"Batı ülkelerinde ulusal sorun, çoktan geçmişe ait olmuştur. İngiltere, Fransa, Almanya vs'de "Anavatan" misyonunu doldurmuş, tarihi rolünü oynamıştır. Yani (a.ç.L.) bu ülkelerde u-

ulusal sorun ilerici bir şey vermez, yeni insan kitlelerini yeni bir ekonomik ve politik hayata götürmez. Buralarda, feodalizmden veya patriar - kal barbarlıktan ulusal ilericiliğe, kültürel gelişmiş, siyasi olarak özgür bir anavatan tarihin gündeminde değildir, bilakis zamanını doldurmuş, fazla olgunlaşmış "anavatan" dan sosyalizme geçiş.

Doğu Avrupa'da durum değişiktir. Örneğin Ukrayna veya Beloruslar için, ancak düşüncesiyle Marsta yaşayan bir insan buralarda ulusal hareketin henüz sonuçlanmadığını, kitlelerin anadil ve bu dilde yazı... haklarına idrak etmeleri doğrultusunda uyanışlarının henüz (a.ç.L) tamamlanmadığını tartışma konusu yapabilir. Burada "Anavatan" henüz tam tarihi rolünü oynamamıştır. İngilizler, Fransızlar, Almanlar, İtalyanlar şimdi bu savaşta anavatanlarının savunuculuğundan bahsederek yalan söylerlerken- çünkü onlar gerçekte anadili değil, ulusal gelişmelerinin özgürlüğünü değil (a.ç.L.) bilakis köle sahibi olarak, haklarını, sömürgelelerini yabancı ülkelerde mali sermayelerinin "nüfus sahaları" nı savunuyorlar-burada "anavatan savunuculuğu" daha (a.ç.L.) ezen uluslara karşı demokrasinin, ana dilin, siyasi özgürlüğün savunuculuğu olabilir.

Sömürge ve yarı-sömürgelerde ulusal sorun Doğu Avrupa'ya nazaran daha gençtir" (43).

Lenin "Kapitalizmin en son aşaması Emperyalizm" çalışmasında emperyalist sömürge sistemini, bu sistemin ulusların ve uluslar arasındaki ilişkilerin gelişmesindeki rolünü ve anlamını kapsamlı olarak araştırmıştır.

Üretici güçlerin gelişmesi, mübadele ve diğer ilişki zorunlulukları, halkları ve ulusları doğal olarak birbirlerine yaklaştırmaktaydı ve ulusal engelleri yıkmaktaydı. Rekabetçi kapitalizm döneminde doğal olan bu yaklaşım, emperyalist çağda sermayenin zor kullanmasıyla gerçekleştirilmiştir. Bunun için emperyalist çağda da esas olan ulusların, halkların eşitlik temelinde beraberlikleri değil, tam tersine eşitsizlik temelinde güçlü olanın zayıf olanı köleleş-

tirmesi, boyunduruk altına alması temelinde ilişkilerin sürdürülmesiydi.

Emperyalizm uluslaşma sürecini yavaşlatır, çarptırır. Özellikle gerici, yabancı kültürün geliştirilmesine ağırlık verilmesi, ulusal değerler yerine, hakim sınıfların "ulusal" değer olarak kabul ettirilmeye çalışılması buna birer örnektir.

Uluslararası sürecini yavaşlatan, çarptıran emperyalizm, aynı zamanda ulusal antagonistliğide keskinleştirir. Bu paradoks, bir durumdur: Ulusal engelleri yıkan, ulusları asimile eden emperyalizm, aynı zamanda farklı uluslardan emekçilerin yakınlaşmalarını da engellemek için her araç ve metoda başvurur.

Emperyalist çağda ulus parçalanır, burjuva-demokratik aşamaya veya burjuvazinin iktidar mücadelesinde emekçileri kendine kazanmak için demokratikleşmesine özgü adımlar, gerici adımlara dönüşür ve burjuvazi, devleti ve diğer kurumları tamamen eline geçirerek, açıktan sınıf iktidarının araçları yapar.

Emperyalist çağda ulusun fikri, ruhi yaşantısında bölünür. Burjuvazi, nasyonalizm, şövenizm bayrağı altında birleşirken, işçi sınıfı ve emekçiler demokrasi ve enternasyonalizm bayrağı altında birleşir. Ulustan kopan, işçi sınıfı ve emekçiler değil burjuvazidir.

II- KAPİTALİZMDE ULUSAL SORUNUN ÇÖZÜM ŞARTLARI-İŞÇİ SINIFI VE ULUSAL SORUN-

-I-

Kapitalizm veya kapitalizme tekabül eden toplumsal gelişme, ulusal sorunun doğmasına sadece neden olmamış, aynı zamanda bu sorunun çözümü için maddi temelleride beraberinde getirmiştir. Burjuva toplumda bu maddi temeller relatiftir, yani burjuva demokrasisinin ne denli tutarlı olarak uygulanıp uygulanmadığı söz konusudur. Lenin bu konuda bazı ileri ülkeleri örnek vere rek, kapitalizmde ulusal sorunun çözümlü çözüle -

meyeceğine, bu sorunun azami çözüm sınırını ne-lerin oluşturduğuna açıklık getirmektedir. Yukarıda bu konuyla ilgili olarak Lenin'den şu alıntıyı yapmıştık.

"İsviçre, Belçika, Norveç ve diğerleri bize, özgür ulusların gerçek demokratik ilişkilerde başarılı olarak nasıl birarada yaşadıklarını ve birbirlerinden ayrıldıklarını veren" örneklerdir. Demek oluyor ki, burjuva toplumda ulusal sorunun tarihi şartlara tekabül edecek şekilde çözümü mümkündür.

"Ulusal sorunun sadece bir çözüm yolu (eğer çözümü kapitalizmin dünyasında, kâr amaçlılığının, nifakın ve sömürünün dünyasında mümkünse) vardı ve bu çözüm şöyledir; tutarlı demokratizm İspatlar: Batı Avrupa'da İsviçre; eski kültürüyle bir ülke ve Doğu Avrupa'da Finlandiya: genç kültürüyle bir ülke" (49).

Yanlış anlamaya meydan vermemek için hemen belirtelim. Belirtilen bu ülkelerde ulusal sorunun çözülüşü, ulusal sorunun esasen böyle çözüleceğini göstermez, ulusal sorunun genel olarak çözümü anlamına gelmez, tam tersine bu çözüm, ulusal sorunun burjuva düzende çözülmesine örnek teşkil eder.

Lenin, ulusal sorunun burjuva düzende çözülüşüne sürekli mesafeli yaklaşmış, ulusal sorunun kapitalizmde çözülüşünden, uluslaşmanın oluşmasını, ulusal devletin doğmasını ve ulusal ilişkilerde bazı demokratik kazanımların varlığını anlamıştır. Bunlar, ulusun oluşması, ulusal devlet vs. burjuvazinin özel çabalarının ürünlerinden ziyade, feodalizmden kapitalist topluma geçiş sürecinde hayatın ortaya attığı ve burjuvazinin iktidara gelmek ve iktidarını yerleştirmek için atmak zorunda kaldığı adımları oluşturmak - tayı.

Diğer taraftan, her ne kadar adı geçen ülkelerde ulusa yönelik burjuva demokratizmi ve bu temelde ulusal sorunun çözümü gerçekleştirilmişse de, sorunun uluslar arasındaki ilişkilerde çözüldüğü pek söylenemez. Bir defa uluslar arası ilişkide tutarlı demokratizm sadece İsviçre, İsviçre ve Belçika'da yarım-yamalak uygulanmıştır. Bu

yarım-yamalak uygulama için kriter, sorunun başka ülkelerle karşılaştırılmasıydı. Yani başka ülkelerdeki baskı ve asimilasyona nazaran bu ülkelerde demokrasi vardı.

Lenin, ulusal sorunun burjuva toplumda başarılı çözümü için ulusal sorunla devrimin esas görevinin arasındaki bağı sürekli göz önünde tutmuştur. Örneğin Almanya için 1848 devriminde esas amaç ulusal sorundu. Almanya 40'a yakın feodal beyliklerden oluşmaktaydı ve 1848 burjuva-demokratik devriminde esas hedef bu dağınlıklığı yıkarak, uluslaşmayı sağlamaktı. Rusya'da ise devrimin esas hedefi, ulusal sorunun değil, toprak sorununun çözümüydü. Ulusal sorunda devrimin esas hedefinin bir parçası olarak ele alınıyordu. Türkiye ile ilgili olarak Kurtuluş savaşında, o yarım kalan burjuva demokratik devrimde esas hedef, ulusal sorunun çözümüydü. Bugünün şartlarında ise, ulusal sorun, sosyalist devrimin ancak bir parçası olarak ele alınabilir.

Burjuva demokrasisinde ulusal ve uluslararası ilişkilerin çözüm kapsamına baktığımızda, bunun, ulusların eşitliği, ulusların kendi kaderlerini tayin etme haklarının tanınmasıyla sınırlandırıldığını görürüz. Burjuva demokrasinin en fazla yapabileceği bu sloganların gerçekleştilmesiydi. Ama burjuvazi iktidara gelirken ve iktidarını sağlamlaştırmak için verdiği bu sözleri tutmamıştır. Hâkimiyetini kuran sermaye tam terisi adımlar atmaya başlamıştır.

Açıkki, burjuva düzende, ulusal sorunun ancak burjuva-demokratik çözümü söz konusu olabilir.

Ulusal sorunu olan bir ülkede komünist partisinin, bu sorunun çözümü için devrimci bir programı olur ve parti, kapitalizm şartlarında da programın gerçekleşmesi için mücadele eder. Partinin ulusal sorundaki programı Lenin'in şu düşüncesini içermek zorundadır.

"...Sosyalizm için devrimci mücadeleyi, ulusal sorunda devrimci bir programla birleştirmek (a.ç.L.) zorundayız" (50).

Proletarye, her türlü ulusal baskıya

karşı mücadele eder ve ulusların ve halkların eşitliğini savunur. Böylelikle proletarya en tutarlı demokratizmi savunmuş olur. Bunun için, proletaryanın ulusal sorun için programı her türlü baskının yok edilmesi için mücadelenin bir parçasıdır. Proletarya bu mücadelesini yürütürken ulusal sorunun maksimal çözümünü gözden kaçırmaz, çünkü ulusal sorunun maksimal çözümü, proletaryanın kendi kurtuluş mücadelesinden, sosyalizm için mücadeleden ayrı değildir (yukarıdaki alıntı). Lenin şöyle der;

"proletaryanın sosyalizm için büyük kurtuluş mücadelesinde, emperyalizmin tek tek zorluklarına karşı krizin keskinleşmesi ve yaygınlaşması için her (a.ç.L.) halk hareketini kullanmasını anlamazsak, çok kötü devrimciler oluruz. Bir taraftan her türlü ulusal baskıya "karşı" olduğumuzu, bin türlü açıklamaya ve tekrar etmeye başlıyorsak ama diğer taraftan da... baskı altında tutulan ulusun belli sınıflarının en aydın ve en hareketli bölümünün, baskı altında tutanlara karşı kahramanca ayaklanmasını "darbe" olarak nitelersek, aynen kautsky'ciler gibi budala bir seviyeye kıyarız" (51).

Açıkki, ulusal sorun ve bunun çözümü için mücadele, proletaryanın sosyalizm için sermameye karşı mücadelenin sadece bir parçasıdır.

Proletarya sermayeye karşı sosyalizm için mücadelesinde ulusal baskıya karşı mücadeleyi değerlendirir. Ulusal kurtuluş hareketinin temsilcileri, yani çağımızda esasen milli burjuvazi-sosyalizmin müttefiki değildir. Aynı zamanda her ulusal hareket, örneğin küçük toplulukların mücadelesi - kapitalist sistemi yerinden oynatamaz ama "...emperyalizme karşı mücadelede bağımsız faktör olarak güçsüz olan küçük uluslar, emperyalizmin gerçek (a.ç.L.) karşıtının, sosyalist proletaryanın piyasaya çıkmasına yardım etmek için maya, basil rolünü oynarlar" (52).

Kapitalizmde proletarya üretim araçlarından yoksun kılınmıştır, baskı, sömürü altındadır. Bunun için proletarya, ulusal sorunun burjuva toplumda çözümünü ancak sınırlı olarak etkileyebilir. Bu etkilemede daha ziyade ideolojik ve siya-

si karakter taşır. Ama proletaryanın kapitalist toplumda da olsa ulusal soruna yaklaşım gösterebilmesi için, herşeyden önce kendisinin sınıf olarak yapılaşmış olması, kendi kendine değil, kendisi için sınıf olması gerekir. Bu konuda Lenin şöyle der;

"Her sorunda olduğu gibi, ulusların kendi kaderini tayin sorununda da bizi, her şeyden önce ve herşeyden çok ilgilendiren, uluslar içinde proletaryanın kendi kaderini tayinidir"(53). Ancak bu şart temelinde, ancak proletaryanın kendisi için sınıf olmaya başlamasıyla iktidara karşı mücadeleside başlamış olur. Proletaryanın bu mücadeleye başlaması ulus içinde "iki farklı halkların"(Marks-Engels) doğması demektir. Ulus içinde "iki farklı halkın" doğması burjuvazinin yanı sıra proletaryanında ulusa önderlik etmeye soyunacak güce geldiğini gösterir. Proletaryanın sınıf olarak bu gelişmesi ise farklı tarihi şartlara bağlıdır. Ama proletaryanın yükselen bu mücadelesi, onun her şart altında önderlik edecek konumda olduğu anlamına gelmez. Böyle bir gelişmeye iki örnek verebiliriz. Marx 1851'de Louis Bonaparte' in darbesiyle ilgili olarak şöyle der:

"Gerçek ise, (bu) burjuvazinin ulusa hakim olma yeteneğini yitirdiği ve işçi sınıfının bu yeteneği henüz elde edemediği zamanda yeğane mümkün hükümet formuydu" (54).

Aynı durumu 1978-1980 dönemi Türkiye'sinde yaşadık ve burjuvazinin ulusa hakim olma yeteneğini yitirdiği, işçi sınıfının bu yeteneğe henüz sahip olamadığı bir dönemde faşist generaller, burjuvaziye bu yeteneği yeniden kazandırmak için siyasi iktidara 12 Eylül 1980 darbesiyle el koymuşlardı.

Fransa'da Bonapartizm ortamı fazla devam edememiştir. Proletaryanın ilk sosyalist devrim denemesi olarak Paris Komünü, aynı zamanda onun ulusa önderlik etmek için cesaretli bir denemesi olmuştur. Marks'a göre Paris Komünü'nün zaferiyile, "iki farklı halka" bölünmüş olan ulusun birliği, sömürücü sınıfın, burjuvazinin yok edilmesiyle yeniden gerçekleşmiş olacaktı (Aynı yer).

Proletaryanın Paris Komünü denemesi (1871) uluslararası planda da burjuvaziyle proletarya arasında siyasi iktidar mücadelesinin açık başlangıcı olmuştur, tarihi süreç belli şartlarda ortak hareket eden bu iki sınıfı kaçınılmaz olarak karşı karşıya getirmiştir.

Burjuvazi feodalizme karşı mücadelesinde diğer sınıf ve sosyal tabakalarında peşine takmak için bayrağına "özgürlük", "eşitlik" ve " kardeşlik" sloganını yazmıştı ve aynı zamanda ulusal çıkarların sınıfsal çıkarların üstünde olduğu -nuda açıklamıştı. Kemalist burjuvazi de, kendi sınıfsal çıkarlarını gizleyerek, hep ulusal çıkar -lardan bahsetmişti. Gerçekten de burjuvazi ve bu arada Kemalist burjuvazi de, ulusal çıkarlar, kendi çıkarlarına ters düşmediği, ulusun birliği ve kendi hakimiyetleri için geçerli olduğu müddetçe ulusal çıkarları sınıfsal çıkarların üstünde tutuyor gözükmiştir.

Ama ne zaman ki , proletaryanın mücadelesi burjuvaziye rahatsız etmeye, onun iktidarını tehdit etmeye başladıysa, o zaman burjuvazininde ulusal çıkar, ulusun birliği konusundaki görüşleride değişmeye başlamıştır. Ve gerçektende Fransa'da burjuvazi, Lenin'in ifadesiyle, "proleter hareketi bastırmak için...bir an dahi tereddüt etmeden bütün ulusun düşmanı -la, vatanlarını harabeye çeviren yabancı (askeri) birliklerle anlaşmıştır" (55). Gerçi Türkiye' de Kemalist burjuvazi bu adımı atma fırsatını, proleter hareketin iktidarı tehdit edecek güçte olamamasından dolayı bulamamıştır, ama Kurtuluş savaşından hemen sonrası, proletaryanın örgütlü mücadelesinden rahatsız olduğu için, proleter harekete saldırmaktan da geri kalmamıştır.

Tarih şunu göstermiştir. Burjuvazi, gelişen sınıf mücadelesinin, sermayenin enternasyonalleşmesinin sonucu olarak giderek gericileşmiş ve ulusal çıkarlara ihanet etmiştir, Türkiye'de burjuvazinin ulusal çıkarlara açık ihaneti esas itibarıyla ikinci dünya savaşı sonrası başlar ve daha sonraki yıllarda süreklilik kazanır.

Kapitalizmin en çok gelişmiş olduğu Batı'da burjuvazi artık gericileşmiş, çürümüş ve karşısında proletaryayı bulur olmuştur. Emperyalist

çağda batı burjuvazisi gericileşmişti ve onun feodalizme karşı ilerencilik özelliğini de artık sömürgeleştirdiği veya kendine bağımlı kıldığı ülkelerdeki milli burjuvazi üstlenmişti. Sömürge ve bağımlı ülkelerde milli burjuvazi, ulusal çıkarları göreceli savunan sınıf olmuştur. Göreceli diyoruz, çünkü bu ülkelerde de kapita - lizm geliştikçe, milli burjuvazi de gelişerek milli olma özelliğini kaybetmiş ve işbirlikçi burjuvaziye dönüşmüştü. Milli burjuvazinin ilerencilik rolünü oynadığı ve tarihi misyonunu doldurduğu ülkelerde - örneğin Türkiye - ulusa önderliği, ulusal çıkarları savunmayı artık proleterya tek başına üstlenmek zorunda kalmıştı. Ne varki bu doğrultuda mücadele bugünden yarına gerçekleştirilecek bir mücadele değil. Proletarya toplumda proleter olmayan diğer sınıf ve tabakalarında ikna ederek, onların çıkarlarını da gerçekleştirebilecek yegâne sınıf olduğunu ispatlayarak mücadeleye katmak zorundadır. Sorun, emperyalist çağda ulusal sorunun çözüm mücadelesinde önderlik edebilecek hangi sınıfın olduğudur. Bu, köylülüğe ve diğer emekçilerde önderlik eden proletaryadır.

Proletaryanın siyasi iktidar mücadelesinde kitleleri örgütlediği, genel demokratik mücadeleye kitlesel karakter kazandırdığı zaman burjuvazinin ulusa önderlik konumunda pratikte sona erer. Artık bu rolü proletarya üstlenir. Proletarya bu görevini Paris Komünü denemesinden sonra dünyada ilk defa 1917 Ekim sosyalist devrimiyle Rusya'da gerçekleştirmiştir. Lenin şöyle der.

"Ulusal sorun ve tarım sorunu, Rusya'nın küçük burjuva kitleleri için şimdi en önemli sorundur... Bu iki sorunda da proletarya izole değildir. O halkın çoğunluğunu arkasına almıştır... Barış sorununda...şimdiki hayatın en önemli sorunudur... Proletarya burada bütün ulusun, bütün (a.ç.L.) sınıfların bütün canlı ve samimi unsurlarının, küçük burjuvazinin muazzam çoğunluğunun gerçek temsilcisi olarak ortaya çıkmaktadır" (56).

Burjuvazi iktidarını sürdürmek, kitleleri kazanmak, proletarya da kitleleri kazanmak veya iktidarı elde etmek için ideolojik mücadelele - rinde dünya görüşlerini kullanırlar. Bu mücade - lede burjuvazi, nasyonalizm ve şövenizme sarı - lırken, proletarya da kitleleri enternasyona - lizm anlayışı temelinde kazanmaya çalışır. Bura - da belli bir noktayı açmakta yarar vardır. Her ne kadar burjuva nasyonalizmi ideolojik olarak esasta gerici isede, bazı durumlarda pekala de - mokratik bir muhtevada arzeder. Örneğin ulusal baskı şartlarında, ulusal kurtuluş mücadelesin - de nasyonalizm demokratik muhtevalı da olur. Böy - le bir durumda proletarya nasyonalizm bayrağı altında ulusal kurtuluş mücadelesi yürüten bur - juvaziyi desteklemek durumuyla karşı karşıya ka - labilir. Ama bu her nasyonalist hareketin des - tekleneyeceği anlamada gelmez. Proletaryanın des - tekleyebileceği nasyonalist hareket, herşeyden önce genel demokratik görevleri çözmeye pozitif rol oynayan veya bu görevleri çözebilme yetene - ği gösteren hareket olmalıdır. Proletarya böy - le bir destekleme durumunda desteğinin sınırını, bu destekle ne kadar ileri gidebileceğini çok iyi bilmelidir. Çünkü, burjuvazi iktidarı ele geçirdikten sonra, proletaryanın, özel durumlar hariç(savaş - gerici ayaklanma vs.) onu destek - lemeye devam etmesi, burjuvazinin nasyonalizmi - ni pekiştirmede yardımcı güç olması anlamına ge - lir. Lenin şöyle der.

"Her ulusal hareketin başlangıcında, o ha - reketin doğal önderi olarak meydana çıkan bur - juvazi, bütün ulusal çabaların desteklenmesini pratik bir mesele olarak görür. Diğer sorunlar - da olduğu gibi ulusal sorunda da proletaryanın politikası, burjuvaziyi - mamafi sadece belirli bir yönde destekler - ama hiç bir zaman burjuva - zinin politikasıyla tamamen uyum içinde olmaz. İşçi sınıfı burjuvaziyi, sadece, eşitlik , sınıf mücadelesi uğruna oldukça uygun şartlar için, ulusal barış çıkarı - ki burjuvazi bunu hiç bir zaman tam gerçekleştirecek durumda olamaz ve o, ancak tam demokratikleşmeyle ger - çekleşir - için destekler. Bunun için pro -

leterler, ulusal sorunda burjuvazinin praktizmine karşı ilkeli bir politika korlar ve burjuvaziyi, devamlı sadece şartlı (a.ç.L.) desteklerler"(57)

Proletaryanın ve burjuvazinin ulusal soruna ilişkin talepleri her zaman aynı olamaz. Örneğin ulusal baskıya karşı gelmek demokratik bir taleptir ve bu talebe her iki sınıfta sahip çıkar, ulusal ayrılık, ayrı bir devlet kurmada yine demokratik bir taleptir. Ama bu noktada proletarya ve burjuvazinin görüşleri birbirine tamamen zıttır. Burjuvazi bu noktada soruna, bu süreci geciktirme, kendi ulusu açısından faydalı olacak şekilde çözüme temelinde yaklaşırken, proletarya soruna sınıfının gelişmesi açısından yaklaşır.

"Her ulusta tamamen ayrılma sorusuna "evet veya hayır" cevabını verilmelidir? Bu oldukça "pratik" bir talep olabilir. Ama, gerçekte ise budalacadır; teorik bakımından metafiziktir. Proleteryayı pratikte, burjuvazinin politikasına tabi kılmaya götürür. Burjuvazi, kendi ulusal taleplerini sürekli ön plana çıkartır. O, bu talepleri şartsız olarak öne sürer, proletarya için ise onlar (bu talepler.ç.n.) sınıf mücadelesinin çıkarlarına tabidirler. Teorik olarak önceden, tam garantili olarak söylenmeyecek olan, bir ulusun tam ayrılışının veya diğer bir ulus yanındaki eşit konumunun burjuva-demokratik devrimi sonuçlandırıp sonuçlandırmayacağıdır; proletarya için her iki durumda (a.ç.L.)-ayrılma veya eşitlik durumu ç.n.-önemli olan kendi sınıfının gelişmesini garantilemektir: Burjuvazi için ise, görevlerini "kendi" ulusunun yararına geri plana iterekten, bu gelişmeyi yavaşlatmak önemli -dir..." (58).

Açıkki, proletarya ulusal hareketlerdeki demokratik muhtevayı, genel ulusal görevlerin, gerçekleştirilmesi, kendi sınıfının gelişmesi için değerlendirebilir. Tarihi süreç emperyalist aşamaya geldiğinde proletaryanın bu türden görevleri sömürge ve yarı-sömürgelere kaymıştı. Bu kayışa Lenin şöyle açıklar.

"Almanya, Fransa, İngiltere vb. gelişmiş ülkelerde ulusal sorun çoktan çözülmüştür, ulusal

toplum çoktan yaşamını bitirmiştir ve artık objektif olarak "umumi ulusal görevler" yoktur. Bunun için... bu ülkelerde şimdi, ulusal toplum "parçalanabilir" ve sınıf toplumu kurulabilir.

Geri kalmış ülkelerde... yani bütün Doğu Avrupa'da ve bütün sömürge ve yarı-sömürgelerde durum başkadır. Burada hâlâ baskı altında olan ve kapitalist az gelişmiş uluslar vardır. Bu ulusların hâlâ objektif olarak umumi ulusal görevleri vardır. ve (bunlar) demokratik görevlerdir, yabancı hakimiyetin yıkılmasını (a.ç.L.) görevlerdir" (59).

Bu kayışa paralel olarak, emperyalist çağda proletarya tarafından desteklenen hangi ulusal hareketlerin proletaryanın kendi kurtuluş mücadelesini en olumlu bir şekilde etkileyeceği olgusunda da belli kayışlar olmuştur. Esasen bu sonum tarihi durum meselesidir. Buna rağmen bu süreçte belli gelişme momentleri tespit edilebilir. Örneğin, sömürge ve yarı-sömürgelerde ulusal kurtuluş hareketlerinin süreklilik kazanmadığı, tek tük, şurada burada görüldüğü dönemlerde, -sömürge toplumlarının ilk uyanış dönemleri- bu halkların mücadelesi ilerlemiş ülkelerde proletaryanın sosyalizm mücadelesi için çok büyük bir öneme haiz değildi. Böylesi dönemlerde Avrupa'daki ulusal kurtuluş mücadeleleri, gelişmiş ülkelerde proletaryanın sosyalizm için mücadelesinde daha büyük öneme haizdi.

Bunun tipik ifadesini İngiltere - İrlanda sorununda görmekteyiz. Bununla ilgili olarak Lenin şöyle der.

"Avrupa'da baskı altında olan bir ulusun, ayaklanmalara ve sokak çatışmalarına, sıkıyönetimin ve ordunun demir disiplininin yaralamasına götürececek bir mücadelesi, böyle bir mücadele, "Avrupa'da devrimci krizi", uzak bir sömürge, daha gelişmiş bir ayaklanmadan daha fazla, çok yüksek derecede "keskinleştirir". İrlanda'daki ayaklanmayla İngiliz emperyalist burjuvazisinin iktidarına aynı güçteki bir vuruş, Asya veya Afrika'daki vuruştan yüz kere daha büyük siyasi bir anlam taşır" (60).

Bu durum giderek değişmiştir. Bir taraftan proletaryanın emperyalizme karşı mücadelesi yükselirken, diğer taraftan sömürge ve yarı-sömürge-lerdeki ulusal kurtuluş hareketleri süreklilik kazanmış ve emperyalist ülkelerdeki proletaryanın mücadeleleriyle birleşmiştir. Sömürge ve yarı-sömürge-lerdeki ulusal kurtuluş hareketleri feodalizme, kapitalizme ve emperyalizme karşı muazzam bir devrimci potansiyel oluşturmuştur.

"Burada sömürge-lerdeki hareketin anlamında vurgulamak istiyorum... Sömürge ülkelerdeki hareket hâlâ önemsiz ulusal ve tamamen barışçıl hareket olarak görülüyor. Artık bu böyle değildir. 20. yüzyılın başından beri bu ilişkide büyük değişmeler olmuştur: yani, milyonlar ve yüzlerce milyonlar- ki bunlar, yer küresinin nüfusunun büyük çoğunluğunu oluşturur - şimdi bağımsız aktif devrimci faktörler olarak ortaya çıkıyorlar ve mutlak açık olan, dünya devriminin gelen, nihai sonuç veren muharebelerinde, başlangıçta ulusal kurtuluşa yönelik dünya halkının çoğunluğunun hareketi, emperyalizme ve kapitalizme yöneleceği ve belki, beklediğimizden daha büyük devrimci bir rol oynayacaktır" (61).

Kapitalizmde burjuvaziyle proletarya arasında sınıf mücadelesinin giderek keskinleşmesi, burjuvazinin diğer metodların yanı sıra nasyonalizm ve şövenizm propagandasını daha yoğun bir şekilde sürdürmesini ve ulusal sorunun muhtevasında bu propaganda temelinde çarptırmasını beraberinde getirir. Böyle bir durumda devrimci proletaryanın görevi, ulusal sorunu bütün boyutları içinde yeniden teorik ve pratik anlamını araştırmasıdır.

Ulusal sorunun teorik anlamı nedir? Ulusal sorunun teorik anlamı ve bunun araştırılması, her şeyden önce bu sorunun içeriğinin, toplumsal gelişmedeki rolünün ve yerinin hem genel anlamda, hemde toplumsal gelişmenin çeşitli aşamalarındaki yerinin doğru olarak tespit edilmesidir. Bu tespitler devrimci partinin ulusal soruna ilişkin programının temelini, çıkış noktasını oluşturmaktadır. Böyle bir araştırmada esas olan, partinin, ulusal soruna ilişkin programının, yukarıda

belirttiğimiz, kapitalizmde ulusal sorunun iki eğilimine oturtabilmektir. Bu iki eğilim göz önüne alınmaksızın, ulusal sorunda teori adına ortaya sürülenler ve buna ilişkin parti programı kof laflardır, Lenin'in deyiimiyle farfaradır. Devrimci parti söz konusu iki eğilimden hareketle ulusal soruna ilişkin programında şunları tespit etmiş olmalıdır: a- Dillerin ve ulusların eşitliği, b- Ulusal imtiyazın reddi, c- Burjuva nasyonalizminin reddi, d- Proleter enternasyo - nelizminin esas alınması.

Bu noktaları teorik olarak tespit etmek devrimci parti için yeterli olurmu? Hayır, elbette olmaz. Genel doğruları "teori" adına tespit etmek, doğru bir adımdır. Ama bunu pratiğe dökme - mek, bu doğru adımı "farfara" olarak görmek demektir. Devrimci parti ulusal soruna teorik yaklaşımına nasıl pratik anlam kazandırır? Devrim - parti, ulusal soruna teorik yaklaşımını pratik anlamı, eğitim, örgütsel, siyasi vb. faaliyetle - rinde verir. Parti, herşeyden önce, çeşitli ulus - lardan proleterlerin, emekçilerin birleşik cep - hesini, ortak mücadelesini yaratmalıdır, bu mü - cadeleyi kapitalizmin yıkılmasına yöneltmelidir. Böyle bir mücadelede birleşik örgütlenmenin öne - mini vurgulayan Lenin şöyle der.

"Sınıf bilinçli işçiler...her cins ulusal burjuvaziden farklı olarak...sadece, dillerin ve ulusların, en tam, tutarlı, tamamen icra edilen eşitliğini değil, bilakis çeşitli milliyetlerden işçilerin her cins proleter müsterek örgütlerde kaynaşmasını da (a.ç.L.) savunurlar" (62).

Lenin bununla çeşikli uluslardan işçilerin partide, sendikalarda akla gelebilen diğer pro - leter örgütlerde müsterek örgütlenmelerini kas - tetmekteydi.

Bir örnek: "Bizim rezalüsyonlarımıza "saçma sa - pan" diye sövüp saymanız haksızlık. Bu, boş laf değildir. Biz de, Kafkasya'da sosyal demokrat Gürcü-Ermeni-Tatar-Ruslar, on seneden fazla bir sosyal-demokrat örgütte beraber çalıştılar. Eu boş laf değil, bilakis ulusal sorunun proleter çözümüdür. Yeğane çözüm. Riga da da böyleydi.

Ruslar- Letler- Litonyalılar. Sadece ayrıcılıkçılar (a.ç.L.), "Bund", ayrıcılık yaptı (kendini izole etti ç.n.)" (63).

1.Dünya savaşı yılları kapitalizmin genel krizinin ilk aşamasıdır. Bu yıllarda burjuvazinin nasyonalist, şövenizm korosuna oportünistlerde katıldı. Emperyalist burjuvazi Avrupa'nın güçlü sosyal-demokrat kitle partilerini kendi ideolojisi doğrultusunda şekillendirerek, enter-nasyonal komünist işçi hareketi içinde proleter enternasyonalizmine karşı mücadele eden oportünist, sosyal-şövenin mihrakların gelişmesini sağladı. Gelişen sosyal şövenizm çoğu partiyi etkiledi ve II.Enternasyonal'in çöküşünü hızlandırdı.

Lenin böyle bir dönemde özellikle Birinci dünya savaşının başlamasından sonra, uluslararası planda devrimci, komünist partilerin birliğini sağlamak için yoğun bir çaba sürdürmeye başlamıştı. Bu çabalar aynı zamanda yeni bir enternasyonalin, III.Enternasyonal'in kuruluş hazırlıklarını oluşturuyordu. Bolşevikler ve diğer bazı devrimci parti ve gruplar Lenin önderliğinde Kienthal ve Zimmerwald'da, proletaryanın enternasyonal birliğini oluşturmak için teorik ve propaganda yazılarıyla mücadele ediyorlardı. Lenin'in bu mücadelesi sonuçsuz kalmamıştır. Oportünizm, onun bir cinsi olan sosyal- şövenizme karşı verilen mücadele, II. Enternasyonal partilerinde etkilemiştir. Yeni oluşan güç, III.Enternasyonalin çekirdeğini oluşturmaktaydı. Lenin burjuva nasyonalizmine, şövenizmine ve oportünistlerin sosyal şövenizmine karşı dünya proletaryasını enternasyonalizm ruhuyla eğitmeye ve proletaryanın ulusal sorunun çözümü için mücadeleye katılmasına çok önem vermiştir.

Dünyanın ezen ve ezilen uluslar, ezen ve ezilen ülkeler olarak bölündüğü ve yeniden bölünmesi, paylaşılması için emperyalist savaşın sürdürüldüğü bir dönemde, proletaryanın ulusların kendi kaderini tayini için sürdürdüğü mücadele daha büyük bir anlam kazanıyordu.Lenin böyle bir dönemde, emperyalizm ve ulusların kendi kaderini tayin hakkı üzerine bir dizi yazıyla,dünya pro-

leteriyasına ve ezilen uluslara / halklara yol gösteriyordu. O, şöyle diyordu.

"Emperyalizm, dünya uluslarının bir avuç büyük güç tarafından devam eden baskı altına alınışdır. (Emperyalizm) ulusal baskının pekistirilmesi ve genişletilmesi için (büyük güçler) arasındaki savaşın çağıdır. (Emperyalizm) dalka - vuk sosyal yurtseverler tarafından halk kitlelerinin aldatılması çağıdır..." (64).

Böyle bir çağda ulusal sorunu detaylı araştırmak ve çözüm yolu göstermek elbetteki çok önemliydi.

Tekel öncesi kapitalizm döneminde ulusal hareketler bütün bu tarihi süreç boyunca ulusal devletlerin kurulmasına neden olmuşlardır.

"Modern kapitalizmin gereksinmelerine en iyi tekabül eden ulusal devletlerin teşekkülü... her ulusal hareketin eğilimidir (amacıdır). Temel ekonomik faktörler buna zorlanmaktadır ve bütün Batı Avrupa'da- dahası; bütün medeni dünyadabundan dolayı, ulusal devlet kapitalist periyod için tipiktir (a.ç.L.), normaldir" (65).

Normal olan neydi? neden normaldi? Normal olan, ulusal devletin kurulmasıyla, kapitalizmin gelişmesinin ulusun ilerlemesinin sağlanmasıydı.

Ulusal baskıya karşı olmak, ayrı ulusal devlet kurmak mücadelesi ve bunun desteklenmesiyle, ne pahasına olursa olsun ayrılık anlayışını birbirine karıştırmamak gerekir. Marksistler bir halkın bağımsız devlet kurmak için sürdürdüğü mücadelesini şüphesizki desteklerler. Ama marksistler her şart altında, ne pahasına olursa olsun bağımsızlık, bağımsız devlet anlayışına, karşıdırlar. Eunun tarihte en tipik örneğini Polonyaya oluşturur.

Rusya'da sosyal-devrimciler (Sozialrevalutionäre) ulusal sorunda, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının "katıksız ve mutlak kabulünü" savunuyorlardı. Polonya sosyalist partisi, kendisine "marksist" diyen parti, sosyal devrimcilerin bu taleplerini selamlamıştı. Lenin bu anlayışa katılmamıştır. Lenin için esas olan, ulusal sorunun proleteryanın sınıf mücadelesiyle

bağ içinde ele alınıp alınmadığıydı. O, bu konuyla ilişkin olarak şöyle diyordu.

"Kendi kaderini tayin özgürlüğü için mücadelelenin kayıtsız şartsız tanınması, bizi ulusal kaderin tayini konusunda, her talebi desteklememize asla zorunlu kılmaz. Proleteryanın partisi olarak sosyal demokrasi, ulusların ve halkların değil, bilakis her milliyet içinde proleteryanın kendi kaderini tayinini teşvik etmeyi pozitif ve en önemli görevi olarak görür. Biz sürekli ve kayıtsız şartsız, bütün milliyetlerden proleterlerin en sıkı birliğinde etmeye çalışmalıyız. Ulusal kendi kaderini tayin talebini tamda bu mücadelenin çıkarlarına tabi kılmalıyız (a,ç,L.) Ulusal soruna bizim yaklaşımımızla, burjuva-demokratik yaklaşım arasındaki fark tamda bu şarttan oluşmaktadır" (66).

Diğer taraftan bağımsız devlet kurmanın, bazen emperyalizmin güçlendirilmesi anlamına geldiğini, proleteryanın enternasyonal sınıf mücadelesinin birliğinin devlet sınırları sorunundan çok çok önemli olduğunu da (x) söyleyen Lenin'dir.

Marksizm - Leninizm ulusların kendi kaderini tayin hakkıyla, bu hakkın kullanımını birbirine karıştırmaz. Proletarya ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunur, ama ayrılığın gerçekleştirilmesinde ise, ayrılığın, proleteryanın ve toplumsal gelişmenin çıkarlarına uygun düşüp düşmeyeceğini göz önünde tutar.

"Ulusların kendi kaderini tayin hakkı sorunu (yani, anayasa garantisiyle, ayrılığa, tam özgür ve demokratik şekilde karar verilmesinin ga-

---

x) "İşçilerin birliği, proleteryanın enternasyonal sınıf mücadelesinin birliği devlet sınırları sorunundan sınırsız önemlidir. (Bu sorun emperyalist çağda, özellikle sıklıkla yeniden ve savaş vasıtasıyla kararlaştırılmaktadır" Lenin, cilt 39. S.772).

rantisidir) bu veya şu ulusun ayrılmasının mak-sada uygunluk sorunuyla karıştırılmamalıdır. Bu son sorun Sosyal-demokratik parti tarafından her durumda, tamamen bağımsız olarak, sosyalizm için bütün toplumsal gelişmenin ve proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarları açısından çözümlenmelidir" (67).

Lenin ve Stalin, Marks ve Engels'in ulusal sorun üzerine düşüncelerini geliştirerek bu sorunun emperyalist çağda aldığı muhtevasını saptamışlar ve dünya proletaryasını eğitmişlerdir.

"Ulusların kendi kaderini tayin sloganu... Kapitalizmin emperyalist çağı ile bağ içinde tespit edilmelidir... Biz emperyalizme karşı, yani kapitalizme karşı devrimci mücadelede yanayız.. Emperyalizm, bir dizi yabancı ulusları baskı altında tutan ulusların, bu baskıyı dahada genişletmek, sağlamlaştırmak, sömürgeleri yeniden paylaşmak çabalarından oluşmaktadır. Bunun için çağımızda ulusların kendi kaderini tayin sorununun mihveri baskı altında tutan (a.ç.L.) ulusun sosyalistlerinin tavrıdır" (68).

Bu tavır, ulusların kendi kaderini tayin hakkını, özgür ayrılmaya vardiran tanıma ve savunmadır.

III- KAPİTALİZMDE ULUSAL SORUNUN ÇÖZÜM ŞARTLARI II

I- BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI SORUNUNDA ULUSAL VE SÖMÜRGE SORUNU

Birinci dünya savaşı sonrası şartları, kapitalizmin genel krizinin patlak vermesi, 1917 Sosyalist Ekim devrimi ve aynı zamanda çoğu ülkede görülen devrimci hareketin önemli boyutlara ulaşması, ulusal ve sömürge sorununun marksist teori açısından geliştirilmesi için hem zemin hemde materyal hazırlanmış oluyordu.

1917 Ekim devrimi dünyanın önemli bir bölümünü kapitalist zincirden koparmıştı. Yeni doğan Sovyetler Birliği, dünya proletaryasına ve bütün ezilen uluslara hem yol gösterici, hemde büyük bir destekti. Ekim devrimiyle birlikte kapitalist

sistem çok büyük bir yara almıştı.

Emperyalist savaş ve savaş sonrası dönemde ulusal çelişkiler, burjuva ulusal devletlerin iç dinamiksel çürüklüğünü açığa çıkarmıştı. Aynı dönem yine, savaştan galip çıkan emperyalist devletlerde de (İngiltere, Fransa, İtalya) ulusal sorunları keskinleştirmişti. Keza yenik düşen milliyetli devletlerde (Rusya, Avusturya, Macaristan) savaş sonu tamamen çökmüştü ve nihayet, savaş ve sonrası ortam emperyalist burjuvaziye ulusal sorunun en "radikal" çözümüne götürmüştü, yeni burjuva ulusal devletler kurulmuştu (Polonya, Çekeslovakya, Finlandiya, Yugoslavya).

Uluslararası planda bu süreçlerin başladığı veya gelişmiş aşamasına gebe olunduğu bir dönemde, 1918'de Lenin "olaylar, Marks ve Engels'in beklediklerinden farklı gelişti" der.

Marks ve Engels 19.yüzyılın sonunda kapitalist zinciri Fransızın kırmaya başlayacağını, Almanın aynı yolda devam edeceğini açıklamışlardır (x). Ama gelişme onların düşündüğü gibi olmamış, devrime "Ruslar başlamışlardır" (Lenin). Böylelikle Lenin, proleter devrimin çok gelişmiş kapitalist ülkelerde (Fransa, Almanya) başlamadığını aksine az gelişmiş bir kapitalist ülke olan Rusya'da başladığını kastedmekteydi. Lenin bununla aynı zamanda sömürge ve yarı-sömürgelerde dünya devriminin büyük potansiyelinin harekete geçişini ve bunun dünya devrimi için önemini vurguluyordu.

Rusya çok uluslu bir devletti. Bu ülkede proleter devrimin zaferi ulusal ve sömürge sorununda hem Rusya, hemde dünya devrimi açısından ön plana çıkarıyordu. Ulusal ve sömürge sorununun teorik ve pratik geliştirilmesi için Lenin'in elinde iki kapsamlı materyal vardı; Birincisi Rusya'da ki proleter devrimle kurtuluşlarını el-

-
- x) "Benim kesin düşüncem, ilk vuruşun Fransa'da başlayacak olmasına rağmen, Almanya sosyal bir hareket için çok daha olgundur ve Fransızlardan çok ileridir" (Marks'tan Mew.C.32-S.443).

elde etmiş olan eski Çarlık Rusya'sı sınırları içindeki kısmen oldukça geri gelişme seviyesinde, üretim ilişkileri içinde olan halklar ve ikin - ciside, emperyalizm tarafından baskı altında tutulan halkların giderek güçlenen ulusal kurtuluş hareketleri. Hem halkların iç yaşam süreçleri - nin muhtevasında hemde bu halkların kendi arala - rındaki ve diğer uluslarla olan ilişkilerinde-ör - neğin Çarlık Rusya'sı sınırları içinde olan iliş - kileri, ve bunların Ruslarla olan ilişkileri-ye - ni olan çok şey vardı. Sorun yeni olanın teorik olarak belirlenmesiydi. Öyleki, ulusal sorundaki yeni olanı artık salt ulusal sorunun muhtevası çerçevesinde yeni olarak doğanla sınırlamak im - kansızdı. Ulusal kurtuluş savaşlarında yeni ve farklı faktörlerin hesaba katılması gerekiyordu. Bunlar, sınıfsal ve ulusal, enternasyonal ve ulu - sal objektif olan faktörler arasındaki ilişkile - rin nasıllığıydı.

"Marksist program temelinde proletaryanın , partisini...proletaryayı eğittik ve devamlı ve her şeyden önce tam (doğru.s.n.) ekonomik bir tahlilden hareket ettik. Bu görev bir manifesto meselesi değildir" (70-x).

Evet belirtilen ilişkilerin nasıllığına ce - vap, toplumsal hayatın karmaşık gelişmesine ve yansımasına cevap, ulusal sorunun özüne iniş ve doğan sorulara cevap doğrudan, a- Ülkenin eko - nomik gelişmesinin, b- bu gelişme seviyesine te - kabul eden sınıfların, sınıfsal momentlerin göz önüne alınmasıyla verilir. Lenin Bolşeviklerin devrim tecrübesini tahlil ederken veya yukardaki alıntı yaptığımız düşünceyi ifade ederken a ve b noktalarını göz önünde tutuyordu.

---

x) Aklımıza Türkiye devrimci hareketi geliyor. Bir - rakalım ulusal sorunu, devrimin hangi konusun - da manifestodan öteye giden herhangi bir de - ğerlendirmemiz oldu? "Eğer ekonomik temeliniz yoksa...program hazırlamaya niyetlenmeyin"(71) Bizim oldu mu? Hayır. Ama en Marksist-Leninist programı hazırladık. Türkiye hakkında zerre kadar bilgimiz olmadığı halde ve hayat bizi mahkum etti.

Açık olan şu: Ancak sorunlara böyle bir yaklaşım, sınıfların, ulusların, ulus içi sınıfsal ilişkilerin ve nihayet ulusal kurtuluş hareketinin itici güçlerinin tam, bilimsel bir tespitini yapmayı sağlamaktadır. Lenin'in yaptığı bundan başka bir şey değildi.

Bu sorunlar kompleksini açtığımızda yine karmaşık olan iki dünya görürüz. Birincisi emperyalist dünya: Emperyalist ülkeler dünyanın önemli bir kesimini sömürge, yarı-sömürge veya bağımlı ülke olarak kendi güdümünde tutuyorlar ve sömürüyorlardı. Bu sömürüden elde ettiklerinin bir parçası -kırıntısı - işçi sınıfına onun belli bir tabakasını satın almak, kendi çıkarlarına hizmet eder hale getirmek için veriliyordu. Emperyalistler bu kırıntı vermeyi güçlü bir ekonomik faktör olarak işçi sınıfı üzerinde uygulamışlar ve sınıfın belli bir kesimini bürokleştiren, sınıftan kopartmışlardır. Aynı zamanda bu ekonomik faktörle işçi sınıfının, yine belli bir kesimi, şövenist düşüncelerle harekete geçirilir hale getirilmiştir. Bu her iki olgu, bu ülkelerde proletaryanın burjuvaziye karşı sosyalist devrim için mücadelesini zorlaştırmış, geriletmiştir. Bununla ilgili olarak Lenin şöyle der.

" Şimdi, sosyalizmin enternasyonal güçlerinin başka bir kombinasyonunu görmekteyiz. (Marks ve Engels'in yukarıda belirttiğimiz beklentilerinin gerçekleşmemesi kastediliyor. ç.n) Fiz hareketin, sömürücü olmayan ülkelere-ki sömürücü ülkelerin talan etmeleri ve bununla işçilerinin üst kesimini satın almaları kolaydır-ait olmayan ülkelere daha kolay başlayabileceğini söylüyoruz" (72).

Geriye sömürücü ülkelere dahil olmayan ülkeler kalmakta; Eu dünya, "Büyük güçlerin çekilmez olan baskısına karşı ulusal devletlerin, bağımlı, bağımsız mücadelesi, ulusal alanlarını genişletmek için ulusal devletlerin kendi aralarındaki mücadeleyi; bu her bir ulusal devletin baskı altında tuttuğu kendi azınlıklarına karşı mücadeleyi; ve nihayet "büyük güçlere"

karşı sömürgelerin kurtuluş hareketinin güçlenmesini ve normal olarak azınlıkları olan hem bu devletlerin ve hemde ulusal devletlerin içinde ulusal çatışmaların tırmanmasını" (73) ihtiva etmekteydi.

Rusya 1917 Ekim devrimiyle böyle bir dünyadan çıkmıştı. Rusya'da yukardaki olguların yanısıra, emperyalist ülkelerde olduğu gibi güçlü bir işçi aristokrasisi de yoktu ve Bolşevikler bütün ulusu; Rusya'nın bütün ezilenlerini ve sömürülenlerini burjuvaziye karşı birleştirmesini becerebilmişlerdi.

"Fevkalâde ilişkilerde iktidara geldik...ve bu fevkalâde ilişkiler içinde aylarca bir bütün olarak toplam köylülüğe dayanmasını anladık. Bu tarihi bir gerçektir. En azından 1918 yazına kadar bir bütün olarak köylülüğün hepsine dayandığımız için iktidarda kaldık...Bu temel ekonomik bir gerçek"tir (74). Böylelikle bu süreç içinde, ulus içinde farklılaşma belli aşamalara ulaşmış ve devrimin itici gücü olarak ulusun güçleri ayrılmıştır. Bu ayrışmada burjuvazi ulus dışı, ulusal güç dışı kalmış ve karşı devrimin yanında yer almıştır.

Aynı dünyanın diğer bazı, çoğunluğu oluşturulan ülkelerinde ise kapitalizmin çok geri, en azından Rusya'daki gelişmesinden de geri olduğu ülkelerde, ulusun farklılaşması henüz gündeme gelmemişti veya mücadelenin yönünü tayin edecek şekilde gelişmemişti. Bu ülkelerde esas olan emperyalizmin ekonomik siyasi baskısına karşı, emperyalist boyunduruğa karşı mücadeleydi. Bu ülkelerde emperyalist baskıdan dolayı, ulusal görevler ; ulusal devlet kurma. vs. ön plana çıkarken, sosyal kurtuluş nispeten geri planda kalmaktaydı. Türkiye bu tür ülkelere, anti-emperyalist kurtuluş savaşı döneminde tipik bir örnek oluşturur.

Ulusal sorunu çözmeye burjuva toplumun iflas ettiği tartışma götürmez bir gerçektir. Bu gerçekte ve bu gerçeğin her iki yönünü gösteren yukardaki emperyalist ülkeler, ona bağımlı ülkeler sürecinde, Lenin'in ekonomik faktörlere da-

yanarak ortaya koyduğu sınıf momentleri neyin ifadesidir? Bu olgulardan çıkararak Lenin şu teorik sonuca varmıştır; Sosyalist dünyada bütün ülkeler, uluslar söz konusu her iki ana gruptan birisinde yer almaktadır. Bu ana gruplardan birincisi; gelişmiş ülkeler sosyalizme doğru (proleter demokrasiye) ilerlerlerken, diğer ana grupta geri ülkeler, burjuva devrime doğru (burjuva demokrasisine doğru) ilerlemektedirler. Bütün mesele burada düğümlenmektedir. Türkiye'de ulusal sorunda bu noktada düğümlenmektedir.

Lenin'in çıkarttığı bu sonuç, proletaryanın sınıf mücadelesinin ve ezilen halkların kurtuluş mücadelesinin strateji ve taktiğinde, programında, elzem yol gösterici anlama sahiptir. Bu sonucu kavramayan Marksist-Leninist olmaktan bahsedemez.

Türkiye devrimci hareketinin ulusal sorunu böyle, bu Leninist sınıf momentleri tahlili ışığında yaklaştığını söyleyebilir miyiz? Asla! Bizi ilgilendiren Ali'nin, Veli'nin veya şu veya bu devrimci hareketin ulusal meselede bir takım Marksist-Leninist lafızları, genel doğruları tekrar etmesi değildir. Bizi ilgilendiren, Türkiye devrimci hareketinin, "temel ekonomik gerçeği" unutmaksızın, "programın bilimsel taban üstüne inşa edilmesi gerektiği" (Lenin) genel doğrusunu, dolayısıyla Türkiye şartlarında, kapitalist gelişme veya iddia edildiği gibi "yarı-feodal Türkiye", "yarı-feodal toprak ağalığı ekonomisi" ilişkileri temelinde ulusal sorununda aldığı muhtevayı açıklamasıdır. Açıklanması gereken, sözüm ona Marksist programların çıkış noktasını oluşturan ekonomik tahliller, buna dayanan sınıfların momentleri. Açıklanması gereken bu temelde ulusal sorunun muhtevası. Açıklanması gereken, maddemki, yarı-feodal Türkiye'den, feodal, yarı-feodal toprak ağalığı ekonomisinden ve bunu yıkmak için demokratik devrimden bahsediliyor, yani sosyalizme giden yolu açmak için kapitalizmin özgür gelişmesinden, burjuva demokrasisinin gerçekleştirelmesinden bahsediliyor, o halde nasıl olurda, böylesi, uluslaşmanın olamayacağı şartlarda uluslaşmak için mücadele edilirken, Türk

ulusundan ve hele hele Kürt ulusunun kurtuluşundan bahsediyorduk. Bu baylar ulus yerine Türk halkı ve Kürt halkının uluslaşma mücadelesinden bahsedilerse en doğrusunu yapmış olurlar. Bunun ortasında üçüncü bir yol yoktur. Ya halk kavramını kullanacaksınız ve burjuva demokrasisinin tam gerçekleşmesi ve kapitalizmin özgür gelişmesi için mücadele ettiğinizi açıklayacaksınız ya da ulustan bahsediyorsanız, proleter demokrasi, sosyalist devrim için mücadele ettiğinizi açıklayacaksınız veya da, 'biz Türklerin ve Kürtlerin mevcut uluslaşmasını beğenmiyoruz, onları burjuva demokrasisi, kapitalizmin hür gelişmesi şartlarında bir daha uluslaştıracamız' dersiniz! Bu bayların teorisi tamda bu temele, bu anlayışa oturmakta. Aynı ekonomik ilişkiler temelinde ulusu uluslaştırmak! İşte savunulan bu.

Yukarda belirtilen iki dünyada ulusal sorunun rolü üç ayrı olguda toplanmaktaydı.

- a- Ulusal sorunun gelişmiş kapitalist ülkelerdeki rolü
- b- Ulusal sorunun sömürge, yarı-sömürge ve bağımlı ülkelerin, halkların yaşamındaki rolü
- c- Ulusal sorunun dünya devrimci sürecindeki rolü

1917' Ekim devrimiyle kapitalist dünya bölünmüş, Rusya'da sosyalist devlet kurulmuştu. Sosyalist Sovyet devletinin kurulması ulusal sorunda da esas itibariyle iki sürecin ön plana çıkmasına neden olmuştur: Sovyetler Birliği olgusu, bir taraftan sömürge ve bağımlı ülkelerde ulusal kurtuluş hareketlerine maddi ve manevi güç sağlarken, diğer taraftan ulusal sorunun esas itibariyle sosyalizmde çözülebileceğini, ulusal sorunun sınıfsal karakter taşıdığını bütün açıklığı ile ortaya koymaktaydı.

Kapitalist sistemin genel krizi ve Ekim devrimi, ulusal kurtuluş hareketlerinin fevkalâde büyük boyutlarda gelişmesine ve dünya devrimci sürecinin önemli bir faktörü olmasına neden olmuştur.

"Dünya nüfusunun ezici çoğunluğunu oluşturan sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin emekçi kitleleri, 20. yüzyılın başından beri, özellikle Rusya, Türkiye, İran ve Çin'deki devrimlerle sınıyası uyanmışlardı. 1914-1918 emperyalist savaş ve Rusya'daki Sovyet iktidarı bu kitleleri nihayi olarak emperyalizmin devrimci yok edilışinin ve dünya politikasının aktif faktörüne dönüştürmektedir" (75).

Sadece buda değil. Bütün bu süreçler emperyalizm olgusu, sosyalist devletin kurulması, ulusal hareketlerin gelişmesi, başka yeni gelişmelere, değerlendirmelere neden olmuştur. Örneğin, "emperyalizm ve ulusal özgürlük için çabalayan akımlar, hareketler ve çabaların birbirine geçişı" (76) eskiden olduğu gibi çağımızda da vardı. Aynı zamanda ulusal hareketler ile

Sovyetler Birliği ve dünya işçi hareketi arasında, o zamana kadar görülmeyen çok sık ilişkiler gelişmişti. Ama buna rağmen, Lenin'in deyiimiyle ifade edecek olursak, "ulusal kurtuluş hareketleri, karşılaştırılmayacak kadar zayıf, emperyalist eğilimler karşılaştırılmayacak kadar güçlüydü" (77) ve bu olgudan dolayı, ulusal kurtuluş hareketlerinin zaferi, emperyalist eğilimlerden daha güçlü olmaları, diğer ülkelerdeki sosyalist devrime, pratikte de Sovyetler Birliğinin enternasyonalist dayanışmasına bağlıydı. Kemalist hareket bunun için tipik bir örnektir.

"Diğer taraftan büyük bir tarihi süreç olarak savaş, sosyal gelişmeyi eşı görülmemiş bir biçimde hızlandırmıştır" (78). Savaşın-Birinci dünya savaşı-eşı görülmemiş bir biçimde hızlandırdığı sosyal gelişme, proleter devrimlerin yanı sıra ulus içinde sınıfsal farklılaşmayadaki bu proleter devrim için kaçınılmaz ilk adımdır- kapsamaktadır. Daha önceleri nispeten geri plânda olan ulusun sosyal farklılaşması, Rusya'daki Ekim devriminden sonra ve genel dünya devrimci / işçi hareketinin gösterdiği gelişmenin etkisiyle daha da hızlanmıştır.

Ama genel eğilim, ulusların sosyal farklılaşması olmasına rağmen, yukarda da belirttiği -

miz gibi bu farklılaşma süreci, bir dizi faktörlerden dolayı, her ülkede başka boyutlarda gözükmekteydi ve bu, her ulusta sosyal farklılaşma ancak somut durum meselesiydi.

Ulusun sosyal farklılaşma sürecinin her ülkede farklı olduğunu iki örnekle gösterebiliriz.

Rusya ve Türkiye:

Rusya'da ulus, sosyalist devrim sürecinde sosyal farklılaşmaya uğruyordu.

"Kati neticenin zamanı yaklaşıyor, önümüzde son çarpışma var. Bütün ülke cumhuriyetimizin bütün ulusları iki büyük kampa bölünmüştür.

Kamplardan birisi toprak beylerinin ve kapitalistlerin, zenginlerin ve uşaklarının yüksek memurların ve dostlarının...dır.

Diğer kamp ise işçilerin, emekçi ve sömürülen köylülerin, fakir halkın ve dostlarının...dır" (79)

Lenin böylelikle, aynı zamanda sosyalist devrimin itici güçlerininide, proleter devriminin sınıfsal momentlerininide belirtmiş oluyordu.

Türkiye'de ise, esas itibariyle (x) Kemalist burjuvazinin başlattığı ve devam ettirdiği anti-emperyalist kurtuluş savaşı ve sonraki toplumsal gelişmeler, Rusya'dakinin tam tersine, uluslaşmanın süreci olmuştur. Rusya'da yıkılan toplum, iki büyük kampa bölünen ulus, Türkiye'de devrimin gerçekleştirmek istediği hedefti.

Dünyada proleter devrimin yıktığı toplumdaki sınıfsal momentleri, Türkiye'de Kemalist burjuvazi kurmayı amaçlıyordu. Bu farklılığın nedeni açık. Rusya'da mücadele sosyalist iktidar için, kapitalizme karşı yürütülürken Türkiye'de burjuva iktidar için, kapitalizm için, emperyalizme ve feodal-komprodor işbirlikçilerine karşı yürütülüyordu. Adı ne konulursa konsun, demokratik devrimin özü budur.

---

x) Esas itibariyle diyoruz, çünkü Türklerin uluslaşması süreç olarak daha önceleri, örneğin 1908 hareketiyle başlamıştı.

Ama, Türkiye devrimci hareketindeki eşine pek az rastlanır kafalar, bugün demokratik devrimi savunurken, Kemalist burjuvazinin çok şeyi eksik yaptığını, eksikliklerin yerine getirmek gerektiğini savunuyorlar. Düpedüz Kemalist burjuvazinin izinden gidiyorlar.

Lenin Rusya'da proleter devrimde sosyalizmin inşasıyla Komünizme giden yolu açıyordu.

Bizdeki esrarengiz ve dumanlı kafalarda yarı-feodal Türkiye'yi toprak ağalığı ekonomisini yıkarak, yani demokratik devrimi gerçekleştirerek sosyalizmin yolunu açıyorlar. Açın beyler!

Türkiye devrimci hareketinde açık olan, en can alıcı yanlış, hem Türk, hemde Kürt ulusun - daki sınıfsal farklılaşmayı reddetmesidir. İşçi sınıfından "bizi deneyen sınavan" işçi sınıfından bahsetmek yetmiyor. Esas olan programımızı, strateji ve taktikimizi ulusların - somutta da Türk ve Kürt uluslarının - sınıfsal farklılaşmasına oturtabiliyormuyuz ve bunu neden yaptığımızı açıklayabiliyormuyuz? Hayır, bunu açıklamayı yapmaz. Bunun için, herşeyden önce bu açıklamaya neden olan soruyu kendimize sormamız gerekir.

Türkiye devrimci hareketi ise, bırakalım açıklamayı, böyle bir soruyu hala kendine sormamıştır.

Sadece buda değil, sanki bütün gariplikler kara bulut gibi Türkiye devrimci hareketinin tepesine yığılmış! Hiç bir rüzgâr bu bulutları dağıtamıyor. Ama Türkiye işçi sınıfı fırtınaya gebe, o fırtına hem bu bulutları ve hemde ender kafaları yok edecektir.

Gariplik, çok keskin ve yegâne "Marksist-Leninist" (her grup kendine böyle diyor) örgüt olmamıza rağmen, ulusal soruna ciddi yaklaşmamamızda aranmalıdır. Soru şu.

Türkiye'de ulusal sorun ele alınırken Kürt toplumuna halk değilde ulus derken, hangi kıstasları göz önünde tuttuk? Halk veya ulus, bu toplumun gelişme aşamalarında rol oynayan hangi süreçleri araştırdık? Niç birisini. Bir taraftan, Kürtlerinde ulus oluşundan bahsetmek ve diğer taraftanda demokratik devrimden bahsetmek

soruna ne denli ciddiyetsiz yaklaştığımızı göstermiyormu? Lenin şöyle der.

"Söz konusu ulusun gelişmesini, proleteryanın burjuva unsurlardan kaçınılmaz ayrışımını beklemeliyiz" (80).

Anlaşılan o ki, Türkiye devrimci hareketi, Türkiye'de söz konusu olan Kürt ulusunun gelişmesini, Kürt proletaryasının Kürt burjuva unsurlardan kaçınılmaz ayrışmasını tespit etmiş! Aksi takdirde Kürtlerden bahsederken "Kürt ulusu" demez. Ama aynı Türkiye devrimci hareketi, Türkiye'de ulusal sorunu, demokratik devrimin, "sosyalizme giden yolu" açmanın bir sorunu yapıyor.

Böyle bir şey olurmu diye hiç kimse "saçma" bir soru yöneltmesin! Böyle bir şeyin olacağını, Türkiye devrimci hareketi göstermektedir!

Başka türlü formüle edersek,

"söz konusu ulusun, orta çağdan burjuva demokrasisine ve burjuva (demokrasisinden) proleter demokrasiye (giden) yolun hangi basamağın da olduğu dikkati nazara alınmaktadır" (81).

Türkiye devrimci hareketi bunu dikkati nazara aldı mı? Hayır. Birakalım Kürt toplumu, demokratik devrimi savunmakla, yarı-feodal Türkiye'yi, toprak ağalığı iktidarını yıkmayı amaçlamakla Türkiye devrimci hareketi, Türk toplumunda, daha "orta çağdan burjuva demokrasisine (giden) yol" üzerinde bir yerde olduğunu savunma cüretkarlığını gösterebilecek kadar küçük burjuvadır. Sosyalizme giden yol, kapitalizmi "ideal" geliştirmekten, esas itibariyle burjuva demokrasisini gerçekleştirmekten geçer ve hem Türk, hemde Kürt ulusundan bahsedildiği halde, yani teoride veya lafta Türkiye'de kapitalizmin Türk ve Kürt topluluklarını (halklarını) ulu - laştırdığı kabul edildiği halde, proletaryanın yegane "marksist-Leninist" örgütlerinin "Marksist" programları pratikte bu gerçeği reddetmektedir.

Lenin, kapitalist ülkelerde komünist partilerinin ezen ulusla ezilen ulus arasındaki karşılıklı ilişkiyi doğru değerlendirmesinin, ulusal soruna ne denli ciddi yaklaşım yaklaşılma -

diğına mihenk taşı olacağını vurgulamıştır. Bu konuda önce Lenin'i dinleyelim ve sonrada bunu kendi teori ve pratiğimizle karşılaştıralım.

"Komünist partisi...temel görevine uygun olarak, burjuva demokrasisine karşı mücadele edebilir ve bu demokrasinin yalancılığını ve iki yüzlülüğünü teşhir edebilir. Ulusal sorunda da soyut ve formel (şekli.ç.n.) prensipleri ön plana çıkartmamalı, bilakis, birincisi, somut tarihi ve herşeyden önce ekonomik durumun tam bir değerlenmesinden; ikincisi, ezilen sınıfların, emekçilerin, sömürülenlerin çıkarlarının hakim sınıfın çıkarları anlamına gelen, halk çıkarının genel deyiminden açık bir ayırmıandan; üçüncüsü, ezilen, bağımlı, eşit olmayan ulusla ezen, sömüren, bütün haklarına sahip ulus arasında ayırım yapmaktan hareket etmelidir" (82).

Açık olan şu: Ulusal sorunda da soyut ve şekliprensipleri öne çıkartmama, soruna, tarihi somut ve herşeyden önce ekonomik durumun tam bir değerlendirmesini yaparak yaklaşmak gerekir.

Türkiye devrimci hareketinde böyle bir yaklaşışı, bırakalım ulusal sorunu, genel devrim sorunlarında da görmemekteyiz. Bizim tespitlerimiz, Lenin'in yapmayın dediği temelde yapılan tespitlerdir. Biz devrimin sorunlarına, bu arada ulusal sorunada, "tarihi somut ve her şeyden önce ekonomik durumu" kesinlikle araştırmadan yaklaştık. Sorunlara soyut ve şekli yaklaştık. Bu anlayışımızı devrim sorunlarının her alanında görmekteyiz. Bizim için, soyut olarak faşist diktatörlük demek soruna somut yaklaşmaktan, bu diktatörlüğün kıstaslarını koyarak, kitleleri ideolojik silahlandırmadan çok önemliydi, Bizim için, yarı-feodal Türkiye, yıkılacak toprak ağalığı iktisadiyatı ve sosyalizmin yolunu açacak demokratik devrimi soyut ve şekli olarak tespit etmek, bu sorunlara "tarihi somut ve her şeyden önce ekonomik durumun değerlendirmesinden hareketle" yaklaşmaktan çok daha önemliydi.

Tabii ülkede ekonomik gelişmenin, mevcut üretim ve mülkiyet ilişkilerinin karakterini "tarihi somut ve her şeyden önce ekonomik durumu" inceleyerek tespit etmek yerine "soyut ve şekli"

olarak bir takım genel Marksist-Leninist lafız - lara dayanarak tespit ederken, kelimenin tam anlamıyla siyasi olarak şapa oturursun, soruna soyut ve şekli yaklaşırsan, bir taraftan Kürt ulusundan bahsedersen, diğer taraftan da demokratik devrimden.

Diyeceksiniz, arkanızda atlımı vardı da, böyle aceleci adımlarla ipe şapa gelmez tespitler yaptınız? Evet arkamızda atlı vardı. Türkiye devrimci hareketinin ruhuna işlemiş grupçuluk zihniyeti, eli kılıçlı atlı olarak her grubu önüne takmış kovalıyordu. Bunun için her grup, bu atlıya, diğer gruplardan farklı olduğunu göstermek zorundaydı. Bunun içinde geçerli olan devrimin sorunlarına ciddi yaklaşımdan ziyade, ne pahasına olursa olsun, diğer gruplardan farklılığımızı koymaktı ve yaptıkta. Her grup, devrimin sorunlarına, bu arada ulusal sorunada "tarihi somut ve herşeyden önce ekonomik durumun tam bir değerlendirilmesini" yaparak yaklaşmak yerine, soyut ve şekli yaklaşıp, diğer gruplardan neden ayrı olduğunu teorisini yapmaya çalıştı, yani marksizim-Leninizm adına mutlaka ayrı olmanın teorisini yaptı ve bundan dolayı Türkiye gibi bir ülkede, sosyalist mülkiyet ilişkileri (proleter devrim) için mücadele edeceğimiz yere, mevcut burjuva mülkiyet ilişkileri için, bu ilişkilerin daha "adil" olması için mücadele ettik. Salt bu mücadele anlayışından dolayıda, kitleler içinde buldukları üretim ilişkisininin (kapitalist / burjuva) çözümünü açısından teorik olarak bizden ileriyken, biz pratikte onları geriye çekerek, devrimcilik adına tarihi gericilik yaptık. Devrimin bütün temel sorunlarında olduğu gibi ulusal sorunda da aynı gericiliği yaptık ve hala yapılmaktadır.

2- EKİM DEVRİMİ VE ULUSAL SORUNUN MUHTEVA - SINDA DEĞİŞİMLER

"Emekçiler, kapitalizmin ulusları az sayıda ezen, bütün haklarına sahip imtiyazlı (emperyalist) büyük güç ulusları ve ezilen, bağımlı ve

yarı-bağımlı, aynı haklara, sahip olmayan çoğunluk uluslar olarak böldüğünü unutmamalıdır. Olsunca canı ve gerici 1914-1918 savaşı bu bölünmeyi dahada güçlü kıldı" (83). Bu alıntıyı, Lenin'in 28.12.1919'da "prawda" da yayınlanan "Ukraynalı işçi ve köylülere mektup"undan yaptık.

Lenin aktardığımız görüşe, savaşın sosyal neticelerini değerlendirerek varmaktadır. Ulusların ezen ve ezilenler olarak ayrılması, savaş öncesi dönemde de olmasına rağmen, savaş sonrası dönemde bu ayırımdan doğan ulusal kurtuluş hareketleri, Ekim devriminin etkisiyle daha da yaygınlaşmış ve şiddetlenmiştir. Bu gelişme, ulusların ve ulusal ilişkilerin gelişme süreçlerinin muhtevasını açıklamada, tespit etmede önemli bir veri olmaktadır Lenin için.

Lenin soruna, ulusal sorunun muhtevasının tahliline, savaş sonrasının şartlarında, yeni şartlarda yaklaşıyordu. Lenin için esas olan, yeni şartlara, kapitalist sistemde ulusların ezen ve ezilen olarak bölünmesine temel teşkil eden ekonomik gelişmeydi. Şöyle:

"Tezimizin en önemli temel düşüncesi nedir? Ezen ve ezilen halklar arasındaki ayırım - II. Enternasyonalin ve burjuva demokrasisinin aksine bu ayırımı vurguluyoruz - emperyalizm çağında proletarya ve Komünist enternasyonal için, somut iktisadi gerçekleri tespit etmek ve bütün sömürge ve ulusal sorunların çözümünde soyut prensiplerden değil, somut gerçeğin görünüşlerinden hareket etmek oldukça önemlidir" (84).

Lenin, ekonomik ilişkiler, somut gerçeklerden savaş sonrası dönemde ülkelerin toprak ve nüfus açısından yeni biçimlenmelerini kastetmek - teydi.

Savaş öncesi ve sonrası dünya birbirleriyle karşılaştırılmayacak kadar farklıydı. Savaş sonrasının en önemli gerçeği, artık emperyalizmin dünyadaki tek başına hakimiyeti kırılmasıydı. Artık dünyanın toprak olarak % 16 ve o zaman için nüfus olarak % 8'i kapitalist sistemden kopmuştu. Artık insanlığın, toplumların yaşantıları ve gelişmeleri kapitalizmin gelişmesine bağlı kalmı -

yordu.Yeni ekonomik toplum formasyonu olarak sosyalizm de,uluslararası planda insanların ve toplumların yaşamlarında ve gelişmelerinde yön gösterici olmaktaydı.Bu yeni durum,genel anlamda ifade edersek,yeni ile eski, kapitalizmle sosyalizm arasındaki sınıf mücadelesi,uluslararası , devletler arası ilişkileride etkilemekteydi.Dolayısıyla ulusal sorunun muhtevasıda bu yeni gelişmenin dışında ele alınamazdı.

Dünyanın kapitalist ve sosyalist sistem olarak ikiye bölünmesi olgusunun dışında,kapitalist dünya içinde de bir dizi değişimler gündeme gelmişti. Örneğin, İngiltere, Fransa gibi galip devletlerin sömürgelerini genişletmeleri,ABD'nin savaştan güçlü çıkması, Almanya'nın ve diğer bazı yenik devletlerin ekonomik çöküntünün,yok oluşun eşğine getirilmesi.

Kapitalist dünyadaki ekonomik ilişkilerdeki bu türden değişimlerde ulusal sorunun muhtevasında değişimlere neden olmaktaydı. Artık emperyalist burjuvazi sömürge siyasetini, bağımlı ülkelere görünüşte bağımsızlık vererek devam ettiriyordu. Artık ulusal kurtuluş hareketleri içinde de bazı, emperyalizme yaklaşma eğilimleri doğuyordu. Artık sorun, sınırsız baskı ve talan olmaktan çıkmış, sistemi koruma, kapitalizmin devamını sağlama sorununa dönüşmüştü. Bundan dolayı, emperyalist burjuvazi açısından bağımlı ülkelerin, ulusal kurtuluş mücadelelerinin Sovyetler Birliğine yaklaşmasından şekli bağımsız olmaları, sistemin devamı için yeğ tutuluyordu. Bunun için kapitalist dünyada ulusal ve uluslararası ilişkiler; bağımlı halkların baskı altında tutuluşu, onlara şekli bağımsızlık verilmesi "kapitalizmin yıkılığını suni olarak durdurmaya ve dünyaya hakim olan emperyalist ulusların oportünizm ve sosyal - şövenizmini suni olarak desteklemeye" (85) yardım etmeliydi.

Sadece buda değil, savaşın sosyal sonuçları olarak devlet politikalarında, partilerde, sınıflarda ve bilinçte çeşitli gelişmeler olmuştur. Halkların ulusal bilinçlenmesi hızlanmış, ulusal devlet kurma eğilimi güçlenmişti. Bunun ötesinde savaş sonrası, bir dizi yeni devletler doğmuştu.

Örneğin, Rusya'dan kopan Finlandiya, Polonya, Est - land, Letland, Avusturya - Macaristan'ın yıkılmasıyla, Avusturya, Macaristan, Çekoslavakya gibi ülkeler, Osmanlı imparatorluğunun kalıntısı olarak Türkiye.

Savaş sonrası dönemde hem uluslararası komünist hareketin, hemde sömürge, yarı-sömürge ve bağımlı ülkelerde ulusal kurtuluş hareketlerinin güçlü olarak gelişmesi, gelişmiş kapitalist ülkelerde ulusal sorunu daha da güçleştiriyordu. Yeni olan, ezen ulus proletaryanın sosyal kurtuluş hareketiyle ezilen ulusun burjuva kurtuluş hareketi arasındaki birbirini etkileyen ilişkiydi: Bu ilişkiyi etkileyen faktörler şunlardı;

- a- Ezilen halklarda iç gelişme (uyanma, kapitalist ilişkilerin etkisi)
- b- Uluslararası işçi hareketinin bu gelişmeyi etkilemesi / hızlandırması
- c- Ekim devriminin etkisi

Bu üç faktörden dolayı ezilen halk topluluklarının ulusal kurtuluş hareketleri salt ulusal ilişkilerle, salt ulusal sorunla sınırlı kalmamıştır. Bu hareketler, esas hedef ulusal bağımsızlığın elde edilmesi olmasına rağmen, bütün toplumsal ilişkilerin alt üst olmasına da yönelmiştir. Zaten başka türlüde olamazdı. Bir taraftan bağımlı ülkeler üzerinde emperyalist baskının artması, diğer taraftanda bu ülkelerde kapitalizmin kaçınılmaz olarak gelişme göstermesi, sonuç itibariyle ulusal bilincin gelişmesini beraberinde getirmiştir. Aynı zamanda topluluk içinde ekonomik ve kültürel birlik anlayışında giderek güçlenmiştir. Bütün bunlar, uluslaşmanın birer adımıydı.

Lenin şöyle diyor;

"savaş bütün emperyalizm için, Batı Avrupa ulusları için krizin çağı oldu... onun, ezilen ulusların hareketi açısından su yüzüne çıkarttığı nedir? Sömürgelerde bir dizi ayaklanma denemeleri... Emperyalizmin kriziyle bağlam içinde ulusal ayaklanmaların alevleri hem sömürgelerde hemde (a.ç.L.) Avrupada alevleniyor. Ulusal sem -

patiler ve antipatiler, çok sert tehditlere ve baskılara rağmen dile getiriyor ve (bu), emperyalizmin krizinin gelişmesinin en yüksek noktasından çok uzak" (86) olduğu bir zamanda söz konusu oluyor.

Lenin'in anlattığı bu gelişmeler savaş öncesi dönemde ki, ulusal hareketlerin gelişmesini içerir. Lenin bunun emperyalist krizin gelişmesiyle ne denli sıkı bağ içinde olduğunda koymaktadır. Gerçekten savaş öncesi dönemde, emperyalizmin krizinin henüz emperyalist dünya savaşına yol açacak bir şekilde gelişmediği dönemlerde de ulusal ayaklanmalar, tek tek ülkelerde görülen ayaklanmalar, tecrit olmuş eylemler olmaktan çıkmaya başlamıştı. Bu sürecin gelişmesini ve dünya devrimci sürecinin bir parçası olmasını sağlayan, esas itibariyle, yukarıda belirttiğimiz üç noktadır.

Bizi burada daha ziyade ilgilendiren, artık dünya devrimci sürecinin bir parçası olan ulusal kurtuluş hareketleriyle enternasyonal komünist hareket arasındaki bağın muhtevası ve içi sınıfının ulusal ilişki ve ulusal sorunun çözülmesinde hangi ilkelerden hareket edeceği meselesidir.

Diğer nedenlerin yanı sıra, uluslararası planda hem komünist hareketin hemde ulusal kurtuluş hareketinin gösterdiği gelişme, hemde bu hareketlerin enternasyonal birliği sorunu, nihayetinde komünist Enternasyonal'in (III. Enternasyonal) doğmasına neden olmuştur.

Hem uluslararası komünist hareketin hemde ulusal kurtuluş hareketlerinin gelişmesi, komünist Enternasyonal'in, daha baştan, ilk görev olarak bu hareketlerin birleştirilmesine özellikle eğilmesini kaçınılmaz kılmıştır. Bu alanda Enternasyonal'in ikinci kongresi tarihi önem taşır.

"Bütün ülkelerin ve ulusların emekçi kitlelerinin ve proleterlerinin, toprak beylerinin ve burjuvazinin devrilmesi için ortak devrimci mücadele (temelinde) birbirlerine karşılıklı yaklaşımları Komüntern'in ulusal ve sömürge so-

rununda toplam politikasının temel taşı olmalı - dir. Ancak böyle bir yaklaşım, kapitalizm üzeri- ne zaferi teminat altına alır ve bu olmaksızında ulusal baskı ve eşitsizliğin yok edilmesi imkan- sızdır...

Dünya politik durumu şimdi proletarya dik- tatörlüğünü gündeme getirdi ve dünya politikası- nın bütün olayları bir merkezde toplanıyor; yani dünya burjuvazisinin Rus Sovyet Cumhuriyetine karşı mücadelesinde. Bu (S.Birliği kastediliyor. ç.v.) kaçınılmaz olarak, bir taraftan bütün ülke- lerin ileri işçilerinin şûra hareketlerini, diğer taraftanda ezilen halkların ve sömürgelerin bü- tün ulusal kurtuluş hareketlerini-ki sonuncular acı tecrübelerle kurtuluşlarının dünya emperya - lizmi üzerine sovyet iktidarının zaferiyle ola- cağı inancına varmışlardır - toplamaktadır.

Dolayısıyla, şimdi çeşitli ulusların emek - çilerinin karşılıklı yaklaşımlarını sadece lafta tanımak ve açıklamakla yetinilmemelidir. Bilakis bütün ulusal ve sömürge kurtuluş hareketlerinin Sovyet Rusya ile en sıkı ittifakını gerçekleştirecek bir politika izlenmelidir" (87).

Böylelikle, Marks ve Engels'te teorik ola- rak var olandırın hayata geçirilmesinin, ka- pitalizmin emperyalizm aşamasına geçmesiyle ve ilk proleter devletin kurularak kapitalist sis - temden kopmasıyla maddi temelleride atılmış olu- yordu.

Bu alıntı, ulusal sorunun çözümünde ve genel olarakta ulusal ilişkilerde işçi sınıfının göre- vinin çağın özelliğinden farklı olamayacağını or- taya koymaktadır.

Açık olan, emperyalist çağda ulusal hareket- lerin, enternasyonal işçi hareketiyle burjuvazi- ye ve feodalizme karşı tek cephede birleşmele- rinin ve Sovyetler Birliği etrafında toplanmalarının dünya devrimci sürecinin geleceği için ka- çınılmaz zorunluk olmasıdır.

3- SOVYETLER BİRLİĞİ'NDE SOSYALİZMİN İNŞASI VE BUNUN, BURJUVA TOPLUMDA ULUSAL SORUNUN MUHTEVASINI ETKİLEMESİ

"Şimdi şu soru karşısında duruyoruz: batı Avrupa'nın kapitalist ülkeleri, gelişmelerini sosyalizmle tamamlayana kadar...dayanabilecekmiyiz? Ama onlar bu gelişmeyi, önceleri beklediğimiz gibi, tamamlamıyorlar, onlar bu gelişmeyi, bu ülkelerde sosyalizmin yeknesak (bir şekilde)"uygulanması" ile değil, bilakis bir devletin diğerleri tarafından sömürüsü yoluyla tamamlıyorlar.. Şimdi bütün dünya, sosyalist devrimle sonuçlanmasını gereken bir hareket içindedir...bu bizim lehimize dir. Alehimize olan, emperyalistlerin bütün dünyayı iki kampa bölebilmeleridir..." (88)

Sovyetler Birliği'nde sosyalizm inşa edilirken, burjuva toplumlarda ulusal sorunun muhtevasını etkileyen olgular alıntıda görülmektedir. Şüphesizki, bu olgularla, bir yukarda ele aldığımız olgular birbirinden nitelik olarak ayrılık göstermektedir. Ne varki bu dönem, Sovyetler Birliğinde sosyalizmin inşa süreci ve aynı zamanda kapitalizmin genel krizinin giderek derinleştiği dönem, ulusların ve ulusal ilişkilerin gelişmesinde de değişimleri meydana getirmiştir ve burjuva toplumlarda, ulusların gelişmesi kapitalist dünya sistemindeki değişimler tarafından belirlenir olmuştur. Açık olan şu: Bolşeviklerin Avrupa'da, özellikle de Almanya'da, bekledikleri devrimler gerçekleşmemiş ve böylelikle ileri kapitalist devletler, dünya devriminin ilk saldırısını göğüsleyebilmişlerdir. Dünya devriminin ilk saldırısını göğüsleyen ileri kapitalist ülkeler aynı zamanda, yenenlerin yenik düşeni sömürmesi temelinde, gelişmiş kapitalist ülkeler arasındaki sömürüyü yoğunlaştırmışlardır. Sömürünün yoğunlaştırılması ise, bu ülkeler arasındaki çelişkiyi kaçınılmaz olarak keskinleştirmiştir. Diğer bir deyişle, Birinci dünya savaşının sonuçları ikinci dünya savaşının ilk adımları olmuştur. Emperyalist ülkeler arasında ilişkiler böyleyken ,

onların bağımlı, sömürge ve yarı-sömürge ülke -
ler üzerindeki talan ve baskılarda giderek art-
mıştır. Bütün bu olgular, bu dönemde ulusların ve
uluslararası gelişmelerin seyrini etkilemiştir.

Başka açıdan ifade edecek olursak: Yukarıda
emperyalizmin gelişmesiyle ilgili olarak belirt-
tiğimiz eğilimler, ulusal sorunun önemini arttır-
mıştır. Burjuva bu çıkmazdan, çıkış yolunu, sınıf-
sal antagonizmi geri plana itmek ve ulusal anta-
gonizmi ön plana çıkartmakla kurtulmaya çalışmış
tır. Bundan dolayı ulusal ilişkiler giderek kes-
kinleşmiş ve aynı zamanda, ezen ulusla ezilen u-
lus arasında düşmanlık artmıştır.

Emperyalizmin bu alanda attığı her adım onu
biraz daha çıkmaza sürüklemiştir. Çünkü bağımlı,
sömürge ve yarı-sömürge üzerinde emperyalist bas-
kı ve talan ve ezilen halkların emperyalizme
karşı mücadelesini, ulusal kurtuluş mücadeleleri-
ni kaçınılmaz olarak geliştirmiştir.

Metrapollerde proletaryanın, emperyalizme
bağımlı ülkelerde ezilen halkların mücadelesi ar-
tık emperyalizme, ölüm çanlarını çaldırtıyordu.
Emperyalizm için söz konusu olan artık, her yola
baş vurarak mevzi kaybetmemektir. Bunun için em-
peryalistlerin hangi yollara başvurduklarını Len-
nin şöyle açıklar.

"Enternasyonal ilişkilerin... bir sistemi o-
luşturdu... Diğer taraftan Batı'nın en eski devlet -
leri... kazandıkları zaferlerini (x) baskı altın-
da tuttukları sınıflarına, nede olsa bu ülkeler-
deki devrimci hareketi geciktirebilecek bir
cins "sosyal barış" yaratacak bir dizi önemsiz
tavizler yapmak için kullanabilirler" (89) ve
burjuvazi şövenistlerin, sosyal demokratların, re-
formistlerin de desteğiyle Birinci dünya savaşın-
da, diğer emperyalist cepheye karşı kazandığı za-
feri, kendi işçi sınıfını yumuşatarak, onun bir
takım ekonomik taleplerini yerine getirerek sus-
turmaya başlamıştı. Burjuvazi bunun için kendine
bağımlı ülkelerdeki baskı ve talanı dahada yoğun-
laştırmıştır.

---

x) Burada I. Dünya savaşından galip gelen ülkelere
rin zaferi kastediliyor.

Emperyalist burjuvazi kendi işçi sınıfını satın almak, sınıfa şövenist ve ırkçı düşünceleri taşıyarak, onun bağımlı ülkelerin emekçileriyle arasını açmak, mevcut sorunları daha da derinleştirmek istemiştir. Böylelikle burjuvazi, bütün ülkelerin proleterleri ve emekçi yığınlarının dünya devrimci sürecindeki sermayeye ve feodalizme karşı ortak devrimci tavırlarını, eylemlerini etkisizleştirmeyi amaçlamıştır.

30'lu yıllarda emperyalist burjuvazinin faaliyetlerinde kısmi de olsa başarıya ulaştığını görmekteyiz.

Kapitalist uluslarda sınıfsal farklılaşma süreci durdurulabilmişti: Devrimci krizin keskinleştiği 20'li yılların başında bu süreç oldukça derinleşmesine rağmen sonraları, burjuvazinin işçi sınıfı içindeki "satın alma" yoluyla yaptığı tahribat, buna paralel olarak yoğun bir şekilde sürdürülen nasyonalizm propagandası etkili olmuştur. Böyle bir gelişmeyi en yoğun olarak faşizmin güçlendiği ve iktidara geldiği ülkelerde- örneğin Almanya ve İtalya görmekteyiz.

Yine bu dönemler emperyalizmin klasik sömürge anlayışının giderek değişmeye başladığı, yeni sömürgeciliğin uçlandığı dönemler olmuştur. Gelişen ulusal kurtuluş mücadelelerinin de etkisiyle emperyalist burjuvazi, sömürgelerdeki ekonomik çıkarını devam ettirmek ve başka formlar vererek daha da yoğunlaştırmak için bağımlılık ilişkilerini başka metodlarla sürdürmeyi yeğlemiştir. Bağımlı ülkelere görünüşte bağımsızlık verilerek, bir taraftan bu ülkelerde ulusal kurtuluş hareketleri zayıflatılır, bu hareketler dünya devrimci sürecinden çıkartılırken, diğer taraftan emperyalist sömürü alabildiğine devam ettirilmiştir.

Ne varki; emperyalist burjuvazinin metropollerdeki ulusun sınıfsal farklılaşmasını geri plana itmesi böylelikle, işçi sınıfının bağımlı ülkeler emekçileriyle dayanışmasını zayıflatması, sömürgecilikte yeni metodlar denemesi, ulusal kurtuluş hareketlerini durduramamıştır.

Emperyalizm Latin Amerika halklarının bağımsızlık mücadelesini durduramamıştır. Emperya -

lizm Asyada çığ gibi gelişen ulusal kurtuluş savaşlarını, Çin - Endenozya - Hindistan durduramamıştır.

Emperyalist burjuvazi ve ona yedeklik yapan sosyal-demokratlar ulusun birliğini sınıfsal çıkarları dikkati nazara almadan sağlamaya çalışmışlardır ki, böyle bir anlayış emperyalist burjuvazinin, sermayenin çıkan temelinde bir birlik anlayışıydı.

Komintern'de toplanan dünya komünist ve işçi partileri, tamda burjuvazinin anlayışının tersine, ulusun birliğini proletarya etrafında, sınıfsal çıkarlar temelinde sağlayan bir program kabul etmişti. Bu program temelde işçi iktidarının kurulmasını talep etmekteydi. Bu iktidar anlayışı, işçi sınıfı önderliğinde geniş halk kitlelerinin birleşik cephesini dile getirmekteydi. Bu program ve önerdiği işçi iktidarı, esas itibarıyla proletarya diktatörlüğüne geçişin program ve iktidarıydı. Bu program, aynı zamanda demokratik hareket, devrim çerçevesinde de proleter enternasyonalizmiydi.

Bu dönemde Sovyetler Birliğinde sosyalist inşanın başarıyla sürdürülmesi, burjuva dünyada ulusal sorunun muhtevasını önemli derecede etkilemiştir.

- Sovyetler Birliği, proleter enternasyonalizminin icaplarını hiç bir karşılık, çıkar gözetmeksizin, her alanda yerine getirmişti.
- Sovyetler Birliği, kendi içindeki milli yetler sorununu çok başarılı bir şekilde çözümlenerek, ulusal çıkarların nasıl korunabileceğini, nasıl dile getirilebileceğini bütün dünya uluslarına göstermişti.

Sovyetler Birliğinde sosyalizmin inşası ve bu sosyalist ülkenin proleter enternasyonalizmi anlayışının burjuva dünyada da toplumsal hayatın her alanına yansıması, esas olarak bu iki noktada toplanır. Lenin'in şu sözü unutulmamalıdır;

"...Kapitalist dünyanın ilerici parçalanışı devam ediyor, birlik sürekli önemsizleşiyor. ama ezilen, sömürge halklarının baskısı...yıldan

yıla, aydan aya, evet haftadan haftaya güçleniyor...Bizim enternasyonal devrime esas etkimizi şimdi ekonomik politikamızla yapıyoruz. Bütün gözler,istisnasız ve abartmırsınız, bütün dünyanın tüm ülkelerinin bütün emekçilerinin (gözü) Rus Sovyet Cumhuriyetine çevrilmiştir. (90)

Institut kurde de Paris

BÖLÜM III

SOSYALİZM VE ULUSAL SORUN

I- SOSYALİZMDE ULUSAL SORUNUN ÇÖZÜLMESİ

"Kapitalizm şartlarında ulusal (ve esasen siyasi) baskı yok edilemez. Bunun için sınıf - ların kaldırılması, yani sosyalizmin yürürlüğe konması elzemdır... ulusal baskının yok edilmesi için bir taban zorunludur; Sosyalist üretim. Ama bu taban üzerine (yükselen) devletin, ordunun vs. demokratik bir örgütlenmesi de gereklidir. Proletarya, kapitalizmi sosyalizme dönüştürdüğünde ulusal baskının tamamen yok edilmesi için imkân yaratmış olur; bu imkân, "sadece" ve "sadece"! - demokrasi bütün alanlarda tam olarak icra edil - diğinde gerçek (a.ç.L.) olur (91).

Ulusal sorunun çözümünde bütün anlayış yu - kardaki alıntıda vardır. Önemli olan bu anlayı - şı hayata geçirebilmek için somut, tarihi şart - ların doğru tespit edilebilmesidir.

Açık olan şudurki, ulusların özgür gelişme - si için temel şart, ulusal sorunun çözülmesinde , aranmalıdır. Ulusların gerçekten özgür ve her yö - nüyle sıhhatli bir gelişimi, ulusal sorunun kapi - talizm şartlarındaki çözümünde bulamayız. Bulama - yız çünkü, kapitalizm, her ne kadar modern ulu - sun gelişmesine maddi temel oluşturmaktaysa, bu gelişen modern ulusun, başka toplulukları da ezme - sine maddi temel oluşturmaktadır. Demek oluyor ki ulusal sorunun tam ve gerçek çözümünde mülkiyet ilişkilerinin değişiminden, üretimin kapitalist karakterden sıyrılarak sosyalist karakter olma - sından geçmektedir. Yani ulusal sorunun çözümün - de de sosyalizm, kapitalizmden karşılaştırılama - yacak kadar üstündür, yalnız burada şunu belirt - mekte fayda vardır.

Sosyalizm üretici güçlerin özgür gelişme - ni sağladığı için ulusal sorunda bu temelde çö - zer düşüncesine varmak, sorunu tam olarak kavra -

mamış olduğumuzu gösterir. Mutlakaki, sosyalizmde üretici güçlerin özgür gelişmeside ulusal sorunun çözümünde bir etkenidir. Sosyalizmde ulusal sorunun çözümü doğrudan üretici güçlerin özgür gelişmesinden ziyade, yeni üretim ilişkilerinin gelişmesine bağlıdır. Bu ilişkiler bütün emekçilerin milliyetlerinden bağımsız olarak karşılıklı yardım, dayanışma, ortak çalışma ve genel anlamıyla karşılıklı sınıfsal çıkar temelindeki ilişkileridir. Ama böyle bir gelişmeyi sosyalizmin inşasına girişen her ülkede, hemen göremeyiz. Bunun neden hemen gerçekleştiremeyeceğini Sovyetler Birliği örneğinde görebiliriz. Rusya'da prole - tarya, siyasi iktidarı ele geçirdiğinde ülke geri seviyede kapitalist / emperyalist bir ülkeydi üstelik birde oldukça büyüktü, yani bir dizi farklı topluluklardan oluşuyordu. Proletarya tam sosyalist üretime geçebilmek için farklı üretim biçimlerinin ve ekonomi sektörlerinin bir arada var olduğu belli bir süreçten geçti. Bu farklılık toplumsal ilişkilerinde farklı olmasını beraberinde getirmekteydi. Ekonomik ilişkilerin henüz tamamen sosyalist üretim biçimine teka - bül etmediği bir süreçte, toplumsal ilişkiler de sosyalist ilişkilere tekabül edemezdi, dolayısıyla, ulusal sorunun da sosyalist ilişkiler, üretim ilişkileri temelinde çözümü böyle bir süreçte beklenemezdi.

Sovyetler Birliğinde sosyalist üretim hakim oldukça ulusal sorunda bu süreç içinde tam çözü - müne ulaştı. Ama bu, "mademki sosyalist üretim biçimi hakim olunca, ulusal sorun tam çözüme ulaşmakla, önemli bir sorun olmaktan çıkar" anlayışıyla eşdeğildir. Tam tersine, sosya - list üretim, ulusal sorunun çözümü için taban oluşturur, ama tek başına bu taban, yeterli değildir. Bunun için, "demokrasinin bütün olanlarda , halkın "sempatisine" uygun olarak devlet sınırlarının tespiti, ayrılmanın tam özgürlüğü de dahil olmak (üzere bütün alanlarda) tam icrasıyla gerçek olur. Pratikte bu temel üzerine en ufak ulusal sürtüşmelerin, en ufak ulusal güvensizli - ğin mutlak yok edilmesi ve böylelikle ulusların, devletin yok olmasıyla (a,ç.L.) tamamlanacak olan hızlandırılmış yaklaşımı ve kaynaşmayı takip eder" (92).

Ulusların hızlandırılmış yaklaşımını sağlamak için ilk adım, ulusların veya halk topluluklarının gerçek ulusal eşitliklerini sağlamak tır. Bu, ulusal sorunu olan devrimci proletaryanın iktidarı olduğu ilk günde yapması gereken bir açıklamadır. Lenin şöyle der.

"Farklı ulusların özgürce ve barış içinde bir arada yaşamaları veya (kendileri için faydalıysa) ayrılmaları ve farklı devletler kurabilmeleri için işçi sınıfının savunduğu tam bir demokratizme ihtiyaç vardır. Her hangi bir lisana, her hangi bir ulusa fazla imtiyaz verilmemelidir! ulusal bir azınlığa karşı en ufak bir hak-sızlık, en ufak bir sınırlama uygulanmamalıdır! Bunlar proleter demokrasinin prensipleridir...

Eski dünyaya, ulusal baskının, ulusal itilafın veya ulusal tecrit oluşun dünyasına karşı, işçiler yeni bir dünyayı, bütün uluslardan emekçilerin birliği dünyasını dikiyorlar. (Bu dünya da) insanın insan tarafından en ufak ezilmesi, her hangi bir imtiyaza yer yoktur" (93).

Böyle bir dünyanın gerçekleştirilmesi kolay değildir ve bunun kolay olmadığını, Sovyetler Birliği tecrübesinden, Lenin ve Stalin'in mücadelelerinden öğrenmekteyiz. "Büyük Rus şövenizmine karşı ölüm ve kalım savaşı ilan eden ve çürük dişinden kurtulunca, bütün sağlam dişleriyle bu mücadeleye atılacağını açıklayan Lenin'dir (94) Ama aynı zamanda da Rus olmakla gurur duyanda Lenin'dir. 1922'de büyük Rus şövenizmine karşı ölüm kalım savaşına atılacağını ilan eden Lenin, 1919'da da böylesi "bir komünisti kaşı ve büyük Rus şövenizmiyle karşılaşırsın" (95) diye yazıyordu. Bu sözlerdende anlaşıldığı gibi, ulusal sorun salt açıklama, hukuki ve siyasi eşitliği ilan etmekle çözümlenmiş olmuyordu.

Bunun için, Lenin ve Stalin ulusal sorunda oldukça titiz hareket etmişler ve en ufak ulusal baskı ve eşitsizliğe, en ufak ulusal imtiyaza mü-sade etmemiştir. Komünistleride böyle eğitmişlerdir.

Sovyetler Birliğinde ulusal sorunun çözümü-nü zorlaştıran veya uzatan süreçlerden birisi ül-kedeki ulusların ve halk topluluklarının devrim

yapıldığında çok farklı gelişme seviyesinde olmalarıydı. Bunu yukarda belirtmiştik. Bolşevikler için, ulusal sorunun çözümünde temel mesele ulusal eşitsizliğin kaldırılmasıydı. Bu da ancak gelişmiş olan ulusların, sosyalist devletin. geri gelişme seviyesinde olanlara yardım etmesiyle, onlarla proleter enternasyonalizmi temelinde ilişkiler kurmasıyla mümkün olabilirdi (96).

Rusya'da proletarya siyasi iktidarı ele geçirdiğinde ulusların, halk topluluklarının gelişmelerindeki eşitsizlik ne dereceydi? Kelimenin tam anlamıyla bu eşitsizlik bir uçurumdur: Ama genç sosyalist devlet bu uçurumu başarıyla sürdürdüğü üretimin sosyalistleştirilmesi ve ulusal soruna itinalı yaklaşımla kapatmıştı. Örneğin bu ülkede, devrimin olduğunda hâlâ komünal topluma tekabül eden kavimler, üretim ilişkileri oldukça geri olan halk toplulukları vardı. Bu topluluklarıntarihi süreç içinde görülen bütün üretim biçimlerini yaşayarak sosyalist aşamaya gelmeleri beklenebilirmiydi? Bu beklenmedi. Lenin'in geliştirdiği ve ancak sınırlı, belli tarihi şartlarda geçerli olabilen kapitalist olmayan gelişme yolu(bu gün Sovyet sosyal emperya - listlerinin kullandıkları anlamda değil) teorisine dayanarak bu topluluklar, kısa zamanda en gelişmiş uluslar seviyesine çıkartılabildi. Bunun gerçekleşmesi için esas olan, böylesi geri topluluklara sosyalist devletin yoğun yardım ve desteği gerekliydi ve nitekim böylede olmuştur.

Lenin'in kapitalist olmayan gelişme yolu teorisinin Rusya'nın geri kalmış halk topluluklarının gelişmesi için uygulanmasında nelere dik kat edilmiştir?

Bu bölgelerde, halk toplulukları henüz bağımsız bir devlet kuracak ve bunu yaşatacak gelişme seviyesinde dahi değillerdi. Bu bölgelerdeki halk topluluklarının işçi sınıfı henüz ya hiç gelişmemişti yada oldukça zayıf bir gelişme içindeydi. Böyle durumda olan halk topluluklarının gelişmesinde Rus devrimci proletaryası, Bolşevik partisi vasıtasıyla belirleyici, yol gösterici rol oynamıştı. Toplulukların geri gelişme

seviyesinden dolayı, buralarda iktidar organları daha ziyade köylü karakteri taşımaktaydı. Yani henüz devrimci demokratik organlardı ve bu anlamda da doğrudan proletarya diktatörlüğünün organları değildi. Bu organların proletarya diktatörlüğü - nün organlarına dönüşmesi zaman içinde sağlanmıştı. Örnek olarak verdiğimiz Rusya'da, belirtilen farklılıklardan dolayı sosyalist ulusun oluşması farklı aşamalardan geçmiştir.

Birincisi: Burjuva toplumun ulus ve halk toplulukları, sosyalist ulus ve halk topluluklarına dönüşmüştür. (Bunlar şu veya bu şekilde kapitalist üretim ilişkilerinin şekillendirdiği uluslardı)

İkincisi: Geri gelişme seviyesinde olan farklı kabileler, etnik gruplar, kapitalist süreci yaşamadan sosyalist halk topluluklarına dönüşmüşlerdi.

II- SOSYALİST TOPLUMDA ULUSLAR VE HALK TOPLULUKLARI

Kapitalist ulusların sosyalist ulusa dönüşebilmesi için belirleyici siyasî ön koşul proleter devrim ve proletarya diktatörlüğünün kurulmasıdır.

"Sadece Sovyetler tarafında, sadece, halkın çoğunluğunu etrafında toplayan proletarya diktatörlüğü şartlarında, ulusal baskıyı kökünden yok etmenin, karşılıklı güven ilişkisini yaratmanın ve halkların kardeşçe beraberliğinin temelini atmanın mümkün olacağı anlaşılmıştır" (97).

Her toplum gibi sosyalist toplumda, hazır bulunduğu tabana dayanır. Aynı şekilde sosyalist uluslar ve halk toplulukları da devrimden önce mevcut olan uluslara ve halk topluluklarına dayanır, bunlardan doğar ve gelişir. Bu gelişmede yeni doğan sosyalist ulus, dayandığı tabanın, içinden geldiği eski ulusun, toplumun ne kadar ileri ci değerleri varsa onları, alır ve geliştirir, ne kadar gerici yönleri varsa, onların hepsini atar.

Sosyalizmin inşası aynı zamanda ulusların

ve halk topluluklarının, sosya-ekonomik, siyasi, fikri, kültürel hayatlarında niteliksel değişmelerin belirleyici olmaya başlaması demektir .

Toplum komünist aşamaya varabilsin diye sosyalizm son modern ulusu yaratır. Böyle bir ulusun yaratılması için önemli olan hangi faktörler vardır? Şimdi birde buna bakalım.

1- Ulusların sosyalist gelişmesinde bazı önemli faktörler

İster tek uluslu, isterse çok uluslu devletlerde olsun, sosyalizmin inşası sürecinde, ulusların, halk topluluklarının, bunun ötesinde etnik grupların ve nihayet sınıfların sosyalist dönüşümüne sağlanması iki sürecin gerçekleştirilmesiyle mümkün olur. Bunlardan birincisi, özel mülkiyetin kaldırılmasıdır ki, böylelikle sömürde ortadan kaldırılır. Bunlardan ikincisi ise özel mülkiyetin kaldırılma sürecine-ki bu kural olarak hemen olmaz - paralel olarak toplumu ve onun unsurlarını sosyalist dönüşüme uğratabilecek olan, sosyalist şekillenmeyi sağlayacak olan adımların atılmasıdır. Bu adımlar ülkede sosya-ekonomik, ideolojik, politik birliğin bütün toplum için sağlanması ve ulusal ilişkilerde proleter enternasyonalizminin esas alınmasıdır.

Şu tartışma görünmez bir gerçektir: Toplumda ekonomik ilişkilerin ve bu ilişkilerin birliğinin, üretim araçlarının karakterini belirleyen mülkiyetin formudur, biçimidir. Bunun için mülkiyetin formunu, onun karakterini doğru saptayamassan, devrim adına atacağın her adımda yanlışlıştır.

Mülkiyet / üretim ilişkilerinin muhtevası ve karakteri, söz konusu toplumun sosya-ekonomik yapısını, bu toplumda ulusların, halk topluluklarının, etnik grupların ve sınıfların karşılıklı ilişkilerinin muhtevasını ve karakterini belirler (örneğin Türkiye'de mülkiyet / üretim ilişkilerinin muhtevasını ve karakterini saptamışsan, bu konu hakkında herhangi bir araştırma yoksa ve genel bazı lafızlara dayanarak, körün

el ve değnek yardımıyla yol aldığı gibi, düşe kalka siyaset arenasında var olmaya çalışıyorsan, o işi, devrimciliği orada bırak, çünkü bu anlayışla faydadan çok zararın olur. Türkiye devrimci hareketi aynen bu durumdadır. Türkiye'de toplumun; ulusların, halk topluluklarının, sınıfların karşılıklı ilişkilerinin muhteva ve karakterini belirleyen mülkiyet ilişkilerinin ne olduğunu saptamış değildir, ama demokratik devrimi savunur ve böylelikle Türkiye'de toplumun, ulusların, sınıfların karşılıklı ilişkilerinin muhtevası ve karakterini burjuva mülkiyet ilişkilerinin / formunun belirlemediğini iddia eder. Aksi taktirde demokratik devrimden değil, sosyalist devrimden bahsetmesi gerekir - ilerde bu konuya geleceğiz).

Sosyalist inşa sürecinde özel mülkiyet ve ona dayanan üretim ilişkileri yıkılır ve yerini toplumsal mülkiyet, sosyalist üretim / mülkiyet ilişkileri alır. Böylelikle sosyalist ekonominin bütün yönleriyle gelişmesi için temel yaratılır. Bu aynı zamanda ulusların özgür gelişmesi içinde temeldir. Buna göre, demek oluyor ki, yazı boyunca bahsettiğimiz iki modern ulus - kapitalizmde ulus-sosyalizmde ulus-iki temel ve birbirine antagonist olan mülkiyet formuna-kapitalist/özel mülkiyet- sosyalist/toplumsal mülkiyet- dayanan ve iki dünyayı-burjuva dünya/sosyalist dünya- oluştururlar. İki modern ulus, aynı zamanda ulusların ve ulusal ilişkilerin iki niteliksel farklı tiplerine tekabül etmektedirler.

Stalin'in deyimiyle "kapitalist kampta ulusal düşmanlık ve eşitsizlik, sömürgeci, kölecilik ve şövenizm, ulusal baskı ve pogrom, emperyalist dehşet ve savaş" ulusların ve uluslar arası ilişkilerin karakterini belirlerken, "sosyalist kampta, halkların karşılıklı güveni ve barışı, ulusal özgürlüğü ve eşitliği, barışçıl bir arada yaşamaları ve kardeşçe beraberlikleri hakimdir" (98).

Stalin'in belirttiği sosyalist kampın oluşması için proleter devrimin hemen sonrası parti

ve genç devlet bütün uluslarda ve halk topluluklarında sosyalist ekonominin gelişmesi için acil ve geri yapılara darbeler vuran tedbirler almışlardı.

"Eşitsizliğin kökleri...sadece bu halkların tarihinde değil, bilakis Çarlığın ve Rus burjuvazisinin politikasında da aranmalıdır. Bunlar, kıyı bölgeleri sadece endüstriyel gelişmiş merkezi bölgeler tarafından sömürülen hammadde bölgeleri ne çevirmeye çalışıyorlardı. Bu eşitsizliği kısa bir zamanda aşmak...imkansızdır. Daha X. Parti Kurgultayında "Ulusal eşitsizliğin kaldırılmasının uzun bir süreç olduğu, bunun bütün ulusal baskı artıklarına ve sömürgeci köleciliğe karşı inatçı ve sebatkâr bir mücadele gerektirdiği" vurgulanmıştır. Bu eşitsizlik mutlaka aşılmalıdır. Ama eşitsizlik sadece, Rus proletaryasının, Birliğin geri kalmış halklarına ekonomik ve kültürel ilerlemelerinde gerçek ve sürekli olan yardım yoluyla aşılabılır. Bu yardım her şeyden önce, eskiden ezilen milliyetlerin cumhuriyetlerinde sanayi merkezlerinin kurulması için bir dizi pratik tedbirlerde ifadesini bulmalıdır. Böyle bir çalışmaya yerel halkın en fazla katılımı gereklidir"(99).

Yukarıda, sosyalist ulusun oluşması, ulusal eşitsizliğin kaldırılması ile ilgili olarak anlatığımız bütün noktalar bu alıntıda toplu olarak verilmektedir.

Burada aklımıza bir soru gelebilir. Ülkede uluslar ve halk toplulukları arasındaki bu denli farklılık, bu uçurum kısa bir zamanda nasıl kapatılmış ve ulusların eşitlikleri sağlanmıştır? Bu sosyalist mülkiyet sayesinde ve bu mülkiyetin gelişmesi oranında sağlanmıştı. Genç Sovyetler Birliği'nde sosyalist mülkiyet üretim/mülkiyet ilişkilerinde hakim oldukça bütün toplumu ve dolayısıyla ulusları, halk topluluklarını ve sınıfları sosyalist dönüşüme uğratmıştır. Bunun için farklı gelişme seviyesinde olan ulus ve halk topluluklarının eşit düzeye gelmeleri, mülkiyet/üretim ilişkilerinin sosyalist karakterinden ve hakimiyetinden geçer.

Bolşevikler ulusal soruna ne denli önem verdiklerini ve bu konuda ne denli tutarlı olduklarını proleter devrimden hemen sonra göstermişlerdir. Parti, devrimden hemen sonra, ulusların çarlık döneminden kalma karşılıklı güvensizliklerini ve birbirlerine yabancılaşmışlıklarını yıkmak için, ulusların kendi kaderini tayin hakkını uygulamışlardır. Öyle ki parti, bu hakkı elde etmek için değil, bu hakkı ulusların kullanması için mücadeleye itmiştir.

Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, ulusal baskının, imtiyazların kaldırılması, bütün azınlıkların eşitliğinin, özgür gelişmesinin sağlanması ve gerekiyorsa, ayrı bir devlet kurma anlayışını içeriyordu. Bunun için proleter demokrasinin geçerli olması gerekiyordu. Lenin şöyle der:

"Proleter parti, mümkün olan en büyük devletin kurulmasını amaçlar. Çünkü bu, emekçiler için daha yararlıdır. Proleter parti, ulusların yakınlaşmasını ve ilerleyen kaynaşmasını amaçlar. Ama o, bu amaca zor yoluyla değil, bilakis sadece bütün ulusların emekçi kitlelerinin ve işçilerinin özgür ve kardeşçe ittifakı yoluyla ulaşmak istir.

Rusya cumhuriyeti ne kadar demokratik olursa, ne kadar köylü ve işçi vekilleri Sovyeti'nin cumhuriyeti olarak örgütlenirse, bütün ulusların emekçi kitleleri kendilerini, o kadar güçlü bir şekilde kendi istekleriyle (a.ç.L.) böyle bir cumhuriyete ait hissederler.

Tam özgür ayrılma, en geniş yerel (ve ulusal) otonomi, ulusal azınlığın haklarının en ufak noktasına kadar hazırlanmış garantileri; Bu devrimci proletaryanın programıdır" (100).

2- Sosyalist ulusların bazı özellikleri ve gelişme eğilimleri

Ele aldığımız konulara dayanarak sosyalist ulusu şöyle tanımlayabiliriz:

Sosyalist ulus, proleter devrimin zaferinden, kapitalist üretim ilişkilerinin yıkılmasından sonra sosyalist mülkiyet/üretim ilişkileri sürecinde gelişen yeni bir sosyal topluluktur. Bu topluluk, devrim sürecinin başlangıcında eski, kapi -

talizmden kalma bazı özelliklerini taşısa da, bu özellikler, sosyalist inşa geliştikçe giderek kaybolur ve yerini sosyalist özelliklere bırakır. Sosyalist ulus, etkin özelliklerini korur, ama politik düzeni, ekonomik tabanı, sınıfsal yapısı, kültürel anlayışı açısından dönüşüme uğrar.

-Kapitalist toplumda ekonomik birlik ulusun bir özelliğidir. Kapitalist toplumda birbirine antagonist olan sınıflar da-proletarya ve burjuvazi- bu ekonomik birlik vasıtasıyla bağlanmış olurlar.

-Sosyalist toplumda antagonist sınıfların birliği söz konusu olamaz. Sosyalist ulusta birbiriyile antagonist çelişkisi olmayan sınıfların ve sosyal tabakaların ekonomik birliği söz konusu -dur.

Görüyoruz ki, kapitalist toplumda ve sosyalist toplumda ulusun bir özelliği olarak ekonomik birliğin sınıfsal içeriği değişmiştir. Bu niteliksel bir değişimdir.

-Toprak bütünlüğü de bir ulusun varlığı için ön koşullardan birisidir. Kapitalizmde devlet sınırı, burjuvazinin çıkarları temelinde çizilmiştir veya burjuvazi, feodalizmden devraldığı sınırları, çıkarlarına tekabül edip etmediğine ve bunu zora dayanarak değiştirip değiştiremeyeceğine bakarak tesbit eder. Halkların veya baskı altına aldığı toplulukların iradeleri burjuvazi için önemli değildir. Demek ki kapitalizmde sınır, ancak eski düzenden kaldığı oranda tarihidir.

Sosyalist ulusta bunun tam tersi söz konusu -dur. Sosyalist ulus, toprak bütünlüğünü ve devlet sınırını tarihi olarak tesbit eder. Lenin'in deyişi ile, sosyalist ulus, devlet sınırını "halkın sempatisine göre" çizer. Yine Lenin'in deyişiyle "ulusal topraklar", halkın ulusal bileşiminde başlı başına belirleyici olmasada, sosyalist toplumda ulusal toprak, anlamını tamamen kaybetmez.

-Sosyalist ulus ve halk topluluklarında ulusal bilinç te, burjuva ulusta olduğundan farklı -dır. Bu niteliksel bir farklılıktır.

Sosyalist bilinç, sosyalist kendine güven. marksist-leninist ideolojinin doğrudan etkisiyle gelişir ve sosyalist ekonomiye, kültüre ve siyasete bağlıdır.

Sosyalizmde yurseverlikte niteliksel değişime uğrar.Sosyalizmde yurtsever kişi,hiçbir kişisel karşılık beklemeden sosyalist topluma sadık ka- lır,toplumun ilerlemesi için mücadele eder.Sos- yalist yurtseverlik,hem ulusal olanı hem de en- ternasyonal olanı birleştirir.

-Sosyalizmde ulusal kültür ve insanın ulusal karakteri de,burjuva ulustakine nazaran değişime uğrar. Yeni,ileri olan değerler eski toplumdan devralınır,geliştirilir, sosyalist ulusa özgü ye- ni değerler yaratılır.

Sosyalist ulusal kültür ve insanın sosyalizm- de ulusal karakteri,aynı zamanda proleter enter- nasyonalizminin ayrılmaz bir parçasıdır.

3-Ulusların sosyalist gelişmesi ve enternas - yonalizm

Enternasyonalizm,sosyalizmde ulusların geliş- mesi için ideolojik temeli teşkil eder. Nasıl ki kapitalizm,burjuva toplum.nasyonalizmi yaratmış- sa,sosyalizmde proleter enternasyonalizmini ya- ratır.Burjuva ulusun,burjuva toplumun sosyalist ulusa ve topluma dönüşmesi,uluslar arasında sos- yalist ilişkilerin gelişmesi,proletaryanın ,bur- juva nasyonalizmine karşı mücadelesinden geçer. Diğer bir deyişle bu, proleter enternasyonalizm- iyle burjuva nasyonalizmi arasında ölüm kalım mü- cadesidir.

Proleter enternasyonalizmi proletaryanın sos- yal ve ekonomik yaşam şartlarının bir sonucudur. Proleter enternasyonalizmi,bütün uluslardan,halk topluluklarından işçilerin ve emekçilerin enter- nasyonal dayanışmasıdır.Proleter enternasyonal - izmi, sosyalizmde bütün ulusların ve halk toplu- luklarının birbirine yakınlaşmalarının ve geliş- melerinin temelini teşkil eder.

Proleter enternasyonalizminin prensipleri doğ- rultusunda hareket edilmez ve bu prensipler haya- ta geçirilmezse,orada marksizm-leninizmden,marks ist-leninist teori ve pratikten söz edilemez.

Proleter enternasyonalizmi ulusal bilinci sı- nıfsal bilinçten ayırmaz.Sosyalizmde de ulusal- sosyalist bilinç,"sınıfsal"-sosyalist bilinçten hiç ayrılmaz.Bu,ulusal özelliklerin silindiği an-

lamına gelmez. Böyle bir ayrımı oportünistler ve burjuva milliyetçiler yapar. Onlar için ulusal bilinç sınıfsal bilinçten farklıdır. Onlar için ulusal birlik, sınıfsal ayrım yapmayan bir değerdir. Oportünistlerin ve burjuva milliyetçilerin soruna böyle yaklaşmakta amaçları, işçi sınıfı ve emekçilerin ulusal çıkarlarını, sosyalist anlayış ve değerlerden hareketle enternasyonalist yorumlamalarını ve ona göre hareket etmelerini engellemektir.

"Oportünizme göre ayrım eskimiş.. deniyor. Sadece enternasyonalizm taraftarları ve ulusal dar kafalılık taraftarlarına göre ayrımın anlamı varmış. Bu, temelden yanlış olan bir düşüncedir. 'Enternasyonalizm taraftarları' terimi her muhteva ve anlamdan yoksundur. Eğer o, somut(a.ç.L.) olarak geliştirilmezse ve böyle somut bir gelişmenin her adımı oportünizme karşı düşmanlığın özelliklerinin dökümü olur. Pratikte bu dahada doğrudur. Enternasyonalizmin bir taraftarı, aynı zamanda oportünizmin tutarlı ve kararlı karşıtı değilse, bu sadece bir hayal olur." (101).

Burada oportünizmin ve nasyonalizmin nasıl bir bütün oluşturduğunu görmekteyiz.

Nasyonalizme karşı mücadele bütün ulusların ve devrimci sınıfların çıkarına tekabül eder. Her ulusun, ulusal hükümler hakkı, kendi ulusal devletini kurma hakkı vardır ve komünist partisi bu hakkın gerçekleştirilmesi için mücadele eder.

III- SOSYALİZMDE ULUSAL DEVLET VE BUNUN İNŞASINDA BAZI SORUNLAR

Lenin, Stalin ve tüm partinin teorik ve siyasi çalışmalarının sonucu kurulan çok uluslu, demokratik merkezîyetçi Sovyetler Birliği bizim için de bir örnek olmalıdır.

Sosyalizmin inşası için küçük devletten veya devletlerden ziyade büyük devletin daha avantajlı olacağı marksızmda da vardır. Bolşeviklerde bu anlayıştan hareket ederek, Rusya'da devrimden sonra çok uluslu proleter devleti kurmuşlardır. Büyük devletin sosyalizmin inşasında küçük devletler karşısında sahip olduğu bazı avantajlar şöyledir:

-Büyük sosyalist devlet ekonomik sorunları küçük devletlere nazaran çok daha kapsamlı ve çok daha hızlı çözer.

-Büyük sosyalist devlet,imkânları olduğundan dolayı,kitlelerin materyel ihtiyaçlarını nisbe - ten hızlı ve kapsamlı giderir ve kültürel seviyelerini yükseltir.

-Büyük sosyalist devlet,ulusların birbirlerine yaklaşımlarını ve giderek kaynaşmalarını daha kolay sağlar.

-Büyük sosyalist devlet burjuvaziye karşı daha etkin mücadele eder.

-Büyük sosyalist devlet,proleter enternasyon - alızminin,uluslar arası dayanışmanın icaplarını daha etkin bir şekilde yerine getirir.

Bolşevikler için çok uluslu büyük sosyalist devlet,bu devlet içinde yer alan ulusların ve halk topluluklarının eşitliği,kendi iradeleriyle birliği temelinde yükselmeliydi ve demokratik merkezîyetçi olmalıydı.

Lenin 24-27 Aralık 1917 de Finlandiya'da dinlenirken aldığı notlardan birisinde,"Genç olarak diğer uluslar,özel olarak şimdi Rus Sosyalist Sovyet Cumhuriyeti içinde nasıl kazanılabilir"(102) şeklindeydi. Gerçektende çarlık Rusya' sında bir dizi ulus ve milliyetler Büyük Ruslar tarafından eziliyorlardı ve ülkede,ulusların ve halk topluluklarının birbirine güveni kalmamıştı. Rusya'da proleter devrim,bu güvensizliğe maddi temel teşkil eden baskı ve sömürü ilişkilerini yıkmış,ulusların birbiriyle olan ilişkilerinin muhtevasını değiştirmeye yönelmişti.Elbette bu kolay olmamıştı.Bir dizi karşılıklı deneme ve sınav ile güven kazanılmıştı.Devrimden sonra ulusların ve halk topluluklarının ulusal ilişkilerinin de muhteva değişiminin ilk adımlarını oluşturan belli başlı faktörler vardı.Bu faktörler objektif/somut duruma dayanıyordu.Bunlardan bazıları şöyleydi:

- "Rusya'da işçi ve köylü devriminin...tecrübesi,kapitalistlerin,Büyük Ruslara karşı Polonyalı Finlandiyalı,Enstlandlı-Letlandlı köylülerin ve küçük mülk sahiplerinin ulusal güvensizliklerini gündeme getirmeyi,belli bir zaman için,başardık-

larını göstermiştir. Bu güvensizlik temelinde geçici olarak onların kendi aralarında ve onlarla bizim aramızda ikilik yaratmaya muaffak oldular. Tecrübeler göstermektedir ki, bu güvensizlik çok yavaş aşıyor ve kayboluyor... Tamda Polonya, Letland... Finland, Estland devletlerinin bağımsızlıklarını tanımakla, ağır ağır ama mutlaka, en geri, kapitalistler tarafından en çok aldatılan ve ezilen komşu küçük devletlerin emekçi kitlelerinin güvenliğini kazanıyoruz. Tamda bu tarzda onları "kendi" ulusal kapitalistlerinin etkisinden kurtarıyoruz"(103).

Buna göre, ilk faktör, ezilen ulus ve halk topluluklarının ayrılma ve ulusal devlet kurma haklarını pratikte uygulamaktır.

- "Bir devlette... ulusal sorunun çözümü için beş senelik tecrübelerimiz bize, ulusların çıkarlarına karşı yegane doğru tavrın... bu çıkarların en geniş yerine getirilmesi ve gelişkinin, her imkanı ortadan kaldıran ilişkilerin yaratılması olduğu... inancını vermiştir"(104).

Demek ki, ikinci faktör, ulusal çıkarların en geniş, en kapsamlı bir şekilde, engellenmeksizin yerine getirilmesini içerir.

- "Proleter dayanışmanın ve dalayısıyla proleter sınıf mücadelesinin temel çıkarı, ulusal soruna şekli yaklaşmamızı, bilakis devamlı ezilen ulusun (veya küçük ulusun) proleterlerinin ezen (veya büyük) ulusa olan tavrındaki zorunlu farkı dikkate almayı gerekli kılmaktadır"(105).

Ezen ve ezilen uluslar arasındaki farklılık daha önceki sömürü ve baskı düzeninden kaynaklanır. Proleter devrim bu düzeni yıkmakla ezme ve sömürünün de maddi temellerini yıkar ama, güvensizlik, eskiden kalma olumsuz tecrübe belli bir zaman için de olsa devam eder. Bu güvensizliğin yıkılması, aradaki tavırdaki farklılığın dikkati nazara alınmasından geçer. Bu farkı görmek ve onun giderilmesi için mücadele etmek üçüncü faktörün içeriğini belirler.

Dördüncü ve en önemli faktör, aslında bu faktörlerin hayata geçirilmesinin ön koşullarını oluşturur. Yani proletarya diktatörlüğünün kurulması ve sınıf düşmanlarına (iç ve dış düşmanlar) kar-

şı savunulması. Proletarya diktatörlüğünü kurmak ve savunmak mücadelesinde, bütün uluslardan ve halk topluluklarından proleterler, emekçiler kendi geleceklerinin, sosyalizmin inşasının ve ulusal varlıklarının en iyi bir şekilde ekonomik birlikten geçtiğini göreceklerdir.

1-Lenin'in sosyalist ulusal devlet kurma üzerine öğretileri

"Sadece ve sadece Sovyet iktidarı bütün ulusların Rusya'dan tam ayrılmasına kadar kendi kaderlerini tayin etme hakkını açıkça ilan etmiştir... Kendi kaderini tayin prensibi sosyalizm için mücadelede bir araç olmalıdır ve sosyalizmin prensiplerine tabi kılınmalıdır"(106).

"Ulusların kendi kaderini tayin hakkından, yabancı ulusal topluluktan devletsel ayrılmak, bağımsız ulusal devlet kurmak anlaşılır"(107).

Ulusların kendi kaderlerini tayin etmesi, ayrı bir devlet kurması ve bunun, sosyalizmin prensiplerine tabi olarak gerçekleştirilmesi Lenin ve Stalin'in ulusal sorunun çözülmesinde temel görüşleri noktalarıdır.

"Ulusların özgürlük talebi... açık ki... bir dizi devrim olmaksızın içeriksiz kalır... Bu talep muazfer bir sosyalist (a.c.L.) devrim olmaksızın yerine getirilemez"(108).

Rusya'da böyle bir talep ancak ve ancak Proletarya diktatörlüğünün kurulmasından sonra gerçekleştirilmiştir. Ama bu, söylendiği kadar kolay olmamıştır, olamazdı da. Çünkü Çarlık Rusya'sında ulusların ve halk topluluklarının eşit olmayan gelişme seviyeleri, teorik olarak doğru saptanan ulusal sorunun, pratikte çözümü bir dizi olgunlaşma süreçlerinin yaşanmasını beraberinde getirmiştir. Örneğin, bazı ulusal azınlıkların (Polonya, Finlandiya, Ukrayna) hemen bağımsız devlet kurmalarının maddi şartları varken, bazı kıyı bölgelerde, gelişmesi henüz çok geri olan, devlet olarak varlık gösteremeyecek halk topluluklarının belli bir aşamaya, bağımsız ulusal devlet kurma aşamasına gelmeleri gerekmektedir. Ama bu, Bolşeviklerin devrim öncesi, ilk aşamada geri toplulukların ulusal bağımsız devlet kurma haklarını ileri bir dö-

neme atmaları, önce, böyle bir devletin maddi şartlarının oluşturulması için mücadeleyi ön plana çıkartmaları, devlet kurabilecek seviyede gelişmiş olan topluluklar için imtiyazlı hareket ettikleri anlamına asla gelmez. Şunları da aynı yerde söyleyen yine Lenin'dir:

"Rusya'da bağımsız... bir ulusal devlet kurma imtiyazı şimdiye kadar Büyük Rus ulusunun elindeydi. Hiç bir imtiyazı savunmayan biz Büyük Rus proleterleri, bu imtiyazı da savunmuyoruz. Biz mevcut devletin zemininde mücadele ediyoruz, mevcut devletin bütün uluslarının işçilerini birleştiriyoruz. Ulusal gelişmenin bu veya şu yolu için garanti vermiyoruz. Biz bütün (a.ç.L.) mümkün olan yollardan sınıf amacımızı takip ediyoruz... Bütün ulusal, devletsel imtiyazlara karşı, bütün ulusların kendi ulusal devleti temelinde... eşit hak için günlük ajitasyon ve propaganda görevi... en önemli (a.ç.L.) pratik görevdir" (109).

Rusya'da gelişmiş ulusların, geri ulusların ve halk topluluklarının varlığından dolayı devrim öncesi gündeme gelmiş olan düşünceler Ekim devriminden sonra geçerliliğini yitirmişlerdi. Bununla ilgili olarak Lenin'in, belli oranlarda Türkiye içinde geçerli olan şu sözleri çok öğretici - dir.

"Ezilen ulusun burjuva kurtuluş hareketleriyle ve ezen ulustaki proleter kurtuluş hareketi arasında bütün karşılıklı ilişkileri önceden dikkati nazara almak (Bu, tamda günümüz Rusya'sında ulusal sorunlu oldukça zorlaştıran problemdir) imkansızlığın bir şeyidir" (110).

Bunu başka türlü ifade edersek; Rusya'nın bazı bölgelerinde doğrudan proleter devrim, proletarya diktatörlüğü gündemdeyken, bazı bölgelerinde burjuva-demokratik devrim gündemdeydi. Bolşevikler için sorunda, ezilen ulusların burjuva kurtuluş hareketlerinin, esasen Rus proletaryası tarafından yürütülen proleter devri mücadelesine tavırlarının ne olacağıydı. Bu, Ekim devrimiyle proletaryanın lehine çözümlendi ve ancak bu aşamadan sonra Bolşevikler, burjuva kurtuluş hareketlerinin gelişmesi için maddi şartların/ortamın olduğu kıyı bölgelerde de, bura halklarına ulusal devlet kurma hakkının verilmesini amaca uygun bulmuşlardı.

Nitekim bu talepte gerçekleştirilmiş ve kıyı bölgelerde de sosyalist Sovyet ulusal devletleri kurulmuştur.

Ekim devrimiyle kurulan genç sosyalist devletler, "Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği" formunu, yani federasyon formunu alabilmek için bir dizi deyen ve tecrübelerden geçmişlerdir. Bu deney ve tecrübeleri buraya aktarmak mutlaka ki yararlı olur, ama aynı zamanda detay olduğu için yazımızın kapsamını genişletir. Bunları ileri bir tarihte, Türkiye proleter devriminin arifesinde gündeme getirilmesi gereken deneyimler olarak belirtelim ve sorunu, Lenin'in bu konudaki görüşlerini ele almakla sınırlı tutalım.

Lenin ulusların kendi kaderlerini tayin hakkının pratikte gerçekleştirilmesi temelinde sosyalist devletin nasıl inşa edileceği konusunda dönem dönem farklı görüşler öne sürmüştür. Onun bu konudaki görüşlerini kronolojik olarak şöyle verebiliriz:

1 Ocak 1903 te:

"Federalizm ve ulusal otonomi propagandası yapmak proletaryanın meselesi değildir... Proletaryanın meselesi, bütün milliyetlerden işçilerin en geniş kitlesini mümkün olduğunca sıki (a.ç.L.) bir şekilde birleştirmektir" (111).

15 Temmuz 1903 te:

"Proletaryanın partisi olarak Sosyal-demokrasî, pozitif ve en önemli görevini, ulusların ve halkların kendi kaderlerini değil, bilakis bir milliyet içindeki proletaryanınkini teşvik etmekte görür. Devamlı ve mutlaka bütün milliyetlerden proletaryanın en sıki (a.ç.L.) birliğini amaçlarız ve sadece tek tek, istisnai durumlarda gevşek federal birliğe vs. ye doğru giden... talepleri tesbit etmeliyiz ve aktif olarak desteklemeliyiz" (112).

6 Aralık 1913 te:

"Kesinlikle demokratik merkezîyetçilikten yavaş. Federasyona (a.ç.L.) karşıyız... Prensip olarak federasyona karşıyız. O, ekonomik bağı za-yıflatır, bir devlet için işe yaramaz bir modeldir" (113).

12 Aralık 1914 te:

"...Şartların aynı (a.ç.L.) kaldığı durumlarda mutlaka merkezîyetçilikten yanayız ve küçük burjuva ideali olan federal ilişkilere karşıyız"(114).

Ocak-Mayıs 1914 te:

"Prensip olarak federalizme karşı olmasına rağmen Marks, bu durumda bir federasyonu dahi onaylamak ister"(115).

Ocak 1918 de:

"Rusya Sovyet Cumhuriyeti, özgür ulusların özgür birliği temelinde ulusal Sovyet Cumhuriyetlerinin federasyonu olarak kurulmuştur"(116).

23-31 Ocak 1918 de:

"Bizde, Rusya'da şimdi iç politika alanında Sovyet Cumhuriyetinin yeni devlet düzeni nihayı olarak, Rusya'nın çeşitli uluslarının hür cumhuriyetlerinin federasyonu(şeklinde) kabul edilmiştir"(117).

İlk bakışta, Lenin'in devlet formu konusunda 180 derecelik bir çark ettiği görülüyor. Ama sorununa yakından baktığımızda Lenin'in federasyonu benimsememesinin mutlak bir benimsememe olmadığını görüyoruz. Lenin'in federasyonu reddeden düşünceleri devrim öncesi döneme aittir. Bu sürecin nasıl geliştiğini pratikte en doğru olarak devrimci mücadelenin gelişmesinde görmekteyiz. Parti, henüz devrimin ufukta görünmediği, Çarlığa karşı mücadelenin devam ettiği devrim öncesi dönemde, demokratik merkezîyetçi bir devletten yana ve federalizme karşı bir tavır almıştı.

Rusya'da devlet modeline ilişkin ilk sorunlar Şubat 1917 devriminden sonra gündeme gelmiştir. Proletaryanın mücadelesinin yanı sıra, Çarlığın ezdiği bir dizi ulusun ulusal kurtuluş mücadeleleri büyük bir atılım göstermiştir. Bu dönemde Lenin'in ulusal sorun ve devlet modeli hakkındaki düşüncesi, ulusların bağımsız ulusal devlet kurmaları veya federal bir devlet oluşturmak istemeleri tamamen kendi bilecekleri bir meseledir şeklindeydi. Örneğin Mayıs 1917 de Lenin şöyle der:

"Yoldaş Dzierzynski'nin söylediğine göre ezilen Polonyalılar şövenistmiş. Ama Polonyalılardan

neden hiç kimse Finlandiya'nın, Ukrayna'nın ne olacağı üzerine bir şey söylemiyor?... Biz bütün halkların kardeşçe ittifakını istiyoruz. Eğer bir Ukrayna cumhuriyeti ve bir Rus cumhuriyeti olursa, onların arasında daha çok bağ ve güven olur" (118).

Temmuz 1917 de de şöyle der:

"...Bağımsız cumhuriyetten korkmak(!). İşçilerin ve köylülerin açısından bundan korkulacak bir şey yok. Varsın Rusya, özgür cumhuriyetlerin birliği olsun" (119).

Ekim proleter devriminden sonra ulusal sorunun çözümü, ulusların kendi kaderlerini tayin etme haklarının gerçekleştirilmesi gündeme gelmişti. Lenin bu sorunun çözümünde bir takım tanımlamalara, soyut belirlemelere göre hareket edilemeyeceğini, sorunun içeriğininve dolayısıyla çözümünün eskiden ezilmiş ama şimdi ulusal bağımsızlığına kavuşmuş halkların veya onların ulusal hareketlerinin tarihi-ekonomik ilişkilerinde aranması gerektiğini belirtmiştir. Neden?

Çünkü eskiden soruna salt teorik olarak yaklaşılmıştı. Pratikte nelerle karşılaşılacağı bilinmemekteydi. Sosyalist devrimin gündeme geldiğinde somut olgularla, ulusal sorunun muhtevasını da etkileyen faktörlerle karşılaşıldı. Ne dir bu faktörler, sorusuna genel hatlarıyla şu cevabı verebiliriz:

Birincisi, artık gündemde olan burjuva-demokratik devrim değil, gündemde olan sosyalist devrimdi.

İkincisi, Lenin'in deyimiyle "mevcut devletin zemininde" mücadele, proletarya sadece belli bölgeleri değil, mevcut devletin sınırları içinde olan bütün bölgeleri, dolayısıyla bütünü kurtarmakla karşı karşıyaydı.

Üçüncüsü, 1917 Şubat burjuva devriminden beri fevkalade gelişmiş olan ulusal kurtuluş hareketleri, ulusal bağımsız devlet kurabilecek olgunluğa erişmişlerdi.

İşte bu nedenlerden dolayı önce reddedilen federasyon, sonradan devletin örgütlenme prensibi olarak kabul edilmiştir.

"Rusya Sovyet Cumhuriyeti" 12 Ocak 1918 de

kurulmasına rağmen, "Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri Birliği" 30 Kasım 1922 de şekillenmiş (Sovyetlerin birinci Birlik Kongresi) ve Sovyetlerin II. Birlik Kongresinde de Ocak 1924- anayasal bütünlüğü ile açıklanmıştır.

Temelleri böyle atılan Sovyetler Birliği'nin, bu çok uluslu federal ve sosyalist devletin, ulusların eşitliği ve özgürlüğü temelinde sosyalizmi inşa etmesinde Lenin'in ölümünden sonra Stalin'in, revizyonistlerin de reddedemediği önderliği belirleyici olmuştur.

1923 te Stalin şöyle diyordu:

"...Bütün Doğu, bizim Sovyetler Birliği'ni bir deneme alanı olarak görüyor. Ya ulusal sorunu bu Birlik çerçevesinde pratik kullanımında doğru olarak çözeriz, ya bu Birlik çerçevesinde halklar arasında gerçekten kardeş ilişkileri, gerçek emek topluluğunu sağlarız- ve sonra bütün Doğu, bizim Federasyonda kırtuluşun bayrağına... sahip olduğunu görecektir-...ya da... bütün Federasyon'un çerçevesinde hata işleriz, eskiden ezilen halkların, Rusya'nın proletaryasına (olan) güvenini sarsarız ve Sovyetler Birliği'ni Doğu için çekici gücünden yoksun kılarız ve o zaman, emperyalizm kazanır, biz kaybederiz"(120).

Lenin'in ölümünden sonra, aynen onun gibi Stalin'in sorunu doğru ele almasıyla, kazanan Sovyetler Birliği, kaybeden emperyalizm olmuştur.

BÖLÜM IV

GÜNÜMÜZDE DÜNYA DEVRİMCİ SÜRECİ VE ULUSAL SORUN

Çağımız proleter devrimleri ve ulusal kurtuluş mücadeleleri çağıdır. Diğer bir deyişle, genel olarak kapitalist üretim biçiminin hakim olduğu ülkelerde sosyalist devrim gündemdeyken, kapitalizmin az geliştiği, yarı-kapitalist, yarı-feodal ülkelerde de demokratik devrim gündemdedir. Keza aynı şekilde, ulusal kurtuluş hareketleri de sonuç itibarıyla demokratik devrem içerikli olarak gelişmektedir.

Çağımızın bu özelliklerinde muhtevaya özgü bir değişme olmamasına rağmen, Sovyetler Birliği'nde kapitalizmin yeniden inşa edilmesinden sonra, uluslar arası planda devrimci sürecin Sovyet revizyonistleri tarafından yeniden değerlendirilmesi gündeme gelmiştir. Sovyet revizyonistler, lafta çağımızın proleter devrimleri çağı olduğunu reddetmemelerine rağmen pratikte veya gelişmiş ülke (emperyalist) proletaryasına yaptıkları öneride bunu reddederler. Sovyet revizyonistlerine göre, gelişmiş kapitalist ülkelerde de sosyalist devrimi gerçekleştirmek için bir ön hazırlık gereklidir. Böylesi ülkelerde proletarya en geniş emekçi kitleleri, öncelikle 'genel demokratik ve anti-tekelci' alt üst oluşlar için kendi etrafında toplamalıdır ve böylelikle, söz konusu genel-demokratik, anti-tekelci dönüşümler sosyalizme giden yolu açmalıdır.

Sovyetler Birliği'nde kapitalizmin yeniden inşası ve gelişmiş kapitalist ülkeler proletaryasına önerileri, dünya devrimci sürecini negatif olarak etkileyen önemli faktörlerdir.

Diğer önemli bir faktör de, yine sovyet revizyonistlerinden kaynaklanan geri ülkelerin bağımsızlık mücadelelerine bakıştır. Bunun nasıl bir anlayış olduğunu ilerde ele alacağız. Burada şu kadarını belirtelim ki, sovyet revizyonistlerinin geri, bağımlı ülkelere yaklaşımı neokoloniyalist, sosyal-emperyalist-hegemonyacı bir yaklaşımdır.

Esasen bu iki faktör, günümüz dünyasında dünya devrimci sürecini mutlak olanın dışında olumsuz o-

larak etkileyen,geriletan faktörlerdir.

Ve bugün,bu faktörleri de göz önünde tutmaz - sak,ulusal sorunun gelişmesi,bu gelişmede karşılaşılan problemler,aynı zamanda ulusların kendi aralarındaki ilişkiler ve bu ilişkilerin gelişmesinde gündeme gelen sorunlar doğru olarak kavranamaz ve çözümlenemez. Çünkü bunlar,çağımızın muhtevasıyla,çağımızdaki sosyal süreçlerin dinamiği ile çözülmez bağ içindedirler.

Yukarıda ele aldığımız konularda anlaşılacağı gibi Lenin'in ulusal sorunda öğrettiği şudur: Ulusal sorun tarihi çağla,ulusların gelişmelerindeki kendilerine özgü somut özellikleriyle ele alınmazsa esas çözüme varılmaz.Lenin şöyle der:

"Marksizm bizden, her tarihi zamanın somut özelliklerini ve sınıfların karşılıklı ilişkilerinin en tam,objektif olarak kontrol edilebilir tahlilini istemektedir.Biz Bolşevikler,devamlı , politikanın her bilimsel temellendirilmesi açısından tamamen elzem olan talebe layık olmaya çalıştık"(121).

Bütün mesele,çağımızda dünya devrim sürecine ve bu arada ulusal soruna da yaklaşırken,alintıda verilen anlayış doğrultusunda hareket edebilmektir.Bunu kavramadığımız taktirde,ya Türkiye devrimci hareketi gibi genel lafızlarla devrimci mücadeleyi idare ederiz ya da sovyet revizyonistleri gibi,bir dizi demogojilere baş vurarak revizyonist karakterimizi marksizmle kapatmaya çalışırız.

Ulusal sorun tarihi-ekonomik bir sorundur.Bunun için çağımızda ulusal sorunu ele alırken, bu sorunun muhtevasını somut sosyo-ekonomik düzene göre değişir olduğunu da unutmamak gerekir. Örneğin,gelişmiş kapitalist ülkelerde,olduğu kadarıyla ulusal sorunun muhtevası ile,geri,emperyalizme bağımlı ülkelerde ulusal sorunun muhtevası aynı değildir.(Bu konulara ilerde ayrıntılı olarak geleceğiz).

Keza yeni ve ayrı bir sosyo-ekonomik düzen olarak sosyalizmde de ulusal sorunun muhtevası başkadır.Sosyalizm,ulusal baskıyı nihai olarak ortadan kaldırır,ulusların ve uluslar arası ilişkilerin proleter enternasyonalizmi temelinde ge-

lişmesini sağlar, uluslar arası bağları, dostluğu geliştirir ve perçinler. Sovyetler Birliği'nde ulusal gelişme böyle olmuştur. Ne var ki, bu ülkede kapitalizmin restore edilmesiyle, ulusal sorunda yeniden kapitalist/emperyalist sistemdeki ulusal sorunun muhtevasına bürünmüştür. Sovyetler Birliği günümüz dünyasında en çok sömürgesi olan güçtür. Bu ülkede Çarlığın cehennemi yeniden kurulmuştur.

Sovyetler Birliği'nin sosyalist olduğu dönemlerde ulusların ve uluslar arası ilişkilerin gelişme süreçleri, sosyalist sistemle kapitalist sistem arasındaki mücadele ile belirleniyordu. O zamanın Sovyetler Birliği dünya proletaryasının, emekçilerinin ve ezilen ulusların yegâne sarsılmaz enternasyonalist dayanağıydı. Gelişmenin esas yönü, reel olarak var olan sosyalist sistemden yanaydı. Bugün böyle bir durum yoktur. Bugün ulusların ve uluslar arası ilişkilerin gelişme süreçlerini etkileyen, sosyalist sistemle kapitalist sistem arasındaki mücadele değildir. Açık koymak gerekir. Bugün dünyada reel olarak var olan sosyalist bir sistemden bahsedemeyiz. Arnavutluk'un sosyalist bir ülke olması veya o ülkeyi bizim sosyalist olarak değerlendirmemiz meselesinin özünde hiçbir şey değiştirmez. Bugün ulusların ve uluslararası ilişkilerin gelişme sürecini dünya arenasında belirleyen emperyalizm ve sosyal-emperyalizm arasındaki hegemonya mücadelesidir. Sovyetler Birliği'nde kapitalizmin yeniden inşa edilmesinden sonra veya genel olarak 1960'dan sonraki ulusal kurtuluş hareketlerinin gelişme seyrine ve bağımsızlığını elde etmiş olan ülkelerin uluslararası plandaki konumlarına baktığımızda, bu ülkelerin bir kısmının Sovyetlerin hegemonyası altında olduğunu, bir kısmının da yeniden emperyalist sisteme entegre olduklarını veya böyle bir çaba içinde olduklarını görürüz.

Bugün uluslararası planda reel marksist-leninist güçler veya uluslararası komünist hareket dağınıktır ve dolayısıyla yukarıdaki süreci etkileyecek güçte değildir.

Lenin şöyle der:

"Emperyalizm...gericiliğin güçlenmesine, ulu -

sal baskının genişletilmesine ve pekiştirilmesine ve sömürgeci talana sebep olur"(122).

Bu, bugün sadece klasik emperyalizm için mi geçerlidir? Hayır. Bu, bugün Sovyet sosyal-emperyalizmi içinde geçerlidir ve Lenin'in bu görüşünü "Emperyalizm ve sosyal-emperyalizm...gericiliğin güçlenmesine, ulusal baskının genişletilmesine ve pekiştirilmesine ve sömürgeci talana sebep olur" diye tamamlamamız gerekir.

Emperyalizm klasik sömürgecilikten yeni(neo) sömürgeciliğe geçmiştir. Ama emperyalist sömürünün ve baskının muhtevasında hiçbir değişme olmamıştır. Aynı durum Sovyet sosyal-emperyalizmi içinde geçerlidir. Bugün, Çarlığın cehennemi klasik sömürgelerle ve neo-sömürgelerle doludur. Çarlık cehenneminin dışında bir dizi ülke, bu cehenneme neo-koloniyalist ilişkiler temelinde bağımlıdır. Bu klasik ve neo-koloniyalist ilişkilerin, proleter enternasyonalizmi, sosyalist ulusların dostluğu ve dayanışması adı altında sürdürülmesi meselesinin özünde hiçbir şey değiştirmez. Sadece, revizyonizmi kavramayanların 'orta yolcu'luğuna neden olur.

Nasıl ki emperyalizm gericici ve saldırgan özünden hiçbir şey değiştirmemişse, sosyal-emperyalizmde gericici ve saldırgan özünden hiçbir şey değiştirmemiştir. Ve her iki emperyalist güç, gerekirse ülke işgal etmekte, darbeler düzenlemekte. Ama dünya proletaryası, emekçileri ve ezilen ulusların mücadelesi, her iki emperyalist mihrakı gericilik ve saldırganlıklarında daha dikkatli olmaya zorlamıştır. Euda bir gerçektir.

Sistem olarak hem emperyalizmde hem de sosyal emperyalizmde entegrasyon süreci ulusların ve uluslararası ilişkilerin gelişmesini etkiler. Ama kapitalizmde entegrasyonla sosyalizmde entegrasyon nitelik olarak birbirinden tamamen farklıdır.

Kapitalizmde entegrasyon, çelişkisiz, baskısız, sömürsüz, diğer bir deyişle, güçlü olanın güçsüz olanı kendine bağlaması, sömürmesi olmaksızın gerçekleştirilemez. Kapitalist sistemde entegrasyon, sonuç itibariyle emperyalist savaflara da yol açabilir, açar. Kapitalizmde entegrasyon süreci "sadece ekonomide değil, bilakis siyasette, ulu-

sal(meselelerde de) vs.de çelişkisiz, çatışmasız, sarsıntısız"(123) olamaz.

Sosyalist entergasyonda böyle bir şey, kapitalist entegrasyonda olan gelişmeler söz konusu olamaz. Sosyalizm, ulusları her alanda enternasyonalleştirir, uluslar arasında dostluk ilişkilerini, daha sıkı yaklaşımı, karşılıklı yardımı, dayanışmayı getirir ve geliştirir. Sosyalist entegrasyonun ilk adımı olarak 1949 da kurulan RGW'yi (Karşılıklı Ekonomik Yardımlaşma Konseyi) gösterebiliriz.

Kapitalizmde "Ortak Pazar" gibi kurumlaşmalar veya NATO gibi askeri paktlar ulusların zor ve baskı ycluyla 'entegrasyon'una yol açar. Böylesi kurumlaşmalar ve paktlar dünyanın çıkar bölgelerine paylaşılmışlığının birer ifadesidir.

Bugünün RGW'si ve Vorşova Paktı' da aynı içeriklidir. Çünkü Sovyetler Birliği'nde kapitalizmin yeniden inşasından sonra bunlar, sosyal-emperyalizmin birer sömürü ve baskı araçlarına dönüşürülmüşlerdir.

Açık olan şudur: Hayatın her alanında-ekonomi, siyaset, kültür vs- entegrasyonlaşma süreçleri, ulusların birbirleriyle olan çok taraflı ilişkileri, ulusların ve uluslararası ilişkilerin gelişmesini çok güçlü bir şekilde etkilemekte ve şekillendirmektedir.

Kapitalizmde entegrasyon ne kadar ilerlerse ilerlesin, bu, ulusların birliğini güçlendirmez. Tam tersine zayıflatır. Kapitalizm, kaçınılmaz olarak sosyal çelişkileri geliştirir. Bu ise ulus birliğini yıkar, proletarya ile burjuvazi arasındaki mücadeleyi güçlendirir. Bunun için kapitalizmde ulusal yaşantı, ancak, ona sınıf mücadelesi açısından bakıldığında doğru ele alınmış olur.

I- DÜNYA DEVRİMCİ SÜRECİ VE GELİŞMİŞ KAPİTALİST ÜLKELERDE ULUSAL SORUN

1-Dünya devrimci sürecinde komünist hareket ve ulusal sorun

İşçi hareketi doğuşundan bir kaç on yıl sonra sı, l. Enternasyonal'in kurulmasıyla-28 Eylül 1864- uluslararası birliğine kavuşmuş oluyordu. Birinci Enternasyonal'i II. ve nihayet III. Enter-

nasyonal takip etmiştir.Uluslararası işçi hareketi her seferinde enternasyonal birliğini hem teoride hem de pratikte daha güçlü olarak göstermiştir.Bugün böyle bir birlik yoktur.Yapılan denemelerde başarısız kalmıştır.Ama dünya proletaryasının ve emekçilerinin,ezilen ulusların sosyal ve ulusal kurtuluş mücadeleleri kesintisiz olarak devam etmektedir.

Dünya devrimci sürecinde uluslararası işçi hareketi ulusal sorunun muhtevası ve çözülüş formlarını etkiler.Hele,uluslararası işçi hareketi içinde sosyalist ülkelerin yer alması-ki bu Lenin ve Stalin döneminde böyleydi- ulusal sorunun muhtevası ve çözülüş formlarını daha güçlü olarak etkiler.Bunun nedenlerini şimdiye kadar bununla ilgili olarak ele aldığımız bölümlerden çıkartabiliriz.Bir kaç cümleyle şöyle:İşçi hareketinde enternasyonal süreçler,ulusal olan süreçlerden daha ağırlıktadır.Enternasyonalizm,gelişimin itici güçlerindedir.Diğer taraftan uluslararası işçi hareketi,sosyalist Sovyetler Birliği döneminde olduğu gibi,sosyalist sistemle birlikte sermayenin sömürsüne,ulusal baskıya karşı kararlı ve güçlü bir birlik oluşturur,mücadele eder.Bu mücadelede ulusların eşitliği esas alınır.

Uluslararası işçi hareketi ulusların kurtuluş mücadelesine yardım eder.Bu yardım vasıtasıyla ulusal kurtuluş hareketlerinde de proleter enternasyonalizm ideolojisinin ruhunun yayılmasını sağlar.Uluslararası işçi hareketi sadece ulusal kurtuluş mücadelesine değil,aynı zamanda söz konusu ülkede işçi sınıfına da maddi ve siyasi yardım eder,onun toplumda önder sınıf olmasına ve mevcut düzene karşı mücadelesinde diğer sınıf ve sosyal tabakaları birleştirmesine katkıda bulunur.

Günümüz kapitalist toplumlarının çoğunda ulusal sorun,toplumsal hayatın en önemli sorunlarından birisi durumundadır.Her bir ülkenin veya ulusal sorunu olan her ülkenin işçi sınıfı,bu sorunu kendisinin sosyal kurtuluşu çerçevesinde ele alarak çözümlemeyi amaçlar.

İşçi sınıfı ve onun marksist-leninist partisi hem ulusal hem de enternasyonal alanda ulusal olanla eternasyonal olan arasındaki ilişkinin a-

çıklık kazanmasına önem verir.Bu konuda burjuvazinin karşı-devrimci propagandası da göz önünde tutulursa,buna önem vermek zorundadır da.Bu konuda burjuvazinin propagandası, marksizmin ulusal ve enternasyonal olanlarla ve uluslarla uluslararası ilişkiler hakkındaki görüşlerini çarpıtması ve bu görüşleri birbirinin zıttıymış gibi göstermesidir.Burjuvazinin bu propagandasını-örneğin 12 Eylül darbesinden sonra radyo,TV,günlük burjuva gazetelerde sürekli duymaktayız.Gerçekte ise,şimdiye kadar ele aldığımız konuların da gösterdiği gibi,işçi sınıfı açısından ulusal olanla enternasyonal olan sıkı bir birliği oluşturur.Başka türlü de olamaz:Uluslararası işçi sınıfı ve dolayısıyla işçi hareketi bütün toplumsal hayatın enternasyonalleşmesinin en aktif gücünü oluşturur.Kaba olarak ifade edecek olursak,1970'li yıllarda toplam işçi sayısı 600-700 milyon civarındaydı.Bu kadar işçi,dünyada toplumsal üretimin üçte birini üretmekteydi.Bunun ötesinde işçi hareketinin,ister sendikal mücadele temelinde olsun,isterse daha ileri-siyasi-mücadele temelinde olsun, çoğu ülkede etken olması,bu ülkelerde işçi sınıfının bir çok konuda toplumsal ilerleyişi etkilemesine yol açar.

Dünya işçi sınıfının enternasyonal birliğinin temelini,işçi sınıfının burjuvaziye karşı mücadelesindeki sınıfsal dayanışması oluşturur.Bu birliğin oluşmasını ve oluşmamasını etkileyen bir dizi faktör vardır.Bu faktörlerden birisi,ama sadece birisi,çeşitli ülkelerde halk topluluklarının ulusal süreçlerinin dikkate alınıp alınmamasıdır.Örneğin Türkiye'de ulusal sorunun muhtevasını kavramayan Türk işçi sınıfı,Kürt ulusunu ve Kürt işçi sınıfını tedirgin eder,birliğin gerçekleşmesini engeller veya geciktirir.Ne yazık ki,Türkiye devrimci hareketi tam da bu doğrultuda hareket etmektedir.

Aynı şekilde,bağımlı ülkelerin ulusal kurtuluş mücadelesini desteklemeyen metropol ülkesi işçi sınıfı,enternasyonal birliğin oluşmasında olumsuz bir faktör konumundadır ve bağımlı ülke işçi sınıfının güvenini yitirmiş olur.

Halkların yaşamındaki ulusal süreçlerden birisi de, ulusal devlet kurma eğilimidir. Bu eğilimi dikkate almayan işçi sınıfı ulusal soruna yanlış yaklaşıyor demektir. Örneğin Lenin ve Stalin, Çarlığın yıkılmasından sonra bağımsızlığına kavuşan halk topluluklarının ve ulusların bu bağımsız devlet kurma eğilimlerini dikkate almasalardı, bu eğilimi, bu toplulukların ulusal gelişme süreçlerinde önemli bir durak olarak görmeselerdi "Sosyalist Sovyet Cumhuriyetleri Birliği"ni kuramazlardı, dünya proletaryasına ve uluslarına ve halklarına marksizmin ulusal sorundaki parlak teori ve pratiğini gösteremezlerdi. Aynı parlak örneği ikinci paylaşım savaşının bitiminde de görmekteyiz. Stalin önderliğinde Sovyetler Birliği savaş sonrasında, faşizmin yenilmesiyle bağımsızlığına kavuşan çoğu Doğu Avrupa ve Balkan ülkelerinde halkların bağımsız ulusal devlet kurma eğilimlerini proletaryanın enternasyonal birliğinin devamlılığı için saygıyla karşılamış ve bu eğilimleri gerçekleştirmesini bizzat desteklemiştir.

2- Gelişmiş kapitalist ülkelerde ulusal sorun

Gelişmiş kapitalist ülkelerde de ulusal sorunun çözülmemiş olduğunu, bazı ülkeleri-ABD, Kanada, Belçika, İngiltere- örnek olarak göstererek açıklayabiliriz.

ABD'de hâlâ çözülmemiş olan bir zenci sorunu vardır. Zenciler, ABD'de 250-300 sene köleliğe ve 100 ü aşkın senedirde ırk ayrımına karşı mücadele etmektedirler. Zencilerin bu mücadelesi, özellikle 1960 ların sonunda büyük boyutlara ulaşmıştı.

ABD'de, kaba hesaba göre toplam 30 milyonun üzerinde bir zenci nüfusu vardır. Bunların çoğunluğu ülkenin güney bölgelerinde çalışmakta ve yaşamaktaydılar. Yani belli bir toprak bütünlükleri vardı ve böylelikle, onların bu temelde uluslaşmalarının ön koşullarından birisi mevcuttu. Hatta, öyle ki, zencilerin bu yerleşim özelliğini-toprak bütünlüğünü- göz önünde tutan ABD-Komünist partisi, belli bir dönem, zenciler için ulusların kendi kaderini tayin hakkını da savunmuştu.

Gerçi bugün ABD'de zencilerin uluslaşması i-

çin böylesi ön koşul artık yoktur. ABD-emperyal - izmi, özgürlüğün bekçisi olduğunu ilan eden o emperyalist güç, korkunç baskı ve sömürüsüyle zenci hareketinin olgunlaşmaya dönüşmesini engellemiştir. Yani onların uluslaşmak için ekonomik birlik oluşturmalarına set çekmiştir. Diğer taraftan zencilerin ırkçı baskıya ve sömürüye karşı mücadeleleri, özellikle ırkçı, şövenist baskıdan dolayı onların 'beyaz' toplumdaki kopartılmalarını, zencilerde çok güçlü bir kültür ve bilinç geliştirmişti. Bütün bu olgular, toplandığında zencilerin ulus olmalarının maddi temellerinin olduğu açığa çıkmaktadır.

Amerikan ulusu, bilindiği gibi, bir dizi, esas ulusundan kopmuş toplumlardan, etnik gruplardan, asimile edilmiş Kızılderililerden oluşan bir ulus tur. Bu ulusun en önemli özelliği, yeni katılımlardan dolayı sürekli asimile politikasının kalın izlerini taşımasıdır. Amerika'da çoğu toplumlar, zor yoluyla Amerikan ulusunun unsurları durumuna getirilmişlerdir.

Geçmişte ulus olma özellikleri taşıyan zenciler, ulus olma özelliklerini kaybetmelerine rağmen, Amerika'da belli bir ulusal sorun, ırk sorunu, ulusal-sosyal problem olmaya devam etmektedir. Bu problem yegâne nedeni, zenciler değil ABD-emperyalizmidir. Açık olan, bu ülkede belli bir zenci hareketinin olmasıdır. Bu hareket, hareket olarak belli bir bütünsellik arz etsede, kendi içinde çeşitli yönere bölünmüştür. Örneğin, sadece zencilere özgürlük ve toplumun diğer üyeleriyle eşitlik isteyenler, 'zenci nasyonalizmi' parolasıyla ayrılığı savunanlar.

Zencilerin dışında ABD'de Meksikalılar, Puerto rikalılar da ulusal azınlıkları oluştururlar.

Emperyalizmin diğer bir kalesi olan Büyük Britanya'da da ulusal sorun çözülmemiştir. Üzerinde güneşin batmadığı İngiliz sömürge imparatorluğu çökmüştür ama bugün ülkede hâlâ çözümlenmemiş Kuzey İrlanda, İskoçya ve Walas sorunu, ulusal sorun olarak vardır.

Engels şöyle diyor: "Federal cumhuriyet... her iki adada dört ulusun yaşadığı İngiltere'de bir ilericiliktir" (124).

Engels bunu 1881 de "Sosyal-demokrat program-
ın taslağı 1891"i eleştirirken belirtiyor. Burada
bizim için önemli olan, emperyalist İngiltere' de
metropol adalarda da ulusal sorunun çözülmediği-
nin gösterilmesidir.

İngilizler, yüzyıllar öncesi Kelt halk toplu -
luklarının yerleşik oldukları bölgeleri işgâl et-
mişler ve bu toprakları, her metod (ve sürekli de
zor metodunu) kullanarak asimile etmeye çalışmış-
lardır. Bugün ülkede ulusal sorunun olması, İngil-
izlerin bu politikada pek başarılı olmadıkları-
nı göstermektedir.

Lenin şöyle diyor:

"Hem coğrafi şartların hem de lisan ve yüzyıl-
lardan beri gelen tarihi birliğin olduğu İngilte-
re'de de ulusal sorun, İngiltere'nin bazı küçük
kesimlerinde "çözölmüş" gözükmemesine rağmen...ulu-
sal sorun henüz aşılmamıştır ve bunun için En-
gels Federal Cumhuriyette bir "ilericilik" gör-
mektedir" (124).

Kanada'da Quebec sorunu bir ulusal sorundur.
Fransız kökenli Kanadalılar Quebec'te toplu hal-
de bulunmaktadır ve sayıları 7-8 milyon civa-
rındadır.

Her ne kadar Fransız kökenli Kanadalılar 1867
de imzalanan "Britanya-Kuzey Amerika Kanunu'na
göre İngilizlerle eşit haklara sahip sayılmışlar-
sada, zamanla İngiliz kökenliler tarafından baskı
altına alınmışlardır.

Kanada toplumunun bu kesimi ekonomik, lisan ,
kültürel vs. bakımından baskı altındadır. Bugün
için Quebec, sınırlı da olsa otonom bir yapıya
sahiptir. Bu yapıda mücadele sonucu elde edilmiş-
tir.

Belçika'da da görünüşte pek önemli olmayan, a-
ma toplumsal gelişmeyi etkileyen bir ulusal so-
run vardır. Wallonlar ve Flamanlar arasındaki ul-
usal sorun, çoğu kez, burjuvazinin ülkeyi yönete-
meme krizleriyle, geri planda da olsa kendini gös-
terir. Bu anlamda Belçika'daki ulusal sorunun
burjuvazi tarafından- hem Wallon hem de Flaman
burjuvazisi tarafından- canlı tutulması, her iki
ulustan proleterlerin birliğini engellemek için
bilinçli kullanılan bir silaha dönüştürüldüğünü
görmekteyiz.

Gelişmiş ülkelerdeki ulusal sorunu, bağımlı ülkelerdeki ulusal sorunla eş tutamayız. Bu konuda Lenin'in şu sözleri bize yol gösterir.

"...Büyük Rusların Ukraynalılara olan ilişkilerine bakalım. Elbette ki, her demokrat -bırakalım marksisten bahsetmeyi bir kenara- kararlı olarak Ukraynalıların misli görülmemiş aşağılanmalarına karşı mücadele eder ve onların tam eşitliğini talep eder. Ama şimdi mevcut bir devletin çerçevesinde Ukrayna proletaryasının Büyük Rus proletaryasıyla olan beraberliğini ve ittifakını zayıflatmak, sosyalizme tam bir ihanettir ve hatta(a.ç.L.) Ukraynalıların burjuva "ulusal görevleri" açısından da saçma bir politika olur" (126).

Bu noktada geri ülkelerdeki ulusal sorunla gelişmiş ülkelerdeki ulusal sorun arasındaki fark şudur: Geri ülkelerde bağımsız ulusal devlet kurma eğilimi, toplumun gelişmesi için önemli bir faktördür. Bu ülkelerde anavatan kavramı henüz tarihi olarak misyonunu doldurmamıştır. Bunun tersini, gelişmiş kapitalist ülkelerde görmekteyiz. Bu ülkelerde sorun esas itibariyle ezen ulusla ezilen ulus arasındaki sorun değildir. Bu ülkelerde sorun, doğrudan proletaryanın-her iki ulustan-mevcut düzene karşı mücadele sorunudur. Böylesi ülkelerde farklı uluslar, uzun bir dönemden beri birarada yaşamaktadırlar ve birbirlerine bin bir türlü bağlarla bağlanmışlardır. Yani ezilen ulus ve daha ziyade bu ulustan proletarya ve emekçiler, ezen ulusla ve bunun tersi olarakta, bağ içindedir. Mevcut düzene karşı sürdürülen mücadele aynı devlet sınırları içindeki farklı ulustan emekçilerin enternasyonal ilişkilerini ve birbirlerine olan güvenlerini geliştirir. Böylesi ülkelerde ulusalsorunu, salt ulusal kurtuluş amacıyla bağımsız devlet kurmaya indirgeyerek, ayrılığı savunmak, proletaryanın sosyalizm mücadelesinden vazgeçmesini savunmak anlamına gelir. Lenin'i deyimiyile bu anlayış, sosyalizme ihanet anlayışıdır.

II- GERİ VE BAĞIMLI ÜLKELERDE ULUSAL SORUN

1- Ulusal kurtuluş hareketlerinde ulusal kurtuluş ve sosyal kurtuluş arasındaki fark

Uluslararası işçi hareketiyle ulusal kurtuluş hareketlerinin sıkı bir bağının sağlanması çok faktöre bağlıdır. Bu bağı sağlamak için çağımızın aynı zamanda ulusal kurtuluş hareketleri çağı olduğunu, bu hareketlerin desteklenmesi gerektiğini söylemek yetmez.

Ulusal kurtuluş hareketlerinin enternasyonal işçi hareketiyle sıkı bağını sağlamak için her şeyden önce, ulusal sorunun yerini ve rolünü çok iyi tesbit etmek gereklidir. Ulusal sorunun bağımlı ülkelerin kurtuluş mücadelelerindeki yeri ve rolü nedir, ezen ve ezilen uluslar arasındaki ulusal ve uluslararası ilişkiler, ulusal sorunun yansımaları olarak nasıl ele alınıyor? Bu sorulara verilen cevaplar veya bu soruların ele alınış tarzı, ulusal kurtuluş hareketlerinin enternasyonal işçi hareketiyle olan bağlarının seviyesini ele verir. Yani esas olan. "Doğu'nun yüzlerce milyon bütün sömürülen ve emekçi halkının yegâne müttefiki enternasyonal proletaryadır" (Lenin) anlayışını pratikte nasıl uyguladığımızdır.

Bunun için sadece tek bir ülkede, ezen ulusun proletaryasının ezilen ulusun/halkın ulusal kurtuluş hareketiyle değil, bütün dünyada enternasyonal proletaryanın ezilen ulusların ve halk topluluklarının ulusal kurtuluş mücadeleleriyle birleşmesi ve kaynaşması gerekir. Bunun içinde, ezen ve ezilen ulus arasındaki sömürü ve baskı düzeninin beraberinde getirdiği güvensizliğin pratikte ortadan kaldırılması, güvene dönüştürülmesi gerekir.

Uluslararası planda ulusal kurtuluş hareketlerinin emperyalizme ve onun yerli işbirlikçilerine indirdiği darbeler, ulusal kurtuluş hareketinin başarıları, şüphesiz ki tartışma götürmez bir gerçektir. Bugün uluslararası planda tam, klasik anlamıyla sömürge çok aza inmişse, emperyalizm, diğer ülke, ulus ve halkları sömürmek, talan etmek için "modern" sömürgeciliğe baş vurmak zorunda kalmışsa, bu elbette ki, uluslararası komünist ha-

reketin de katkısıyla, ama esas olarak ulusal kurtuluş mücadelesi veren ulusların/halkların bir eseridir. Ulusal kurtuluş hareketleri neden bu denli başarılı olabildi diye bir soru yöneltirise cevabımız şu olur: Ulusal kurtuluş hareketleri eskiden başarılı olmuştur. Çünkü Ekim devriminden sonra Sovyetler Birliği bu hareketleri destekleyen, yol gösteren, yardım eden sarsılmaz bir kale olmuştur. Sosyalizm, uluslararası komünist hareket, ulusal kurtuluş hareketlerini pozitif etkiliyordu. Buna, sosyalizmin kapitalist sisteme karşı taarruzu da diyebiliriz.

Sömürü ve ulusal/sömürgeci baskı, kapitalizmin özüne tekabül eder. Kapitalizmin emperyalizm aşamasında ulusal-ırkçı-sömürgeci sömürü ve baskı oldukça keskinleşmiştir. Aynı baskı ve sömürü bugünde neo-kolonializm olarak gerçekleştirilmektedir. Bu olguların, ulusal-ırkçı-sömürgeci baskı ve sömürünün mevcut sistemi reforme ederek ortadan kaldırılması imkansızdır. Bunlar ancak kapitalist sistemin, belli bir ülkeyi ele alırsak, bu ülkede kapitalist üretim ve mülkiyet ilişkilerinin ortadan kaldırılmasıyla yok edilebilir. Böyle bir gelişme, diğer bir deyişle, proleter devrimi gündeme getirir. Ne var ki, ulusal kurtuluş hareketleri; ulusal-ırkçı-sömürgeci baskı ve sömürüye karşı yürütülen her mücadele, her zaman sosyalizme gitmez. Bu mücadeleler vasıtasıyla ulusal-sömürgeci baskı ortadan kaldırılabilir ama genel olarak sömürü ortadan kaldırılamaz. Bunun neden böyle olduğunu ulusal kurtuluş hareketine önderlik eden ve devrimi gerçekleştirerek siyasi iktidara gelen sınıfın karakterinde aramak gerekir. Örneğin ulusal burjuvazi, emperyalizme karşı mücadelede ulusal ve sömürgeci baskı ve sömürüyü ortadan kaldırılabılır, emperyalizm ve onun yerli işbirlikçilerinin siyasi ve ekonomik etkinliklerini kırabilir. Ama ulusal burjuvazide nihayetinde, siyasi iktidarını kendi sınıfsal çıkarı için kullanır, yani kapitalist ilişkileri, sömürü ilişkilerini geliştirir. Ve bu burjuvazi de eninde sonunda, emperyalist sistemle yeniden birleşir, bütünleşir ve emperyalizm, yeniden ülke üzerinde hegemonyasını kurar. Bu gelişmenin en tipik örneğini Kemal -

ist burjuvazinin gelişmesinde görmekteyiz: Kemal ist burjuvazi kurtuluş savaşı sonrası kurdukları burjuva-cumhuriyetçi düzenle bir taraftan Türkiye'yi emperyalist hegemonya dışına çıkartırlar - ken, diğer taraftan da kendi sınıfsal çıkarları doğrultusunda hareket ederek ülkede kapitalizmin gelişmesini sağlamışlardır. Gelişen kapitalizm, sonuç itibariyle Kemalist burjuvazinin de gelişerek, işbirlikçi burjuvaziye dönüşmesine neden olmuştur. Bu burjuvazi, emperyalizmle işbirliği yapan burjuvaziden başkası değildir.

Proletaryanın ulusal kurtuluş mücadelesine önderlik ettiği durumlarda tamamen farklı bir gelişme gündeme gelir. Devrimci proletarya emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı demokratik devrimi gerçekleştirir. İşçilerin ve köylülüğün devrimci-demokratik diktatörlüğünü kurar ve böylelikle sosyalizme giden yolu açar. Proletaryanın bu eylemi daha baştan baskı ve sömürüyü ortadan kaldırmaya, yani kapitalist sistemi yok etmeye yöneliktir.

Hal böyle olunca devrimci proletarya, ulusal burjuvazi önderliğindeki ulusal kurtuluş hareketini önemsememeli midir? Kayır. Devrimci proletarya ulusal kurtuluş mücadelesine kayıtsız kalmaz, bu mücadeleyi destekler, ama aynı çizgide de kalamaz. Lenin şöyle diyor:

"Burada, önümüzde şimdiye kadar bütün dünyanın komünistlerinin karşılaşmadığı bir görev durmaktadır: Genel komünist teori ve pratiğe dayanarak Avrupa ülkelerinde olmayan özel şartlara uyarak, bu teori ve pratiği, nüfusun esas kütlesinin köylü olduğu ve mücadelenin sermayeye karşı değilde bilakis Ortaçağ kalıntılarına karşı yürütüldüğü ilişkilere uygulamayı kavramalısınız" (127).

Lenin devamla, "Sizler (komünistler, ç.n.) her bir ülkenin sömürülen kitlelerine ve emekçilerine giden yolu bulmalısınız ve onlara, anlayabilecekleri bir dille kurtuluşun yegâne umudinin enternasyonal devrimin zaferi olduğunu ve enternasyonal proletaryanın, Doğu'nun yüzlerce milyon sömürülenlerinin ve emekçilerinin yegâne müttefiki olduğunu söylemelisiniz" (128) der.

Lenin'in Doğu'lu komünistlere söylediği açık-

tır: Proletaryanın diktatörlüğünü kurmak, sosyalizmi inşa etmek için yol açacak olan işçilerin köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğünü kurarak, demokratik devrimi gerçekleştirtilsiniz. Diğer taraftan, sorun sadece ulusal kurtuluş sorunu değildir. Ulusal kurtuluş aynı zamanda sosyal kurtuluştur. Bunuda ancak ve ancak, işe demokratik devrimle başlayarak ve dünya proletarya-sıyla enternasyonal dayanışma içinde olarak gerçekleştirilebilirsiniz. Lenin'in "Doğu halklarının devrimci mücadelesi, bugün, sadece bizim Sovyet Cumhuriyetimizin enternasyonal emperyalizme karşı devrimci mücadelesi ile doğrudan bağ içinde başarılı bir şekilde gelişeceği ve hedefine ulaşacağı doğaldır"(129) ifadesi bunu açıkça göstermektedir.

Sosyalist Sovyetler Birliği, Lenin'in bu öğretisi doğrultusunda hareket ederek bir çok ülkedeki kurtuluş mücadelelerini desteklemiştir. Bu destek, emperyalizme karşı mücadele eden Kemal burjuvaziye de verilmiştir. Ama bugünün Sovyetler Birliği, geriye dönüşün gerçekleştirildiği emperyalist Sovyetler Birliği, enternasyonal dayanışma, dünya sosyalist sistemi, ulusal kurtuluş hareketlerinin doğal müttefiki adı altında kurtuluş mücadelelerini kendi emperyalist hegemonya çıkarı için kullanmaktadır, bağımsızlığına kavuşmuş ulusal devletleri, sosyalist ilişki/dayanışma adı altında neo-kolonyalist sömürü temelinde yeniden bağımlılaştırmaktadır.

2- Ulusal oluşum ve yapılaşma süreci

İkinci paylaşım savaşından sonraki dönemde Asya ve Afrika'da bir dizi ülke bağımsızlığına kavuşmuştu. Bu ülkeler bağımsızlıklarını emperyalizme karşı mücadele ederek kazandılar. Bu ülkelerde ulusal sorunun ön önemli momentini ulusal devlet kurmaktı. Nitekim Asya ve Afrika'da bu moment temelinde bir dizi devlet kuruldu.

Soruna biraz daha yakından baktığımızda, günümüzde ulusal devlet kurma süreciyle, ulusal sorunun bu momentıyla daha önceki dönemlerdeki süreçler arasında belli bir farklılığın olduğunu görürüz. Yazımızın ilk kısımlarında ele aldığımız gibi ulusal devlet veya modern ulus, kapitalist

üretim ilişkilerinin gelişmesi,yani kapitalizmin gelişmesiyle iç uluslaşma sürecinin sonucu olarak doğmaktaydı.Örneğin Avrupa'da kapitalist gelişmenin sonucu olarak ulusal devletler doğarken buna belli bir ekonomik temel eşlik etmekteydi, toplumda oluşmuş bir ulusal bilinç vardı,ekonomi bütün nüfusu kapsamına alıyordu,halkın,şu veya bu parti etrafından kümelenmesi söz konusuydu.Ve Avrupa'nın çoğu ülkelerinde-örneğin Fransa,İngiltere- ulusal devletler doğarken uluslar teşekkül etmiş durumdaydı ve ulusal devlet,uluslaşma sürecini hızlandırmıştı.

böyle bir oluşumu,belirtilen faktörler temelinde ulusal devlet kurma sürecini sömürge,yarı-sömürge veya bağımlı ülkelerde,Avrupa'da ulusal devletlerin kurulmasında taşıdığı anlamıyla,önemiyle görememekteyiz. Şüphesiz ki emperyalizm git-tiği her yerde,dolayısıyla bağımlı ülkelerde de kapitalizmin gelişmesini hızlandırmıştır. Lenin şöyle diyor:

"20.yüzyılın tarihi...sömürge savaşlarıyla doludur...Emperyalizmin temel özelliklerinden birisi,en geri ülkelerde kapitalizmin gelişmesini hızlandırmak ve böylelikle ulusal baskıya karşı mücadeleyi yaygınlaştırmak ve keskinleştirmektir. Gerçek budur.Bundan çıkartılması gereken kaçınılmaz sonuç,emperyalizmin sık sık ulusal savaşlar üretmek zorunda olduğudur"(130).

Bu savaşlar hâlâ sürmektedir ve emperyalizmde hâlâ en geri ülkelerde kapitalizmin gelişmesini hızlandırmaktadır.Bizim için burada sorun şu:Emperyalizm nasıl bir kapitalist gelişmeyi hızlandırıyor ve bunun uluslaşmadaki rolü nedir?

Emperyalizmin geri ülkelere götürdüğü kapitalizm,bu ülkelerde köklü dönüşümlere,mevcut ekonomik yapının,üretim ve mülkiyet ilişkilerinin dönüşümüne,yani feodal, geri olanın yerini kapitalizmin almasına meydan vermemektedir.Şüphesiz ki belli bir kapitalist gelişme,Lenin'in deyiimiyle hızlandırılan bir kapitalist gelişme bu ülkelerde de vardır.Ama bu gelişme,emperyalizm tarafından şekillendirilmiş olan bir gelişmedir.Bu gelişme,ülkede ulusal güçlerin gelişmesini hızlandıran değil,tam tersine geciktiren,kozmpolitleş-tiren bir gelişmedir.bu şartlarda ancak ve ancak

ticaret veya hizmetler sektörlerinde doğma ola-
nağı olan milli burjuvazi, emperyalist hakimiyet-
in devam ettiği zaman boyunca gelişerek kompra -
dor burjuvazi olabilir.

Böyle bir kapitalist gelişme üretim dalların-
da olmadığı için, ne yerli kapitalist (sanayi bur-
juvazisi) ne de, bu gelişmeye paralel olarak, pro-
letarya doğar. Böylesi ülkelerde mevcut proletar-
ya yabancı sermayenin faal olduğu alanlarda top-
lanmış durumdadır.

Böylesi ülkelerde- ki Türkiye'de bunlardan bi-
risiydi- uluslaşmanın şartları ancak ve ancak
kurtuluş savaşları sürecinde veya savaş sonrası
süreçte doğmakta ve ulusal-bağımsız devletler ku-
rulmaktadır.

Nademki uluslaşmanın şartları sonradan oluşu-
yor, o halde ulusal kurtuluş mücadelesi nereden
kaynaklanıyor diye bir soru aklımıza gelebilir.
Bu mücadelenin/savaşın kaynağı, Lenin'in yukarıda
ki sözünden de anlaşıldığı gibi, emperyalizmin
kendisidir. Diğer bir deyişle; emperyalist baskı,
talan ve sömürü belli bir noktadan sonra toplum-
un en ileri veya en duyarlı kesimi konumunda o-
lan güçleri- bunlar genel olarak milli/küçük bur-
juvazi/üreticiler ve aydınlardır- emperyalist
baskı ve sömürüye karşı bilinçli eyleme sürükler.
Bu süreç ulusal bilinçlenmenin ilk adımını oluş-
turur. Buna ikinci bir faktör olarakta uluslararası
komünist hareketin rolünü göstermek gerekir.
Gerçektende, uluslararası komünist hareket, çoğu
bağımlı ülkelerde ulusal kurtuluş hareketlerinin
doğmasına ve gelişmesine, bir dış faktör olarak
-dış bilinç faktörü olarak- küçümsenemeyecek kat-
kılarda bulunmuştur.

Bu süreci emperyalist burjuvazi görmüyor mu?
Elbette görüyor ve tedribini de alıyor. Bu konuda
Lenin şöyle der:

"...Bütün, özellikle de geri kalmış ülkelerin
en geniş emekçi kitleleri arasında durmaksızın,
emperyalist güçlerin sistematik olarak işledikle-
ri düzenbazlık açığa çıkartılmalı ve mahkûm edil-
melidir. (Bu düzenbazlıklarla) emperyalistler, gö-
rünüşte siyasi olarak bağımsız olan devletler
kurmaktalar, ama bu devletler iktisadi, mali ve as-

keri olarak tamamen onlara bağımlıdır"(131).

Emperyalist güçlerin bu düzenbazlıklarında başarısız kaldıklarını söyleyemeyiz;Çoğu sömürge ve bağımlı ülke,şekli olan siyasi bağımsızlıklarını elde etmişlerdir.Ama ekonomik,mali,askeri,kültürel(dilde dahil) vs. olarak eski sömürgeci emperyalist güce bağımlı kalmışlardır.Yabancı sermaye ülkenin yer üstü ve yer altı zenginliklerini talan etmeye devam etmiştir,tekellerin ekonomideki hakimiyeti devam etmiştir,iktidardaki sınıf veya sınıflar-ki bunlar komprador/işbirlikçi büyük burjuvazi ve feodaller/toprak beyleridir- emperyalist metropolün güdümünden çıkmamıştır.Ekonomik bağımlılık olduğu müddetçe çıkamaz da.Hâlâ bugün,bir kısım Asya ve Afrika ülkelerinde,bu ülkeler sözde bağımsız olmalarına rağmen İngiltere ve Fransa'nın nüfuzu geçerlidir.Bu nüfuz,Lenin'in belirttiği emperyalist düzenbazlı-ğın bir sonucudur.İöylesi ülkelerin hepsinde de-ğilsede çoğunda,siyasi bağımsızlığa rağmen,ne uluslaşma gerçekleştirilebilmiş ne de ulusal devlet kurulabilmiştir.

Emperyalist çağda bağımlı ülkelerde ulusal oluşumun ve yapılaşmanın Avrupa'daki gibi olmadığını söyledik ve bunun nedenlerini de belirttik.Şimdi,çağımızda böylesi ülkelerde ulusal oluşum ve yapılaşmanın karakterine ve buna yol açan faktörlere bakalım.

a-Zamanla,sömürge sisteminin bir parçası olan Hindistan,Cezayir ve Mısır gibi ülkelerde ulusal devletler kurulduğunda uluslar teşekkül etmiş durumdaydı.Bu ülkelerde siyasi iktidarı ulusal burjuvazi ele geçirmişti.

b- Türkiye'nin de dahil olduğu bazı ülkeler anti-emperyalist mücadele sonucu uluslaşmaya yönelmişlerdir. Örneğin,Osmanlı İmparatorluğu'nun kalıntısı olan Türkiye'de İmparatorluğun daha baştan sömürge olmaması ve sonraları da tam sömürge olmaması nedeninden dolayı yabancı sermayenin yanı sıra cılız da olsa yerli sermayenin faaliyetleri sonucu belli oranda bir kapitalist gelişme olmuştur. Ama bu kapitalist gelişme,uluslaşma-ya temel teşkil edecek ekonomik bir bütünsellik,

itici bir güç olamamıştır veya İmparatorluk döneminde Türklerin uluslaşmasını sağlayamamıştır. Ancak Birinci paylaşım savaşı sonucu, ülkenin işgâli (bilinçlilik öğesi) ve Anadolu'da uçlanan milli burjuvazi (ekonomik neden) ve 1917 Ekim devriminin olumlu etkisi (dış bilinçlilik faktörü) sonuç itibariyle Kemalist burjuvazinin oluşmasına ve ulusal kurtuluş savaşına önderlik etmesine yol açmıştır. Türklerin uluslaşma süreci en hızlı bir şekilde anti-emperyalist mücadele döneminde ve onu takip eden yıllarda gerçekleştirilmiştir.

Türk ulusu, Avrupa'da olduğu gibi değil, yukarıda belirttiğimiz şekilde doğmuştur. Türklerin uluslaşması nisbeten kısa bir süreçte gerçekleşmiştir. Bu kapitalist bir uluslaşmadır.

Bu süreci Türkiye devrimci hareketinin görüp görmediğini, "bilimsel" araştırmalarından çıkararak tesbit etmek bizim yeteneğimiz dışı bir olay. Ama her halükarda açık olan, Türkiye devrimci hareketi "akıl fukarası" olduğu için bu sürecin ne olabileceğini kavramıyor. Türkiye devrimci hareketi Türklerin uluslaşmasını, kapitalizmin gelişmesinden, kapitalist üretim/mülkiyet ilişkilerinin ekonomiyeye hakim olmasından kopuk olarak ele aldığı için demokratik devrim teziyle, neyi savunduğunun farkına varmıyor. Yani Türkiye devrimci hareketi Türklerin uluslaşmasını beğenmiyor olmalı ki, demokratik devrimle yeniden uluslaşmayı savunuyor. Türkiye devrimci hareketi demokratik devrimin nihayetinde, büyük burjuvazi ve "toprak ağalığı ekonomisi"ni yıkmak, emperyalizmi kovmak ve kapitalizmi geliştirerek uluslaşma sürecini tamamlamak olduğunu, anlaşılabilir ki henüz kavramamış, devrim yapmaya soyunmuş olmasına rağmen!

c- Radikal milli burjuvazinin/küçük burjuvazinin iktidara geldiği çoğu ülkelerde uluslaşma süreci Türkiye gibi ülkelere nazaran oldukça demokratik bir şekilde gerçekleşmiştir ve bunun içinde sömürü unsuru, görünüşte, geri planda kalmıştır.

Bu ülkeler, Sovyet revizyonistlerine göre, ya sosyalisttirler ya da sosyalizme doğru ilerliyorlardır. Kastro'nun Küba'sı, Etiyopya, Mozambik, Zimbabve ve hatta Suriye böylesi ülkelere birer ör-

nektir. Bu ülkelerde gerçekleştirilen şüphesiz ki ulusal kurtuluş devrimleridir. Ama gerçekleştirenler, devrime önderlik edenler proletaryanın değil, ulusal burjuvazinin/küçük-burjuvazinin siyasi temsilcileriydiler. Radikal devrimci oldukları için kendilerini rahatlıkla marksist-leninist görüyorlardı. Ama kurdukları sistem işçilerin köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğü değildi. Böyle bir diktatörlüğe ancak proletarya önderlik edebilir. Bu ülkelerde kurulan, radikal milli burjuvazinin/küçük-burjuvazinin diktatörlüğü idi. Bu ülkelerde kurulan düzen proletarya önderliğindeki işçilerin köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğü olmadığı için uluslaşma, ne kadar demokratik ve sömürü unsurundan uzak olursa olsun, yine de kapitalist uluslaşmaydı, hem de çok sancılı bir uluslaşma.

Sovyet sosyal-emperyalistleri de böylesi ülkelerin konumlarını çok iyi biliyorlar. Bunu çok iyi bildikleri için, bu ülkeleri "kapitalist olmayan yolda gelişen ülkeler", "sosyalizme yönelmiş ülkeler" ve "sosyalist" ülkeler olarak lanse ediyorlar, onlara, enternasyonalist dayanışma adına, hegemonyacı çıkarlarla yaklaşıyorlar. Tıpkı klasik emperyalizmin bağımlı ülkelerde uluslaşmayı engellediği gibi, sosyal-emperyalistlerde bu ülkelerde uluslaşmayı engelliyorlar.

c₁- Devrimci demokratların iktidarı ve leninist kapitalist olmayan yol ve uluslaşma da tari süreçte görülmüştür. Bu gelişmeye en tipik örneği Moğolistan ve Ekim devrimi sonrası, Rusya'nın Asya'daki bazı geri toplumlara oluşturur. Bu ülkelerde ne proletarya ne de milli burjuvazi vardı. Bu ülkelerde siyasi iktidarı elde eden devrimci-demokratlar, köylülüğe dayanarak, toplumu hızla feodal ve daha geri üretim ilişkilerinden çıkartarak sosyalizme geçişi sağlamışlardır. En demokratik ve sömürü unsurundan uzak uluslaşma bu ülkelerde olmuştur. Böyle bir uluslaşmanın gerçekleşmesi için iki belirleyici şart vardır. Bunlardan birincisi, ülkede kapitalizmin ya hiç gelişmemiş olması ya da çok cılız gelişmiş olması gerekir. Yani, toplumun şu veya bu şekilde kapitalist ilişkileri tanımaması veya kapitalist ilişkiler

temelinde sınıflaşmanın-kapitalist uluslaşmanın-maddi şartlarının olmaması gerekir. İkinci şart ise, böylesi ülkeleri, bu mücadelelerinde sonuna kadar destekleyen, maddi ve manevi yardımda bulunan bir gücün olması gerekir. Bu ancak sosyalist bir güç olabilir. Ve nitekim sosyalist Sovyetler Birliği, Moğolistan ve kendi içindeki bazı geri kalmış bölge halklarını enternasyonalist dayanışma temelinde destekleyerek, kapitalist olmayan yoldan, kapitalist uluslaşmayı tanımadan, sosyalizme geçmelerini sağlamıştır.

Bu tez bugün geçersizdir. Bu leninist tezi bugünün şartlarında kullanmak anti-leninistliktir. Ve Sovyet sosyal-emperyalistlerinin, bu teze dayandırdıkları "kapitalist olmayan gelişme yolu" anlayışıda bugün için karşı-devrimci, anti-leninist bir anlayış ve tezdur. İki nedenden dolayı: Birincisi, emperyalizmin girmediği ülke yoktur artık. İkincisi, böyle bir ülke olsa dahi- ki verdikleri örnekler hiçte böyle ülke değil- bu gelişmeyi proleter enternasyonalizmi temelinde destekleyecek sosyalist ülke yoktur. Dolayısıyla, Sovyet revizyonistlerinin, bu tez temelinde "yardım" ettikleri ülkeler sosyal-emperyalizmin sömürgeleri olma durumundadırlar.

d- Komünist partisi önderliğinde verilen ulusal kurtuluş mücadeleleri sonucu doğan uluslaşma: Böylesi ülkelerde kapitalist üretim biçimi hakim değildir. Proletarya, sosyalizme giden yolu açmak için demokratik devrim sürecinin işçilerin köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğü altında gerçekleştirir, uluslaşmanın tüm engelini aşar ve doğrudan sosyalist uluslaşmaya geçer. Arnavutluk Halk Cumhuriyeti buna en tipik bir örnektir.

e- Yeni sömürgelerde, emperyalizme bağımlı en geri ülkelerde uluslaşma: Bu türden ülkelerde uluslaşma ve ulusal devlet kurma sorunu oldukça karmaşıktır ve emperyalizm tarafından suni olarak engellenmektedir. Daha ziyade Afrika ve Okyanuslar daki bazı ada toplulukları böyle bir durumla karşı karşıyadırlar.

Sömürgeci güçler özellikle 18. ve 19. yüzyıl-

da, keyfi ve o andaki çıkarları nedeniyle çektikleri sınırlarla bir dizi, belli bir şekilde bütünsellik arz eden toplumların gelişmesini engellemişlerdir. Böylelikle halk toplulukları ve kabileler suni olarak farklı devlet topraklarına bölünmüşlerdir. Öyleki, birbirine, her nedense düşman olan veya iyi ilişkileri olmayan farklı toplumlar bir arada, aynı devlet sınırları içinde ortak yaşama zorlanmışlardır. Buralarda var olduğu kadarıyla kapitalizm, bu farklı topluluk ve kabile parçalarını, en güçlü olanın toplumsal karakteri temelinde asimile ederek uluslaştıramamıştır. Uluslaştıramazdı da. Çünkü böylesi ülke ve bölgelerde var olduğu kadarıyla kapitalizm ancak belli merkezlerde, toplumun üst tabakasını teşkil edenler arasında sınırlı bir gelişme göstermiş, ancak toplumun bu kesimini etkileyebilmiştir. Kırsal kesimlerde ise böyle bir etkilenmeden elbette ki söz edilemez. Metropol kapitalizminin böylesi bölgelerde, sömürgelerde, geri ilişkileri yıkma temelinde tarihi ilericiliği, taşıdığı medeniyet, ancak şehirseller yerleşme alanlarını yüzeysel etkilemekle sınırlı kalmıştır.

Emperyalizmin kektiği suni sınırlarla, aynı toplumun unsurlarını farklı toplumlarla birarada yaşamaya zorlaması ve sömürgelerde kapitalist ilişkilerin sınırlı gelişmesi, aynı zamanda sömürgecilerin ülkedeki mevcut düzeni konsevre etmeye çalışmaları, sonuç itibarıyla bu ülkelerde uluslaşma sürecini tamamen geriletmiş, durdurmuştur. Özellikle Afrika'da komşu ülkelerin birbirleriyle sınır sorunları ve hatta iç savaş, belirttiğimiz suni bölünmenin, sömürgeciliğin geriye bıraktığı olgulardır.

Böylesi ülkelerde ve toplumlarda uluslaşma sürecinin çok geri olmasını veya geç gelişmesini kullanılan lisanı bakarak ta görebiliriz. Afrika ve Asya'nın çoğu ülkesinde, uluslaşmanın bir faktörü olarak bütün toplumun kullanabileceği tek lisan henüz yeni yeni gelişmektedir. Aynı devlet çerçevesinde farklı toplumlar zor yoluyla bir arada tutulduğu için, bu alanda olumlu gelişme zor ve gecikmeli olmaktadır. Bazı ülkelerde sömürgeci metropolün lisanı-İngilizce, Fransızca- genel

geçerli-remsi- dil olarak kullanılmakta ve bütün toplum tarafından benimsenen ve kullanılan ulusal bir dil gelişene kadarda, bu, sömürgecilerin lisanı 'ulusal' lisan olarak kullanılmaktadır. Örneğin, Afrika'da Ghana, Mali gibi ülkelerde uluslaşmada sömürgecilerin lisanı Fransızca belirleyici olmaktadır. Tunus, Mauretanya ve Malazya gibi ülkelerde sömürgecilerin lisanının yanı sıra şivelerden oluşan yeni bir lisan gelişmektedir. Bu dil, sömürgecilerin lisanının yanı sıra kullanılmakta ve uluslaşma sürecini hızlandırmaktadır. Pakistan'da İngilizcenin yanı sıra Urdu dilinin kullanılması bu gelişmenin olgunlaşmış aşamasını gösterir.

Sömürgeci sistemin belirttiğimiz özelliklerinden dolayı uluslaşma sürecine girmemiş veya anti-emperyalist kurtuluş savaşı sonucu uluslaşma sürecine girmiş olan çok geri toplumlarda, uluslaşma mutlaka kapitalist temelde bir uluslaşma olmayabilir. Pekâla bu ülkelerde, demokratik devrim sonucu doğan demokratik ortamda, işçi sınıfının biraz güçlenmesi, devrimin sürekliliğini sağlayabilir. Böyle bir ihtimal, proleter enternasyonalizmi temelinde dış yardım ve dayanışma faktörünü kaçınılmaz kılar. Bugün böyle bir faktör olmamasına rağmen -Annayutluk'un katkısının sınırlı olacağını belirtelim- bu ihtimal vardır. Bu ihtimali kapitalist olmayan gelişme yoluyla karıştırmamak gerekir.

Her halükarda, çağımızda emperyalizme bağımlı, geri ülkelerde uluslaşmayı sağlayan güç, işçi sınıfının zayıf olduğu ve önder olamadığı durumlarda milli burjuvazidir.

Milli burjuvazinin ulusal sorundaki konumunun ne olabileceği sorusuna cevap vermek için uzağa gitmeye gerek yok. Bunu, Kemalist burjuvaziye bakarak cevaplandırabiliriz. Ama önce Lenin'den bir paragraf aktaralım.

"Kitlelerin, feodal uykudan uyanmaları, her türlü ulusal baskıya karşı, halkın ve...ulusun hükümranlılığı için mücadeleleri ileridir. Bundan dolayı bir marksistin mutlak görevi, ulusal sorunun bütün alanlarında en kararlı, en tutarlı demokratizmi savunmaktır. Bu, esas meselede negatif bir

görevdir. Ama proletaryaya, nasyonalizmi desteklemeye devam etmemelidir. Çünkü, bundan sonra nasyonalizmin güçlenmesine çalışan burjuvazinin (a.ç.L.) "pozitif" (müsbet olan) faaliyeti başlar... burada ... tamamen dikkat dışı bırakılan... çok ince çekilmiş bir sınır vardır" (132).

Lenin'in söylediği açık: Ulusal soruna veya ulusal burjuvazinin ulusal kurtuluş hareketine kesinlikle tarihi-somut bir yaklaşımda bulunulması gerekir. Bu yaklaşım kavranmazsa, rahatlıkla -subjektif niyetin ne olursa olsun- burjuvazinin kuyruğuna takılırsın. Bu sınırın nerede başladığı ve nerede bittiği bir dizi faktöre bağlıdır. Örneğin, anti-empyrist mücadelede ulusal burjuvazinin tutarlılığı, ülkede kapitalist ilişkilerin gelişmişlik ve feodal ilişkilerin yıkılmışlık derecesi, proletaryanın örgütlü olup olmadığı, dış-tan gelen olumlu veya olumsuz etkileme faktörleri vs. Bütün bunlar göz önüne getirilmezse, ulusal burjuvazinin, ulusal çıkar adına ön plana çıkarttığı çıkarları desteklemek durumuyla karşı karşıya kalırız. Örneğin, Türkiye'de Kemalist burjuvazinin ideolojik oluşumunu örgütlemeyi üstlenen "Kadro" dergisinin 30'lu yıllar başında çıkışı ve sürekli, burjuvazinin çıkarlarını toplumun çıkarları olarak lanse etmesi hiç tesadüfi değildir.

BÖLÜM V

ULUSAL SORUN VE İDEOLOJİK MÜCADELE

Ulusal sorunda esasen iki ideolojiden(burjuva ve proleter ideolojiler) kaynaklanan farklı görüşlerin mücadele karakteri, bu görüşler arasında değişken olan güç ilişkilerini somut olarak incelemeyi kaçınılmaz kılmaktadır. İki ideolojiden kaynaklanan görüşler derken, proleter ideoloji ve esasen klasik burjuva ve sosyal-emperyalist olarak iki ana akıma ayırdığımız burjuva görüşleri kastetmekteyiz.

Günümüzde dünyanın büyük bir bölümü "sosyal - ist" devletler adı altında Sovyet sosyal-emperyalizminin doğrudan ve dolaylı hegemonyası altındayken, dünyanın diğer bir bölümünde, başta ABD-emperyalizmi olmak üzere kapitalist/emperyalist sistemin kontrolü altındadır. Dünyamız bu temelde iki ana bloka bölünmüş durumdadır.

Bugün artık dünya sosyalist sisteminden bahsedemeyiz. Böyle bir sistem artık reel olarak yoktur. Var olan, enternasyonal birliğinden yoksun dünya marksist-leninist hareketidir. Bugün için dünya marksist-leninist hareketi, uluslararası plandaki gelişmelere, uluslararası ilişkilere, çeşitli ulusal kurtuluş hareketlerinin gelişmesine, mücadelenin seyrine koeksistenz ilişkileri ve proleter enternasyonalizmi temelinde müdahale edememektedir. Bunun için, diğer konularda olduğu gibi ulusal sorunda da müdahale, şimdilik sosyalist güçlerle kapitalist güçler arasında değil, klasik kapitalist güçlerle modern revizyonist/ sosyal-emperyalist güçler arasında sürmektedir. Bu her iki güç dünyayı şu ikileme karşı karşıya bırakıyorlar: Ya benden yana olacaksın ya da diğerinden yana; Ulusal kurtuluş mücadelesi sonucu iktidara gelen ulusal güçler veya ulusal bağımsızlık için mücadele eden ulusal kurtuluş hareketleri, ABD-emperyalizmi tarafından -şayet bunlar Sovyetler Birliği ile ilişki kuruyorlarsa - hemen komünist olarak ilan edilirlerken, Sovyet sosyal-emperyalistleride, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm için mücadele eden güçleri, "başarınız benimle olan ilişkilerinize bağlıdır" anlayı-

şı temelinde sıkıştırmakta, baskı altına almaktadır. Sovyet revizyonistleri de tıpkı ABD-emperyalizmi gibi, benden yana olmayan emperyalizme hizmet eder görüşündedir.

Böyle bir ikileme karşı gelmeksizin, buna karşı mücadele etmeksizin, marksizm-leninizm savunulamaz. Bunun için Leninizmin şu öğretisi doğrultusunda hareket etmemiz gerekir: Komünistler sınıfa yabancı, düşman ideolojiye karşı mücadelede savunmaya geçmemelidirler. Bu ideoloji, hangi formda gözükürse gözüksün ona karşı mücadele her zaman, her şart altında kaçınılmazdır. Komünistler bu mücadelede inisiyatif elden kaçırmamalıdır. Komünistler, bırakalım proletaryanın açık düşmanlarını, sınıfa düşman görüş ne kadar marksizm kılığında olursa olsun, onun gerçek yüzünü somut verileriyle, somut eylemleriyle teşhir etmeli, etkisizleştirmeli ve nihayet kökünü kazımalıdır. Böyle bir mücadele parti içinde olabileceği gibi, enternasyonal alanda da olabilir.

Komünistler burjuva, revizyanist, anti-komünist görüşlere, örneğin bu arada ulusal soruna karşı mücadelelerinde, anti-komünist düşüncelerin, teorilerin sınıfsal karakterini ortaya koymalıdır. Komünistler emperyalizme (burjuva ideolojisine) ve sosyal-emperyalizme (burjuva-revizyonist ideolojiye) karşı mücadelelerinde esas olarak şu noktaları göz önünde tutmalıdırlar:

-Emperyalizm ve sosyal-emperyalizm haksız savaşların kaynağıdır.

-Emperyalizm ve sosyal-emperyalizm dünya halklarına açlık, sefalet, sömürgeci talan, ulusal vb. baskıdan başka hiçbir şey vermez.

-Emperyalizm ve sosyal-emperyalizm, uluslararası hegemonya mücadelelerinde bağımsızlaşmış ülkeleri yeni bağımlılık formlarıyla yeniden kendilerine bağlayarak neo-koloniyalizmi uygulurlar.

-Emperyalizm ve sosyal-emperyalizm ulusların, halkların ve etnik grupların ulusal, kendi benliklerine özgü karakter ve çıkarlarını ayaklar altına alırlar.

Emperyalizm bütün bunları "hür dünya" adına yaparken, sosyal-emperyalizm de "sosyalizm", "pro

leter enternasyonalizmi" adına yapar.

Biz burada,ulusal sorunda burjuva teorik pozisyonları,daha önce değindiğimiz için,ele almayacağız.Esas ağırlığı,sosyalist ideolojinin ulusların ve uluslararası ilişkilerin gelişmesine olan etkisine ve Sovyet sosyal-emperyalizminin proleter enternasyonalizmi,halkların dostu kışesi altında nasıl neo-koloniyalist politika izlediğine ve bunun ulusal soruna nasıl yansıdığına vereceğiz.Eu aynı zamanda Lenin-Stalin döneminin sosyalist Sovyetler Birliği ile Kruçev-Gorbaçov döneminin Sovyetler Birliği'nin aynı soruna yaklaşışı arasındaki farkı da gösterecektir.

I- SOSYALİZM VE ULUSAL SORUNDA İDEOLOJİ

- 1- Sosyalizmde ulusların ve halk topluluklarının sosyal ve enternasyonal birliğinin doğuşu

Sosyalist sisteme kadar olan insanlık tarihi, insan topluluklarının gens,kabile,halk toplulukları ve ulus formunda biraraya gelmişliğini tanımlamıştır.İlkel komünal toplum hariç,diğer ekonomik toplum formasyonlarında-kölecilik,feodalizm ve kapitalizm- bu topluluklar özel mülkiyet temelinde sömürü ilişkileri çerçevesinde şekillenmişlerdir.Sosyalizm,tamda bu şekillenmenin negasyonu olan bir toplum yaratır; özel mülkiyetin şekillendirmediği yeni/modern sosyal ve enternasyonal bir topluluk.Böyle bir toplumun tamamen şekillenmesi,olgunlaşması komünizme geçiş anlamına gelir.İnsanlık tarihi böyle bir aşamaya varmaktan henüz çok çok uzaktadır.Ama insanlık tarihi,sosyalist toplum şekillenmesini ve bu temelde ulusal faktörün de işimini,çok uluslu olan sosyalist Sovyetler Birliği'nde yaşamıştır.

Sosyalizm geriye dönüşü,kapitalizmin restore edilmesini dışlamaz.Ama mutlaka geriye dönüş olacaktır diye bir kural da yoktur.Lenin'in teorik olarak koyduğu bu ihtimal,Stalin'in ölümünden sonra darbe yapan modern revizyonistler tarafından Sovyetler Birliği'nde gerçekleştirilmiştir.Sovyet toplumu 30-40 sene,yeni insanın yaratılması,sosyalist düzenin kurulması için parti önderliğinde mücadele etmiştir.Aynı toplum,50 li yıl

ların yarısından itibaren baskı ve zor yolu ile yozlaştırılmıştır.

Biz burada bu ülkenin birbirinden tamamen farklı olan iki tarihi aşamasını ve bu aşamalarda sosyalist ideolojinin yansıyışını, ulusal ve uluslararası soruna yaklaşışı, iki ayrı başlık altında vermeye çalışacağız. Aradaki fark çözümlenmelidir.

Ekim devrimiyle Rusya, özel mülkiyet ilişkilerinin, insanın insan tarafından sömürülmesinin maddi temelini yıkılması sürecine girmişti. Ekim devrimi aynı zamanda, çok uluslu Rusya'da ulusal baskıyı ve sömürgeciliği de yıkarak, ulusların, farklı halk topluluklarının enternasyonal birliğinin sağlanması için ön koşulları da yaratmıştı. Ekim devrimi, yeni tarihi bir topluma tekabül eden sosyalist Sovyet halkının şekillenmesinin çıkış noktasını oluşturmuştu.

Hem ulus içinde ve hem de uluslar arasında birliklik, çatışma, sürtüşme ve kin toplumun karakterine, sömürücü sınıflara, özel mülkiyete bağlı olarak ve onun karakterinin bir yansıması olarak kapitalist toplumda vardır. Ekim devriminden sonra Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşa süreci, eski toplumdan kaynaklanan bu noktaların, bu özelliklerin yok edildiğini, bütün emekçilerin, sosyal grupların, ulusların ve halk topluluklarının birbirlerine yaklaştıklarını göstermiştir. Yeni olan, yeni kurulan sosyalist toplumdu, ulusların, halk topluluklarının sosyalist ulusa ve halk topluluklarına dönüşmesiydi.

Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşa süreci, sosyalizmde de toplumsal hayatta ulusallığın, ulusal formun var olacağını ama bunun, kapitalizmden nitelik olarak farklı bir ulusal form olduğunu göstermiştir. Lenin'in şu sözünü, bu konuya ilişkin olarak değerlendirmek gerekir.

"Ulusal çerçeveyi parçalamaksızın kapitalizmden sosyalizme geçiş sağlanamaz, keza feodalizmden kapitalizme geçişinde ulusal düşünceler olmak üzere mümkün olmayacağı gibi" (133).

Bu cümlede ulusal sorunun tarihi bir sorun olduğu ve var olduğu her aşamada farklı içerik kazandığı çok açık bir şekilde belirtilmektedir.

Lenin ve Stalin'in Sovyetler Birliği'nde kapitalizm yıkılıp, sosyalizm inşa edilirken söz konusu ulusal çerçeve parçalanıyordu.

Ulusal çerçevenin parçalanması, sosyalizme geçmekle ulusal farklılıkların da hemen ortadan kalkacağı anlamına asla gelmez. Tam tersine sosyalizmde de ulusal karakteristik çok uzun bir dönem varlığını koruyacaktır. Ama bu, artık kapitalizmde görülen ulusal karakteristik değildir. Ulusal karakteristiğin tam yok olması ancak komünist toplumda mümkün olur.

Ulusların sosyalist gelişmesi, onların ideolojik, politik ve sosyal birliği her ulusun emekçilerinin çıkar ortaklığına, iktisadi hayattaki birliğine dayanır. Bu özellikler, ekonomik, siyasi, ideolojik ortaklık ve birlik, sosyalist ulusta enternasyonalist özellikleri geliştirir.

Kapitalizmden sosyalizme geçmek, bu geçişte burjuva ulusların sosyalist uluslara dönüşmesi dünya devrimci sürecinin önemli muhtevalarından birisidir. Marksizm-leninizm ışığında ulusların sosyal, ekonomik, kültürel vs. hayatlarındaki devrimci dönüşümler sonuç itibariyle ulusların sosyalist bilinçlenmesini, daha doğrusu uluslarda ulusal sosyalist bilinçlenmenin gelişmesini sağlar.

Sosyalist ulus, ulusal çerçeve ile izole edilemez (Sınırların herkese açık olmamasının bununla ilgisi yoktur). Sosyalist ulus, aynı zamanda enternasyonalist ulustur. Sosyalist ulus, proleter enternasyonalizmi temelinde diğer sosyalist uluslarla, gericiliğe, kapitalizme karşı özgürlük, demokrasi ve sosyalizm için mücadele eden güçlerle sıkı bir bağ ve dayanışma içindedir.

Sovyetler Birliği'nde bu gelişmeler proletaryanın siyasi iktidarı ele geçirmesiyle hemen gerçekleşmiş değildir. Çok uluslu Sovyetler Birliği'nde kapitalizmden sosyalizme geçiş, üretim ilişkilerinin, üretim araçlarının ve mülkiyetin sosyalistleşmesi ve buna bağlı olarak ulusal çerçevenin sosyalist ulus için parçalanması ancak 30'lu yıllarda gerçekleştirilebilmiştir.

Stalin şöyle diyor:

"Namafî her şeyden önemlisi, kapitalizmin sana-

yimizin bütün aşamalarında tamamen defedilmesine şimdi sosyalist üretim biçiminin sanayizmde sınırsız hakim sistem olmasıdır...Ekonominin bütün aşamalarında sosyalist sistemin tam zaferi gerçek oldu...İnsanın insan tarafından sömürsünün kaldırılması,yok edilmesi,üretim araçlarında ve unsurlarında sosyalist mülkiyetin bizim Sovyet toplumumuzun sarsılmaz temeli olarak hakim olması anlamına gelir...

Bilindiği gibi toprak beyleri sınıfı,iç savaşın zaferle sonuçlandığında yok edilmişti. Diğer sömürücü sınıflarda toprak beyleri sınıfının kaderini paylaştılar.Sanayide kapitalist sınıf yok oldu.Tarımda kulak sınıfı yok oldu.Meta ticaretinde tüccarlar ve spekülâtörler kayboldu"(134).

Stalin'in 1936 da Sovyetler Birliği Anayasa taslağı çerçevesinde söyledikleri,Sovyet toplumdaki ve o toplumu oluşturan uluslardaki sosyalist dönüşümü göstermektedir: Mülkiyetin sosyalist olması,sömürücü sınıfların yok edilmesi.

2- Sosyalizm ve Enternasyonalizm

Toplumsal gelişmede ulusal ve enternasyonal olan süreçler diyalektik bir bağlam içinde gerçekleşir.Bu, kapitalizmde ve sosyalizmde de görülen bir olgudur.Enternasyonal süreçler ulusal olan süreçler temelinde gelişme gösterirler ve ulusal süreçlerde enternasyonal süreçlerin etkisinde kalırlar.Farklı,antagonist temelde de olsa kapitalizm ve sosyalizm,ekonomiyi,kültürü ve diğer birçok değerleri enternasyonalleştirir(135). Bütün bunlar, ulusal olanın enternasyonal olanın etkisinde kalmasıyla ve enternasyonal olanın da ulusal süreçlerin temelinde gelişmesiyle mümkün olur.

Toplumun sosyalist şekillenmesi temelinde gelişen ulusal süreçlerden en önemlisi,ulusun sosyalist birliğini sağlayanıdır.Kapitalizmde bunun tam tersi söz konusudur. Toplumun kapitalist şekillenme temelinde gelişmesi,ulusun birliğini değil,antagonist sınıflar-burjuvazi ve proletarya temelinde bölünmesini,iki kampa ayrılmasını beraberinde getirir.

Sosyalist toplumunda ulusun birliği proletarya

önderliğinde sağlanır. Proletarya, kırdaki ve şehirde, proleter olmayan emekçi yığınlarıyla ittifakını kurar. Bu ittifaka ilerici aydın kesimi ve diğer sosyal tabakalarda katılır. Açık ki, böyle bir ulusal birliğin temelini oluşturan, belirtilen sınıf ve sosyal tabakaların çıkarlarının ortak oluşudur. Ortak olan, sınıf mücadelesinin başka formlarda da olsa devamıdır. Ortak olan, ülkede ve dışında sosyalist sisteme saldıran güçlere karşı mücadeledir. Ortak olan, sosyalist devrimin permament olarak devamıdır.

Sosyalist devrimde ulusun birliğini sağlamanın şartlarıyla demokratik devrimde ulusun birliğini sağlamanın şartları birbirinden farklıdır. Bu farklılık, ülkede hakim olan üretim biçiminden, hakim üretim/mülkiyet ilişkilerinden kaynaklanır. Örneğin: Bir ülkede demokratik devrim gündemdeseyse, o ülkede yok edilmesi, yıkılması gereken feodal ekonominin, bizim ülkede çokça kullanıldığı gibi yarı-feodal, toprak ağalığı ekonomisinin yıkılmasıdır. Demokratik devrim için bu ekonomiye tekabül eden üretim/mülkiyet ilişkilerinin ekonomide-kırsal alanda- hakim olması, belirleyici olması gerekir. Bunun dışında, sanayide kapitalizmin az gelişmiş olması, emeğin, sermayenin toplumsallaşmaması, proletaryanın sayısal olarak az olması gerekir. Böyle bir ülkede demokratik devrim esas itibarıyla kapitalizmi, sermayeyi hedef almaz. Onun hedefi, feodal mülkiyet/üretim ilişkileri ve olduğu kadarıyla sanayide büyük sermaye (yabancı sermaye de dahil)dir. Demokratik devrim bu güçleri dışlayarak ulusun birliğini proletarya, köylülük (kır proleterleri, yarı-proleterler, küçük-köylülük, orta köylülük, zengin köylülük), şehirde küçük-burjuvazi temelinde sağlar, sağlamaya çalışır. Bu ulusal birlik, kapitalist ilişkiler temelinde ulusal bir birliktir. Sosyalizmde böyle bir birlik söz konusu olamaz. Sosyalizmde olan, sosyalist mülkiyet/üretim ilişkileri temelinde var olan sınıf ve sosyal tabakaların birliğidir.

Bir ülkede kapitalist üretim/mülkiyet ilişkileri hakimse ve buna rağmen o ülkede demokratik devrimden bahsediliyorsa, yapılmak istenen-subjektif niyet ne olursa olsun- mevcut kapitalist u-

ulusun, sınıf mücadelesi temelinde bölünmüşlüğünü daha safi kapitalist ilişkiler temelinde yeniden kurmayı amaçlamak olur. Yarı-feodal, toprak ağalığı ekonomisinin olmadığı veya belirleyici olmadığı yerde, kapitalist üretim/mülkiyet ilişkileri -nin hakim olduğu yerde demokratik devrim adına atılan her adım bizi, kaçınılmaz olarak, ulusun yeniden kapitalist ilişkiler temelinde birliğinin sağlanmasına götürecektir. böyle bir mücadeleye ne işçi sınıfı ne de köylülük katılır. Sorunun bu kadar açık olmasına rağmen Türkiye'de biz di-zi, sözüm ona komünist örgüt, Türk ve Kürt ulusu -nun mevcut sınıf mücadelesi temelinde parçalan -mışlığını- ki bu parçalanmışlık sosyalist devrim in gündemde olduğunu gösterir- daha ileri seviye -de, yeniden pekiştirmeye çalışıyorlar. Onlar Türki ye proletaryasına ve emekçilerine olmayan şeyle -ri hedef olarak gösteriyorlar, düpe düz kapital -izm savunuculuğu yapıyorlar. Bu meseleye burada yer vermemizin nedeni, Bolşeviklerin, baştada Le -nin'in devrim sorununa, devrim aşamaları temelinde ulusal birliğin sağlanmasına verdiği önemin Türkiye devrimci hareketi tarafından kavranmamış olduğunu göstermek içindir.

Çok uluslu Sovyetler Birliği'nde ulusal birli-ğin nasıl sağlandığını öğrenmek isteyen Bolşevik lerin, devrim sorununa, demokratik ve sosyalist devrime, bu açıdanda yaklaşımlarına bakmak zorun -dadırlar. Örneğin "İki Taktik" in her sayfası bu anlayışla doludur, ama biz göremiyoruz.

Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin inşa süre -cinde, maddi şartları doğdukça gündeme gelen pro -leter enternasyonalizminin veya sosyalist enter -nasyonalizmin yansıyış formları şöyle olmuştur.

-Uluslar/halklar arasında dostluk ilişkileri, her yönlü ortak çalışma; dostluk ilişkilerine genç Sovyetler Birliği'nin kurtuluş savaşında ve sonraki yıllarda Türkiye ile olan ilişkisini, her yönlü ortak çalışmada Koğolistan Halk Cumhuriyeti ile olan ilişkisini örnek olarak gösterebi -liriz.

-Karşılıklı yardımlaşma; bunun için ikinci pay -laşım savaşı sonucu doğan "Halk Demokrasisi" ül-

keleriyle Sovyetler Birliği'nin ilişkisini gösterebiliriz.

-Sosyalist sistemin korunması ve pekiştirilmesi; bunun için dünya sosyalist sisteminin korunması amacıyla kurulan Varşova Pakti'ni örnek olarak gösterebiliriz.

-Ulusal ve enternasyonal çıkarların birbirine bağlılığı: Bunun için bir taraftan sosyalist dünya sistemi açısından Comecon'u, sınıf mcadelcsi açısından sosyalist sistemle devrimci hareketlerin ilişkisini örnek verebiliriz.

-Karşılıklı güven ve iç işlere karışmama: Buda bir önceki maddenin anlamını taşır.

Sovyetler Birliği'nde kapitalizmin yeniden inşasıyla bu anlayışlardan, proleter/sosyalist enternasyonalizmden iz kalmamıştır. Bu maddeler, Sovyet sosyal-emperyalizminin hegemonya silahlarına dnştrlmştir.

II- SOSYAL-EMPERYALİZM VE ULUSAL SORUN

Bu bölümde Sovyetler Birliği'nin ülke içinde uyguladığı ulusal sorunla ilgili önemli gördüğümüz bazı noktalara değineceğiz ve esas ağırlığı da Sovyetler Birliği'nin enternasyonal planda ulusal soruna yaklaşımına vereceğiz.

1-Ulusların kaynaşması ve revizyonist "homo - gen Sovyet halkı" teorisi

24. parti kurultayında Brejnev şöyle diyordu: "...ülkemizde, sosyalizmin inşa yıllarında yeni tarihi bir insan toplumu doğmuştur. Bu, homogen Sovyet halkıdır" (136).

"Homogen Sovyet halkı" anlayışı teorik bir yaklaşımın ve bu teorinin pratikte uygulanması - nin bir ifadesidir. Burada soru, sosyalizmde homogen halk olur mu şeklindedir. Bu soruya vereceğimiz cevap hem evet hem de hayır dır. Sosyalizmde homogen halkın olması için o toplumda ulusal sorunun olmaması, toplumun çok ulustan değil, tama - men tek ulustan oluşması gerekir. Yani homogenliğe neden olan şartlar; farklı halk topluluklarının birbirlerinden farklı olan yönlerinin, özel -

liklerinin giderek yok olması ve bu toplulukların aynı özelliği taşıyan topluluğa dönüşmesi-homogenleşmesi- yoktur. Böyle bir sosyalist toplumda homogen halktan bahsedilir.

Şayet sosyalist toplum tek ulustan değilde, birden fazla ulustan ve halk topluluklarından oluşuyorsa, böyle bir sosyalist ülkede homogen halktan bahsedilemez. Bu, teorik olarak marksist ulus teorisinin, Lenin ve Stalin'in sosyalist toplumda ulus öğretisinin ırzına geçmektir. Böyle sosyalist bir ülkede homogen halktan bahsetmek, sosyalizm, proletarya diktatörlüğü, ulusların birbirlerine yaklaşımları, kaynaşmaları adına hakim ulus şövenizmi yapmak demektir. Böyle bir anlayış düpe düz burjuva nasyonalizmidir, ulusların asimile edilmesini, zor yolluyla yok edilmesini savunmak demektir. Böyle bir anlayış, son kertede, ırkçı-faşist bir anlayıştır. Böyle bir anlayış, aynı zamanda, Hitler faşizmine ideolojik babalık eden Nietzsche'ci bir anlayıştır. Sovyet revizyonistleri tamda bu yönde hareket etmektedirler.

Yukarıda çeşitli vesilelerle kapitalizmde ve sosyalizmde ulus kavramının ne olduğunu, bunun dönüşümünü ve bu dönüşüme maddi temellik eden faktörlerin neler olduğunu ele almıştık. bunun için burada, sorunun teorik yönünü açıklamak için aynı konulara kısaca değineceğiz.

Kapitalist toplumda ulusun bütünlüğünün olmaması/bölünmüşlüğü, üretim/mülkiyet ilişkilerine ve bu ilişkilerden kaynaklanan sınıf mücadelesine dayanır. Örneğin Türk ulusu kapitalist bir ulustur, kendine özgü karakteristikleri vardır. Ama bu ulus, Türk burjuvazisi ve proletaryası temelinde, bu her iki sınıf arasındaki iktidar mücadelesi temelinde ikiye bölünmüştür. Bu bölünmüşlük, kapitalizm var olduğu müddetçe var olur.

Sosyalist devrimle kapitalist üretim/mülkiyet ilişkilerinin yerini sosyalist üretim/mülkiyet ilişkileri alır. Sosyalizmde, örneğin Türk ulusu, burjuvaziyi sınıf olarak dışlayarak sosyalist Türk ulusu olarak var olur. Ama Türkiye'de tek ulus değil, birden fazla ulus vardır; Kürt ulusu. Sosyalist Türkiye'de hem Türk ulusunun hem de Kürt ulusunun-tabii sosyalizmi beraber kurma şart-

larında- ortak ve ayrı alan yönleri olacaktır.Ortak olan yönleri,çok genel ifade edecek olursak, sosyalist düzeni kurmak ve geliştirmek olacaktır. Her iki ulusun çıkara aynı olduğu halde,kendilerine özgü,onların birbirlerinden ayıran ulusal karakteristikleri de vardır: Kürt ve Türk dili, kültürü,sanatı,ulusal bilinçlenmesi vs. Sosyal - ist inşa devam ettiği müddetçe her iki ulus bu ulusal özelliklerini devam ettireceklerdir. Hal böyle olunca,Türkiye'nin homogen ulusundan veya halklarından bahsedebilir miyiz? Yeni,tarihi bir insan toplumundan bahsedebiliriz.Ama farklı halkların homogen oluşunu neye göre açıklayabiliriz? Bunun yegâne yolu, ya bugün Türk burjuvazisinin, faşist diktatörlüğün yaptığı gibi, Kürt ulusunun varlığını inkâr edeceğiz ya da Sovyet revizyon - istlerinin yaptığı gibi marksizm-leninizmin sosyalist toplumda uluslar hakkındaki öğretisini ihlal edeceğiz. Soruna böyle yaklaştığımızda biz - ler, Türk proletaryasının değil,doğrudan Türk şövenizminin,burjuva nasyonalizminin temsilcileri oluruz.Birinci durumda açık,burjuva-şövenist bir çizgi izlemek,ikinci durumda revizyonist bir çizgi izlemiş oluruz.Her halükarda,anti-marksist karşı-devrimci bir hat izlemiş oluruz. Bugün Sovyet revizyonistlerinin yaptığıda bundan ibaret.

Stalin şöyle diyor:

"Dünya ölçüsünde sosyalizmin zaferi peryodu, tek bir ülkede sosyalizmin zaferi peryodundan her şeyden önce,emperyalizmin bütün ülkelerde tasfiye edilmesi, hem yabancı ulusları kendine tabi kılma çabalarının hem de ulusal köleleşme tehlikesi karşısında korkunun yok edildiği,ulusal güvensizlik ve ulusal düşmanlığın maddi şartlarının kaldırıldığı,ulusların tek bir(a.ç.Stalin) sosyalist dünya iktisadı sisteminde birleştiği ve böylelikle bütün ulusların bir bütünde.. kaynaşması için zorunlu real şartların yaratıldığı noktada ayrılır.

Ulusal farklılıkların kaldırılmasının ve ulusal dillerin ölmesinin,dünya emperyalizminin yenilgisinden hemen sonra olacağına,yukardan gelen bir takım emrivakilerle olacağına inanmak yanlış olur.Bu düşünceden daha saçma bir şey olamaz. U-

lusları yukarıdan gelen emirlerle, zora baş vurarak kaynaştırma denemesi emperyalizmin oyununa gelmek, ulusların kurtuluşu eserini yıkmak, uluslar arasında kardeşliğin ve beraber çalışmanın kuruluşu eserini mezara taşımak anlamına gelir. Böyle bir politika asimilasyon politikasıyla aynıdır" (137).

Stalin, leninist ulus teorisini, sosyalizmde ulusların gelişmesini oldukça açık bir şekilde koymaktadır. Buna göre sosyalizm, kapitalizmin tam tersine, ulusların tarihi misyonlarını tamamlamalarını sağlar. Sosyalizmde bir ulusu ulus yapan bütün karakteristikler gelişir. Ancak ve ancak bu gelişme, sonuç itibareyle farklı ulusların birleşmesini, kaynaşmasını sağlar veya kaynaşmalarının maddi şartlarını oluşturur. Bu, oldukça uzun bir dönemi kapsayan bir süreçtir. Ve hele, dünyanın büyük bir kısmı hâlâ emperyalist sistem içindeyken tek bir ülkede veya belli ülkeler blokunda ulusların kaynaşması ve yok olması beklenemez. Komünist topluma özgü bir özellik sosyalist bir toplumda aranamaz.

Sovyet revizyonistleri bu gerçeği bilmelerine rağmen, homogen Sovyet halkından, Rus dilinin, kültürünün, sanatının üstünlüğünden, giderek daha çok Sovyet insanı tarafından kullanıldığından ve değerlendirildiğinden bahsedebiliyorlar. Halbuki sosyalizmde, hele Sovyetler Birliği gibi çok uluslu bir ülkede, ulusların birbirlerine yaklaşmaları için farklı adımların atılması gerekir.

Stalin şöyle der:

"Sosyalizm periyodunda...hepsini kapsamına alan homogen lisan...teorisine inanmıyorum. Her ülkelerde tecrübe bunu doğrulamıyor, tersini doğruluyor. Çimdiye kadar...sosyalist devrim, dil sayısını azaltmadı, bilakis insanlığın en derinliklerindeki derinliği sarstı ve siyasi arenaya getirdi, eskiden hiç bilinmeyen veya az bilinen bir dizi milliyetleri yeni hayata uyardı ve böylelikle lisanları çoğalttı" (138).

"...Parti, ülkemizde yeni hayata uyanmış uluslara bütün varlıklarıyla ayağa kalkmalarına, ulusal kültürlerini canlandırmalarına, geliştirmelerine, ana dillerinde okullar, tiyatro ve diğer kül-

türel kuruluşlar geliştirmelerine yardım etmeyi doğru görmekteydi"(139).

Sovyet revizyonistleri ise bunun tam tersini savunuyorlar,Eir kaç örnek:

"Küçük halkların toplumsal örgütleri,yöneticileri,bilimcileri,kültür yaratıcıları ve eğitimcileri bugünkü şartlarda,bu küçük halkların büyük sosyalist uluslarla birleşmelerinde,onlara yaklaşımlarında,onların arasında erimelerinde,onların dil ve kültürünü,Sovyet halkının ulus üstü dilini benimsemelerinde,kendini sınırlama,izole etme ve gerilik geleneklerini kararlı olarak aşmada ısrar etmek zorundadırlar"(140).

"Her ulusun temsilcileri ortak değerler yaratmak için enerjik bir şekilde kolları sıvamak zorundadırlar.(Bunu yaparken) ulusal düşünme sınırlarını,toplumsal ilişkilerini,yaşam tarzlarını,gelenek ve göreneklerini bir kenara atmalıdırlar ve böylece insanların enternasyonal ortak yaşamları yolunda ilerlemelidirler"(141).

"Pratik,ulusal edebiyatın ulusal dil olmaksızında var olabileceğini göstermiştir.Sadece Rus dili,sanatın ve kültürün gerçek gelişmesini garanti eder,sadece onun vasıtasıyla bilimde yenilikler takip edilebilir ve benimsenebilir... Sovyetler Birliği şartlarında başka bir ulusun dilini ana dil olarak benimsemek asimilasyon olarak görülmez.Dil,ulusallığa özgü yegâne karakteristik değildir.Rusçayı ana dili olarak kabul eden Rus olmanay milliyetten insanlar,kendi uluslarının temsilcisi olarak var olmaya devam ederler"(142).

"Eireyin ve bir ulusal topluluğun kültürünün zenginleşmesi için belirleyici mekanizma diğer bir ulusal kültürün kazançlarının benimsenmesidir"(143).

Aradaki fark,şimdiye kadar Lenin ve Stalin'den aktardığımız görüşlerle yukarıdaki görüşler arasındaki fark,sınıfsal anlayışlardan kaynaklanmaktadır,bu alıntılarda ulusların özgür,bağımsız gelişmesinden,kendi kültür,sanat ve lisanslarını kullanmalarından ve geliştirmelerinden söz ediliyor mu? Ana dil olmaksızın da,ulusal edebiyat olmaksızın da ulus olarak var olunacağını,hele

sosyalist şartlarda var olunacağını iddia etmek tesadüfi midir? Küçük ulusları, halk topluluklarını ulusal özelliklerini terk etmelerine, büyük ulus içinde erimelerine çağrıda bulunmak sosyal - ist anlayışa hiç sığar mı? Bir ulusun, ne kadar büyük olursa olsun, dilini diğer ulusların yaşam garantisini olarak lanse etmek, hiç sosyalizme yakışır mı?

Alıntılarında gösterdiği gibi, Sovyet revizyonistleri bu anti-marksist, şöven, gerici ve ırkçı "teoriler"ini marksizme sığdırabiliyorlar, marksizm budur diyebiliyorlar. Bütün bunlar, Sovyetler Birliği'nde revizyonistlerin darbesinden sonra sosyalist değerlerin hayatın her alanında ayak - lar altına alındığını, her türlü anti-marksist düşüncenin marksist kılıflara büründürüldüğünü göstermektedir. Yapılan Büyük Rus şövenizmidir. Yapılan, Sovyetler Birliği'nin Çarlık Rusya'sında olduğu gibi "halk zindanı"na dönüştürülmesidir. Yapılan, ulusları zora dayanarak asimile etmektir. Bütün bunlar revizyonist iktidarın, sosyalizmi maske olarak kullanan burjuva iktidardan başka bir şey olmadığını göstermektedir.

Kısaca: Sovyet revizyonistleri homogen sovyet halkı anlayışlarıyla Sovyetler Birliği'nde ulusal farklılıkların kalkmış olduğunu, ulusların kaynaşmış olduğunu savunmakla marksist-leninist ulus teorisini, sosyalizmde ulusların gelişmesi anlayışını çarpıtıyorlar ve Büyük Rus şövenizmine, ırkçılığına, diğer ulusları ezme ve asimile etme anlayışlarına kılıf olarak kullanıyorlar.

Revizyonizmin özelliklerinden birisi, marksizmde olmayanı, marksizme aykırı olanı, marksizm olarak gösterebilmektir. Böylelikle marksizm, ne idiği belli olmayan bir dünya görüşü haline dönüş - türülmektedir. Sovyet revizyonistleri de bundan başka bir şey yapmamaktalar.

Ülke içinde böyle bir politikayı hayata geçirenlerin enternasyonal alanda proleter enternasyonalist olacaklarını beklemek her halde aptallıktan başka bir şey olmaz. Ülke içinde Çarlığın sömürgeciliğini modernleştirilenlerin uluslararası planda halkların dostluğundan bahsetmeleri neokoloniyalist politikalarını gizleme maskesinden

başka bir şey olamaz.Şimdi birde buna bakalım.

2-Kapitalist olmayan gelişme yolu,sosyalizme yönelik gelişme yolu ve sosyal-emperyalist neo-kolonyalizm(x)

Sovyetler Birliği'nde revizyonistler iktidara geldikten sonra proletarya diktatörlüğünü yozlaştırarak ülkede kapitalizmi yeniden inşa etmek, dünya burjuvazisinden devraldıkları çürük silahlarla Stalin'e saldırarak marksizm-leninizmi mahkum etmek için sistemli bir çalışmaya koyulmuşlardır.Revizyonist iktidarlarını sağlamlaştırarak Sovyetler Birliği'nin sosyalist karakterini hem ülke içinde hem de uluslararası planda kısa bir zamanda değiştirebilmişlerdir. Kruşev revizyonistleri sosyalist Sovyetler Birliği'nin proleter enternasyonalizmi temelindeki dış politikasını emperyalist ülke dış politikasına dönüştürmüşlerdir.bu dönüşümü bir dizi demogoji ile dünya işçi sınıfına kabul ettirmeye çalışmışlardır.

Sovyetler Birliği'ndeki bu dönüşüm,kapitalizmin restore edilmesi,bu ülkenin artık bağımsızlık için mücadele eden dünya halklarının dostu olmadığını,dünya işçi sınıfının ve devrimci mücadelesinin başta gelen düşmanlarından birisi olduğunu göstermiştir. Kruşev revizyonistlerinin uluslararası planda inşa ettikleri strateji ve taktikler bu ülkenin artık emperyalist hegemonya peşinde koştuğunu,uluslararası planda attığı adımların emperyalist strateji ve taktiklerinin birer yansıması olduğunu göstermiştir.

Sovyet revizyonistleri,karşı devrimci amaçlarını gizlemek için günümüz dünyasında şartların değiştiğini,yeni şartlara uymak gerektiğini öne sürerek,yeni teoriler,yeni görüşler geliştirmişlerdir. Sovyet revizyonistlerinin neo-kolonyalist yeni teori ve görüşlerini iki noktada toparlayabiliriz.

a- Sovyet sosyal-emperyalizminin ikinci paylaşım savaşıdan sonra kurulun "halk demokrasisi"

---

x) Bu bölüm,daha önce belirttiğimiz "Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi ve iç pazarın oluşması" adlı çalışmamızda bir resensyon bölümüdür.

lkeleri üzerinde uyguladığı sosyal-emperyalist neo-kolonyalizm (Bu lkelere Küba'yı da katmak gerikir).

Varşova Paktı ve RGW temelinde örgütlenen bu ülkeler "sosyalist iş bölümü", "sosyalist ekonomik bütünleşme", "sınırlı eğemenlik" vb. teori -lerle sosyal-emperyalist Sovyetler Birliği'ne bağlanmışlardır. Sovyetler Birliği bu ülkelerde ulusal ekonomi ve ulusal eğemenlik adına hiçbir Şey bırakmamıştır, onları kendi peyki durumuna getirmiştir. Sovyet revizyonistleri bu ülkelere yerleştirdikleri askerlerini baskı aracı olarak kullanmışlar ve neo-kolonyalist politikalarını uygulamışlardır. Bu lkeler, revizyonist-emperyalist dünya sisteminin birer halkasını oluşturmaktadır (Bizim ilgimizi çeken bu ülkeler olmadığı için bu açıklama ile yetiniyoruz /x).

b- Sovyet sosyal-emperyalizminin geri kalmış ülkeler üzerindeki neo-kolonyalist hegemonya politikası. Kendi peyki durumunda olan ülkeler üzerindeki hegemonya ile yetinmeyen Sovyetler Birliği, diğer ülkeler üzerinde devkrmaya başlamıştır. Tıpkı AED-emperyalizmi ve diğer klasit emperyalist ülkeler gibi Sovyet sosyal-emperyalizmi de yeni pazar, yeni yatırım alanları, yeni nüfuz sahası sorunlarıyla karşı karşıya kalmış ve bu sorunlarının çözebilmek için bir dizi ekonomik, siyasi, askeri, kültürel vs. adımları içeren planlar, stratejiler hazırlamış ve bu doğrultuda adımlar atmıştır, atmaktadır.

Sovyet revizyonistlerinin 1960 lardan sonraki dış siyasetine Şöyle bir göz atmak dahi bu ülkenin, uluslararası planda hegemonyasını gerçekleştirmek için kullandığı metodların, çevirdiğı dolapların AED-emperyalizmininkinden hiçte farklı olmadığını gösterir. Haklarını yemeyelim; yegâne fark "halkların dostu" olma, sosyalizm vb. gibi bir takım lafızları demogoji olarak kullanmaları ve yerine görede bu ülkelerdeki işbirlikçileri o-

---

x) Bu konuda detaylı bilgi henüz yayınlamadığımız "iktidardaki revizyonizmin son aşaması- sosyal-emperyalizm" alışmamızda verilmektedir.

lan "komünist" partilerini desteklemeleridir. Yerine göre diyoruz, çünkü Sovyet sosyal-emperyal - istleri, planlarını her zaman kendi işbirlikçileri üzerine kurmazlar. Onlar uygun buldukları zaman pekâla yerli sınıfların bir kanadıyla diğere karşı birleşebilirler, kendi çıkarları doğrultusunda darbeler hazırlayabilirler. Bunun ötesinde, doğrudan (Afganistan) ve dolaylı olarak askeri müdahalede bulunabilirler (Küba askerleri vasıtasıyla Angola ve Etopya'daki faaliyetleri).

Sovyet revizyonistleri uluslararası planda emperyalist hegemonyalarını genişletmek için halkların dostu olma, ilerici, devrimci güçleri destekleme, onlara yardım etme ve bunun ötesinde buralarda sosyalizmi inşa etme demogojilerini öyle gelişi güzel kullanmazlar. Onlar, bu demogojilerine teorik temeller aramışlar ve bulmuşlardır. Sovyet revizyonistleri demogojiyi teorileştirmede oldukça ustadırlar. Onların neo-kolonyalist politikalarına temel teşkil eden teorileri geri kalmış ülkelerde karşımıza "kapitalist olmayan gelişme yolu" ve bunun devamı olan "sosyalist yönelme" olarak çıkmaktadır. Şimdi bunların ne anlama geldiğine bakalım.

2.1-Kapitalist olmayan gelişme yolu teorisi - nin oluşum tarihçesi

Bu teori marksist-leninist bir teoridir. Bunun için bu teoriyi savunmak, ne zaman uygulanabilir olduğunu göstermek ve aynı zamanda Sovyet revizyonistlerinin bu teoriye sarılarak gerçekleştirmeye çalıştıkları hegemonya mücadelelerini anti-marksist, neo-kolonyalist bir 'akt' olarak mahkûm etmek gerekir.

Toplumların gelişmeleri ve şekillenmeleri düz ve dengeli bir hat izlemez. Tarihi iç ve dış şartlar bazı toplumların diğelerine nazaran daha hızlı gelişme göstermesine yol açarken, bazı toplumlar böyle hızlı bir gelişme gösteremeyerek geri kalırlar. Öyle ki, bugün çağımızın proleter devrimleri çağı olmasına, kapitalizm, üretim biçimi olarak tarihi işlevini doldurmuş olmasına rağmen, bazı toplumlar hâlâ ilkel komünal, feodal üretim ilişkileri içindedirler. Toplumlardaki bu

denli farklı gelişme doğaldır. Doğal olmayan ise, her toplumun mutlaka tarihi süreç içinde bütün ekonomik toplum formasyonlarından geçerek komünist topluma varacağı meselesidir. Şartlar uygun düştüğünde, pekâla, geri olan, hâlâ kapitalizm öncesi üretim ilişkileri içinde olan bir toplum kapitalist düzeni atlayarak sosyalizme geçebilir. Buna göre, kapitalist olmayan gelişme yolu, kapitalizm öncesi ilişkiler içinde olan toplumların, kapitalist düzeni yaşamadan, onu atlayarak sosyalizme geçmesiyle sınırlıdır.

Böyle, sıçramalı bir gelişmenin mümkün olabileceğine Marks ve Engels'te değinirler. Marks "Kapital" in birinci cildinin ilk baskısına önsözünde şöyle der:

"Bir ulus diğerinden öğrenebilir, öğrenmelidir... Bir toplum, hareketinin doğa kanununun özelliklerini taşıyorsa... doğal gelişme aşamalarını ne atlayabilir ne de yok sayabilir. Ama o, doğum sancılarını kısaltabilir ve hafifletebilir" (144).

Marks'ın bu değinmesini, bir ulusun diğerinden nasıl öğreneceği ve doğum sancılarını nasıl hafifletebileceği meselesini Engels "Soziales aus Russland" makalesinde çok açık bir şekilde açıklamaktadır. Engels şöyle diyor:

"... Buna karşın... bazı Avrupa halklarında proletaryanın zaferinden ve üretim araçlarının ortak mülkiyete geçirilmesinden sonra, kapitalist üretime yeni giren, gentil kurumlarını veya onların kalıntılarını kurtarmış olan ülkelerin sosyalist topluma doğru gelişme süreçlerini önemli oranda kısaltmada, bu kalıntılardaki ortak mülk ve halk alışkanlıkları güçlü bir araçtır ve onları, mücadele ve dertlerin önemli bir kısmından kurtarmak- ki bunun için biz Avrupa'da bütün güçlükleri göğüslemek zorundayız- sadece mümkün değil, bilakis normaldir. Ama bunun için, şimdiye kadar ki kapitalist Batı'nın yardımı ve örnek oluşu kaçınılmaz bir şarttır. Ancak, kapitalist iktisadın kendi vatanında ve geliştiği ülkelerde üstesinden gelinince, ancak, geri kalmış ülkeler 'bu işin nasıl yapıldığını', modern endüstri üretici güçlerinin toplumsal mülkiyet olarak topluluğun bütününün hizmetine nasıl konulduğunu bu örnekte

görünce, bu kısaltılmış gelişme sürecine girebilirler. Bu mutlak bir başarıyla sonuçlanır. Ve bu sadece Rusya için değil, bütün kapitalizm öncesi basamakta olan ülkeler için geçerlidir. Fakat bu, Rusya'da nisbeten çok kolay olacaktır, çünkü burada yerli halkın bir kısmı, kapitalist gelişmenin entelektüel sonuçlarını kendilerine mal etmiş durumdadırlar ve böylelikle burada, devrimci dönemde toplumsal gelişmenin Batı ile oldukça aynı dönem içinde oluşması mümkün olur" (145).

Engels burada kapitalist olmayan gelişmenin hem hangi ülkeler için geçerli olabileceğini ve hem de hangi şartlarda mümkün olabileceğini çok açık bir şekilde koymaktadır. Buna göre, bu teori ancak kapitalizm öncesi veya kapitalizmin henüz uçlanmaya başladığı ülkelerde geçerlidir ve kapitalist alanda çok gelişmiş Batı Avrupa ülkelerinde proletaryanın sosyalist devrimi gerçekleştirmiş olması ve söz konusu geri ülkelere yardım etmesi gereklidir.

Bu tesbit, Marks ve Engels'in diğer şeylerin yanı sıra tesbit etmiş oldukları bir şey değildir. Onlar başka yazılarında da aynı konuya değinmişlerdir (146).

Marks ve Engels'in bu tesbitine ilk saldırı II. Enternasyonal'in oportünistlerinden gelmiştir. Üretici güçler teorisine sarsılan oportünistler, geri kalmış ülkelerin kapitalizmi atlayarak sosyalizme geçemeyeceklerini savunuyorlardı. Onlara göre, bu atlamalı geçişin mümkün olması için geri kalmış ülkeler, kapitalist sistem içinde en azından gelişmiş ülkeler kadar gelişme göstermelidirler. Böylelikle II. Enternasyonal oportünistleri geri kalmış ülkelere ve dolayısıyla oralar-daki devrimci güçlere kapitalist yolda gelişmeyi sağlık veriyorlardı (146a).

Birinci paylaşım savaşı öncesinde marksizm, çok yönden gelen saldırılarla karşı karşıya kalmıştı. Özellikle II. Enternasyonal oportünistleri ve küçük-burjuva sosyalist çevreleri marksizmi yozlaştırmak için yeni teoriler üretmişlerdir.

Lenin'in önderliğinde revizyonizme ve küçük-burjuva sosyalist sapmalara karşı yürütülen ideolojik mücadelede esas olan, doğrudan, geri kalmış

Ülkelerin kapitalizmi atlayarak sosyalizme geçmesi meselesinden ziyade, esas olan, devrimde işçi sınıfının ve dolayısıyla onun devrimci partisi -nin nderliĒiydi. Bu doĒrultuda verilen mücadelede, kapitalizmin atlanarak sosyalizme geçiş ele alinan bir konu olmuştur.

Lenin Sun Yat-Sen'i eleştirirken Öyle der: Çin'de kapitalizmden 'önce davranma'nın, Çin'de, geriliĒinden dolayı, 'sosyal devrimin' daha kolay olacaĒına inanmanın küçük-burjuva sosyal -ist gericiliĒi olduĒunu, bunun bir hayal olduĒunu belirtir(147).

Böylesi küçük-burjuva sol sapmanın yanı sıra Lenin, Michailovski'nin küçük-burjuva saĒ sapmasını da eletiriyordu. Michailovski ve grubu, kapitalizmden kurtuluşu sınıf mücadelesiyle deĒilde, tüm halka, tüm topluma, dolayısıyla tüm burjuvaziye yapılan aĒrıyla saĒlayacaklarını yayıyor -lardı(148). Lenin, aynı zamanda, köy maatlerini abartan, köylü sosyalizmini savunan "Halkın Dostları"nı da Şiddetle eletiriyordu.

Lenin için esas olan, devrimde işçi sınıfının ve dolayısıyla onun devrimci partisinin rolü, hangi amaç ve ad adı altında olursa olsun işçi sınıfının küçük-burjuva anlayış ve kitle ile bütün -letirilemeyeceĒi ve devrimin, hem ideolojik hem de örgütsel olarak silahsızlandırılmayacaĒı meselesiydi.

Marksizme saldırı esas olarak iki mihraktan gelmekteydi ve her iki mihrakta, devrimi adeta yasaklıyorlardı. Bir taraftan küçük-burjuva sosyalistleri, devrimde işçi sınıfı ve onun partisinin önderlik konumunu soru götürür hale getirir ve sosyalizme geii başka alanlarda (tüm halkla, köylülükle) ararlarken, diĒer taraftan II. Enternasyonal oportünistleri geri kalmış ülkelerde devrimi yasaklıycrlar, emperyalist sömürüyü, kapitalist gelişmeyi mutlak yol olarak gösteriyorlardı. II. Enternasyonalin 1904 ve 1907 kongrelerinde gündeme gelen 'sömürge sorunu' tartışmalarında bu eĒilim açıkça ifade edilmekteydi.

O dönemde, Marks ve Engels'in geri kalmış ülkelerin kapitalizmi atlayarak sosyalizme geçebilme -leri için kaçınılmaz Şart olarak belirttikleri

batı Avrupa'nın gelişmiş ülkelerinde söz konusu olan proletaryanın zaferi henüz gerçekleşmemiştir. Bu durum, bu mutlak şartın gerçekleşmemesi, marksizme sarılarak anti-marksist görüşlerin kolaylıkla yayılmasına da neden olmaktadır.

Lenin oportünist sapmalara karşı Marks ve Engels'in öğretilerini emperyalist çağ şartları altında geliştirerek savunmuştur.

Lenin, geri kalmış ülkelerin, ulusların kısıt - tılmış yoldan, kapitalizmi atlayarak sosyalizme geçmeleri meselesinde Marks ve Engels'in mutlak şart olarak belirttikleri gelişmiş Avrupa ülkelerindeki proletaryanın zaferi sorununa, yani büyük ülkede proleter devrim sorununa ilk defa "Kendi kaderini tayin etme tartışması sonuçları" makalesinde değinmiştir(149).

Lenin 1916 da Kijevski ile programatik polemiginde - Marksizm üzerine bir karikatür- aynı konuya değinerek şöyle der:

"Biz Moğollara, İranlılara, Hindistanlılara ve Mısırlılara yakınlaşmak ve onlarla kaynaşmak için bütün çabalarını harcayacağız. Bunu yapmanın görevimiz olduğu ve bizim çıkarımıza olduğu düşüncesindeyiz. Çünkü, aksi taktirde, Avrupa'da sosyalizm garanti altına alınamaz. Bizden daha geri ve daha çok baskı altında olan bu halklara 'çıkart gözetmeksizin kültür yardımı' yapmaya, ...yani onlara, çalışmanın kolaylaştırılması için makinelerin kullanımına geçişte, demokrasi ve sosyalizme geçişte yardımcı olmaya çalışacağız"(150).

Lenin bunları, henüz Ekim devrimi yapılmamış - ken söylüyordu. 1917 Ekim devriminden sonra bu görüş, artık teorik olarak mümkün olma durumundan çıkarak, pratikte ıspatlanmış ve böylelikle, geri kalmış ülkeleri emperyalist baskı ve hegemonyaya peşkeş çeken II. Enternasyonal'in oportünist-şovenist anlayışı da mahkûm edilmiş oluyordu.

1920 de Lenin, III. Enternasyonal'in ikinci kongresinin ikinci oturumunda bu sorunu şöyle dile getirmekteydi:

"Köylü şuralarının, sömürülenlerin şuralarının sadece kapitalist ülkeler için değil, bilakis kapitalizm öncesi durumlarda olanlar için de uygun bir araç olduğunu ve komünist partilerinin ve komünist partileri kurmaya hazır olan unsurların

her tarafta,geri kalmış ülkelerde ve sömürgelerde de köylü şüralarının ve çalışanların şüralarının propagandasını yapmalarının,şartların uygun olduğu yerlerde emekçi halk şüraları kurmayı denemelerinin mutlak görevleri olduğunu Komünist Enternasyonal'in ilkelerine dahil etmeliyiz.

Burada bize çok ilginç ve önemli bir faaliyet alanı açılmaktadır.Genel tecrübeler henüz çok büyük değil,ama giderek daha çok materyel toplayacağız ve ilerlemiş ülkelerde proletaryanın,geri kalmış çalışan kitlelere yardım edeceğinden ve edebileceğinden ve Sovyet cumhuriyetlerinin muzaffer proletaryasının bu kitlelere elini uzattığında ve yardım ettiğinde ,geri kalmış ülkelerin gelişmesinin şimdiki aşamasının değişeceğini - den mutlaka ki şüphe edilemez...

Soru şu: Ekonominin kapitalist gelişmesinin, şimdi özgürlüğüne kavuşan,şimdi aralarında savaştan sonra ilerici hareketlerin olduğu geri kalmış ülkeler için zorunlu olduğunu doğru olarak kabul edebilir miyiz? Biz,buna hayır deme sonucuna vardık. Devrimci muzaffer proletarya sistematik bir propaganda örgütlediğinde ve Sovyet Hükümetleri ona bütün araçlarla yardım ettiğinde, böylesi halklar için gelişmenin kapitalist aşamasının zorunlu olacağını kabul etmek doğru değildir. Bütün sömürge ve geri kalmış ülkelerde,sadece bağımsız çekirdek gruplar ve partiler kurmalıyız,derhal,sadece köylü şüralarının propaganda-sını yapmamalıyız ve şura örgütünü,kapitalizm öncesi ilişkilere uygun düşürmeye çalışmamalıyız,bilakis ve teorik olarakta Komünist Enternasyonal,ilerlemiş ülkeler proletaryasının yardımıyla,geri kalmış ülkelerin,Sovyet örgütüne bir dizi aşamalarla ve bu arada kapitalist sistemden kaçınarak,komünizme gidebileceklerini açıklamalı ve temellendirmelidir"(151).

Sömürge sorunu komisyonunda bir dizi tartışma sonucu bu görüşe varılmıştır. Örneğin,bu tartışmalarda yer alan Hindistanlı Roy'un soruna yaklaşımı sol sekterdi. Roy, Asya ve Afrika ülkelerinde halk kitlelerinin ulusal kurtuluş için değil,sosyalist devrim için mücadele ettiklerini açıklıyordu.Aynı zamanda,bu ülkelerde henüz bellibir

olgunlaşma olmadığı için devrimin söz konusu olmayacağı gibi emperyalizme hizmet eden oportün - ist seslerde yükseliyordu.

Lenin komisyonunda bu anti-marxist görüşleri çürüterek, yukarıda aktardığımız çok bilinen ama kavranmayan görüşünü açıklıyordu.

Lenin'in ölümü bu konuda anti-marxist görüş - lerin yeniden canlanmasına bir neden oldu. Örneğin Troçki, sömürge ve yarı-sömürgelerin çok hızlı bir şekilde sanayileştiğini savunarak, kapitalist olmayan gelişme yolunun pratikte imkansız olduğunu açıklıyordu(152).

Kapitalist olmayan gelişme yolu, Komünist Enternasyonal'in sürekli savunduğu marxist bir tez olarak kongrelerde ele alınmıştır. Örneğin, Komünist Enternasyonal'in IV. ve V. Kongrelerinde, doğrudan olmasada, kapitalist olmayan gelişme yolu dile getirilmiştir. Enternasyonal'in VI. Kongresinde ise, bu tezin ihmal edildiğini, ona gereken önemin verilmesi gerektiğini belirten O.W. Kuusinen şöyle diyordu:

"...Yoldaş Lenin II. Kongrenin tezlerinde bize çok önemli teorik bir görev bıraktı. (Bu), geri kalmış ülkelerin kapitalist olmayan gelişme imkanının teorik olarak temellendirilmesi idi. Bu çok önemli teorik temellendirme, önümüzdeki tezler taslağında yoktur. Yeterli ölçüde araştırma imkanı bulamadık... Korkarım ki, bu eksiklikle birlikte... sömürge ve yarı-sömürgelerde köylülüğün devrimci hareketteki rolü kâfi derecede açıklanmamıştır"(153).

Komünist Enternasyonal'in VI. Kongresinde sömürge ve yarı-sömürgelerdeki devrimci mücadeleye büyük bir yer verilmişti. Bu ülkelerle ilgili tartışmalarda, diğer ülkelerdeki proletarya diktatörlüklerinin yardımıyla söz konusu sömürge ve yarı-sömürgelerde ulusal, burjuva-demokratik devrimlerin proleter devrimlere dönüşme imkanının olduğu vurgulanmıştır. Örneğin, VI. Kongrede sömürge, yarı-sömürge ve bağımlı ülkelerin sosyal - izme geçmeleri konusunda şöyle denmektedir:

"Bu ülkelerin çoğunda sosyalizmin başarılı bir inşası, proletarya diktatörlüğü ülkelerinin doğrudan yardımıyla mümkün olur"(154).

"Daha geri ülkelerde,örneğin Afrika'nın bazı bölümlerinde...ulusal ayaklanma ve zafer...şayet onlara(bu ülkelere,ç.n.) proletarya diktatörlüğü ülkeleri güçlü bir şekilde yardım ederlerse,sosyalizmin yolunu,kapitalist aşamayı atlayarak açar.İlerlemiş kapitalist ülkelerde proletarya vasıtasıyla iktidarın fethinin ve Sovyetler Birliği'nde proletarya diktatörlüğünün mevcut olduğu ve dünya çapında anlamı olan bir faktör olduğu çağda,dünya kapitalizminin sömürge ve yarı-sömürgelelere nüfuz etmesi nedeniyle doğan özgürlük hareketleri- bu ülkelerin sosyal ilişkilerinin olgunlaşmamış olmasına rağmen...- proletarya diktatörlüğünün ve enternasyonal proleter hareketin yardım ve desteğiyle sosyalizme ulaşabilirlirler"(155).

Aynı kongrenin "sömürge ve yarı-sömürgelerde devrimci hareket üzerine tezler" bölümünde de şöyle denir:

"Sovyetler Birliği proletaryası ve kapitalist ülkelerdeki işçi hareketi...bütün sömürge ve diğer bağımlı halkların kurtuluş savaşını güçlü bir şekilde desteklerler...Sovyetler Birliği ve emperyalist ülkeler devrimci proletaryasıyla ittifak,Hindistan emekçi kitleleri ve diğer sömürge ve yarı-sömürge ülkeler için bağımsız,hür bir ekonomik ve kültürel gelişmeyi,kapitalist düzen hakimiyeti atlanarak mümkün kılar...

Geri sömürgelerde kapitalist olmayan gelişmenin objektif imkanı,diğer ülkelerin muzaffer proletarya diktatörlüğünün dayanışmasıyla ilerlemiş sömürgelerde burjuva-demokratik devrimlerin proleter sosyalist devrimlere dönüşme imkanı vardır.Uygun objektif şartlara bu imkan gerçekleştirilir"(156).

Kapitalist olmayan gelişme yolu Komünist Enternasyonal'in VII. Kongresinde de(sonuncu kongre) ele alınmıştır. Eu Kongrede şöyle denilmek teydi:

"Sovyetler Birliği'nde sosyalizmin zaferi,ülkenin sanayileşmesi,tarımın kollektifleştirilmesi,halk kitlelerininin maddi ve kültürel seviyesinin yükseltilmesi,Sovyet halklarınınin kültürel gelişmesi - ki buna Çarlık Rusya'sınınin eski sömür-

geleri de dahildir- Sovyetler Birliği'nin savunma gücünün güçlü oluşu, onun dünya politikasındaki ağırlığının muazzam bir yükselişi, bütün emekçilerin sosyalist toplumun eşit üyesine dönüşmesi ve Sovyet demokrasisinin genişletilmesi-bütün bunlar -ekonomik zayıf ve sömürge ülkelere, ülkenin ekonomik olarak geri, tarım ülkesi olmaktan ileri, sanayileşmiş ülke olmaya nasıl dönüştürüleceği konusunda somut-tarihi bir örnektir"(157).

Dünya komünist hareketinin kapitalist olmayan gelişme yolu hakkında ileri sürdüğü görüşler bu kadardır.

Bu tez üzerine söylenenler hep teoride kalmamıştır. Bazı sömürgelerde-Çarlık Rusya'sının sömürgeleri ve Moğolistan'da. bu teori başarılı bir şekilde uygulanmıştır. Şimdi kısaca bu ülkelerde bu tezin uygulanmasına bakalım.

Çarlık Rusya'sına bağlı Orta Asya'daki bazı sömürgelerde gelişme:

Orta Asya'da Çarlık Rusya'sının sömürgeleri olan ülkelerin 1917 Ekim devriminden sonra kapitalist olmayan gelişme yolu sürecinde başarılı olarak yol almaları her şeyden önce muzaffer Rus proletaryasının doğrudan destek ve yardımıyla mümkün olmuştur.

Daha, 1917 Ekim proleter devriminin hemen sonrası Lenin önderliğinde Bolşevikler Orta Asya'daki kültürel, ekonomik, siyasi vs. alanlardaki geriliği, kapitalizm öncesi ilişkilerin hakim oluşunu göz önünde tutarak, bu bölgelere gerekli önemi, desteği ve yardımı vermişlerdir. Bu durumu göz önünde tutarak Komünist Enternasyonal'in ikinci Kongresinde Lenin şöyle diyordu:

"Rus komünistlerinin Çarlığın eski sömürgelerindeki, Türkistan vb. gibi geri kalmış ülkelerindeki pratik çalışması bizi, komünist taktik ve politikanın kapitalizm öncesi ilişkilerde nasıl kullanılacağı sorusuyla karşı karşıya getirmiştir. Çünkü bu ülkelerin en önemli karakteri, oralarda hâlâ kapitalizm öncesi ilişkilerin hakim olmasıdır. Bunun için oralarda katıksız bir proleter hareketten bahsedilemez. Bu ülkelerde sanayi proletaryası hemen hemen hiç yoktur. Hal böyle-

ken oralarda önderlik rolünü üstlendik ve bunu yapmak zorundayız.Çalışmalarımızda,bu ülkelerde çok büyük zorlukların üstesinde gelinmesi gerektiğini gördük ama çalışmamızın pratik sonuçları bizi, bu zorluklara rağmen,proletaryanın hemen hemen hiç olmadığı yerlerde,kitlelerde bağımsız siyasi düşünceyi ve bağımsız siyasi faaliyeti canlandırma çabalarının mümkün olduğunu da gösterdi.Bizim için bu çalışma,batı Avrupa ülkelerindeki yoldaşlarımız için olandan daha zordu.Çünkü Rusya'da proletarya tamamen devlet işleriyle meşgul olmaktadır.Yarı-feodal bağımlılık içinde yaşayan köylerin Sovyet örgütü düşüncesini çok iyi kavrayacakları ve pratikte uygulayabilecekleri çok açıktır.Diğer taraftan,sadece ticaret sermayesi tarafından değil,bilakis feodal beyler ve feodal temele oturmuş devlet tarafından da sömürülen,baskı altında tutulan kitlelerin,bu silahı,örgütün bu cinsini kendi ilişkileri içinde de kullanabilecekleri açıktır.Sovyet Örgütü düşüncesi sadedir ve sadece proleter değil,bilakis kirsal,feodal ve yarı-feodal ilişkilerde de kullanılabilir"(158).

Orta Asya'nın bazı ülkelerinde kapitalist olmayan gelişme yolunun başarılı bir şekilde uygulanmasına temel teşkil eden düşünceler böyle açıklanmış oluyordu: Rus proletaryasının yardımı ve Sovyet örgütlenmesi. Bu anlayışın ürünü olarak Orta Asya'nın bazı bölgelerinde ilk adımda Halk Cumhuriyetleri kurulmuştur.Örneğin buhara Cumhuriyeti(1920). Özbekistan ve Türkistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri'nin ve Tacikistan otonom S.S. Cumhuriyeti'nin devrimden 7 sene sonra 1924 te ancak kurulmuş olmaları,bu geri,kapitalizm öncesi ilişkiler içinde olan ülkelerde yapılan "ön temizliğin" doğru bir şekilde yürütülmüş olduğunu gösterir.

Bolşevik partisi X. Kongresinde(1921) Sovyet Cumhuriyetleri'nin birlik olarak birleşmelerini gündeme getirmişti. Süreç içinde gerçekleştirilen bu Birlik'te,yani Sovyetler Birliği'nin doğuşunda Rus komünistlerinin ulusal meseleyi Lenin ve Stalin önderliğinde çok doğru bir şekilde hayata geçirmeleri,ulusların birbirlerine dostça

yaklaşımlarında ve ülkede sosyalizmin harmoni içinde inşa edilmesinde belirleyici bir rol oynamıştır. Bunun sonucu olarak 1925 te Özbekistan ve Türkistan Cumhuriyetleri, 1929 da Tacikistan otonom S.S. Cumhuriyeti ve 1939 da da Kazakistan ve Kırgız otonom S.S. Cumhuriyetleri isteyerek Birlik Cumhuriyeti'nin birer parçası olmuşlardır.

Sovyet Birlik devleti bu bölgelerin ekonomik özelliklerini göz önünde tutarak, buralarda sosyalist gelişmenin yolunu açmaya çalışmıştır. Özel durumu göz önüne alma, bu ülkelerde sosyalist inşanın başarıyla ilerlemesinde çok önemli bir faktör olmuştur. Orta Asya ve Kazakistan'da toprak ve su reformu yapılmış, bunun sonucu olarak toprak beylerinin mülksüzleştirilmesi ve zengin köylünün topraklarının sınırlandırılması ve aynı mülkiyet ilişkilerinin göçebe halklarda da geçerli kılınması sağlanmıştır. Zamanla bu ülkelerde, XII. parti kongresi (1923) kararları ışığında sanayi merkezleri kurulmuş, toprakta makinalaşma ve kollektifleşme adımları atılmıştır.

Bu ülkelerde ulusal sorunun ve ekonomik yapının doğru bir şekilde ele alınması ve uygulanması sonuçta, kapitalist ulusların değil, sosyalist ulusların doğmasını beraberinde getirmiştir.

Moğolistan'daki uygulama:

Moğolistan'daki gelişme, Çarlık Rusya'sının sömürgelerindeki gelişmeden farklılık gösterir. Şöyle: Orta Asya'daki sömürgeler Ekim devriminden sonra, yeni doğan proletarya diktatörlüğü ile bağlarını kopartmamışlar ve dolayısıyla buralardaki kapitalist olmayan gelişme yolu aynı ülkenin sınırları içinde gelişmiş cumhuriyetlerin, geri kalan bölgelere yardımı görünümünü arzetmiştir. Moğolistan ise Rusya'dan ayrı bir devlet durumundaydı. Diğer taraftan Çarlık Rusya'sının sömürgeci olan ülkelerde ağırlıkta kapitalizm öncesi ilişkiler ve bu arada da "klasik" feodal ilişkiler söz konusu iken, Moğolistan'da göçebe feodalizmi temelindeki ilişkiler söz konusuydu. Klasik feodalizmde bağımlı köylü olan serf, göçebe feodalizmin de çoban (arat) olarak gözükmekteydi. Moğolistan'da gündemde olan, feodal beylerinin, aratlar, hay-

van ve topraktaki mülkiyetleri temelinde yükse - len üretim ilişkilerinin çözümlenmesiydi. Ülkede proletarya yoktu.Yabancı sermayenin kontrolünde olan dış ticarete,hayvansal ürünlerin sanayi ürünleriyle mübadelesinden ibaretti.

Moğolistan'da esas olan, yerli feodallere ve dış faktör olarak emperyalistlere karşı demokratik,anti-feodal devrimdi ve bu devrimde yegâne devrimci güç geniş çoban/arat kitlesiydi. Lenin bunu, 5 Kasım 1921 de Moğolistan delegasyonu ile yaptığı konuşmada şöyle ifade etmiştir:

"Ülkenizin her bir emekçisi için yegâne doğru yol,Sovyet Rusya'nın işçi ve köylüleriyle itti - fak içinde ekonomik ve devlet bağımsızlığı için mücadeledir.Bu mücadele izole edilmiş olarak yürütülemez.Bundan dolayı Moğol Aratlarının partisinin kurulması,onların mücadelesinin başarısı için ön koşuldur". Lenin aynı konuşmada şunu da der:

"Devrimciler,devlet,kültürel ve ekonomik inşa üzerine çobanlardan,ilerde devrimci halk partisinin komünist partisine 'dönüşmesini' sağlayacak olan proleter kitlenin doğmasına kadar daha çok çalışmak zorundadırlar".

Moğolistan devrimcileri Lenin'in bu öğretisini kavramışlar ve uygulamışlardır. Moğolistan Devrimci Halk Partisi 1921 deki kuruluş kongre - sinde kapitalist olmayan gelişme yolunu takip edeceklerini kararlaştırmıştır. 1925 deki ikinci parti kongresinde de devrimin demokratik ve anti-feodal aşaması ve bu aşamada çözülmesi gereken görevler kapsamlı bir şekilde gündeme getirilmiştir.

Giderek komünistleşen devrimci-demokratların önderliğinde Moğolistan devrimi,demokratik ve sosyalist olmak üzere iki aşamada ele alınmıştır. Moğolistan Devrimci Halk Partisi devrimin demokratik sorunlarını 1921-1940 arasında çözerek, 1940 tan sonra sosyalist sorunların çözümüne geçmiştir.Eu kesintisiz süreç, permanent devrim sürecidir.

Hangi sorunlar nasıl çözülmüştür sorununa vereceğimiz cevap kısaca şöyledir:

Devrimin demokratik aşamasında serflik kaldır

ılmış ve monarşi yıkılmıştır. Alınan tedbirler sonucu ülkede, bireysel arat ekonomisi hakim kılınmıştır. Toprak ve madenler halk mülkü olarak ilan edilmiştir. Bir taraftan yabancı sermaye ülkeden kovulurken, diğer taraftan yeni uçlanan ulusal sermaye devlet tarafından kontrol altına alınmıştır. Demokratik devrim, feodal ilişkilerin tamamen tasfiyesiyle sonuçlanırken, ülke ekonomisinde devlet sektörü doğmuştur.

1940 ların başında demokratik aşamadan sosyalist aşamaya geçilmiştir. Bu geçişle birlikte, demokratik görevlerin çözüm sürecinde şekillenen sosyo-ekonomik ilişkiler sosyalist karakter almaya başlamıştır. Devlet sektörü gelişmiş, sosyalist temelinde yeni sanayiler kurulmuştur. Ekonomideki bu gelişme işçi sınıfının da giderek büyümesini beraberinde getirmiştir. Bu süreçte Aratlar kooperatiflerde birleştirilmiştir.

Moğolistan'da işçi sınıfı ne kapitalist ilişkiler sonucu doğmuş ne de sömürüye karşı mücadele içinde yetişmiştir. Bu ülkede işçi sınıfı, Arat (köylü) ekonomisinin gelişmesi sonucu doğmuştur.

Moğolistan'daki bu gelişme, Lenin ve Stalin'in sosyalist Sovyetler Birliği'nin enternasyonalist dayanışmasının çok parlak bir örneğidir. Sovyetler Birliği Moğolistan Halk Cumhuriyeti'ni ve Moğolistan Halk Partisi'ni (sonradan Moğolistan Devrimci Halk Partisi olmuştur) hayatın her alanında maddi ve manevi olarak desteklemiş, yol göstermiştir. Moğolistan'ın, kapitalist aşamayı atlayarak feodal ilişkilerden sosyalizme geçmesinde başta Sovyetler Birliği olmak üzere uluslararası proleter hareketin katkısı belirleyici olmuştur.

Bu gelişme diyalektik bir gelişmedir. Bu diyalektik gelişme, ülkenin ekonomik değişmesiyle buna paralel olarak sosyal değişmesi arasındaki karşılıklı etkilenmenin bir sonucudur (159).

Ele aldığımız bu her iki örnekte farklı sosyo-ekonomik şartlar söz konusudur: Moğolistan'da kapitalist olmayan gelişme yolu, ulusal demokratik devrimin başarıyla yürütülmesinin/uygulanmasının bir sonucudur. Devrime önderlik eden Arat partisi süreç içinde, giderek marksizm-leninizmi benimsemiştir. Bazı halklarda ise kapitalist olmayan ge-

lişme yolu anti-emperyalist, anti-feodal temelde ve komünist partileri önderliğinde benimsenerek yürütülmüş, sonuçlandırılmıştır. Buhara'daki devrim buna örnektir. Ayrıca bazı sömürgeler, kapitalist olmayan gelişme yolunu sosyalist devrimle birlikte, çok uluslu devlet sınırları içinde, gelişmiş ulusların yardımıyla başarılı bir şekilde uygulamışlardır. Buna Çarlık Rusya'sının Orta Asya'daki sömürgeleri, Volga bölgesi vs. örnektir.

Bu her üç örnekte benzerlik, kapitalizm öncesi üretim ilişkilerinin hakim oluşudur. Her üç örneğin birbirinden ayrıldıkları noktalar ise şöyledir: birincisinde parti ve devrimci-demokratlar giderek marksist-leninist ideolojiyi benimsiyorlar, ikincisinde devrime daha baştan komünist partisi önderlik ediyor ve üçüncüsünde de gelişme, çok uluslu devlet sınırları içinde, sosyalist devrim vasıtasıyla başlatılıyor. Ama her üç durumda enternasyonalist yardım ve destek, başarının belirleyici faktörü olmuştur.

Belirttiğimiz bu üç örneği iki ana grupta toplayarak, kapitalist olmayan gelişme yolunun iki ana tipini çıkartabiliriz. Birinci tipte, ülkede belli ölçüde bir işçi sınıfının ve dolayısıyla komünist partisinin varlığı ve bunların devrime önderliği söz konusudur. Buna, Buhara'nın dışında Tarnu-Tuva, Kozrezm Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri'ni de örnek olarak gösterebiliriz. İkinci tipte örnek ise, proletaryanın ve komünist partisinin olmadığı Koğolistan'dır.

2.2- Sosyalist sistemle kapitalist olmayan gelişme yolu arasındaki diyalektik karşılıklı etkilenme olgusu

Dünya devrimci süreci ve uluslararası diğer siyasi, ekonomik, askeri vs. gelişmeler sınıf mücadelesinin enternasyonalleşmesinin yeni formlar aldığını göstermektedir. İşçilerin 150-200 sene öncesi makinalara karşı verdikleri bilinçsiz mücadele giderek aynı sınıfın iktidar için mücadelesine dönüşmüştür. Paris Komünü, proletaryanın ilk siyasi iktidar denemesi olmuştur. Bu denemeyi 1917 Ekim devrimi takip etmiş ve bu devrimle birlikte dünyada ilk proletarya diktatörlüğü ku-

rulmuş, sosyalizm teorik öğreti olmaktan çıkarak pratikte inşa edilmiştir.

Proletaryanın sınıf mücadelesinde hedefi bellidir. Bırakalım sosyalist devrimi, demokratik devrimde de devrimin önderi proletaryadır. Proletaryanın demokratik devrimde de hedefi, bu devrimin sorunlarını çözümlenerek permanent olarak sosyalizme geçmektir. Ne var ki, bugün bizim için açık olan, bilinen ideolojik şekillenme ve teorik sorunlar 1917 Ekim devriminden önce pek söz konusu değildi. Hele ulusal kurtuluş hareketleri açısından daha karmaşık bir durum mevcuttu. Sömürge ve yarı-sömürge halkları, ezilen uluslar, emperyalizme ve onun işbirlikçileri olan yerli hakim sınıflara karşı verdikleri anti-emperyalist, anti-feodal demokratik mücadelede büyük bir çıkamazla karşı karşıya kalıyorlardı. Mücadelenin ve bu mücadeleye önderlik edenlerin sınıfsal yapısı, onların kapitalist dünya dışına çıkmalarını engelliyordu. Bu güçler, emperyalizme ve feodalizme karşı özgürlük mücadelesi verirken, kapitalist ilişkilerin dışına çıkamıyorlardı. Bu durum, burjuva-demokratik devrimin en önemli çıkamazıydı. Bu çıkamazın kaynağı, anti-emperyalist, anti-feodal güçlerin birliğinde, onların benimseyebilecekleri belli bir perspektifin olmayışındaydı. Ekim devrimi bu çıkamazı yıkarak, ezilen uluslara sömürsüz dünya için, hangi toplumsal aşamada olurlarsa olsunlar, benimsemesi gereken bir perspektif vermiştir. Ekim devrimi, sömürü ve baskı dünyasını parçalayarak, yeni bir çağırısı, yeni tarihi bir gelişmeyi açmış, tüm ezilenlere kurtuluş yolunu göstermiştir.

Lenin şöyle der:

"Bugün Doğu halklarının devrimci hareketinin enternasyonal emperyalizme karşı başarılı bir şekilde gelişebilmesinin ve amacına ulaşabilmesinin doğrudan bizim Sovyet Cumhuriyetlerimizin devrimci mücadelesi ile bağ içinde olacağı gayet tabiidir" (160).

Lenin'in bu sözlerini salt Doğu halklarıyla sınırlayabilir miyiz? Elbette hayır. Bu sözler, ezilen bütün dünya halkları ve ulusları için geçerlidir.

Anti-emperyalist, anti-feodal mücadelede Ekim

devrimi, ezilen halklara ikili bir öğretime bulunmuyordu. Bir kısmına-örneğin Türkiye'ye-, siz kapitalist yoldan gelişin, bilahare işçi sınıfı devrim yapar, diğer bir kısma da, siz kapitalist yolda gelişmeyin mi duyordu? Hayır, Ekim devrimi özgürlük mücadelesi veren halkları ve ulusları böyle bir ikileme karşı karşıya bırakmıyordu.

Ekim devrimi, ezilen halklara ve uluslara, nedenli geri ekonomik ilişkilerde olursanız olun, şayet isterseniz Sovyetler Birliği'nin desteği ile kapitalist aşamayı yaşamadan sosyalizme geçebilirsiniz diyordu. Ekim devrimi bunun ötesinde, yine ezilen halkların ve ulusların anti-emperyalist ve demokratik devrim mücadelelerini destekliyordu, onların bu mücadelelerinde ve bu mücadelenin başarıyla sonuçlanmasında yegâne belirleyici gücün sosyalizm olduğunu ve bunun için sosyalist Sovyetler Birliği etrafında kümelenmenin, onunla, uluslararası planda birlik ve dayanışma içinde olmanın kaçınılmaz olduğunu gösteriyordu.

Bütün bunlar, Lenin ve Stalin dönemi Sovyetler Birliği'nin pratiği. bize şunu göstermektedir: Güçlü bir sosyalist ülke veya sosyalist sistem yokken veya onun yardımı söz konusu değilken, belirtilen devrim anlayışlarının permanent süreçle sosyalizme dönüşmesi imkansızdır. bugünün Sovyetler Birliği böyle bir gücü temsil etmemesine rağmen, kendisini böyle bir güç olarak göstermekte ve sosyalist sistemle özgürlüğüne yeni kavuşan ülkeler arasındaki diyalektik bağı, emperyalist sistemle bağımlı ülkeler arasındaki bağa dönüş - türmektedir.

3-Kapitalist olmayan gelişme yolu, bugün Sovyet sosyal-emperyalizminin dayandığı en önemli neo-koloniyalist tezlerden birisidir

Kapitalist olmayan gelişme yolu tezi bugün geçersizdir. Bu tez, yanlış olduğu için değil, ona geçerlilik kazandıran objektif şartlar artık olmadığından dolayı geçersizdir. Bu tez, bundan dolayı, artık eskimiş, tarihi misyonunu, bir kaç ülkeyle sınırlı olsa da, doldurmuştur.

Her şeyden önce günümüzde kapitalizm öncesi i-

lişkilerin hakim olduğu ülke sayıca azdır ve bu ülkelerde salt kapitalizm öncesi ilişkilerde yoktur. Kapitalizm bu ülkelerde nüfuz ederek, oraldaki yapıları tahrip ederek, kendi karakteri temelinde şekillendirmiştir. Bunun için, çoğu geri kalmış ülkede kapitalizm öncesi ilişkiler kapitalist ilişkilerle birarada, birbirlerine rağmen varlıklarını korumaktalar ve sürdürmektedirler.

Ekim devriminden günümüze kadar geçen süreç içinde çok şey değişmiştir. Sömürge ve yarı-sömürge olma olgusu değişmiştir. Çoğu ülke anti-emperyalist, demokratik devrimle bağımsızlığına kavuşmuştur. Bir dizi ülke, görünüşte devlet bağımsızlığına sahip olmasına rağmen, yeniden, emperyalizme neo-kolonyalist temelde bağlanmıştır. Bu bağımlılığın kriterleri 70-80 sene öncesinin kriterleri olamaz. Olamaz, çünkü kapitalizm, bu dönem zarfında devrimci yolda da olsa, bu bağımlı ülkelerde de gelişmiştir.

Diğer taraftan Sovyetler Birliği'nin yozlaşarak, kapitalist/revizyonist bir ülkeye dönüşmesi ile uluslararası planda ne güçlü bir sosyalist sistem ne de güçlü bir sosyalist devlet kalmıştır. Böylelikle, kapitalist olmayan gelişme yolunun bu en önemli faktörü de ortadan kalkmıştır.

Bu iki olgunun olmayışı, bu tezin maddi temellerinin olmayışı anlamına gelir. Ne var ki, Sovyet revizyonistleri, hegemonyacı ve neo-kolonyalist yayılcı politikalarını gizlemek için bu teze dört elle sarılmışlardır.

Sovyet sosyal-emperyalizmini ve bu tezi, aynı bağlam içinde iki açıdan ele almak gerekir. Birincisi bu tez, kendini var eden objektif şartlar içinde geçerli olan marksist-leninist bir tezdır. Bu teze sahip çıkmamız gerekir. Bu gün eskimiş olması, ona sahip çıkmamız anlamına gelmez. Bu teze sahip çıkmamak ve onun ne anlama geldiğini açıklamamak, ancak sınıf düşmanlarının, somutta da sosyal-emperyalistlerin işine yarar. İkincisi, ki bu birincisine bağlıdır, bu tezin günümüzde sosyal-emperyalist neo-kolonyalizmin önemli bir aracı olarak kullanıldığını kitlelere kavratmak gerekir. Bunu kavratmak, Sovyet sosyal-emperyalizminin maskesini düşürmede, onun emperyalist ka-

rakterini göstermede güçlü bir faktördür.

Şimdi leninist kapitalist olmayan gelişme yolu tezinin revizyonist yorumuna ve sosyal-emperyalist neo-kolonyalist kullanımına bakalım.

3.1- Sovyet revizyonistlerinin diğer ülkelere yaklaşımı

Sovyet sosyal-emperyalizmi enternasyonal iş bölümü, enternasyonal dayanışma ve yardım anlayışını ve pratiğini, özellikle 70 li yılların başından beri, ne salt "sosyalist" ülkelerle ne de ulusal kurtuluş mücadelesi veren ülke ve hareketlerle sınırlamaktadır. Sovyet sosyal-emperyalizmi emperyalist karakteri gereği, yayılma, hakimiyet ve sömürü alanını belli bir 'Globalwirtschaft' (bütün dünyayı kapsayan veya kapsamaya yönelik ekonomi) içinde ele almak zorunda kalmıştır. Zorunda kalmıştır diyoruz, çünkü bu, emperyalist Sovyet ekonomisinin, ulusal topraklardan kopmuş Sovyet sermayesinin kaçınılmaz bir sonucudur. Sovyet sermayesi için kapitalist ilişkiler temelinde enternasyonal ticaret artık kaçınılmazdır. Sovyet ekonomisine ve politikasına yön veren artık, şu veya bu Sovyet önderinin veya revizyonist partinin "iyi" veya "kötü" niyeti değil, bilakis sovyet sermayesinin karakteridir. Revizyonist Sovyet başını veya onun güdümündeki basın, uluslararası pazara açılmaktan, bu pazardan pay kapmaktan boşuna bahsetmiyor. Sovyet sermayesi uluslararası planda, mevcut kapitalist iş bölümüne katılarak, bu iş bölümünü kendi lehine geliştirmeyi amaçlıyor. Kapitalist dünya iş bölümünde yer alarak, bu iş bölümünü kendi lehine değiştirmede Sovyet revizyonistleri her aracı kullanmaktadırlar. Onların kullandıkları en önemli neo-kolonyalist araç, çeşitli geri kalmış ülkeleri, pragmatik bir anlayış temelinde farklı gruplara bölme ve neo-kolonyalist politikasını bu temelde gerçekleştirme faaliyetidir. Bu faaliyetler, diğer şeylerin yanı sıra "kapitalist olmayan gelişme yolu" ve "sosyalizme yönelme" anlayışını da içerir.

Sovyet revizyonistlerinin bu faaliyetlerine tekabül eden neo-kolonyalist politikalarında izledikleri strateji ve taktiğin ne olduğuna gelince:

Sovyet sosyal-emperyalizminin neo-kolonyal - ist stratejisi, geri kalmış ülkeleri, klasik emperyalizmin, özellikle ABD-emperyalizminin etkisinden kurtararak kendi hegemonyası altına almaktır. Bu strateji onun 'Globalwirtschaft' anlayışının bir sonucu veya yansımasıdır. Sovyet sosyal-emperyalizmi bu stratejik hedefine ulaşmak için, örneğin bir takım ülkeleri, onların sosya-ekonomik yapılarındaki farklı durumlara bakarak, aynen "Üç Dünya Teorisi" gibi çeşitli gruplara bölmekte ve bu ülkelere, emperyalist sömürüden kurtulmanın, ekonomik bağımsızlığa kavuşmanın yegâne yolunun Sovyet yardımı ve bu temelde örgütlenecek olan yeni bir ekonomik düzenle alacağını kabul ettirmektedir. Sovyet revizyonistleri bu pragmatik yaklaşımlarında, bu ülkelerdeki hakim sınıfların sınıfsal yapılarını göz önünde tutmazlar. Onlar, pekâla en gerici, faşist iktidarlarla sıhatli ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkiler kurabilirler. Sovyet revizyonistleri, bu neo-kolonyalist yayılma politikalarına leninist öğretiyi kılıf olarak geçirilmekte gerici kalmazlar. Leninist öğreti, sosyalist bir ülkenin geri kalmış ülkelerle çıkar eşitliği temelinde yakın ilişkiler kurması şeklindedir. Sovyet revizyonistleri bu öğretiyi demagogik bir tarzda kullanarak, bağımsızlığına yeni kavuşmuş olan eski sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde, bu ülkelerin tecrübesizlik ve imkansızlıklarından da yararlanarak, eski sömürgeci devletlerin yerini almaya çalışmaktadırlar. Bu anlamda Sovyet revizyonistleri, ekonomik ilişkileri; ticaret, yatırım, kredi vs. bir koz ve yeri gelince de şantaj olarak kullanırlar. Örneğin, Sovyet revizyonistleri hem geri kalmış ülkelerle hem de gelişmiş kapitalist ülkelerle 500 ün üzerinde karışık yapılı şirket kurmuşlardır. Bunlar, Sovyet teknelci sermayesinin uluslararası planda faal olmasını sağlayan, bunun ötesinde kâr getiren sosyal-emperyalist şirketlerdir. Bu şirketlerin faaliyet alanları, ticaretten transporta ve balıkçılığa kadar, oldukça yaygındır. Sovyet revizyonistleri bu şirketler ve diğer ticari yollarla, salt, parasal değerlerin dünya pazarındaki dolaşımını kendi lehlerine çevirmek istemiyorlar. Onlar

için, özellikle geri kalmış ülkelerle olan meta dolaşımı veya meta alımı temelindeki mübadelede oldukça önemlidir. Çoğunlukla gıda maddelerinden, yakıt ve madenlerden oluşan meta mübadelesi, sonuç olarak sovyet revizyonistlerinin geri kalmış ülkelerdeki etkinliğini arttırmaya, Sovyet sermayesinin faaliyet alanlarını genişletmeye yaramaktadır. Ama bundan, Sovyetler Birliği'nin geri kalmış ülkelerle olan ekonomik ilişkilerinin salt meta mübadelesiyle sınırlı olduğu anlaşılmalıdır. Sovyet revizyonistleri böylesi ülkelere teknoloji ve kredi formunda parasal sermayede ihraç etmektedirler. Geri kalmış ülkelere ihraç edilen bu kredilerle buralarda sanayi kompleksleri kurulmakta veya Sovyetler Birliği ile olan ticari ilişkiler düzenlenmektedir. Yani, sonuç olarak verilen kredi bir önceki borçluluk durumunu ortadan kaldırmaya yaramaktadır. Bu ilişkilerin, geri kalmış bir ülkenin emperyalist bir ülke ile kredi ilişkisinden hiçbir farkı yoktur. Nasıl ki, verilen krediler çoğunlukla, önceki kredilerin veya genel olarak borçlanmanın faiz ödenmesinde kullanılıyorsa, Sovyet revizyonistlerinin verdiği kredilerde ticari dengenin sağlanması veya başka yollarla geri dönmektedir.

Sovyet revizyonistleri, emperyalist hegemonyalarını hayata geçirmek için attıkları taktiki, demagogik adımlarla marksizmin irzına geçiyorlar. Bunu "kapitalist olmayan gelişme yolu" ve "sosyalizme yönelme" tezleriyle yapıyorlar.

3.2- Sovyet revizyonistleri bu iki tez/teori ile geri kalmış ülkelerdeki mevcut sosyo-ekonomik yapıyı sürekli kılmayı amaçlıyorlar

Kapitalist olmayan gelişme yolu esas itibarıyla sosyalizme süreç içinde geçişin bir formudur. Lenin ve Komünist Enternasyonal'in görüşlerinden bu sonuç çıkartılır. Bu geçiş sürecinde toplumun hem ekonomik hem de hayatın diğer alanlarında sosyalist şekillenmesi söz konusu değildir. Bilakis, buna hazırlık söz konusudur. Ekonomide ve üstyapı kurumlarında devrimci ve sosyalist dönüşüm, yeni şekillenme ancak proletarya diktatör-

lüğünün kurulmasıyla sağlanabilir. Proletarya diktatörlüğü altında sosyalist şekillenme reformlarla değil, devrimci adımlarla gerçekleştirilir. İktidardaki proletarya, sosyalist dönüşümü sağlamak için toplumun objektif gelişme durumunu göz önünde tutarak, bilinçli ve örgütlü bir şekilde eski sömürü yapılarını, ilişkilerini yıkmak, sömürücü sınıfları sınıf olarak ortadan kaldırmak için bilinçli ve örgütlü olarak çok yönlü tedbirler alır ve bunları hayata geçirir. Bunu yaparken hedefinin sömürsüz bir toplum kurmak olduğunu ve bununla sınıf uzlaşmacılığıyla, dolayısıyla eski sömürü düzeninin devamını sağlayacak reformlarla olmayacağını gözden kaçırmaz. Marksist-leninist teori ve yaşanan pratik sosyalist dönüşümün ancak böyle gerçekleşebileceğini göstermektedir.

Sovyet revizyonistleri geri kalmış ülkelerde bu anlayışın tamda tersini propaganda ederek, mevcut sınıflı toplum yapısını kendi neo-koloniyalist çıkarları için devam ettirmeye çalışıyorlar. Sovyet revizyonistleri, kendilerine özgü "kapitalist olmayan gelişme yolu" ve "sosyalizme yönelik gelişme" teorileriyle, ağırlığı ekonomik alandaki reformlara vererek, uzun dönemde, reformlarla sosyalizme geçileceği demogojisini yapıyorlar. Sovyet revizyonistlerine göre, ezilen halklar, geri kalmış, siyasi bağımsızlığına yeni kavuşmuş ülkeler, özgürce gelişebilmek ve sömürü düzenini yıkabilmek için, işe, her şeyden önce ekonomik alanda alınması gereken tedbirlerle, reformlarla başlamalıdır, bunların hangi sınıf önderliğinde yapılacağı önemli değildir. Gerçek ise, Sovyet demogojisinin tam da tersidir: Ekonomik bağımsızlığın elde edilmesi, sömürü ilişkilerinin yıkılması için her şeyden önce siyasi iktidarın, bu sömürü yapılarından kaynaklanan ve onunla birlikte var olan hakedilmiş sınıf ve sınıfların elinden alınması, parçalanması ve yeniden kurulması gerekir. Bu yeniden kurma, proletarya diktatörlüğünün inşa sürecinden başka bir şey değildir. Ekonomik alanda atılacak yeni adımlar, eski sömürü ilişkileri temelinde şekillenmiş olan yapıların/üretim ilişkilerinin yıkılması, ancak yeni siyasi ikti -

dar tarafından gerçekleştirilebilir.

Sovyet revizyonistleri sorunun böyle olduğunu bilmiyorlar mı? Elbette biliyorlar. Ama onlar, eski sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin, bugün tek başına/sadece devlet olma anlamında siyasi bağımsızlıklarına kavuşmuş olmalarını yeterli görüyorlar. Onlara göre bu devletler, artık ekonomik alanda reformlara girişerek, sayısız aşamaları içeren, çok uzun bir süreçten (kapitalist olmayan yol) geçerek, sosyalizme ulaşabilirler. Sovyet revizyonistleri böyle bir devleti, demokratik, devrimci bir devlet olarak niteliyorlar. Sovyet revizyonistlerine göre böyle bir devlette söz sahibi olanlar emekçilerdir. Böyle bir devlet, sömürü kurumlarını hem alt yapıda hem de üst yapıda süreç içinde yıkma ve toplumu sosyalizme doğru geliştirme gücüne sahiptir. Sovyet revizyonistleri bu demagoji ile iki olguyu inkâr ediyorlar. Birincisi, eski sömürge ve yarı-sömürgelerde devletin sınıfsal karakteri ve ikincisi de, genel olarak marksist devlet anlayışını.

Sovyet revizyonistlerinin bu sorunlara yaklaşışı, tamamen anti-marksist ve karşı devrimci bir yaklaşımdır. Her şeyden önce eski sömürge ve yarı-sömürge devletlerde ve bunun ötesinde diğer bazı geri kalmış ülkelerde, her ne kadar bir takım taktire şayan demokratik, ilerici reformlar yapılmışsa da, bu ülkelerde burjuva mülkiyet, ister tek tek kişiler, ister gruplar ve isterse de devlet mülkiyeti formunda olsun, varlığını sürdürmektedir ve üretim ilişkilerinde belirleyicidir. Yani, üretim araçlarına olan özel mülkiyet ve dolayısıyla kapitalizm hakimdir, veya da feodal, yarı-feodal mülkiyet hakimdir. Bu doğaldır. Çünkü, bu türden ülkelerin bir kısmında, siyasi iktidar, emperyalizmin işbirlikçilerinin elinden alınmış olsa bile, siyasi iktidarda olanlar, zenginleşmiş küçük burjuva, orta burjuva tabakalar, bunun ötesinde en gerici burjuva klikler ve feodal sınıfsal unsurlarıdır. Açık ki bu ülkeler, siyasi iktidarı elinde tutan sınıflar açısından, ne "kapitalist olmayan gelişme yolunu" ne de "sosyalizme yönelik gelişmeyi" benimseyen sınıflardır.

Diğer taraftan böylesi ülkelerde hem klasik

emperyalizmin hem de sosyal-emperyalizmin sermayeleri birarada, birbirlerine rağmen ve birbirleriyle rekâbet içinde vardılar. Dolayısıyla böyle si ülkelerde hangi emperyalist gücün sermayesi daha etkense hakim sınıflar o emperyalist güçle daha sıkı ilişki içindedirler, ona daha sıkı bağlıdırlar. İşte Sovyet revizyonistleri bu karakterdeki sınıf ve onların iktidarlarını, devletsel 'bağımsızlık'larını, devrimci ve demokratik bir olgu, bir veri olarak ele alıyorlar ve bu güçlerin, sayısız aşamalardan geçerek sosyalizme ulaşacakları propagandasını yapıyorlar.

Sovyet revizyonistlerinin bu anlayışlarının leninist kapitalist olmayan gelişme yoluyla uzaktan yakından bir ilişkisi yoktur. Leninist kapitalist olmayan gelişme yolu, her şeyden önce, kapitalist ilişkilerin yokluğunu veya çok az gelişmişliğini ve kapitalizm öncesi ilişkilerin hakimiyetini ön koşul eder ve dolayısıyla bugün Sovyet revizyonistlerinin devrimcilik, demokratik attettikleri sınıfların, halk devrimiyle siyasi iktidardan uzaklaştırılmasını ön görür.

Sovyet revizyonistlerinin bu demogojileri, devrimci bir teorinin nasıl karşı devrimci amaçlar için kullanılabileceğine çok tipik bir örnektir.

Şu gerçeği; eski sömürge ve yarı-sömürge devletlerden, ulusal kurtuluş savaşı sonucu ulusal devletlerin doğduğu ve bu devletlerin eski sömürge ve yarı-sömürge ilişkilerine nazaran ilerici olduğu gerçeğini kabul etmek gerekir. bu doğrudur. Ama biz, buna dayanarak, Sovyet revizyonistleri -nin yaptığı gibi, marksist devlet anlayışını/teorisini inkâr edebilir miyiz? Elbette hayır. Marksist-leninist öğretiyeye göre her devlet, var olduğu müddetçe sınıfsal karakter taşır. Sınıflar üstü veya sınıflar arasında duran "garibe-i hilakataştırılmış"(monstrumlaştırılmış) veya "kerimleştirilmiş" bir devlet yoktur. "bütün emekçi halkın" devleti yoktur. Şu veya bu sınıfın devleti vardır. Sovyet revizyonistleri tam da bunu inkâr ediyorlar, devleti kerimleştirerek, kapitalist olmayan yolda ilerlemenin önemli, belirleyici faktörü yapıyorlar.

Sovyet revizyonistleri, ekonomik reformlar so-

nucu devletinde dönüşüme uğrayacağını, giderek sosyalistleşeceğini yayıyorlar.

Lenin şöyle der:

"Michailowsky ve onun grubunun teorisi (Rusya kapitalist aşamayı yaşamayabilir, ç.n.)...ütopik, küçük-burjuva sosyalizmi teorisidir. Yani küçük-burjuva aydınlarının kapitalizmden çıkışı, burjuvaziye karşı ücretli işçilerin sınıf mücadelesin de değil de, bilakis "bütün halka", "topluma", yani aynı burjuvaziye çağrıda arayan hayalciliği dir" (a.ç.l./161).

Sovyet revizyonistlerinin yaptığı, Lenin'in eleştirdiği bu hayalciliği bir adım daha ileriye götürmek olmuştur.

Sovyet revizyonistleri, leninist kapitalist olmayan gelişme yolu teorisini özünden kopartarak, halkın devleti seviyesinde ele alarak ve bütün sınıflarla, mevcut iktidarı değiştirmeksizin, ekonomik reformlarla sosyalizme doğru ilerlenebileceği demogojisini yapmaktadırlar. Michailowsky ve Mao'nun burjuvazi ile birlikte sosyalizmi kurma anlayışlarıyla Sovyet revizyonistlerinin bu anlayışları arasında esasa ilişkin hiçbir fark yoktur.

Sömürü ve baskı ilişkileri üzerine kurulmuş devleti yıkmamak ve onu reformlarla dönüşüme uğratarak demokratikleştirmek Sovyet revizyonistlerinin buluşu değildir. Başta Bernstein ve Kautsky olmak üzere II. Enternasyonal revizyonistleri bu görüşü savunmuşlardır. Lenin onların bu görüşlerini çürütmüştür. O, devletin sınıflar üstü ve sınıflar dışında olamayacağını, sömürücü sınıfların devletin halkın çıkarlarını gözetmeyeceğini ortaya koymuştur. Sovyet revizyonistleri, bu çürütülmüş silahlara sarılarak, neo-kolonialist politikalarına teorik temel yaratmaya çalışmaktadırlar.

Burjuva, daha genel bir deyişle sömürücü sınıfların devleti yapısında değişim, yenileşme olmaz mı? Olursa, bu, reformlarla sosyalizme doğru ilerlemenin bir göstergesi olarak görülür mü? Birinci soruya evet, ikinci soruya hayır deyoruz. Burjuvazi, mevcut düzenini korumak, sağlamlaştırmak ve ebedileştirmek için sosyo-ekonomik geliş-

menin yeni şartlarına uymak zorundadır. O, yeni şartlara göre, üst yapı kurumlarını ve bu arada/ dolayısıyla devleti de sürekli yenilemek, bir takım yeni şekillenmelere tabi tutmak zorundadır. Bunu yapmadığı taktirde, sınıfsal iktidarını tam olarak koruyamaz. Burjuvazinin kendi iktidarını sağlamlaştırmak için attığı yeni adımlar ne yenidir ne de "iyiye" doğru gidişin bir ifadesidir. burjuvazinin bu adımlarını, eskiden sömürge ve yarı-sömürge olan ülkeler de atmışlardır. Bu ülkelerde devlet mekanizmasının yenileştirilmesi, kapitalist olmayan gelişme yolu veya sosyalizme yönelme temelinde atılan adımlardan ziyade ve tam bunun tersine, kapitalist ilişkilerin hakim kılınması, burjuva düzenin giderek oturaklaştırılması için atılan adımlardır. Sovyet revizyonistleri, marksist devlet anlayışını inkâr ederek, burjuvazinin, kendi iktidarını sağlamlaştırmak için attığı adımları, devlet mekanizmasında yaptığı yenilikleri "kapitalist olmayan gelişme yolu" için bir kriter olarak görmekteydiler. Sorun buna indirgenince, her ne kadar Sovyet revizyonistleri, Türkiye'yi "kapitalist olmayan gelişme yolu" seviyesinde ve çerçevesinde görmeseler de, 12 Eylül(1980) faşist darbesinden sonra generallerin attığı bir takım, bürokrasiyi yenileme, yeni anayasa çabalarına bakarak Türkiye'yi "sosyalizme doğru ilerleyen" adımlar içinde olduğunu savunurlarsa hiç şaşmamak gerekir.

Sovyet revizyonistleri kapitalist olmayan gelişme yolu adı altında, bazı geri kalmış ülkelerde mevcut burjuva ve burjuva-feodal devleti yıkma yerine korumayı, sağlamlaştırmayı, kendi neo-koloniyalist politikalarının temel direklerinden birisi yapıyorlar. Stalin bu konuda şöyle der:

"Proletarya diktatörlüğü, burjuva demokrasisinin ve burjuva toplumunun barışçıl gelişiminin ürünü olarak doğmaz. O, sadece, burjuva polisinin, burjuva devlet mekanizmasının, burjuva bürokrasisinin, burjuva ordusunun yıkıntıları sonucu doğar"(162).

Marks, Engels ve Lenin de böyle derler. Bu bir devrim sorunudur..Sömürü ve baskı düzeninin yıkılması, yerle bir edilmesi ve onun yıkıntıları ü-

zerine yeni bir düzenin, sosyalist düzenin kurulması sorunudur. Sovyet revizyonistleri neo-koloniyalist politikalarını gerçekleştirmek için bu devrim sorununu inkâr ediyorlar. Onlar, sömürü ve baskı devletini yıkmaya yerine, onu koruyarak, geliştirerek sosyalizme doğru ilerleneceğini savunuyorlar. Sovyet revizyonistleri bunun, böyle reformlarla olmayacağını bilmiyorlar mı? Elbette biliyorlar. Ama onlar, bir takım geri kalmış ülkelerle olan 'sıcak' ilişkilerini devam ettirmek, o ülkelerdeki emperyalist etkenliklerini tehlikeye düşürmemek, bunun ötesinde burjuva ve feodal hakim sınıflarla, o ülkeler ekemçileri üzerinde kurdukları hegemonyalarını veya bu hakim sınıfların burjuva ve feodal karakterini gizlemek için bu sınıflara ve onların devletine ilerici - lik, demokratlık ve devrimcilik atfında bulunuyorlar. "Kapitalist olmayan gelişme yolu" ve "sosyalizme doğru ilerleme" Sovyet revizyonistlerinin bu amaçlarını gizlemek için kullandıkları karşı devrimci, neo-koloniyalist birer tez/teoridirler.

...

3.6- Sovyet revizyonistlerinin "kapitalist olmayan gelişme yolu" ve "sosyalizme yönelme" teorilerinde iç ve dış faktörlerin önemi

Sovyet revizyonistleri "kapitalist olmayan gelişme yolu"nun ve "sosyalizme yönelme"nin gerçekleştirilmesi için başta sovyet "yardımı" olmak üzere bütün "sosyalist" ülkelerin yardımlarının belirleyici olduğunu vurguluyorlar. Böylelikle Sovyet revizyonistleri, sosyalizme geçişte dış faktörün rolünü abartmış oluyorlar. Bu, subjektif ve idealist bir anlayıştır. Bu, dış faktörün mutlaklaştırılması, iç faktörün küçümsenmesidir. Sovyet revizyonistlerinin bu anlayışıyla "Asya Tipi Üretim Tazı" savunucularının anlayışı arasında hiçbir fark yoktur. Her iki anlayışta dış faktörün belirleyici olduğunu vurguluyor ve iç faktörü gelişme yeteneğinden yoksun olarak addediyor.

Marksist-leninist öğretisi tam da bunun tersini

söylüyor. Devrimin başarısı veya sosyalizmin inşası iç faktör sorunudur. Toplumsal olaylar, gelişmeler ve bunlardan doğan sorunların, çelişkilerin keskinleşmesi ve çözümü, ancak o ülkedeki sınıf mücadelesinin birer sonucu olabilir. Bu süreçlerin çözülmesi, o ülkede işçi sınıfı ve diğer emekçi kitlelerin devrimci faaliyetlerinin bir ürünüdür. Bu süreçlerin çözülmesinde esas olan, belirleyici olan, bu güçlerin bilinçli siyasi faaliyetleridir.

Bir ülkede anti-emperyalist, demokratik ve devrimci mücadelelerin ilerlemesi için dış faktör de mutlaka önemlidir. Dış faktör, bu süreçlerin çözülmesinde yardımcı olabilir, bir takım toplumsal sancıları, zorlukları hafifletebilir, ama asla belirleyici olamaz.

Lenin ve Komünist Enternasyonal kapitalist olmayan gelişme yolunu ele alırlarken, Sovyet revizyonistlerinin yaptıkları gibi, dış faktörün rolünü mutlaklaştırmıyorlardı. Lenin, kapitalist olmayan gelişme yolunda dış faktörün rolünün, ancak iç faktör var olduğu, geliştiği oranda önemli olduğunu vurguluyordu. Lenin'e göre dış faktörün kapitalist olmayan gelişmede belirleyici olması, o ülkedeki iç faktöre yardımcı olmak anlamına gelmekteydi, iç faktöre yol göstermekle sınırlıydı. Geriye kalan, devrimi yapmak ve sosyalizmi inşa etmek, ancak iç faktörün doğrudan bir sonucuydu. Bu fark çok önemlidir. Lenin'in çıkış noktası, iç faktör söz konusu olduğunda dış faktörün önem kazanacağı şeklindeyken, Sovyet revizyonistlerinin çıkış noktası, iç faktörün gelişmesini göz önünde tutmamak şeklindedir.

Burada, Lenin'in Moğol delegasyonu ile yaptığı konuşmadan aldığımız alıntı göz önünde tutulmalıdır. Bu alıntıyı bir daha aktarmakta fayda vardır:

"Ülkenizin her bir emekçisi için yegâne doğru yol, Sovyet Rusya'nın işçi ve köylüleriyle ittifak içinde ekonomik ve devlet bağımsızlığı için mücadeledir. Bu mücadele izole edilmiş olarak yürütülemez. Bundan dolayı, Moğol aratlarının partisinin kurulması, onların mücadelesinin başarısı için ön koşuldur" ve "devrimciler, devlet, kültür-

el ve ekonomik inşa üzerine çobanlardan, ilerde , devrimci halk partisinin komünist partisine 'dönüşmesini' sağlayacak olan proleter kitlenin doğmasına kadar çok çalışmak zorundadırlar".

Kapitalist olmayan gelişmede Lenin'in dış ve iç faktörleri ele alışıyla, Sovyet revizyonist -lerinin bunları ele alışları arasındaki fark oldukça açık. Lenin dış faktörün önemini belirtirken, mücadelenin başarısını veya dış faktörün önemlilik kazanmasını iç faktöre bağlamaktadır. Diğer taraftan Lenin, öyle her adıma komünistlik veya marksistlik etiketi de yapıştırmamaktadır. O, önce bir köylü partisinin gerekli olduğunu, ancak şartlar olgunlaşınca komünist partisinin kurulacağını vurgulamaktadır. Sovyet revizyonist -leri ise tam da bunun tersini yapıyorlar. İç faktörün gelişme durumunu göz ardı ederek, kendi 'sosyalist' yardımlarını mutlaklaştırıyorlar ve gelişmesi güzel, her gelişmeye, her örgütlenmeye sosyalistlik, komünistlik damgası yapıştıırıyorlar.

Her iki anlayış arasındaki bu ince ama, bağlayıcı fark görülmezse, Sovyet revizyonistlerinin, bu leninist tezi neo-kolonyalist politikaları için marksizm-leninizm adına kullanmaya devam etmeleri kolaylaştırılmış olur.

Bu ince ve önemli farkın görülmemesi bizi, ya bu tezin bir zamanlar geçerli ve doğru olduğunu reddetmeye, ya da Lenin'in de neo-kolonyalist hegemonya peşinde koşmuş olduğunu kabul etmeye götürür. Sovyet revizyonistleri, bu ikincisi üzerine oynuyorlar ve şu tehdidi savuruyorlar: 'Kadem ki bu tez neo-kolonyalisttir, o halde, bu tezin sahibi Lenin olduğuna göre, o da bir neo-kolonyalisttir'. Bu demogojiyi yutmamak, böyle bir ikileme karşı karşıya kalmamak, hem bu tezin tarihi doğruluğunu savunmak, bugün geçersizliğini vurgulamak ve Sovyet revizyonistlerinin bu anlayışı çarpıtarak sosyal-emperyalist yayılmacılıklarının, neo-kolonyalist amaçlarının gerçekleştirilmesinde karşı-devrimci bir araç olarak kullandıklarını sergilemek tüm komünistlerin, marksist-leninistlerin kaçınılmaz görevidir. Sovyet -ler Birliği'nin sosyal-emperyalist olduğunu gerçekten kavırıyorsak, bu tez üzerine kopartılan yay

garayı da kavramış olmamız gerekir.

...

Bu soruna kapsamlı yaklaşmamızın anlamı açıktır. Bazılarına göre bu yaklaşım "anti-sovyetik" olmanın, bunun ötesinde "anti-komünist" olmanın bir ifadesi olabilir. Önemli olan, sorun oldukça açık olduğu halde, Sovyetler Birliği'ni hâlâ sosyalist görenlerin, sihatli marksist düşüncelere sahip olup olmadıklarıdır. Her halükârda, soruna objektif yaklaşmak isteyen için bu çabamız düşünürücü olursa, bu bizim açımızdan bir başarıdır.

Kapitalist olmayan gelişme yolunu, sosyalizme yönelik gelişmeyi incelerken, doğrudan ulusal sorundan bahsetmedik. Nasıl ki, klasik emperyalizmin sömürgeci ve neo-sömürgeci anlayışını, bağımlı ülkeler açısından ulusal baskı ve talandan, genel olarak ulusal sorundan ayrı olarak ele alamıyorsa, sosyal-emperyalist sömürgeciliği de sosyal-emperyalizmin muhtevasından ayrı olarak ele alamayız.

Emperyalist, sosyal-emperyalist hegemonya doğrudan ulusal baskı ve bağımlılık demektir, yani ulusal sorun demektir. Kapitalist olmayan gelişme yolu ve sosyalizme yönelik gelişme bu anlamda, ulusal sorunun kendisidir.

BÖLÜM VI

TÜRKİYE'DE ULUSAL SORUN

Ulusal soruna yaklaşım ülkenin- somutta da Türkiye'nin- sosyo-ekonomik yapısına yaklaşımdan ayrı olarak ele alınamaz. Ulusal sorunun çözümünü veya bu çözümün karakterini belirleyen, ülkedeki hakim üretim/mülkiyet ilişkileri ve bu temelde var olan sınıfsal mücadelenin karakteridir.

Türkiye devrimci hareketi, her konuda olduğu gibi, ulusal soruna da yaklaşımında büyük bir yanlışli içindedir. Bu yanlışli, Türkiye devrimci hareketinin ulusal soruna getirdiği çözüm yolunda de ğil, Türkiye devriminin karakterini tesbitinde aranmalıdır. Türkiye devrimci hareketinin ulusal soruna, savunduğu devrim anlayışı içinde verdiği cevap, oldukça eksik olmasına rağmen, genel hatlarıyla doğrudur. Türkiye devrimci hareketi demokratik devrimi savunmaktadır ve ulusal soruna da bu devrim çerçevesinde çözüm getirmektedir. Ama Türkiye'de neden demokratik devrimin kaçınılmaz olduğuna Türkiye devrimci hareketi, bir kaç genel lafızın ötesinde, hiçbir cevap getirmemektedir. Buradaki sorun, Türkiye'de demokratik devrim de ğilde proleter devrim gündemdeyse ne olacak? Ne olacağı gayet basit ve açık! bazıları bir dâha marksizme sarılarak hatalarından arınacaklar ve biz zaten hiçbir zaman tam demokratik devrimi savunmadık diyerek, sosyalist devrimden dem vuracaklar. Böyle bir eğilim, kaçınılmaz olarak önümüzdeki süreçte, yakın dönemde gelişecektir. Bugün böyle bir eğilimin önündeki en büyük engel, sosyalist devrimi savunmakla geçmişin nasıl temize çıkartılacağı ve yeni örgütlenmenin nasıl olacağıdır.

Eskiden örgütler maddi temeli olmayan, genel lafızlardan türetilmiş bir takım "marksist-leninist" teoriler üzerine kurulmuştu. Örgütleri birbirinden farklı yapan görüşler suni ayrılığın görüşleriydi. Pratik bu görüşleri ve sahiplerini istisnasız iflas ettirmiştir, "marksist-leninist" çizgiler batmıştır.

Eğer şimdi yenilenme olursa, ki olacak, geçmişte kendimizi, proletaryanın yegâne marksist-le-

ninist partisi olduğumuz doğrultusunda göklere çıkartılan propagandamızı, daha doğrusu, yaygaramızı, o dört başı mamur, en ihtilalci çizgimizi, programımızı nasıl temize çıkartacağız? Bütün cephelerde oportünistliğimizi, spontan hareketin kuyruğuna takılarak "kendimizden geçtiğimizi" nasıl tomize çıkartacağız? Bunun için iki yol vardır: Ya geçmişimizi, göklere çıkardığımız o yakın geçmiş, oportünist, küçük-burjuva, spontan bir geçmiş olarak mahkûm edeceğiz, ya da 'bazı hatalarımıza rağmen yine de doğruyduk' demogojisine sarılacağız.

Grupçu zihniyet, marksizmden uzaklık, proleter ahlaktan mahrumluk devam ettiği müddetçe bu ikinci anlayışta devam edecektir. Bu anlayış devam edecektir, çünkü Türkiye devrimci hareketinde oportünizm hakimdir. Aksi taktirde, birinci durumda olduğu gibi, geçmişe acımasız yaklaşım, örgütlerin ayrı ayrı var olmalarının maddi temelini kalmadığını kabul etmek anlamına gelecektir. Bunu kabul etmek ise, örgütsel yapıları yıkarak, Türkiye devriminin sorunlarına beraber, ortak yaklaşımı kaçınılmaz kılacaktır. Oportünizm, tamda bu gerçekten dolayı, ne pahasına olursa olsun ayrı kalmanın "maddi" temellerini yaratacaktır. Bunu da hep beraber yaşayacağız.

Umarız ki, aşağıda ele alacağımız konular, bazı sorulara cevap aramada samimi olan her devrimci için düşündürücü olur.

I- TÜRKİYE DEVRİMCI HAREKETİNİN ULUSAL SORUNA YAKLAŞIMI

1- Giriş

Türkiye devrimci hareketi, Türkiye devriminin hiçbir sorununa açıklayıcı bir cevap getirmemiştir. Sürekli genel lafızlarla, anlamını kavramadığı ama yakıştırmak kullandığı bir takım formüllerle, sloganlarla mücadeleyi idare etmiş, kitlelerin geri seviyesiyle, adeta alay etmiştir. En basiti, bunu, devrim yapılmak istenen Türkiye'nin sosyo-ekonomik, toplumsal yapısının tahlilinde görürüz. Bu konuda zerre kadar bilgimiz olmadığı

halde, en keskin, en tutarlı marksist-leninist ol-
mada ilk sırayı kimseye kaptırmamaya çalışmamı-
za rağmen, marksizmin şablonculukla, kalıpcılık
ilişkisinin olmadığını, devrim stratejisinin, ör-
güt programının, sınıfların konumunun ve karakter-
inin tesbitinin, ülkenin sosyo-ekonomik ve toplu-
sal yapısını enine boyuna tahlil ederek saptanma-
sının gerektiğini, her nedense görmemezlikten/bil-
memezlikten geliriz.

Lenin şöyle diyor:

"Bizim öğretimiz doğma değil, bilakis faali-
yet için bir rehberdir. Bunu, Marks ve Engels sü-
rekli vurgulamışlardır (ve onlar) ineklemekle ve
en fazlasıyla genel görevleri göstermeye yarayan
ve tarihi sürecin her özel zaman diliminde so-
mut(a.ç.L.) siyasi ve ekonomik durumla zorunlu
olarak modifiye edilen 'formüllerin' basit tek-
rarlanmasıyla çok haklı olarak alay etmişler-
dir"(165).

Türkiye devrimci hareketi, "tarihi sürecin
her özel zaman diliminde somut siyasi ve ekono-
mik durumla zorunlu olarak modifiye edilen(de-
ğişen) formülleri" Türkiye tarihinde dondurmuş-
tur, değiştirmemiştir. Değiştirmemek için ısrarla
mücadele etmiştir. Öyle ki, genel formül "inek-
mek"ten kafasını kaldırıp, Türkiye'nin, tarihi
sürecin özel bir zaman diliminde somut siyasi ve
iktisadi durumla zorunlu olarak değişip değişme-
diğini, yani ineklediğimiz formüllerin değişip de-
ğişmediğini görmek istememiştir.

Bu inekçiler için Türkiye 50-60 sene önce ne
ise bugün de odur. Başka türlüde olamazdı. Marks,
Engels ve Lenin'in öğretisini eylem rehberi ola-
rak değilde, doğma olarak gördüğümüz müddetçe biz-
den daha iyi "ineklemek" ustalığını gösterebilen
olabilir mi? Bizden daha iyi "alay" konusu olan
olabilir mi? Olamaz!

İneklemekten fırsat bularak, şu soruyu kendimi
ze asla sormadık:

"Faaliyetinin görevlerini ve formlarını belir-
lemek için proletaryanın devrimci partisi şimdi,
tam tesbit edilmiş objektif gerçeklerden(a.ç.L.)
hareket etmelidir"(166).

Evet, faaliyetimizin görevlerini ve formları-

nı belirlemek için, Türkiye devrimci proletaryasının yegâne marksist-leninist partisi/örgütü olduğunu iddia eden bizler, daha doğrusu "ineklemek" ustaları, hangi, tam tesbit edilmiş, objektif gerçeklerden hareket ettik/ettiler? "Allah için", ta rafımızdan devrimci proletarya adına tam tesbit edilmiş, objektif tek bir gerçek gösterebilir miyiz? Gösteremeyiz/gösteremezsiniz. Gösterebileceğimiz, ancak ve ancak "ineklemek"le elde ettiğimiz bir takım marksist-leninist lafızların, Lenin'in deyiimiyle "formüller"in basit tekrarıdır ve bu tekrar da, "en iyi halde, genel görevleri belirler". Var mı bunun ötesine giden, "inekleme" dışına çıkan, "objektif gerçekleri" tesbit etme durumumuz? Yok, yok ve yok!

Leninist parti öğretisini öğrenmek kaçınılmaz. İşçi örgütlenmeleri, sendikalar, faşizm, kültür, ittifaklar vs. konularında teorik bilgi edinmek kaçınılmaz. Devrimin programını, stratejisini tesbit etmek kaçınılmaz. Bütün bunlar iki türlü öğrenilebilir:

Birinci yol, okumak ve "aha, bu tam da Türkiye ye uygun" diye yakıştırma yoludur. Buradaki yakıştırma, genel görevleri belirler ve objektif görevlerle hiçbir ilgisi yoktur. Buradaki yakıştırma, "ineklemek"le elde ettiğimiz genel formüllerdir. Örneğin, 'çağımız emperyalizm çağı', 'Türkiye yarı-sömürge, yarı-feodaldır', demokratik(bazılarına göre ulusal, bazılarına göre de milli) devrim, faşist diktatörlük vs. Bunların hepsi birer formüldür ve inekleyerek elde edilmiştir. Aksini iddia eden varsa, buyursun en derin tahlillerini, "genel görevlerini" aşan, "tarihi sürecin her özel zaman diliminde somut siyasi ve ekonomik durumla zorunlu olarak değişen", "tam tesbit edilmiş objektif gerçeklerden ... hareket eden" tahlillerini açıklasın ve bizi utandırsın. Bu tavrimiz meydan okuma olarak anlaşılmalıdır. O meydan okumayı geçmişte hep beraber yapmıştık, birbirimize karşı. Ama şimdi meydan okuyan Türkiye gerçeğinin kendisidir.

İkinci yol, somut durumun somut tahliline dayanan metodik yaklaşım yoludur. Ve ancak böyle bir yaklaşım, ineklemekle elde edilen formüllere bel-

li bir içerik verir ve onlar, sadece genel görevleri belirleyen tesbitler olmaktan çıkarlar ve faaliyetimize rehber olurlar. İşte, bizde olmayan da tam da böyle bir yaklaşımdır.

Devrimin karakterinin tesbiti, somut durumun somut tahlilinden geçer. Proletaryanın devrimci partisi, faaliyetinin görevlerini ve formlarını tesbit etmek için, önceden tam olarak saptanmış, objektif gerçeklere dayanır. Var mı böyle bir tesbitimiz? Örneğin, gündemde demokratik devrimin olduğunu savunanlar, proletaryanın faaliyeti - nin görevlerini ve formlarını buna göre tesbit ederler. Bu, genel olarak böyledir. Peki, demokratik devrim savunucuları bu tesbitlerini hangi objektif gerçeklere dayandırıyorlar? Bu objektif gerçekler, nasıl, nerede ve hangi metolla elde ediliyor? İşin açığı, böyle bir çabanın Türkiyede devrimci hareketinin yakın geçmişinde olduğunu bilmiyoruz.

"İneklemek" ve "objektif gerçek" hakkında bir örnek daha verelim. Lenin şöyle diyor:

"Devlet gücünün bir sınıfın elinden diğer bir sınıfın eline geçmesi, bir devrimin, bu kavramın hem sıkı bilimsel, hem de pratik-politik anlamında, ilk, en önemli temel emaresidir. Eu kadarıyla burjuva veya burjuva-demokratik devrim Rusya'da tamamlanmıştır"(a.ç.L./ 167).

Evet, bunun izah tarzı nasıl olabilir? Devlet gücünün bir sınıfın elinden diğer bir sınıfın eline geçmesi, Lenin'e göre devrimin ilk, en önemli emaresiymiş! Anlaşılacağı gibi, bunu Lenin söylüyor.

Anlaşılan o ki, Türkiye'de devlet gücü bir sınıfın elinden diğer bir sınıfın eline hâlâ geçmemiş ve "bu kadarıyla" da Türkiye'de "burjuva veya burjuva-demokratik devrim" tamamlanmamış. Aslında bu devrim tamamlandı, ama bazı inekçilerin kafası, 'nasıl olurda emperyalist çağda, emperyal - izme bağımlı olan bir ülkede feodalizm süreci içinde tasfiye olur' sorusuna bir türlü cevap bulamıyor, bunu ineklemekle elde ettiği formüllere bir türlü sığdıramıyor. Bunun için, yarı-feodal Türkiye'den, burjuva-feodal devlet veya düzenden

bahsediyor. Bahsetmek zorunda, çünkü "inekçi" kafa "ineklemek"le ancak şunu öğrenmiştir: 'Emperyalist çağda, emperyalizme bağımlı ülkede emperyalizm, feodalizmi konserve eder, onu, kendine dayanak olarak ayakta tutar' ! İşte, "ineklemek"le elde edilen bütün formül bu. Marks ve Engels tam da böyle bir anlayışla alay etmişlerdir. Şimdiye kadar bunun dışında, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısını açıklayan, 'devrimci proletaryanın faaliyetinin görevlerini ve formlarını belirlemek için hareket edeceği tam tesbit edilmiş objektif gerçeklere' dayanan, başka 'derin' tahlilimiz olmadı. Bunun için inekçi kafa, Kemalist burjuvazi dönemini açıklayamaz. Bunu açıklayamadığı için inekçi kafa, Kemalist burjuvaziyi hemen emperyalizmin güdümüne sokar. Sokmak zorunda! Aksi taktirde, emperyalist çağda bağımsız kapitalist gelisme olmaz "formülü" ile karşılaşır. Ve inekçi kafa sonuç itibariyle, Türkiye'de devlet gücünün bir sınıfın elinden diğer bir sınıfın eline geçtiğini ve bu anlamda da burjuva veya burjuva-demokratik devrimin tamamlanmış olduğunu inkâr eder. İnkâr etmek zorundadır. Aksi taktirde "ineklemek"le elde ettiği "formül"e ters düşer. Bunun için Türkiye'de devlet gücünün Osmanlı feodal sınıfının elinden Kemalist burjuvazinin eline geçtiğini ve Kemalist burjuvazinin de giderek büyük burjuvaziye/işbirlikçi burjuvaziye dönüştüğünü reddeder. Bunu reddetmek zorundadır. Aksi taktirde, boşuna ineklediği açığa çıkar.

"İneklemek" küçük-burjuvazinin halet-i ruhiye sini gösteren en önemli özelliğdir. İneklemek Türkiye devrimci hareketinde o kadar yaygındır ki, bu sorun, bugün artık siyasi ahlâk sorunu olmuştur. Bunun için, bugün komünist ahlâk, geçmişte yapılan tesbitlerin, teori adına yapılan tartışmaların "inekleme" yarışı olarak mahkûm edilmesini kaçınılmaz kılmaktadır.

Küçük-burjuvazi bugün gündemde sosyalist devrimin olduğunu anlamaz. Sadece ineklediği için değil, sınıfsal karakterinden dolayı anlamaz. Demokratik devrim teziyle küçük-burjuvazi Türkiye'de tarihi geriden takip etmeyi adeta meslek edinmiştir. İneklemekle elde ettiğini de Türkiye gerçeği yerine koyma gafletine düştüğü için, marks -

izmin ırzına geçmiştir. Lenin şöyle diyor:

"Şimdi, kim sadece 'köylülüğün ve proletarya -nın devrimci-demokratik diktatörlüğü'nden bahse-derse, o, hayatın gerisinde kalmıştır. O, böylelik le fiilen küçük-burjuva tarafına geçmiştir(a.ç.L) O, proleter sınıf savaşına karşıdır, devrim önce- si 'bolşevik' nadirliği arşivine aittir"(168).

Şüphesiz ki Türkiye'de işçilerin ve köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğü kurulmamış -tır. Zaten bu diktatörlük Rusya'da da "belli bir formda ve belli bir dereceye kadar"(Lenin) ger -çekleştirilmişti. Ama Rusya'da da ve Türkiye' de de, farklı şartlar ve farklı süreçlerde de olsa, Çarlığın ve Padişahın iktidarı, burjuvazinin eli ne geçmiş ve 'bu kadarıyla da burjuva veya burju-va-demokratik devrim tamamlanmıştı'. Tam da bu gerçekten dolayı, Lenin'in deyimiyle, işçilerin köylülerin devrimci-demokratik formülü eskimişti.

İnekçi kafa bu gerçeği görmez, göremez, "formü lü"ne sığdıramaz. Ama görülmemiş bir küstahlıkla, küçük-burjuva olmadığını, tam tersine marksist-le- ninist olduğunu, inekleyerek elde ettiği formül- lere dayanarak açıklamaya çalışır. Yakın geçmişimiz bunun örnekleriyle dolu değil mi?

Lenin'den bir alıntı daha:

"Bir marksist, sınıfların karşılıklı ilişkisi- nin tahlilinin sağlam temelini terketmez. Burju- vazî iktidardadır. Ama köylü kütlesi de, .. başka tabakada, başka cinste, başka karakterde de(a.ç.L) olsa burjuvazî değil mi?"(169).

Evet, Türkiye'de burjuvazî iktidarda değil mi? Türkiye'ie köylü, başka cinste ve karakterde de olsa, burjuva değil mi? Küçük-burjuva kafaya göre değil. Küçük-burjuva kafa, burjuvazinin ikti- darda olmasını, köylülüğün de bir nevi burjuva ol- masını kabul edersem, sosyalist devrimi kendili -ğinden gündeme getiririm, revizyonist olurum kor- kusuyla gerçeği reddediyor. Bunun için küçük-bur- juva kafa, burjuva-feodal düzenden, yarı-feodal Türkiye'den, yıkmak istediği feodal, toprak ağalı- ğı iktisadından, ekonomisinden bahsediyor.

"İneklemek"le elde edilen "formüller"le her hangi bir ekonomik toplum formasyonunun/üretim biçiminin karakteri açıklanamaz. Ama bizim "inek-

lemek"te usta olan genel "formül" kahramanları açıklar. Şöyle: 'Türkiye'de kapitalizm gelişıyor, feodal yapılar yıpranıyor, ama Türkiye yarı-feo - dal bir ülkedir. Türkiye'de kapitalist meta üretimi hakimdir, komprador kapitalizmi hakimdir."De demokratik halk devrimi", "ulusal demokratik halk devrimi" veya "...halk devrimi" bu yapıları yıkarak, sosyalizme giden yolu açacaktır'. Türkiye'nin iktisadi yapısı üzerine olan bütün değerlendirmemiz bu bir kaç zavallı laftan ibaret değil mi? Sosyalizme giden yolu bu zavallı bir kaç "formül"le açmak isteyenler bizim değil miyiz?

Küçük-burjuva kafa, daha doğrusu inekçi kafa "sınıfların karşılıklı ilişkilerinin tahlil"inden zerrece bir şey anlamaz. Anlamaz, çünkü bir taraftan işçi sınıfından, onun çağalmasından, güçlenmesinden bahseder, diğer taraftan köylülüğü tabakalarına bölerek, kır proletaryasından, küçükköylülükten, orta köylülükten, zengin köylülükten, büyük toprak sahiplerinden, tarım kapitalistlerinden ve tabii toprak ağalarından bahseder. Küçük burjuva kafa, marksist ekonomiden, marksist teori - den habersiz olduğu için, köylülüğün, böyle sosyal tabakalarına bölünmüşlüğü'nün ancak ve ancak burjuva mülkiyet/üretim ilişkileri temelinde olabileceğini ve Türkiye'de köylülüğün bu temelde çözülmüş olduğunu asla düşünemez. Bunun için/bilmeden, sınıfların karşılıklı ilişkilerinde kapitalizmin Türkiye'de hakim olduğunu savunur. Ama sınıfların karşılıklı ilişkileriyle bu ilişkilerin tahlilinin sağlam temelinden ayrıldığı, yani sınıfların karşılıklı ilişkilerinin, bu ilişkilerin tahlilinden ayrı olarak ele alınamayacağını kavramadığı için demokratik devrimden bahseder.

Sınıfların karşılıklı ilişkilerinin tahlili, ülkedeki ekonomik toplum formasyonunun, mevcut hakim üretim/mülkiyet ilişkilerinin tahlilidir. Bir marksist bu ince noktayı birbirinden kopartmaz, kopuk olarak görmez. Lenin'in dediği gibi göremez. Ama bizim, "ineklemek"te usta genel formülleri - miz pekala görebilirler. Bir taraftan, kırdaki ve şehirde sınıf ilişkilerini, kapitalist üretim ilişkilerinden kaynaklanan belirleyici ilişkiler olarak görürler. Diğer taraftan, bu ilişkilerin

tahliline gelince zirvalarlar, yarı-feodaliteden, yıkacakları toprak ağalığı ekonomisinden bahse - derler. Ve dolayısıyla proleter devrim, küçük-burjuva bir kafa için nostalgiden başka bir şey değildir.

"İneklemek"le, formülleri tekrarlamakla ve genel görevleri belirleyen tesbitler yapmakla hangi hallere geldiğimizi ulusal soruna yaklaşışımızda da görmekteyiz.

Türkiye devrimci hareketi ulusal sorunu demokratik devrimin bir sorunu olarak ele almaktadır. Bu burjuva-demokratik devrimi, proletaryanın önderliğinde gelişecek bir devrim olarak görmeleri sorunun özünde ne değiştirir? Esas itibariyle hiçbir şey değiştirmez. Burjuva-demokratik devrim- ister burjuvazinin, istersede proletaryanın önderliğinde gerçekleştirilsin- esas itibariyle burjuva mülkiyet ilişkilerinin/kapitalist ilişkilerin gelişmesini engelleyen yapıların yıkılmasını hedef alır. Bugün, böyle bir devrime proletaryanın önderlik etmesi zorunluluğu, devrimin, burjuvazi önderliğinde geliştiği zaman, karakterinin çok farklı olacağından dolayı değil, burjuvazinin çağımızda demokratik devrime önderlik etme durumunun olmamasından kaynaklanmaktadır. Yani çağımızda burjuvazi, devrimin motoru olma misyonunu kaybettiği için, onun tarihi olarak çözülmesi gereken görevleri proletarya üstlenir. Proletarya bunu, sosyalizme giden yolu açmak için, toplumu sosyalizme hazırlamak için yapar.

Burjuvazinin gerçekleştirmek zorunda olduğuyla, ama gerçekleştirmediyiyle, proletaryanın sosyalizme giden yolu açmak için gerçekleştirmesi gereken nedir? Bunlar, bir ve aynı şeylerdir: Toplumda kapitalist ilişkilerin geliştirilmesi.

Burjuvazi, sınıfsal iktidarını devamlı kılmak için kapitalizmi, sınıfsal çıkarlarının gerekli kıldığı gibi geliştirir. Bu, nasıl bir gelişme olursa olsun, esas itibariyle kapitalist bir gelişmedir, tarımda hakim olan feodal, yarı-feodal üretim/mülkiyet ilişkilerinin yerini burjuva/kapitalist mülkiyet/üretim ilişkilerinin almasıdır. Burjuvazi bunu, toprak sorununu devrimci bir tarzda çözebileceği gibi, evrimci bir yolda da, yani

süreç içinde de çözebilir. Ve köylülük sosyal tabakalarına ayrılır, parçalanır. Böylelikle kırsal alanda sınıfsal kutuplaşma; burjuvalaşma-proleterleşme süreci gelişir. Bu süreç gelişirken, her iki sınıf arasında, bu sınıflara yakın veya uzak olan ara tabakalar yer alır.

Şayet burjuva-demokratik devrim proletarya önderliğinde gerçekleşirse, belirttiğimiz mülkiyet ilişkilerindeki gelişmeden farklı bir gelişme mi olur? Hiçte değil. Proletarya önderliğindeki demokratik devrimin de esas hedefi, tıpkı burjuvazi önderliğindeki devrimin hedefi gibi, ülkede kapitalist ilişkilerin gelişmesini sağlamaktır, feodalizme karşı mücadeledir, toplumun sınıflara ayrışmasını sağlamaktır. Ve aynı zamanda büyük burjuvaziye/komprador burjuvaziye ve emperyalizme karşı mücadeledir. Devrim burjuvazi önderliğinde gerçekleştirilsede, yine bu güçler burjuva-demokratik devrimin hedefidir. Buna göre, devrim hangi sınıfın önderliğinde gerçekleştirilirse gerçekleştirelsin, demokratik devrimde devrimin müttetikleri, düşmanları ve gerçekleştirmek istediği aynıdır. Hiç fark yok mu diye bir soru yöneltilebilir. Elbette fark vardır. Fark, burjuvazinin, zorlanmadıkça-bu zorlama ancak proletarya ve emekçi kitleler tarafından yapılır- hiç bir demokratik adımı sonuna kadar tutarlı bir şekilde atmayacağı, toplumu, sonuna kadar demokratikleştirmeyeceğidir. Burjuvazi, görünüşte de olsa, cumhuriyetçi bir düzen kurar. Ama bu cumhuriyet, ezilenler ve sömürülenler için bir cehennem olur.

Proletarya ise, demokratik devrimi gerçekleştirmekle işçilerin ve köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğünü kurar, toplumu alabildiğine demokratikleştirir ve sosyalizme giden yolu açar.

Aslında, her iki sınıf önderliğindeki devrimde esas olan halkın irade birliğini sağlamaktır. Yani demokratik devrimde belli sınıfların ortak çıkarları vardır.

Proletarya demokratik devrimde halkın irade birliğini demokratizm temelinde sağlayarak, yani işçilerin köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğünü kurarak sosyalizme giden yolu açar.

Halkın irade birliğinin sağlanması için feodal - izme, emperyalizme ve onun işbirlikçisi burjuvaziye karşı mücadele esastır. Bu güçler, ülkede üretici güçlerin gelişmesi önünde esas engellerdir. Esa olan bu engelleri yıkmak ve yeni toplumun üretici güçlerini geliştirmektir. Bu üretici güçler, kapitalist üretim ilişkileri, burjuva mülkiyeti temelinde gelişen üretici güçlerdir. Bu güçler belli bir noktaya kadar geliştiğinde, diğer bir deyişle, sosyalizmin objektif ve subjektif şartları olgunlaştığında, halkın irade birliğide bozulur. Artık, halkın irade birliğini temsil eden demokratizm yerini proletarya diktatörlüğüne, proletaryanın sınıfsal iradesine bırakır.

Burjuvazide aslında demokratizm temelinde halkın irade birliğini sağlanması gerekir. Ama bunu her zaman yapmaz. Daha baştan, ya doğrudan kendi sınıfının iradesini sağlar, sınıfsal diktatörlüğünü kurar ya da, gerekli görünce, iktidardan uzaklaştırdığı sınıflarla yeniden birleşir.

Görüyoruz ki, ister burjuvazi isterse de proletarya önderliğinde olsun demokratik devrimde esas olan burjuva/kapitalist mülkiyet/üretim ilişkilerinin geliştirilmesidir. Bu süreçte proletarya toplumu demokratikleştirirken, burjuvazi bu demokratikleştirmeyi her zaman gerçekleştirmez. Proletarya sosyalizme geçmeyi amaçlarken, burjuvazi bu ilişkileri ebedileştirmeye çalışır.

Şimdi Türkiye'yi göz önüne almaya çalışalım. Fir ülkede devrim yapmakla karşı karşıya olan proletarya ve onun devrimci partisi, önce kendine şu soruyu sorar: Bizim amacımız sosyalizmi kurmak ve komünizme geçmektir. O halde, işe hangi noktada başlamalıyız? O halde Türkiye proletaryası işe hangi noktada başlamalıdır?

Türkiye devrimci hareketi çerçevesinde gördüğümüz bütün örgütler bu soruyu kendilerine mutlaka sormuşlardır. Ama bu soruya, ineklemekle ve genel formüllerle uğraştığımız için doğru cevap veremedik. Türkiye devriminin karakteri nedir sorusunun cevabını, komünist literatürden aldığımız, daha doğrusu "ineklemek"le elde ettiğimiz bir takım genel formüller, lafızlar içinde bulmaya çalıştık ve buldukta. Şöyle: 'Sosyalist devrim an-

cak gelişmiş kapitalist ülkelerde gündeme gelir. Emperyalist çağda, bağımlı ülkelerde kapitalizm gelişmez, feodalizmin varlığı suni olarak sürdürülür. Böylesi ülkelerde sosyalizme giden yolu açmak için, demokratik devrim gereklidir. Hem zaten bu anlayış, Lenin'de ve III. Enternasyonal'in programında da vardır. Bunun için Türkiye'de demokratik devrim gündemdedir'.

Görüyoruz ki, sorun bu kadar basit, bu kadar kolay! 1920 li yıllardan günümüze kadar geçen zaman, marksizm adına konuşan küçük-burjuva kafayı hiç ilgilendirmiyor. Sanki Türkiye'de tarihi süreç durmuş!

Biz diyoruz ki, Türkiye'de kapitalist üretim/mülkiyet ilişkileri hakimdir. Biz diyoruz ki, Türkiye sanayiinde kapitalist gelişmenin en son aşaması olan büyük/makinalı üretim hakimdir. Biz diyoruz ki, Türkiye'de üretimi, makinalı sanayi toplumsallaştırmıştır, küçük üretim önemsizleşmiştir. Biz diyoruz ki, tarımda da burjuva/kapitalist mülkiyet/üretim ilişkileri hakimdir, yıkılmak istenen yarı-feodal yapılar ancak ve ancak kalıntı olarak, sadece belli bölgelerde vardır. Biz diyoruz ki, Türkiye'de burjuva-feodal değil, salt burjuva düzen hakimdir.(x)

Bu konular için bakınız:

- 1- Sadi Ceylan : Die geschichtliche Umwandlung der ökonomischen Gesellschaftsformation der Türkei
- 2- D.İşçinin Yolu: Türkiye devrimci hareketi ve Toprak sorunu
- 3- Dr.Selim Tanyeli: İktidarın yolu-Demokratik devrim/sosyalist devrim
- 4- Dr. Deniz Altaylı: Türkiye'de marksizm ve işçi hareketi
- 5- Dr. Selim Tanyeli: Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi ve iç pazarın oluşma süreci (Kitap: 1,2 ve 3)

şimdi ne olacak? (Laf aramızda, şu Marks, Engels, Lenin ve Stalin çok büyük hatalar işlemişler! 'Türkiyeli komünistler dikkat edin, sizin ülkenizde tarihi gelişme durmuştur, 80 li yıllarda da hâlâ demokratik devrim gündemdedir' deselerdi, ne biz bazılarını "inelemek"le 'suçlardık', ne de sosyo-ekonomik yapıymış, marksist teoriymiş diye onların başını ağırtırdık!).

Ne olacağı açık. Eğer Türkiye'de sosyo-ekonomik yapı demokratik devrimi, yani devrimin minimal programının gerçekleştirilmesini zorunlu kılıyorsa, biz, ya açıktan revizyonistiz, ya da troçkistiz. Ama bunun için, her şeyden önce Türkiye'nin ekonomik, sosyal/toplumsal yapısının marksist ekonomi, üretim/mülkiyet ilişkileri açısından marksist metotla encelenmesi gerekir. Bunun tersine, Türkiye'de kapitalist üretim biçimi hakimse, yani sosyalist devrim gündemdeyse, bu durumda demokratik devrimi savunmak küçük-burjuva devrimciliği olur, kapitalizm savunuculuğu olur, Sismonde'cilik olur.

Diyelim ki biz haklıyız (ie yani, hep "inekçi"ler mi haklı olacak, bu seferde biz haklıyız) ve Lenin'e müracaat ediyoruz. O, şöyle diyor:

"Köylülüğün ve proletaryanın devrimci-demokratik diktatörlüğünün...bir geçmişi bir de geleceği vardır. Onun geçmişi, mutlakiyet, serflik, monarşi imtiyazlarıdır. Bu geçmişe karşı mücadelede, karşı-devrime karşı mücadelede, köylülüğün ve proletaryanın 'irade birliği' olabilir, çünkü ortak çıkarları mevcuttur.

Onun geleceği özel mülkiyete karşı mücadeledir, ücretli işçinin işverene karşı mücadelesidir. Sosyalizm için mücadeledir. Burada irade birliği imkansızdır. Burada, önümüzde mutlakiyetten cumhuriyete giden yol değil, bilakis küçük-burjuva cumhuriyetten sosyalizme giden yol var" (170).

Görüyorsunuz: Biz haklı olursak, subjektif niyetimiz ne olursa olsun, objektif olarak küçük-burjuva demokratik cumhuriyetin savunucusu olunuyor.

şimdi bir adım daha ilerlediğimizi kabul ediyoruz. Ve bir adım daha ilerlemek için, yani iki adım ilerlemiş olmak için bir-iki soru soruyoruz:

Eadem ki, işçilerin köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğünü ,yani demokratik devrimi savunuyorsunuz, madim ki, sosyalizme giden yolu açmak için "küçük-burjuva demokratik cumhuriyeti" kurmayı amaçlıyorsunuz, o halde, bu cumhuriyetin geçmişini Türkiye'de temsil eden güçleri açıklayınız? İşçilerin köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğünün geçmişini temsil eden mutlakiyet, monarşi, serflik, imtiyazlar Türkiye'de var mıdır? Eütün bunlar Türkiye'de evrimci ve devrimci tarz da yıkılmadı mı?

Ama küçük-burjuva kafa, gerçekte "ineklemek"-ten öteye gidemediği için hemen soracaktır: Demek ki, Kemalist burjuvazinin iktidarı "küçük-burjuva demokratik cumhuriyet" oluyor. Elbette deşildi ve olamazdı da. Ama/ne var ki olan, küçük-burjuva demokratik cumhuriyetle yıkılan güçlerin, ilişkilerin aynı zamanda, milli burjuvazi tarafından da yıkılabilir olduğu gerçeğinin Türkiye'de doğrulanmasıdır. Buna göre:

-Türkiye'de küçük-burjuva demokratik cumhuriyet kurulmamıştır.

-İşçilerin köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğü gerçekleştirilmemiştir.

-Ama, Kemalist burjuvazinin eylemiyle/önderliğiyle halkın iradesi, belli bir dönem emperyalizme ve onun işbirlikçisi olan yerli sınıflara (komprador kapitalistlere/Padişahlığa/feodallere) karşı ulusal kurtuluş mücadelesi sürecinde gerçekleştirilmiştir. Ve sonuç olarak Türkiye'de, kapitalizmin gelişmesi için küçümsenemeyecek adımlar atılmıştır.

Böyle bir durumda, hâlâ "küçük-burjuva demokratik cumhuriyet"i savunmak, yani demokratik devrimi savunmak ve minimal programı gerçekleştirmek için mücadele etmek-kısaca, "halkın irade birliği"ni savunmak- proletaryanın sosyalizm için mücadelesine karşı gelmek olmaz mı? Sosyalizme giden yolu, açmak istenen o yolu, tıkamak olmaz mı? Elbette olur. Ama sen, gelde bunu "inekçi" kafaya anlat !

Küçük-burjuva, "demokratik halk devrimi"ni ve ya "ulusal demokratik halk devrimi"ni bolca proletarya, sosyalizm vs. lafızlarla, hemen sosyal-

izme geçmekle süsleyince, demokratik devrimin burjuva karakterini, kapitalizmi geliştirmek için bir devrim olduğunu saklarım sanıyor. Aynen deve kuşunun, kafasını kuma gömünce, saklandığını sandığı gibi.

Halkın irade birliğinin sağlanması demokratik devrimdir. Bu irade birliğinin, proletarya tarafından bozulması sosyalizmin objektif ve subjektif şartlarının var olması demektir. Bununla ilgili olarak Lenin şöyle der:

"Köylülüğün ve proletaryanın devrimci-demokratik diktatörlüğü şartlarında, halkın irade birliğinin sağlandığı, küçük-burjuva demokratik cumhuriyetir kurulduğu şartlarda, yani "özgür şartlarda daha kapsamlı ve daha hızlı olan kapitalist gelişme (a. biz çizdik) irade birliğine kaçınılmaz olarak son verir" (171).

Evet, demokratik halk devrimi veya ulusal demokratik halk devrimini istediğin kadar sosyalizmle süsle, bu devrimle yapmak istediğin Türkiye'de kapitalizmin özgür şartlarda gelişmesini sağlamaktan başka bir şey olmayacaktır. Bu işin "lamı cimi yok"! A diyen B'de demek zorundadır.

2- Ulusun uluslaştırılması

Türkiye devrimci hareketi, pratikte kapitalizm savunuculuğu yapmasını ve bunu teoride de işlemini "inekleme" sine, yani küçük-burjuva sınıfsal karakterine borçludur. Kapitalizm savunuculuğu, ulusal sorunda da karşımıza çıkmaktadır. Türkiye devrimci hareketi ulusal sorunun esas çözümünün sosyalizmde gerçekleşeceğini söylüyorsa da, demokratik devrimin amaçlarından biriside ulusal sorunun çözümüdür diyor. Böylelikle Türkiye devrimci hareketi teoride, lafta Kürt toplumunun ulus olarak varlığını kabul ederken, pratikte bunu reddediyor. Biraz ince eleyip sık dokursak, Türk ulusunun varlığını da pratikte reddediyor. (ulusların doğuşunu ve gelişmesini baştarafa ele aldığımız için burada aynı konuya bir daha girmeyeceğiz). Küçük-burjuva kafa demokratik devrimin aynı zamanda uluslaşmayı sağlama devrimi olduğunu farkında bile değil. Küçük-burjuva kafa, modern ulusun kapitalizmle geliştiğini/doğduğunu

bilir. Ama Türkiye'de kapitalizmin gelişmiş olmasına bir türlü akıl erdiremediği için, Türkiye'de "kapitalizmin özgür şartlarda gelişmesini", yani kapitalist ulusun doğmasını esas hedef olarak alır. Türkiye devrimci hareketi proletaryaya önderliğinde gerçekleştirmeyi hedeflediği demokratik devrimle, Türkiye'de ulusal sorunun kapitalist/burjuva çözümünü amaçlamaktadır. Böyle bir yaklaşım Türkiye için geçerli olabilir mi? Olamaz. Çünkü, hem Türk ulusu hem de Kürt ulusu kapitalist ilişkiler içinde yaşamaktadır. Kürt ve Türk topluluklarını uluslaştıran, bugün onlara ulus dememizi sağlayan Türkiye'deki kapitalizmdir.

Ulusal sorunun çözümüyle neyi gerçekleştirmek istiyoruz? Türkiye'de ulusal sorunun çözülmesinden anlamamız gereken şudur:

- Türkiye üzerindeki emperyalist baskı, sömürü ve bağımlılığı yıkılması
- Kürt ulusunun, ulusal bağımsız devlet kurma hakkı da dahil, kendi kaderini tayin hakkının tanınması ve pratikte uygulanması
- Türkiye'de ulus aşamasında olmayan ve uluslaşma imkanı da olmayan diğer azınlıkların, halk topluluklarının, etnik grupların varlıklarını koruma şartlarının yaratılması.

Bu sorunların çözüme ulaşması için öncelikle demokratik devrimden geçmenin gerekliliği nereden kaynaklanıyor ki? Bu veya benzeri sorulara Türkiye devrimci hareketi cevap vermemiştir.

Türkiye devrimci hareketi Kürt halkından değil, Kürt ulusundan bahsettiğine göre, pratikte reddetmiş olsada, teoride Kürt toplumunun da kapitalist ilişkiler içinde yaşadığını kabul etmiş oluyor.

Şüphesiz ki, sömürgelerde de, kapitalizmin henüz belirleyici oranda gelişmediği yerlerde de uluslaşma olur. Bununla ilgili olarak Lenin'in şu sözünü hatırlatalım:

"Avrupalılar, sömürgelerin kurtuluşunun ulusların kendi kaderini tayin olduğunu, sömürge halklarının da(a.ç.L.) uluslar olduğunu sık sık unuttuyorlar"(172).

Türkiye'de de uluslaşmanın sömürge, yarı-sömürge ve yarı-feodal şartlarda gerçekleşmiş olduğunu, bunun için halk topluluğundan değil, ulustan bahsettiğimizi, her şeyden önce kanıtlamak zorundayız. Bunu kanıtlamadığımız müddetçe, Türkiye'de uluslaşmanın Lenin'in belirttiği temelde olduğunu savunamayız.

Her halükarda, öntümüzde halk toplulukları değil, uluslar, kapitalist/burjuva Türk ve Kürt ulusları vardır. Bu, her iki ulusta belirleyici olan nedir? Bu soruya cevap vermeye çalışalım:

Sadece emperyalizm değil, aynı zamanda Ekim devrimi de kapitalist ulusların iç yaşamlarını alt üst etmiştir. Ekim devrimi, sosyalizmi ütopya, teori olmaktan çıkartarak reel yapmıştır. Artık kapitalizmin yanısıra sosyalizmde üretim biçimi olarak var olmuştur. Artık kapitalist ulusun yanısıra sosyalist ulusta gündeme gelmiştir. Bu gelişme ulusta, ulusal birliğin giderek zayıflamasını beraberinde getirmiştir, ulus içinde gruplaşmalar gündeme gelmiştir; Bir taraftan proletarya ve bütün emekçiler, diğer taraftan burjuvazi. Bu kutuplaşmanın bütün hatlarıyla belli olması, o ulus içinde, ulusu oluşturan bu sınıflar arasında ortak noktaların artık kalmadığını, bu kutuplaşmanın henüz tam hatlarıyla belli olmadığını yerlerde/ülkelerde, ulusu oluşturan sınıflar arasında ortak noktaların var olduğunu gösterir.

Sorun, ulusu kimin, burjuvazinin mi, yoksa proletarya ve emekçilerin mi temsil ettiği noktasında düğümlenmektedir. Sorun, bütün ulusu kapsayan görevlerin olup olmadığıdır. Sorun, ulusta antagonist sınıflar arasındaki ilişkilerin mi, yoksa ulusal birliğin mi ağır bastığıdır.

Bu sorulara ülkede mülkiyet/üretim ilişkilerinin ne denli gelişmiş olduğunu, yani kapitalizmin ülkeyi ne denli şekillendirmiş olduğunu araştırarak cevap verebiliriz. Biz burada böyle bir araştırmaya elbette ki girmeyeceğiz. Türkiye devrimci hareketinin, hiç bir araştırma yapmaksızın ülkede demokratik devrimin gündemde olduğunu ilan ettiği bir dünyada, bizim burada böyle bir araştırmaya girmememiz çok görülmemelidir!

Ama çıkış noktamızı bir daha belirtecek olursak: Biz Türkiye'de kapitalist üretim biçiminin hakim olduğunu, gündemde sosyalist devrimin olduğunu savunuyoruz ve ulusal soruna da bu devrim açısından - dan yaklaşıyoruz.

Ulus içinde farklılaşmayı demokratik devrim savunucuları da dolaylı bir şekilde kabul ediyorlar, bunun, ne anlama geldiğini bilmeden kabul ediyorlar. Örneğin, hakim sınıf olarak Kürt ve Türk burjuvazisinden bahsetmeleri, Kürt burjuvazisi - nin Kürt ulusunun ulusal çıkarlarını ayaklar altına alarak, Türk burjuvazisiyle ortak hareket etmesi vs. İu demektir ki, Kürt burjuvazisi veya Türk burjuvazisi ile ortak hareket eden Kürt hakim sınıf unsurları ile Kürt ulusunu temsil eden Kürt proletaryasının ve emekçilerinin, bütün Kürt ulusunu kapsama alan ulusal ortak noktaları kalmamıştır. Kürt burjuvazisi, Kürt ulusunun ulusal değerlerine ihanet etmiştir, tıpkı Türk burjuvazisinin, Türk ulusunun ulusal değerlerine ihanet etmesi gibi. İu, tartışma götürmez bir gerçektir. O kadar ki, aynı gerçeği Kürt söven - ist, milliyetçi örgütleri dahi kabul etmektedir.

İu olgudan çıkartılabilecek yegâne sonuç - ister Türk ulusu, isterse de Kürt ulusu açısından olsun- her iki ulusta, ulusal değerlere sahip çıkan, ulusu temsil eden proletarya ve geniş emekçi yığınlarıdır.

İenin şöyle der:

"İier modern ulus içinde iki ulus vardır...İier ulusal kültürde de iki ulusal kültür vardır"(173)

İu sözün anlamı açıktır. Kapitalist/burjuva veya modern ulusta birbirine zıt, birbiriyle antagonist ilişki içinde olan iki sınıf vardır: burjuvazi ve proletarya. İu, her iki sınıfın amaçları, çıkarları bir ve aynı değildir. İlusu oluşturan sınıfsal çıkar ve amaçların aynı olmaması kapitalist uluslarda, ulusal birliğin relatif (göreceli) olduğunu gösterir. Örneğin, kurtuluş savaşı döneminde ve sonrasında Türkler açısından ulusal birlik güçlüydü veya anti-emperyalist kurtuluş savaşı Türkler için güçlü bir ulusal birliğin doğmasını sağladı ve bu birlik giderek geliştii. İmae ulusal birliğin gelişmesi (kapitalizmin ge-

lişmesi) giderek ulusal birliğin/kapitalist ulusta ulusal birliğin zayıflamasını beraberinde getirdi. Bu gelişme relatifliği gösterir.

Lenin'den bir alıntı daha yapalım:

"Uluslar, toplumsal gelişmenin burjuva çağı -nın kaçınılmaz ürünü ve kaçınılmaz formudur... Kapitalizmin gelişmesi ulusal engelleri giderek yıkar, ulusal izolasyonu kaldırır ve ulusal antagonizmlerin yerine sınıfsal antagonizmleri kor" (174)

Engels'de şöyle der:

"...Bütün işçiler...kendi çıkarlarıyla ve prensipleriyle bütün mülk sahiplerine karşı kendi dünya görüşleriyle kendi sınıflarını oluşturuyorlar ve aynı zamanda onlarda, ulusun gücü ve gelişme yeteneği vardır" (175).

Buna göre, Türkiye'de ulusal sorunun temelinde yatan şunlardır:

- a- Türk ve Kürt uluslarının(burjuvazide dahil) emperyalizme karşı mücadelesi
- b- Kürt ulusunun(burjuvazide dahil) Türk ulusuna, dolaylı olarak emperyalizme karşı mücadelesi, veya da;
- c- Türk ve Kürt uluslarının(burjuvazi hariç) emperyalizme ve onun işbirlikçisi olan büyük burjuvaziye karşı mücadeleleri.

Bunlardan hangisi doğrudur? a-b alternatifleri demokratik devrime tekabül ederler. Bu, aynı zamanda Türkiye devrimci hareketinin anlayışıdır. c noktası ise sosyalist devrime tekabül eder.

a ve b noktaları, sınıfsal antagonizmden ziyade, ulusal birliğin hâlâ ağırlıkta olduğunu ifade ederken, c noktası, ulusal birliğin yerini, ulusta sınıfsal antagonizmlerin aldığını gösterir.

a ve b noktaları, ülkede kapitalizmin henüz ekonomik ve toplumsal hayatı tam etkilemediğini, tam şekillendirmediğini iddia etmek anlamına gelirken, c noktası, tamda bunun tersini ifade eder.

Diğer bir deyişle, a ve b noktaları kapitalist uluslaşmayı ön plana çıkartırken, c noktası sosyalist uluslaşmayı hedefler. Türkiye devrimci hareketi, tam da a ve b noktalarını savunmakla, c

noktasının gündemde olduğu Türkiye'de siyasi olarak, hakim sınıflardan da geri plana düşmüş oluyor.

Proletarya önderliğinde de olsa emperyalizme karşı mücadeleyi, demokratik devrim için bir kısas olarak alırsan, Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı hakkında zerre kadar bilgin olmadığı halde, ülkeyi yarı-feodal ilan edip, yıkmak için kafanda toprak ağalığı ekonomisi yaratırsan sonuç itibarıyla- lafta ne denli keskin komünist olursan ol, bu meselenin özünde hiç bir şey değiştirmez- kapitalizmi , dolayısıyla kapitalist uluslaşmayı ve ulusal sorunun kapitalist/burjuva çözümünü savunmuş olursun. Geçmişte bunu savunduk. Türkiye devrimci hareketi bu anlayışı hala savunuyor.

-Türkiye devrimci hareketi, Türk ve Kürt ulusu açısından ulusal birliğin sınıfsal antagonizmden daha ağır bastığını savunuyor.

-Türkiye devrimci hareketi, ulusal engellerin yıkılmadığını savunuyor.

-Türkiye devrimci hareketi ulusun gücünü ve gelişme yeteneğini sadece işçi sınıfında ve emekçi kitlelerde değil, aynı zamanda da burjuvazide de görüyor/arıyor.

"Parti Bayrağı" şöyle diyor:

"Genel olarak ulusal mesele, özel olarak Kürt ulusu meselesi... özü toprak devrimine dayanan ve temelinde köylü meselesi yatan bir mesele haline ve aynı zamanda proleter devrimin bir parçası haline gelmiştir... ve özünde köylü meselesinden başka bir şey olmayan ulusal meselenin çözümü... toprak devrimi meselesidir" (176).

Ve Stalin'de şöyle der:

"Rusya'da ulusal sorun değil, toprak sorunu siyasi hayatın eksenini oluşturur. Bunun için Rus sorununun kaderi ve böylelikle Rusya'da ulusların 'kurtuluşu' da tarım sorununun çözümüyle, yani serflik kalıntılarının yok edilmesiyle, yani ülkenin demokratikleştirilmesiyle bağ içinde -dir" (177).

Her iki görüş arasında şaşırtıcı bir benzerlik var. Ama birisi marksist, diğeri ise oportünist bir görüş. Stalin'in görüşü doğrudur, çünkü o

zamanın Rusya'sındaki sosyo-ekonomik gelişmeyi, devrimin aşamasını ve hedefini, somut durumun somut tahliline dayanarak marksit metodla tesbit etmektedir. "Parti Bayrağı"nın görüşü yanlıştır, oportünisttir. Çünkü Türkiye'de demokratik devrimin ve bu temelde toprak, köylü sorununun maddi temelleri yoktur. "Parti Bayrağı" bu görüşünü kanıtlayacak hiçbir şey ortaya sürmemiştir. "Parti Bayrağı"nın görüşü yanlıştır/oportünisttir. Çünkü o, özel mülkiyet/kapitalist ilişkiler temelinde çözülmüş olan köylülüğü bir daha aynı ilişkiler temelinde 'çözmeyi' amaçlıyor. "Parti Bayrağı"nın görüşü yanlış, çünkü o, kapitalist ulusta, ulusal birliği savunuyor. İşte tamda bunun için kapitalist ulusta ulusal birliği ve dolayısıyla burjuvazi ve proletaryanın uzlaşır olduğunu/aynı ulusu oluşturduğunu savunduğu için oportünisttir. Sadece "Parti Bayrağı" değil, bütün diğer demokratik devrimciler aynı hata içindedirler. Oportünizmin bu eylemi, ulusun uluslaştırılması eylemi dir.

Türkiye devrimci hareketi ulusal sorunun çözümünü, toplumun burjuvalaştırılması şeklinde kavriyor. Kavramak zorundadır, çünkü, proletarya önderliğinde de olsa demokratik devrim, toplumun burjuvalaşmasını, kapitalizmin özgür gelişmesini ve sonra sosyalizme geçişi hedefler.

3- Ulus içi ve uluslar arasındaki ilişkiler

Marks ve Engels şöyle diyorlar:

"Farklı ulusların birbirleriyle olan ilişkileri, bunlardan her birinin kendi üretici güçlerini, iş bölümünü ve iç pazarı geliştirdiğine bağlıdır. Bu, genel olarak benimsenen bir cümledir. Ama sadece bir ulusun diğerlerine olan ilişkisi değil, bilakis bu ulusun bütün iç yapısında üretiminin, iç ve dış pazarının gelişmesine bağlıdır. Bir ulusun üretici güçlerinin ne kadar geliştiğini en açık bir şekilde iş bölümünün gelişmişlik derecesi gösterir. Her yeni üretici güç - o, şimdiye kadar bilinen üretici güçlerin (toprakların tarıma açılması) sadece nicel genişlemesi değilse yeni bir iş bölümünün oluşmasına sebebiyet verir.

Bir ulus içindeki iş bölümü, önce tarımla tica-

ret ve sanayi ve böylelikle kır ve şehrin(a.ç. Marks ve Engels) ayrılmasına ve her ikisi arasında çıkar zıtlığına neden olur. Onun gelişmesi ticari işin sanayi işinden ayrılmasına götürür. Aynı zamanda, bu farklı sektörler arasında iş bölümüyle yeniden farklı... bölümler gelişir. Eu tek tek bölümlerin birbirleriyle olan durumları, tarımsal, ticari ve endüstriyel emeğin işletme biçimine (patriarkalizm, kölecilik, kastlar, sınıflar) bağlıdır. Aynı ilişkiler, farklı ulusların gelişmiş mübadelelerinde de görülür" (178).

Burada ulusların ve uluslararası ilişkilerin gelişmesinde ekonomik faktörün ne denli önemli bir rol oynadığını çok açık bir şekilde görmekteyiz. Marks ve Engels'in burada kullandıkları ulus kavramı, sadece, kapitalizmle birlikte gelişen modern anlamda ulus değildir. Buradaki ulus kavramı halk topluluklarını da içermektedir. Alıntı da belirtilen patriarkalizm, kölecilik ve kastlar kapitalizm öncesi ekonomik toplum biçimlerini yansıtır ve bu ilişkiler için kullanılan ulus kavramı, halk topluluğu anlamına gelmektedir.

Bizim için burada esas olan, bu alıntıdan anlamamız gereken ne dir? Bunun için şu noktaları irdelememiz gerekir:

- a- Türklerin ulus olarak içinde buldukları üretim ilişkileri
- b- Kürtlerin ulus olarak içinde buldukları üretim ilişkileri
- c- Türk ve Kürt uluslarının birbirleriyle olan ilişkileri
- d- Türkiye'nin (Türk ve Kürt uluslarının) ülke olarak diğer ülkelerle olan ilişkileri.

Bu dört noktanın cevabı, bir bütün olarak ele aldığımızda, Türkiye'de hangi üretim/mülkiyet ilişkilerinin hakim olduğunun araştırılmasında aranmalıdır. Diğer bir deyişle, Türkiye'de kapitalizm ne kadar gelişmiştir, feodalizm ne kadar etkindir soruları cevaplandırılmalıdır. Bu yazımızda bu konuların araştırılmasına girmeyeceğimizi ama bazı araştırmaların olduğunu yukarıda belirtmiştik. Ama burada şu kadarını açmakta fayda vardır.

Bilindiği gibi kapitalist gelişme üç aşamadan ibarettir. Birinci aşama küçük üretimi/kapital - ist kooperasyonu, ikinci aşama manüfaktür üretimi ve üçüncü aşamada makinalı/büyük üretimi içerir. Bu aşamalardan birincisinin ve ikincisinin hakim olması, o ülkede kapitalist ilişkilerin genel olarak geliştiğini göstermesine rağmen, kapitalizmin hakim üretim biçiminin olduğunu göstermez. Ancak üçüncü aşama, makinalı üretimin gelişmesi ve sanayi üretimine hakim olması, o ülkede kapitalist üretim biçiminin hakim olduğunu gösterir.

Makinalı üretim, ülkede kapitalizmin vartikal gelişmesine tekabül ederken, diğer aşamalar kapitalizmin horizontal gelişmesine tekabül eder. Kapitalizmin horizontal gelişmesi eski yapıları, Türkiye somutunda da feodal yapıları yıkmaz, içpazarı oluşturmaz, yukarıdaki alıntıda belirtilen iş bölümünü ülke çapında gerçekleştiremez. Lütün bu noktalar başlangıcını, kapitalist gelişmenin ilk iki aşamasında almasına rağmen, özellikle de manüfaktür aşamasında gözle görülür olmasına rağmen, bunların esas şekillenmesi makinalı üretim aşamasında olur. Bunun için, makinalı üretim iç pazarı yaratan, diğer bir deyişle uluslaşmayı sağlayan gelişmedir.

Bu açıklama ışığında Türkiye'ye baktığımızda, bu yüzyıl Osmanlı İmparatorluğunda sanayide kapitalist gelişmenin her üç aşamasını da görmemize rağmen, esas olan küçük üretim ve manüfaktür üretimidir. Bunu, bir takım verilere dayanarak hesaplayabiliyoruz. Nitekim biz, 1913-1915 sanayi sayımına, Vedat Eldem' in "Osmanlı İmparatorluğunun İktisadi Şartları Hakkında Bir Tetkik" çalışmasındaki verilere dayanarak, İmparatorluğun son 15-20 senesindeki kapitalist gelişmenin küçük üretim ve manüfaktür üretim karakteri taşıdığı sonucuna varıyoruz(x).

---

x) Bu konuda geniş bilgi için bakınız:

Dr. Selim Tanyeli :Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi ve iz pazarın oluşma süreci.
Kitap 1 ve 2.

Osmanlı ekonomisi bu haliyle yarı-kapitalist, yarı-feodal bir durum arzetyektydi. Bu, diğery bir ifadeyle, feodal yönü ağır basan bir geçişsürecine tekabül ediyordu.

Bu yapı,geçiş süreci, Kemalst burjuvazinin iktidara gelmesiyle, 30lu yıllarda kapitalist üretim biçiminin lehine değışmiştir. 1930 lu yılların sonunda Türkiye sanayiinde makinalı üretim in hakim olduğunu yine bir takım verilere dayana rak göstermek mümkündür(Geniş bilgi için bakınız, S. Tanyeli'nin belirtilen çalışması, kitap 2).

İster beğenilsin ister beğenilmesin, ister teorimizi doğrulasın,isterse de iflas ettirsin,bu, Türkiye'de kapitalist üretim biçiminin "zafer"inden başka bir şey değildi.

Bu, aynı zamanda iç pazarın ve uluslaşmanın gelişme ve derinleşme süreciydi.

Bazı gerçekler vardır ki, her türlü demogojiyi bir anda silker, yıkar. Ama kişi, buna rağmen, gerçeklere yüz çevirir ve kafasında oluşturduğu şeymayı doğrulamak için kendini zorlarsa, bugün Türkiye devrimci hareketinin düştüğü hale düşer.

İş bölümü ilkel komünal toplumda da vardı. İş bölümü kapitalizmde de var. Köy ve şehir arasındaki ayrışma ve bu temelde iş bölümünün tarihi köleci topluma kadar uzanır. Ama aynı iş bölümü, modern anlamıyla sanayi ve tarım arısındaki iş bölümü, kapitalizmde de var. Alıntıda "bir ulusun üretici güçlerinin ne kadar geliştiğini en açık bir şekilde iş bölümünün gelişmişlik derecesi gösterir" denmekte. Somutlaştırırsak; Türkiye'de Türk ve Kürt uluslarının üretici güçlerinin gelişmişlik derecesi nedir? veya bu uluslarda iş bölümü hangi seviyededir? Bu sorulara cevap verebilmek için, üretimin/mülkiyetin karakterine, sermayenin/üretimin toplumsallaşıp toplumsallaşmadığına, tarımda köylülüğün burjuva/kapitalist mülkiyet/ilişkiler temelinde çözülüp çözülmediğine bakmak gerekir. İsteyen araştırır. Verilacak sonuç bizim vardıymız sonuç olacaktır.

Bugün Türkiye'de her iki ulus iç içe geçmiş bir durumdadır. Burjuvazi, Kürt ulusunun varlığını dahi tanımamaktadır. Bunun için, Türk ulusuyla Kürt ulusunun üretici güçlerini, ekonomik bütün -

leşmelerini ayırmak ve bu ayrımın karakteri temelinde her iki ulusun birbirleriyle olan ilişkilerinin seviyesini tesbit etmek imkansızdır. Burjuvazi, zora dayanan asimilasyonla, hem Türk hem de Kürt ulusu için bir iç pazar oluşturmuştur. Burjuvazi bunun başarmıştır, ama Kürt ulusunu tamamen asimile edememiştir. Türk burjuvazisine rağmen kapitalizm, aynı iç pazarda her iki ulusun gelişmesini sağlamıştır.

Şimdi bütün mesele, bu olguları kabul ediyormu yuz, yoksa kabul etmiyor muyuz?

bu olguları kabul etmek, Türkiye'de kapitalist üretim biçiminin hakim olduğunu(x) kabul etmektir. Türkiye'de Kürtlerin ve Türklerin birer ulus olduklarını kabul etmektir.

Buna hayır diyenler, buyursunlar aksini kanıtlasınlar. Heden demokratik devrim ve ulusal sorunun neden bu devrim temelinde çözülmesi gerektiği sorularını cevaplasınlar.

Ulusal sorunun hangi karakterde çözüleceği ülkedeki üretim biçiminin, üretici güçlerin; üretim/mülkiyet ilişkilerinin karakter ve gelişme derecesine göre tesbit edilir. Biz, Türkiye'de ulusal sorunun kapitalist/burjuva karakterde çözümüne karşıyız, bunu, belirttiğimiz nedenlerden dolayı yanlış buluyoruz.

Türkiye'de ulusal sorunun sosyalist devrimle çözümü gündemdedir, Türkiye'de ulusal soruna marksist yaklaşım budur.

Türkiye devrimci hareketini oluşturan örgütler, Türkiye'de ulusal sorunun kapitalist/burjuva çözümünden yanadır. Bu örgütlerin Türkiye için, yu karıdaki alıntıda belirtilen noktalar hakkında zerre kadar haberleri yoktur, Türkiye gerçeğini tanımamaktadırlar. Bunun için istemeselerde, kapitalist Türkiye'de demokratik devrimle "kapi -

---

x) Türkiye'de kapitalist üretim biçiminin hakim olması, bunun ötesinde Türkiye'nin hiçte küçümsemeyecek bir kapitalist gelişme sağlamış olması, ne emperyalist olmaya bir işarettir, ne de emperyalizme bağımlı olmaya ters diğer.

talizmin özgür gelişmesini" sağlamak istiyorlar. Kapitalist bir ülkede "kapitalizmin özgür bir gelişmesini" sağlamayı amaçlamak küçük-burjuva devrimciliğinden başka bir şey değildir. Bunun için Türkiye devrimci hareketinin ulusal sorunu çözüm anlayışı, küçük-burjuva bir anlayıştır.

4- Ulusun dinamik güçleri

Bu konuyu da ilk bölümlerde ele almıştık. Bura da kısa bir hatırlatma yapalım.

Tarihi süreç iki modern ulus tanır: Kapitalist ulus, sosyalist ulus.

Ekonomik toplum formasyonlarının birbirlerini takip eden gelişme zorunluluklarının bir yansıması olarak, ilk modern ulusun, kapitalist/burjuva ulusun oluşması (x) ve bu ulusa da burjuvazinin önderlik etmesi gündeme gelmişti.

Burjuvazi ulusa önderliğini belli bir dönem sürdürmüştür. Bu belli bir dönemin nerede bittiği o ülkede kapitalizmin vertikal gelişmesine ve sınıfsal ilişkilerin, toplumsal gelişmeyi etkileme noktasıdır. Burjuvazi, bu gelişme süreci içinde giderek ulusla olan bağlarını kopartır, ulusal çıkarları ayaklar altına alır. Bu gelişme aynı zamanda kapitalist ulusta ulusal birliğin sağlanmasının relatif olduğunu, başlangıçta kuvvetli olan bu birliğin, giderek sınıfsal antagonizmlerin gelişmesine paralel olarak gerilediğini/zayıfladığını gösterir.

Demek ki, bir ülkede kapitalizm ne kadar gelişirse (aynı zamanda sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde olduğu gibi, komprador burjuvazi ulusal çıkarları ne denli hızlı bir şekilde ayaklar altına alırsa), o ülkede burjuvazinin, ulusun dinamik gücü olması, o denli geriler. Löyle bir durumda, yine ülkede üretim ilişkilerinin gelişmesine bağlı olarak, ulusun en dinamik, önder gücü milli/küçük burjuvazi de olabilir. Bu ihtimal dışında u-

---

x) Rusya'da Ekim devriminden sonra Asya'daki bazı toplumlarda ve Moğolistan'da kapitalizm yaşanmadan sosyalizme geçiş sağlanmıştı. Dolayısıyla bu toplumlar kapitalist ulus olmadan sosyalist ulus veya sosyalist halk topluluğu olmuşlardı.

ulusun en dinamik gücü proletaryaya ve emekçi halk kitleleridir.

Bu anlamda Türkiye tarihine baktığımızda şu süreçleri görmekteyiz:

Türklerin uluslaşması her ne kadar Osmanlı İmparatorluğu döneminde başlamışsada, uluslaşma esas olarak anti-emperyalist mücadele ve Kemalist burjuvazinin iktidarı döneminde sağlanmıştır. Bu dönemde Kemalist burjuvazi Türk ulusunun dinamik önder gücü durumundaydı.

Kemalist burjuvazi, gelişmesinin kaçınılmaz sonucu olarak, giderek ulusal değerleri, ulusun birliğini sağlama özelliğini yitirmeye başlamıştır. Bizce bu süreç, 1940 lı yılların başından itibaren görülür. Bu tarihten sonra Türk burjuvazisi, Türk ulusunun ulusal çıkarlarını, değerlerini ayaklar altına almaya başlamış, emperyalizmle yeniden birleşmiştir. Bu gelişme, artık Türk ulusunun en dinamik gücünün, belirleyici gücünün Türk işçi sınıfı ve emekçi kitleleri olduğunu gösterir. Bugün bu süreç, bir körün dahi görebileceğinden kadar açıktır.

Aynı gelişmeyi Kürt burjuvazisi için de söyleyebiliriz. Her ne kadar Kürt burjuvazisinin ayrı bir iktidarı (Türkiye'de) olmadıysada, Türk burjuvazisiyle beraber hareket etmiştir. Bunun için Kürt burjuvazisi de giderek Kürt ulusunun ulusal değerlerini ayaklar altına almıştır. Bunun için Kürt ulusunda da ulusal dinamik ve itici gücü Kürt proletaryası ve emekçileri oluşturmaktadır.

Bu gelişmenin diğer anlamı, hem Türk hem de Kürt ulusunda sınıfsal antagonizmaların (proletaryaya ve burjuvazi arasındaki çelişkilerin) ulusal birlikten daha ağır bastığı, belirleyici olduğudur. Böyle bir durumda proletaryanın devrimci partisinin görevi, ulusal sorunu hangi karakterde çözmek olur? Köyle bir durumda devrimci parti, ulusal sorunu burjuva/kapitalist temelde mi yoksa sosyalist temelde mi çözer? Elbette ki sosyalist temelde. Ama Türkiye devrimci hareketi siyasi anlayışından dolayı, kaçınılmaz olarak, Türkiye'de ulusal sorunu mevcut kapitalist ulusların yeniden kapitalist uluslaşması temelinde ele alıyor. Türkiye devrimci hareketi ulusal sorunu bur-

juvalaşma sorunu olarak ele alıyor.

Biz, belirttiğimiz nedenlerden dolayı, Türk ve Kürt uluslarının bugünkü gelişme seviyelerini, her iki ulusun da ayrı ayrı ulusal bütünlüklerini korumalarını ve geliştirmelerini sosyalist devrimde görmekteyiz.

Lenin, "ulusal sorun tarihi ve ekonomik olarak kavranması, ele alınması" gerekir diyor. Ve biz, Türkiye'de ulusal sorunun tarihi ve ekonomik olarak kavranmasının, ele alınmasının sosyalist devrimi gerekli kıldığına inanmaktayız.

II- KÜRT ULUSUNUN KENDİ KADERİNİ TAYİN HAKKI

1- Kürt nasyonalizminin bazı yansıyış alanları

Biz burada tek tek, şu veya Kürt örgütünün görüşlerini ve tabii esas olarak ulusal soruna bakışlarını ele almayacağız. Bizim için esas olan, çoğu veya hemen hemen bütün Kürt örgütlerinin ulusal soruna yaklaşımda aldıkları tavrın genel hatlarıyla ele alınmasıdır. Biz bu türden bir yaklaşımı, her hangi bir Kürt örgütünün ulusal sorun hakkındaki görüşlerini değerlendirmekten daha doğru bulmaktayız. Zaten şimdiye kadar anlatılan bölümlerde ve bundan sonra ele alacağımız konularda şu veya bu Kürt örgütünü görebiliriz.

Uluslararası mesele oldukça hassas bir meseledir. Bu meseleyi ele alırken, ezilen ulusun unsurlarının ulusal duygularını zedelememek, onların güvenini, her fırsatta kazanmaya çalışmak, soruna, en azından onlar kadar ciddi yaklaştığımızı kanıtlamak zorundayız. Bizim bu zorunluluğumuz, burjuvazinin olumsuz mirasının bir ürünüdür.

Eski den, örneğin 1970 li yılların yarısından önce, daha doğrusu 1960-1974 döneminde ve bu dönemde küçük-burjuva ihtilalciliğinin şahlandığı süreçte, hem yukarıda belirttiğimiz nedenden dolayı ve hem de ulusal sorunun bugünkü boyutlarda ele alınmamasından dolayı Kürt ulusundan devrimcilerle "yetim" gözüyle bakma eğilimi hakimdi. Ne zaman ki, salt milli sorun temelinde bir dizi Kürt örgütü Kürdistan'ın kurtuluşu için mücadele etmeye başladılar, işte o zaman durum değişti.

Kürt örgütleri, çoğunlukla ulusal soruna "öç almak", Türklerin uluşlaşmasını tanımamak ve tarihi çarpıtmak anlayışlarıyla saldırıya geçtiklerinde, Türkiye devrimci hareketi, hak etmediği ezikliğin psikolojik etkisiyle olsa gerek, sorunun veya eğilimin kaynağını ele almaksızın hem kendini savunmak hem de, bunu yaparken, belli bir suçluluk hissettiğini yansıtmak durumuna düştü.

Bu anlayış yıkılmalıdır. Bu anlayışı Türk ve Kürt proletaryasının marksist-leninist ulusal sorun anlayışı temelinde yıkması gerekir. Çünkü her iki ulustan proletarya soruna, kendi ulusal çıkarları açısından değil, kendi sınıfsal çıkarları açısından yaklaşır/yaklaşmalıdır.

Kürt ve Türk proletaryasının ulusal soruna sınıfsal açıdan yaklaşımlarının önündeki en tehlikeli iç engel (burjuvaziyi burada dış engel olarak görüyoruz) Türkiye devrimci hareketi ve Kürt örgütleridir. Çünkü, hem Türkiye devrimci hareketi hem de Kürt örgütleri soruna burjuva çözüm açısından yaklaşmaktalar.

Türkiye devrimci hareketi, Türkiye gerçeğine tekabül etmeyen devrim anlayışıyla büyük bir cehalet içindedir ve Kürt nasyonalizmi de bu cehaleti kullanmaktadır. Kürt nasyonalizminin körükleyicisi Türkiye devrimci hareketidir. Ama o, bunun farkında bile değildir.

Türkiye devrimci hareketinin devrim anlayışı, kaçınılmaz olarak Kürt ulusunda nasyonalist eğilimleri geliştiriyor. Bunun nedeni oldukça açık: Türkiye devrimci hareketi, her ne kadar 'ulusal sorunun nihai çözümü proleter devrimdedir, biz soruna sınıfsal açıdan bakıyoruz' diyorsa da, pratikte, eyleminde, hiçte öyle bakmadığını sergiliyor. Türkiye devrimci hareketi, bu nihai çözüme varabilmek için, proletarya önderliğinde demokratik devrimi gerçekleştirmeyi yakın hedef olarak alıyor. Yani, proletarya önderliğinde demokratik devrimi gerçekleştirip, işçilerin köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğünü kurarak halkın irade birliğini sağlamayı, Lenin'in deyişiyle "küçük-burjuva demokratik cumhuriyeti" gerçekleştirmeyi amaçlıyor. Böyle bir devrim anlayışı, sen istediğin kadar soruna sınıfsal açıdan baktığını

söyle, hem Türk hem de Kürt uluslarında ulusal birliğin,ulus çıkarının, sınıfsal antagonizmden, ulus içindeki sınıfsal antagonizmden daha ağır bastığını,belirleyici olduğunu kabul ettiğini açıklar. Ulusal birlik nasycnalizmi dışlamaz, tam tersine içerir. Çünkü onun maddi temeli bu ulusal birlik içinde vardır.

Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısı gerçekten yarı-feodal olsaydı ve bu devrim anlayışı gerçekleştirilseydi,proletaryaya,sosyalizme giden yolu açmak için,ulusun,burjuvaziyeide içeren gelişmesini sağlamak zorunda kalacaktı.Yani,kapitalizmin özgür gelişmesini,halkın irade birliğinin bozulduğu noktaya kadar geliştirecekti(Lenin, İki Taktik, s. 74, Not kısmı, Alm.).

Türkiye'de demokratik devrim değilde proleter devrim gündemdeyse ne olacak? Halkın irade birliğinin değilde sınıfın irade birliğinin sağlanması, küçük-burjuva demokratik cumhuriyetin değilde sosyalist cumhuriyetin kurulması gündemdeyse ne olacak? Hem Türk hem de Kürt uluslarında ulusal birlikten ziyade sınıfsal antagonizm ağır basıyorsa ne olacak?

Böyle bir durumda demokratik devrimi savunmak,proletaryanın sınıf çıkarına yüz çevirmek,proletaryaya küçük-burjuva devrimciliği temelinde ihanet etmek olur. Bu durumda,esas itibariyle tarihi rolünü doldurmuş veya o rolü oynama fırsatını kaçırmış/bulamamış olan sınıfa(Kürt milli burjuvazisi) yaşama hakkı tanınmış olmaktadır. Niçin ve kimin adına? Lenin şöyle diyor:

"Her feodal boyunduruğu,her ulusal baskıyı, bir ulusun veya lisanın her türlü imtiyazını silkeleyip atmak, demokratik bir üç olarak proletaryanın mutlak vazifesidir. Bu, ulusal itilafıla karanlıklaştırılan ve engellenen proleter sınıf mücadelesinin mutlak çıkarıdır. Ama burjuva nasycnalizmini, bu çok sıkı çekilmiş, belli tarihi çerçevede içinde verilmiş sınırların üstünde (bu sınırı aşacak bir şekilde, ç.n.) teşvik etmek, proletaryaya ihanet etmektir ve burjuvazinin tarafına geçmektir. burada çok ince çekilmiş bir sınır vardır" (179).

Evet, Türkiye devrimci hareketi bu sınırı han-

gi noktada çekiyor? Hiçbir noktada. Türkiye devrimci hareketi, devrim anlayışından dolayı bu sınırın muhtevasını, içerdiği burjuva nasyonalizmini destekliyor veya kendisi başka düşünsede, devrim anlayışı destekliyor(!).

Demokratik devrim için geçerli olan bu anlayış proleter devrim için geçerli değildir. Proleter devrimde bu anlayış, burjuvazinin tarafına geçme anlamına gelir. Bu sonuç kaçınılmazdır. Çünkü, Türkiye devrimci hareketi, Kürt ulusunun ulusal sorununu, ulusal hareketini küçük-burjuva cumhuriyet kurma temelinde ele almaktadır.

Ve hal böyle olunca, Kürt örgütleri, daha baştan illada Kürt devleti, illada kopma anlayışıyla, ayrı örgütlenme anlayışıyla ortaya çıkınca, neden şaşıralım ki?

Tarihin en kaba bir çarpıtılmasını Kürt örgütlerinde de görmekteyiz. Örneğin Kemalist burjuvaziye alınan tavır bunu açıkça göstermektedir. Bütün "kötülükler" Kemalist burjuvaziye yükleniyor ve Kürt nasyonalizmi, Türk devrimcilerini ve komünistlerini, ya Kemalist burjuvaziye reddedeceksin ya da kabul edeceksin ikilemiyle karşı karşıya bırakıyor ve ulusal soruna yaklaşımı, Kemalist burjuvazinin tarihi rolüne yaklaşımla eşdeğleştiriyor. Bir örnek: "Dengé Komal"ın çıkarttığı, M. Zora'nın yazdığı ve "Dogmalar, Tabular, Fanatizm Vesaire" başlıklı broşürde şöyle deniyor:

"Tramsci şöyle devam ediyordu: 'Sosyalist parti, otuz yılı aşan yaşamı boyunca, İtalya'nın ekonomik ve toplumsal yapısını inceleyen bir kitap bile çıkartmamıştır. Bizlerin bütünüyle bilgisiz, bütünüyle yolunuzu şaşırılmış olduğumuzu anlamak için sadece bu soruyu ortaya koymak yeter'.

...Lazi sosyalistlerin Kemalizme kayıdan köşeden eleştirici tavrılar geliştirmelerine rağmen, Türk burjuvazisinin bir köklü ve betonlaşmış ideolojisinin derli toplu bir eleştirisi yapılmamıştır. Oysa Kemalizmin Türk devletinin politikasının esas kaynağı olduğu tartışma götürmeyecek kadar açıktır...Türk sosyalistlerinin ve onların Kürdistan'daki gümrük pazarlamacılarının temel görevleri, Kürdistan sorununu tartışan siyasal güçleri tecrit ve imha etmektir. Kürdistan'dan ne zaman

özgün bir ses yükselirse bu koronun canhıraş fer-
yatlarında onunla beraber yükselir...

...Bugün Türkiye'de 1919-1922 savaşına bir Yunan
marksistinın değer yargıları ile bakan bir tek
sol siyasal güç yoktur. Tümünü birden resmi ideolo-
jinin kendisi demek olan bir tezi 1919-1922 sava-
şının anti-emperyalist ulusal kurtuluş savaşı ol-
duğunu bağıra çağıra ilan etmektedirler. Oysa
1919-1922 savaşı, bugünkü İran-İrak savaşı kadar
haksız bir savaştır. Halklar arası bir savaştır.
..Bu savaşın siyasal sonuçlarından biri olarak
Kürdistan bölünüp parçalanmıştır"(s. 9, 10 ve 21)
Belirleyici olan çok şeyin birarada söylenmiş!

Yazarın Gramsci'den yaptığı alıntıya katılma-
mak olmaz, aynen katılıyoruz. Gerçekte Türkiye
devrimci hareketi ve yazarın deyişleriyle "Kuzey
Kürdistanlı sosyalist siyasal güçleri" de Türki-
ye ve "Kuzey Kürdistan"ın sosyo-ekonomik yapısı-
nı araştırmış olsalardı, siyasal programlar, devrim
anlayışları bu araştırmalar temelinde yükselti-
seydi, bu yazara, yukarıdaki alıntılarının içerdiği
görüşleri kaleme alma fırsatı da verilmemiş olur-
du. Akla kara açıkça ortaya konmuş olsaydı, yazarın
ında sapla-samanı birbirine karıştırmasına gerek
kalmazdı.

Yazara göre, Kemalizm eşittir bugünkü burjuva-
zi, Kemalizm eşittir faşist diktatörlük ve Türk
solu, Kemalizmin kuyruğuna takıldığı için, en azın-
dan kurtuluş savaşını anti-emperyalist gördüğü i-
çin, otomatikman, bugün devam eden Kemalizmin, ya-
ni faşist diktatörlüğün kuyruğuna takılıyor. Bu
çok açık bir şekilde söyleniyor. Yani, Türk sos-
yalistleri, şimdiki "Kemalizm'e, diğer bir deyiş-
le faşist diktatörlüğe karşı iseler, yazarın görü-
şünü aynen kabul etmelidirler. Aksi taktirde
Türk sosyalistleri sahte sosyalistlerdir, sahte
komünistlerdir, sahte anti-faşistlerdir. Yazarın
görüşünü kabul ederek gerçek sosyalist olma" ise
kurtuluş savaşını gerici ilan etmek ve Kürt ulu-
sunun kendi kaderini tayin hakkını tartışmasızça
ve Sevr anlaşması temelinde, Kürt proletaryasına
ve emekçilerine danışmadan yazara teslim etmek -
tir. Yani, 1919-1922 savaşı haksız savaştı, bu sa-
vaş Kürdistan'ı da böldü, biz bu savaşı reddediyo-

ruz ve Kürdistan'ı da size veriyoruz diyeceğiz. Mücadelemizin merkezine bu anlayışı oturtacağız. Ancak, bunu yaptığımızda, samimi Türk sosyalist - leri olmuş olacağız. Bir kaç soru:

Proletarya ne zamandan beri her ulusun ulusal gelişmesini savunur olmuştur? Neden bunu bizlerden-Türk sosyalistlerinden- bekliyorsunuz ki? Bu nun sosyalistlikten, komünistlikten, ulusların kendi kaderini tayin hakkını savunmak ve tanımakla ilişkisi nedir? Bize inanmayabilirsiniz. Ama istersiniz bir de Lenin'e danışayım:

"Burjuva nasyonalizminin ilkesi, açıkcası, milliyetin gelişmesidir, ümitsiz ulusal itilaf bundan dolayıdır, sadece burjuva nasyonalizmi bundan dolayıdır. Bunun karşısında proletarya, bir ulusun ulusal gelişmesini savunmayı asla üstlenmez, bilakis tam tersine o, kitleleri, böylesi hayallerle karşı uyarır, kapitalist üretimin tam özgürlüğüne taraftar olur ve zora ve imtiyaza dayanan asimilasyon istisna, ulusların her asimilasyonunu selamlar" (180/ abç).

Esas olan budur. Esas olan aynı zamanda bu görüşü kavramak ve o doğrultuda hareket etmektir. Ama bunun için gerçekten Leninist olmak gerekir, nosyonalist değil.

Biz Lenin'i bu görüşü doğrultusunda hareket ediyoruz. Eski TKP'de aynı görüşteydi. Şöyle:

Gerici savaş diye nitelendirilen anti-emperyalist kurtuluş savaşı olmasaydı ne olurdu? Belki bağımsız bir Kürdistan kurulabilirdi, ama kurulmayabilirdi de. Aynı şekilde, bugünün Türkiye'si, bugünkü sınırları içinde olmayabilirdi ve Türklerin uluslaşması da gerçekleşmeyebilirdi. Belki Sevr anlaşmasına göre çisilmiş sınırlar kalırdı ve Türkler de, bilmem kaç parçaya bölünmüş olabilirdi. Bizim için önemli olan, bugünün sınırları çerçevesinde kurulmuş olan Türkiye değildir. Bu talidir ve tarihidir. Bizim için önemli olan şudur:

- Kemalist burjuvazi Türklerin kapitalist/burjuva temelde uluslaşmalarının maddi ortamını yaratmıştır, bu mücadeleye önderlik etmiştir.

- Kemalist burjuvazi, bölgede emperyalizme darbe vurarak onu geriletmiştir.

- Kemalist burjuvazi bölgede emperyalizmi geriletirken, aynı zamanda emperyalizmin, bu bölgeden genç Sovyetler Birliği'ne saldırısını ve kuşatmasını da engellemiştir.

-Ama aynı Kemalist burjuvazi, Kürt ulusunun varlığını dahi tanımayacak kadar gericilemiştir.

- Aynı Kemalist burjuvazi, Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi için mücadele etmiştir. Bu mücadeleyi kendi sınıfsal çıkarı, kendi iktidarı için yürütmüştür.

Görürüz ki, Kemalist burjuvazinin tarihi rolünde, tarihi olumlu ve olumsuz, pozitif ve negatif noktalar var. Bunu anlamayan bir kafa -Türk 'solu' da böylesi kafalarla dolu- Lenin'in dediği gibi, tarihi süreçte sınıfların rolünü kavramayan, emperyalist çağda böyle şeyler olmaz diyen "inekçi" kafadır. Emperyalist çağda, bu çağın ürünü olan milli burjuvazinin ilerici rolünü başka ülkeler için kabul edenler ve kendi ülkesinde böyle bir gelişmeyi reddedenler de aynı kafalardır.

Bizde öylesi "inekçi" kafalar var ki, bir sınıfın, tarihin belli bir kesiminde objektif olarak ilerici olabileceğini ve yine aynı süreçte objektif olarak gerici de olabileceğini asla kavramaz. İsterseniz bir örnek verelim:

"Sağ toprak beyleri ve Oktobristler tarafından benimsenen Stolpin'in programını alalım. Bu tamamen toprak beyi programıdır. Ama onun ekonomik anlamda gerici olduğunu söyleyebilir miyiz? Yani, kapitalizmin gelişmesini dışladığını veya dışlamak istediğini söyleyebilir miyiz? Burjuva tarımsal gelişmeyi engellemek istediği söylenebilir mi? Asla, bunun aksine... Stolpin'in tarım kanunları tamamen burjuva ruhtadır. Bu kanunlar şüphesiz ki, kapitalist evrim çizgisindedir, kapitalist evrimi kolaylaştırıyorlar, ilerletiyorlar, köylülüğün mülksüzleşmesini, köy komünlerinin çöküşünü, kır burjuvazisinin teşekkülünü hızlandırıyorlar. Ekonomik bilim anlamında bu kanunlar şüphesiz ki ilericidir"(181).

Evet, görürüz ki, her zaman her olgu götürü olarak değerlendirilmez. Bu anlamda Lenin ne kadar Stolpinci ve Çarcıysa, bizde o kadar Kemalist

iz ve K. Evrenciyiz.

Kemalist burjuvazinin eylemi, Türk toplumunu , yarı-feodal, yarı-kapitalist bir toplumu uluslaştıran bir hareketti. Kürdistan'ın bölünmesine neden olan emperyalizmin kendisidir. Bunu görmeye-yerek, Kürdistan'ın bölünmesini Kemalist burjuvaziye yüklemek, anti-emperyalist savaşı gerici savaş ilan etmek tarihi materyalist anlayışa ters düşer. Bir sosyalist böyle değerlendirme yapmaz. Bunun adı değerlendirme değil, intikamdır, nasyonalizmdir, şövenizmdir.

Her ülkenin, her ulusun kendine has "Kemalist" burjuvazisi vardır. Bu burjuvaziye değerlendirmede esas kıstas şudur: Şu veya bu sınıfın ilerici veya devrimci olduğunu tesbit etmek için o sınıfın söz konusu ülkenin hangi tarihi şartlarında, hangi tarihi gelişme şartlarında iktidara geldiğini ülkenin hangi sosyo-ekonomik ilişki içinde olduğunu ve bu ilişkilerin bu sınıf tarafından nasıl, hangi karakterde şekillendirildiğinin tarihi materyalist açıdan incelenmesi gerekir. Bunu yapmanın konuşmaya da hakkı yoktur.

Ve konuşmaya hakkı olmayanlardan biriside Türkiye devrimci hareketidir. Türkiye devrimci hareketi böyle bir araştırma yapmış olsaydı ve soruna doğru çözüm getirseydi, bugün bu tartışmanın anlamı kalmayacaktı.

Kürt nasyonalistlerinin, marksizm-leninizm adı altında marksist-leninist ulusal soruna yaklaşıma saldırımaları boşuna değildir. Onlar, Türkiye devrimci hareketinin bir dizi zaafındanda yararlanarak, daha baştan Türk ve Kürt ulusunun, Türk ve Kürt proletaryası ve emekçilerinin arasını açmayı, birbirine düşman etmeyi ve ortak mücadelenin bütün şartlarını ortadan kaldırmayı amaçlamaktadırlar. Böylelikle, ne pahasına olursa olsun ayrı mücadele ve ayrılık için maddi temeller yaratılmış olacak. Bu politikanın ne denli nasyonalist, ne denli anti-marksist olduğunu Lenin'den dinleyelim.

"Mutlakiyete karşı mücadelenin, bütün Rusya'nın burjuvazisine karşı mücadelenin sorunlarında birlik(olarak), merkezi mücadele örgütü olarak meydana çıkmalıyız, dil ve milliyet farkı olmaksız-

zın bütün proletaryaya dayanmalıyız,devamlı,teorik ve pratik,taktiki ve örgütsel sorunların ortak çözümünüyle kaynaşmış proletaryaya dayanmalıyız,ayrı ayrı yürüyen,kendi yolunda giden örgütler yaratmamalıyız.Saldırımızın gücünü,bir dizi bağımsız siyasi partilere bölünerek zayıflatmamalıyız. Sonradan,suni olarak şırınga edilen hastalığı çok sözü edilen "Federasyon"la iyileştirmek için saflarımıza yabancılaşmayı ve izolasyonu sokmamalıyız"(182).

Eugün bütün mesele bu noktada düğümlenmektedir. Onemli olan dil ve milliyet farkı gözetmeksizin proletaryanın burjuvaziye karşı mücadelesi ise,önemli olan bütün Türkiye burjuvazisine mücadele ise,yapılacak tek iş,her iki ulusun arasını açmak için girişilen ayrılıkçı eylemlerden,gücümüzü bölen o eylemlerden vazgeçmek, ortak mücadeleyi üstlenmektir. Bu noktada alacağımız tavır, leninist olup olmamızın bu sorundaki yegâne kıstasıdır.

Kürt nasyonalistleri,mutlaka ayrı örgütlenmeyi ve dolayısıyla mutlaka ayrı devleti mücadelelerinin merkezine koydukları için bu konuda, bu noktada Lenin'i mutlaka ki inkâr edeceklerdir. Tamda bunun için,bizim bu noktada oldukça açık olmamız gerekir.

Ulusların kendi kaderini tayin ve bunun gerçekleştirilmesi için mücadele,mutlaka ayrılık değildir. Ulusların kendi kaderini tayin hakkı mutlaka ayrılıkla sonuçlanır mı sonuçlanmaz mı sorusuna vereceğimiz cevap şudur: Ulusların kendi kaderini tayin hakkını,ayrılıp bağımsız devlet kurmaya kadar götürür ve savunuruz. Ama bunu savunmakla,ayrı devlet kurmanın proletaryanın çıkarlarından ayrı olarak ele alınacağı görüşünde değiliz. Ulusal soruna leninist çözüm getirmek isteyen,bu konuda da Lenin'e başvurmak zorunda dır.

"Ulusların kendi kaderini tayin hakkı sorunu (yani ayrılığın tamamen özgür ve demokratik tarzda olacağını anayasal garanti altına alınması), bu veya şu ulusun ayrılmasındaki amaca uygunluk sorunuyla birbirine karıştırılmamalıdır. Bu son

sorun, sosyal-demokrat parti tarafından her bir durumda tamamen bağımsız olarak bütün toplumsal gelişmenin çıkarları ve sosyalizm için proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarları açısından çözümlenmelidir"(183).

Euna göre Kürt nasyonalistlerinin tarihi çarpıtmaları, her olguyu, daha baştan ayrılık temelinde oturtmaları hiçte boşuna değil. Olurysa, ortak mücadele sonucu sosyalist Türkiye kurulur ve Türk proletaryası Kürt proletaryasına 'ayrıl, devletini kur' derse ve Kürt proletaryasında, 'ayrılmıyoruz, bizim sınıfsal çıkarımız, sosyalist inşa, beraber olmamızı gerekli kılıyor' derse, Kürt nasyonalistleri treni kaçırmış olacaklar. İşte onlar treni kaçırmamak için, ayrılık biletini şimdiden koparmaya çalışıyorlar.

Ayrı örgütlenmemin ve mücadelenin, dolayısıyla mutlaka ayrı devlet kurmanın diğer bir manevrası da "Misak-ı Milli" meselesidir. Bu konuda da açık olmak gerekir. Her sınır, doğru veya yanlış, tarihi bir olgudur. Ve bu sınır, yakın geçmişte çizilmemiştir ki, neden bu sınırlar esas alınıyor densen. Her ne kadar Kürt nasyonalistleri kabul etmiyorlarsa da, Türkiye devrimci hareketi bu sınırlar içinde, "Misak-ı Milli" içinde mücadele etmektedir ve dolayısıyla da bu sınırlar içindeki toplumun kurtuluşunu esas hedef edinir. Devrimden sonra sınırın nasıl çizileceğine yine proletaryanın sınıf çıkarları ve sosyalizmin çıkarları açısından karar verilir. Bu konuda da Lenin'e danışmakta yarar vardır:

"Rusya'da kendi başına ve bağımsız ulusal bir devletin kurulması şimdiye kadar sadece Büyük Rus ulusuna ait bir imtiyazdır. biz, hiç bir imtiyazı savunmayan Büyük Rus proleterleri, bu imtiyazı da savunmuyoruz. Biz mevcut devletin toprakları üzerinde (mevcut devlet temelinde, ç.n.) mücadele ediyoruz (bunu 'Misak-ı Milli olarakta okuyabilirsiniz, S. Tanyeli), mevcut devletin bütün uluslarından işçileri birleştiriyoruz. Ulusal gelişmenin şu veya bu yolu için teminat veremeyiz. Biz mümkün olan bütün (a.ç.L) yollardan sınıf hedefimizi takip ediyoruz"(184).

Görüyorsunuz ki sorun oldukça açık. Kürt nas-

yonalistlerine göre Lenin'den büyük şövenistin, Misak-ı Milli'cinin olmaması gerekir. Ama biz tamda bu şövenist(!) Lenin'in bu konuda da arkasına sığınarak, bugün bağımsız ulusal devlet kurma imtiyazının sadece Türk ulusunda olduğunu, ama Türk proleterleri olarak, o, hiçbir imtiyazı savunmayan Türk proleterleri olarak, bu imtiyazıda savunmuyoruz. Biz, mevcut devletin sınırları içinde mücadele ediyoruz, mevcut devletin bütün uluslardan proleterlerini birleştiriyoruz ve ulusal gelişmenin nasıl olacağı hakkında da hiçbir garanti vermiyoruz. Biz, mümkün olan bütün yollar - dan sınıfsal amacımıza ulaşmak istiyoruz.

Ulusal sorunun çözümünde bu noktayı göz önünde tutmayan leninist olabilir mi? Olamaz. Mevcut devletin sınırları içinde, o devletin içinde var olan bütün uluslardan proleterlerin mücadelesini ve örgütlenmesini bir kenara iterek, ortada henüz 'hol yok yumurta yokken', sınır kavgasına düşen leninist olabilir mi?

Değerlendirmeyi okurun taktirine bırakıyoruz.

Kürt nasyonalistleri ulusların kendi kaderini tayinini proletaryanın çıkarları açısından değerlendirmiyorlar. Şurası açık. Kendi kaderini tayin özgürlüğü için mücadeleyi kayıtsız şartsız kabul etmeyen marksist olamaz. Ama bu hak için mücadeleyi kayıtsız şartsız kabul etmek, hiçbir zaman halkların ve ulusların kendi kaderini tayinini teşvik etmeyi beraberinde getirmez. Bu proletaryanın görevi değildir. Kürt nasyonalistleri tamda bu nokta üzerinde de oynamaktadırlar. Onlar daha baştan, ulusların kendi kaderini tayin hakkı özgürlüğünü ve bunun için mücadeleyi kayıtsız şartsız kabul etmeyi, Kürt ulusunun ayrılması, bağımsız devlet kurması şeklinde yorumluyorlar ve Türkiye devrimci hareketine de bunu kabul ettirmeye çalışıyorlar. Kürt nasyonalistlerine göre, Türk devrimcileri/komünistleri, gerçekten marksist-leninistler, ulusların kendi kaderinin tayin hakkının teşvikini, Kürt ulusunun ayrı devlet kurma hakkı olarak yorumlamaları gerekiyor. Aksi taktirde marksist olamıyoruz!

Tam tersine, bir ulusun kendi kaderini tayin özgürlüğü ve bunun için mücadeleyi kayıtsız şart-

sız tanımakla, bir ulusun kendi kaderini tayin etmesini teşvik etmek birbirinden farklı şeylerdir. Madem ki Leninistiz, bu konuda da Lenin'e danışalım:

"Kendi kaderini tayin özgürlüğü için mücadelenin kayıtsız şartsız kabulü, bizi, asla, her ulusal kendi kaderini tayin talebini desteklemeye yükümlü kılmaz. Proletaryanın partisi olarak sosyal-demokrasi, kendi pozitif ve en önemli görevini halkların ve ulusların değil, bilakis bir milliyet içinde proletaryanın kendi kaderini tayinini teşvik etmede görür. Biz, devamlı ve mutlaka bütün milliyetlerden proletaryanın en sıkı(a.ç.L.) birliğini amaçlamalıyız ve sadece tek tek istisnai durumlarda yeni bir sınıfsal devletin yaratılmasına veya bir devletin tam politik birliğinin gevşek federal birlik vs.ye varan talepleri formüle edebiliriz ve aktif destekleriz"(185).

Anlayış oldukça açık. Kürt nasyonalistlerinin böyle bir talebe sahip çıktıklarını savunabilir miyiz? Asla. Onlar için esas olan, ne pahasına olursa olsun, yeni bir sınıf devletinin, yeni Kürt devletinin kurulmasıdır. Onlar ulusal soruna salt bu açıdan bakıyorlar. Kürt nasyonalistleri bunun için, Kürt ulusu içinde proletaryanın kendi kaderini tayin etmesini teşvik etmeyi "pozitif ve en önemli" görevleri olarak görmüyorlar.

Kürt nasyonalistleri Lenin'in istisnai durumlarla kastettiği yeni bir devlet yaratmayı esas alıyorlar. Türkiye'de de istisnai bir durum olabilir. Ama olmayabilir de. Ve proletaryanın "pozitif ve en önemli" görevi, istisnai durumun olmaması için, ulusun veya halkların değil, belli bir ulus içinde proletaryanın kendi kaderini tayinini teşvik etmektir.

Kürt nasyonalistlerinin bu anlayışını Türkiye devrimci hareketi kendi devrim anlayışıyla desteklemektedir. Ama o, bunun farkında bile değil.

Bugün Türkiye gerçekten, Türkiye devrimci hareketinin kuru kuruya savunduğu gibi demokratik devrim aşamasında olan bir ülke olsa, bugün Türkiye'de üretim/mülkiyet ilişkileri Türkiye devrimci hareketinin tahmin ettiği gibi geri olsa, o zaman demokratik devrim, sınıfsal içeriğinin

den dolayı, bir ulustan proletaryanın kendi kaderini tayin hakkını teşvik etmeyi değilde, tüm ulusun, halkların kendi kaderini tayin hakkını teşvik etmeyi daha ön plana çıkartabilirdi. Çıkartabilirdi, çünkü demokratik devrim-proletarya önderliğinde de olsa- son kertede toplumların ulusal gelişmelerini kapitalizm çerçevesinde sağlayan, bu anlamda ulusal birliği geliştiren ve bunu, taki ulusta sınıfsal antagonizmin belirleyici olmasına kadar geliştiren bir dönem anlayışıdır.

Yukarıda da sormuştuk. Ya Türkiye'de kapitalist üretim biçimi hakimse ve proleter devrim gündemeyse ne olacak? O zaman, ulusal sorundaki anlayışımız nasyonalizmi teşvik eden anlayış olacak. Türkiye devrimci hareketi tam da bunu yaparak Kürt nasyonalistlerinin dümeninde hareket ediyor.

2- Yakın geçmişdeki Kürt ayaklanmalarının karakteri üzerine

Yakın geçmişdeki ayaklanmalarla 1925-1937 dönemini kastetmekteyiz. Bu dönemde söz konusu olan Türkiye'deki Kürt ayaklanmalarının içeriğini doğru bir şekilde saptayabilmek için o dönem Türkiye'sinde iktidarın karakterini, Sovyetler Birliği olgusunu ve Orta Doğu'da emperyalist faaliyetleri ele almak gerekir.

Soruna bu perspektifte yaklaşmamak, salt "ezilen ulusun", ulusal baskıya karşı ayaklanması olarak bakmak ve başkalarını, bu temelde tavır belirlemeye zorlamak yanlıştır. Bugün Kürt nasyonalizmi, Türkiye devrimci hareketinin ulusal soruna yaklaşımındaki belirsizliği, böyle bir tavır almak için zorlamada bir koz olarak, hem de önemli bir koz olarak kullanılmaktadır. Bunun için "şövenist" olma, "kemalist" olma tehlikesini göz önüne alarak sorunun üzerine gitmeyi doğru bulmaktayız.

Birinci paylaşım savaşı dünyanın çehresini emperyalist güçler dengesine göre değiştirmişti. 1917 Ekim devrimi bu dengeyi bozmuş ve sosyalizm lehine değiştirmişti. Türkiye'de ise Kemalist burjuvazi önderliğindeki anti-emperyalist kurtuluş mücadelesi, hem emperyalist hem de yeni do-

Şan sosyalist dünya açısından farklı sonuçlara varan bir durum ortaya çıkartmıştı.

Türkiye jeo-politik özelliğinden dolayı önemli bir stratejik konuma sahipti. Keza, bütün Orta Doğu'da aynı stratejik önemin yanı sıra, zengin petrol petrol yataklarına sahipti. Bu olgular hiç kimsenin bilmediği ve tarafımızdan "keşfedilmiş" değildir. Bu gerçekleri, mutlaka ki Kürt nasyonalistleri de bilmektedirler.

Ortaya çıkan güçlerin karakteri ve amaçları şöyleydi:

Türkiye, emperyalizme karşı bağımsızlık mücadelesinden yeni çıkmış bir ülke olarak, Kemalist burjuvazi önderliğinde bağımsızlığını koruma ve devam ettirme çabası içindedir. Kemalist burjuvazi, sınıfsal hakimiyetini korumak ve geliştirmek için, sınıfsal yapısına özgü adımlar atmaya kararlıdır ve bu yönde adımlar atar.

Türkiye objektif konumuyla anti-emperyalist - tir. Bu anti-emperyalistlik radikal, devrimci-demokrat bir burjuvazinin tutarlı anti-emperyalistliği değildir. Kemalist burjuvazi bu konuda savaş searesi tutarsızlık içine girmiştir. Kemal - ist burjuvazinin bu tutarsız anti-emperyalistliği giderek çözülmüş, emperyalizmle uzlaşma eğilimlerini geliştiren, 1930 lu yılların sonuna kadar sürmüştür. Bu dönem alınan bir takım krediler, kurulan ilişkiler, bir devletin diğer bir devletle ilişkilerinden başka bir şey değildir. Kredi almak egittir emperyalizme bağımlılık değildir (Ama tarihte ve bu tarihin belli bir kesiminde sınıfların rollerini kavrayan bizim "inekçi" kafa, bu olguları pekala bağımlılık olguları olarak görür). Her halükarda 1940 lara kadar Türkiye'de burjuvazi, ekonomik, siyasi, askeri olarak ne doğrudan ne de pasif olarak, emperyalizmin gübmesine girmiştir. Ama 1940 lardan sonra durum değişmeye başlar. Bu, mevcut anti-emperyalistliğin giderek emperyalizme bağımlılığa dönüşmesi sürecidir. Bu, Kemalist burjuvazinin gidererek ulusal karakterini yitirmesi, işbirlikçi büyük burjuvaziye dönüşmesi demektir. Bu olguyu görme - yen bir kafa, bizim o "inekçi" kafa, Türkiye'de uluslaşma sürecini nasıl açıklayacaktır? Türkiye'de

bu dönem sağlanmış olan ulusal birliğin pozitif yönünü nasıl açıklayacaktır?

Ekim devrimi sosyalist Sovyetler Birliği'ni doğurmuştur. Sovyetler Birliği dünyada kurulmuş olan ilk sosyalist devlettir, proleterya dikta - tölrlüğünün, proleter demokrasinin uygulandığı ilk ülkedir. Bu devlet, dünyanın milyonlarca prole - taryası ve emekçilerinin, ezilen halkların ve ulusların meşalesi olmuştur. Sosyalist devletin doğuşu ve varlığı emperyalizm için, kapitalist dünya için büyük bir darbe olmuştur.

Sovyetler Birliği'nin etkisizleştirilmesi, çember içine alınması emperyalistlerin hedefi olmuştu. Bunun için Sovyetler Birliği'nin Orta Doğu üzerinden de sarılması gerekiyordu.

Emperyalizm, "tek kurşun atılmasa"da, "Yunanistan'a karşı gerici bir savaş"la da olsa anti-emperyalist mücadele ile Türkiye'den kovulmuştu. Ama Orta Doğu'nun Irak, Suriye ve diğer Arap ülkeleri, Fransız ve özellikle İngiliz emperyalizminin güdümüne girmişti. Emperyalizmin amacı, hem Türkiye'de kendi çıkarlarına ters düşen Kemal - ist iktidarı devirmek, hem Orta Doğu'daki hegemonyasını sağlamlaştırarak devam ettirmek ve hem de Sovyetler Birliği'ni kuşatmaktı. Bunun için İngiliz emperyalizmi bir dizi oyunlar sahnelemiştir. Bu oyunlarda Kürt ulusunun farklı ülkelere bölünmüşlüğü ve ezilen ulus konumu belirleyici bir faktör olmuştur.

Şeyh Sait hareketi bu oyunun ilk perdesidir. Bu ayaklanma hakkında III. Enternasyonal'in yayınlarında şöyle denir:

1925 te

"Mustafa Kemal'e ve Ankara hükümetine karşı Kürdistan'daki Şeyh Sait ayaklanması, Moskova tarafından Türk gericiliğinin İngiliz emperyalizmi ile ittifak halinde bir geri dönüş girişimi olarak değerlendirilmektedir... Ayaklanma büyük toprak ağalarının hakim olduğu illerde petlak verdi. İsyancıların arkasında... petrol meselesinde çıkarı olan İngiltere bulunmaktadır"(186).

"Ayaklanmaların başında Şeyh Sait bulunmaktadı. Ayaklanma, dini ve milli nedenlere bağlan -

mak isteniyor. Kürtler, bir yandan Kemalistlerin 2 Mart 1924 te kaldırdıkları Halifeliği geri getirmek, öte yandan da bağımsız bir Kürdistan kurmak için ayaklandılar...Türkler, daha kendi bölgelerinde yaşayan Kürtlerle başa çıkamadıklarına göre, kendi bölgeleri dışında kalan Musul'daki Kürtlerle nasıl başa çıkacaklardı? İşte bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde bir Kürt ayaklanmasının sahneye konması gerekiyordu. Bu ayaklanmanın, sözüm ona eski Sultanı Halife yapmak için düzenlendiği söylendi. İngiliz parasının ve İngiliz silahının bu ayaklanmada büyük bir rol oynadığı açıktır"(187).

"İngiliz emperyalizmi bir yandan batıdaki Sovyet düşmanı faaliyetini artırırken, öte yandan Sovyetler Birliği'ne karşı bir doğu cephesi oluşturmaya çalışıyor. İngiliz basını, her şeyde Moskova'nın parmağı olduğu teranesini daha da yoğun bir şekilde tekrarlamaya ve Orta Doğu ülkelere -rindeki yönetici grupları, Doğunun geri kalmış halklarına yöneldiğini iddia ettiği "kıvılcık Bolşevik Emperyalizmi" hayaletiyle korkutmaya çalışıyor. İngilizlerin bu propagandasına son zamanlarda özellikle Türkiye'de, İran'da ve Afganistan'da rastlanmaktadır"(188).

1926 da

"Irak'ta ki sınıf çelişkileri son yıllarda, ülke için hayati önem taşıyan iki meseleyle birlikte daha da çarpıcı bir şekilde kendisini göstermiştir: Musul meselesi ve İngiliz-İrak Antlaşması meselesi. Burada bütün mesele, Irak'ın İngiltere'nin yanında yer alarak genç Türkiye Cumhuriyeti'ne mi karşı çıkacağı yoksa Türkiye Cumhuriyeti'nin yanında yer alarak İngiliz emperyalizmine mi karşı çıkacağı meselesiydi. Paşalar ve beyler, Türkiye aleyhinde bir ortam yaratmak için her şeyi harekete geçirdiler. Bunu yaparken, yeni Türkiye'yi eski Türk zulmü ile özdeşleştirip Türklere karşı "milli" bir direnişin gerektiği vb. demagogjisini gerekçe olarak kullandılar. Buna rağmen geniş halk kitleleri bildiklerinden şaşmadılar. Musul'un İngiliz mandasına verileceği haberi gelince, bir yandan resmi ma-

kamların düzenlediği zafer resmi geçitleri yapılırken, öte yandan Kerkük'te, Musul'da ve diğer şehirlerde İngilizlere karşı coşkun gösteriler yapıldı. Bu gösteriler ancak asker kullanarak bastırılabilirdi.

Bir kaç hafta sonra İngiliz-İrak Antlaşması'nın sözümlerine ona 'parlamento'dan geçmesi gerekiyordu. Irak'ın yirmi sene için köleleştirilmesini öngören bu antlaşmaya karşı halkın tepkisinden Paşalar o kadar korkuyorlardı ki, antlaşma görüşmelerinin parlamentonun kapalı bir oturumunda yapılmasını istediler. Muhalefet bunu protesto etti ve parlamento binası önünde toplanan halk kitleleri tarafından desteklendi. Hükümet polis gönderdi, boyun eğmeyen milletvekillerini zor kullanarak uzaklaştırdı, orada toplanmış kitleleride zor kullanarak dağıttı ve parlamento o gece yapılan gizli bir oturumda antlaşmayı onayladı" (139).

"İngiliz diplomasisi siyasi baskı yapabilmek için Türkiye'yi tecrite ve Yunanistan ve İtalya'nın aracılığıyla Türkiye'nin güvenliğini silahla tehdit etmeye yönelik bütün tedbirleri almıştı.

Musul antlaşması, Türkiye halkına ekonomisini güçlendirme açısından daha fazla olanak sağlamak bakımından belli ölçülerde bir soluklanma dönemi olabilirdi.

Musul antlaşması, Türkiye için yabancı sermaye ile, özellikle de İngiliz sermayesi ile işbirliğine başlangıç anlamı mı taşıyor? Ankara hükümetinin "Batıya" yönelmeyi seçtiği anlamına mı geliyor? Bu tür iddiaların hiçbir temeli yoktur. Tam tersine, Türk basını, Türkiye'nin Batı kapitalizmine hiçbir şekilde boyun eğmediğini ve eylemeyeceğini, Türkiye için ölüm kalım mücadelesinin henüz sona ermediğini ve bu mücadelede Türkiye'nin saldırgan Batıya karşı ancak kendi öz güçlerini geliştirerek ve Doğuda sırtını sağlama olarak zafer kazanabileceğini özellikle vurgulamaktadır" (190).

1930 da

"İngiltere ile Irak arasında 30 Haziran tarihinde Bağdat'ta imzalanan antlaşma şimdi açıklan-

miştir. Antlaşmanın önsözünde, her ne kadar 'tam bir eşitlik, özgürlük ve bağımsızlık temelinde' imzalanmış olduğu yazılıyorsa da, hem antlaşmada yer alan onbir madde, hem de eki, açıkça, Irak' ı İngiltere'ye bağımlı bir uydu devlet ve İngiltere'nin savaşlarında askeri üs haline getirmektedir. Gerçi Sovyetler Birliği'nin adı geçmiyor, ama her satırı, antlaşmanın Sovyetler Birliği'ne karşı olduğunu açıkça dile getiriyor... Bu arada İngiliz hükümetinin Kürtler arasında yürüttüğü entrikaları da en büyük bir uyanıklıkla izlemek gerekiyor. Kürtler, Türklere, İranlılara ve Irak' a karşı ayaklanmaları için İngiltere tarafından silahlandırılmaktalar ve mali yardım görmekteler. Bununla amaçları, bu ülkeler arasında, tamamen İngiliz nüfuzu altında ve İngiliz emperyalizminin savaşları için yeni bir askeri üs görevini yerine getirecek bir tampon devlet oluşturmaktır"(191).

"İngiltere ile Irak arasında yeni imzalanan ve İngiliz emperyalizminin Sovyetler Birliği'ne karşı bir aracından başka bir şey olmayan antlaşma ile, İngiltere'nin Ön Asya'daki savaş hazırlıkları hiçbir şekilde son bulmuş değildir. Aslında dikkati, Kürtlerin yaşadığı ve basının haklarında isyan ve ayaklanma haberleri verdiği bölgelere yöneltmek gerekiyor. Türkiye'de ve İran'da patlak veren ve Kuzey Irak'ta Musul bölgesinde bile 'Kürdistan'a özgürlük' sloganı altında çıkma eğilimi gösteren bu ayaklanmalar, İngiltere tarafından kışkırtılmış, silahlandırılmış ve finanse edilmiştir. Amaç, Türkiye, İran, Irak ve Sovyetler Birliği arasında, tamamen İngiliz nüfuzu altında bulunan ve Sovyetler Birliği'ne karşı askeri bir üs görevini yerine getiren tampon bir devlet kurulmasıdır...

Amaç, Kuzey Irak'ın, ...boyunduruk altındaki Kürtlerin özlemini çekecekleri ve İngiliz propaganda ve istihbarat servislerinin Türkiye, Suriye ve İran Kürtleri üzerinde çalışma yapabilecekleri bir merkez olmasıdır.

Eğer bugün İngiliz 'bilginleri', dünya tarihinde önce Kürtlere karşı 'adalet' sağlanması gerektiğinden ve 'gerçek Kürdistan'ın kurulmasına

yardımın zorunlu olduğundan dem vuruyorlarsa, doğrusu bu 'adalet'in fazlasıyla petrol ve kan koktuğunu söylemek gerekir...

Eğer İngiliz emperyalistleri, aynen daha önce Dünya savaşında Araplar için yaptıkları gibi, bu günde Kürtler için, 'Kürtler, bağımsızlığınızı kazanmak için İngiliz himayesinde (yani boyunduruğu altında) mücadele ediniz' şeklinde bir slogan ortaya atıyorlarsa, bu, İngilizlerin Ön Asya' da Sovyetler Birliği'ne karşı bir savaş üssü kurmak, Musul petrol bölgesine tamamen hakim olabilmek ve Arapların özgürlük mücadelesine karşı Kürtleri kullanabilmek için baş vurdukları bir oyundan başka bir şey değildir" (192).

Sanırsak bu kadar yeter. Uzun oldu, ama üzerinde durduğumuz noktaları açıklayıcıdır.

Ancak, baş tarafta belirttiğimiz süreçler ve Enternasyonal'in bu süreçlerle ilgili yukarıya aktardığımız değerlendirmeleri göz önünde tutularak, söz konusu ayaklanmaları amacı anlaşılmış olur.

Eski TKP'de soruna bu çerçevede bakmıştır. Fartinin programında ulusal sorun şöyle dile getirilmektedir.

Türkiye Komünist Partisi/Ankara programının (1920) 15. maddesinde şöyle denir:

"Türkiye komünistleri milletlerin serbest-i inkişafını tanıır ve her milletin mukadderatını tayin meselesini o millete tevdi eder" (193). Bu maddenin yeni Türkçesi şöyledir: Türkiye komünistleri ulusların özgür gelişmesini tanıır ve her ulusun kendi kaderini tayin hakkını o ulusa verir.

TKP'nin 1920 Bakü programında da şöyle denir.

Din ve milliyet bölümü, madde 7:

a-" Dil ve hars nokta-i nazarından her milletin tam hürriyetini temin ve bu itibarla bir veya diğer millete mahsus olan her türlü imtiyazi ilgâ eder".

b-" T.K.F. hükümet teşkilatında muhtelif milliyetlere mensup amele, rençber şuralar cumhuriyeti teşkilini kabul ve 'hür milletlerin hür ittiha - dı' esasında olmak üzere federasyon usulünü ter-

cih eder".

c- " Fırka, amele ve rençber sınıflarıda tama - men ayrı ve müstakil yaşama ceryanlarına kapıl - mış olan milletlerin arasında kanlı nizalar çık - masına yer vermemek için bu gibi meselelerin 'plebisit' usûlüyle,umumi veya müracaatla halli - ne delalet eder"(194).

Bu maddelerin yeni Türkçe ile anlamı şöyle:

TKP, dil ve ulusal kültür bakımından her ulu - sun tam özgürlüğünü garanti eder ve bundan dola - yı da, şu veya bu ulusa ait olan her türlü imti - yazı yok eder/geçersiz kılar.

TKP, devlet biçimi olarak farklı uluslara men - sup işçilerin ve köylülerin şura cumhuriyetini kabul eder ve benimsediği federasyon usulünü,öz - gür ulusların özgür birliğine dayandırır.

TKP, şayet federasyon gerçekleşmiyorsa, işçi - leri ve emekçileriyle beraber bir ulus ayrı dev - let kurmak istiyorsa, ayrılan uluslar arasında kanlı çatışmalara meydan vermemek için sorunu re - ferandumla halleder.

TKP'nin 1926 programının 13. maddesinde şöyle - dir:

"Türkiye Komünist Partisi, milli azınlıkların Türkiye'den ayrılmak hakkı dahil olmak üzere, mu - kadderatını bizzat tayin etmek hakkını kayıtsız - şartsız tanıır.Halk Fırkasının müslüman azınlık - ları zorla Türkleştirmek,Hıristiyan ve Musevi a - zınlıkları da ezmek siyasetine her vasıta ile karşı kor.Bunun dışında, bu azınlıkların emekçi kitlelerine, bey ve ağaların ve burjuvazilerinin kısmen Halk Fırkasına yaklaşmak ve kısmen de em - peryalizme satılmak şekillerini alan hiyanetleri - ni izah ile,onları Türk emekçileri ile birlikte, sümürücü sınıflara ve emperyalizme karşı mücade - leye sevk eder. Türkiye Komünist Partisi,onlar i - çin hukukta tam bir eşitlik,dillerini kullanmak, kendi dillerinde yayında bulunmak ve dillerini geliştirmek konusunda tam bir serbesti, köylüler - in ve küçük aşiret üyelerinin yarı-derebeyi efen - dilerine ve reislerine esir olmaktan kurtulmala - rını; bu bey ve ağalara ait arazinin,hayvanların köylülere ve aşiret üyelerine parasız dağıtılma - sını talep eder"(195).

Aynı programın 14. maddesi de ilginçtir. Bunun için buraya aktarmakta yarar görüyoruz.

"Türkiye Komünist Partisi, emperyalizmin ve emperyalizmin bütün yerli uşaklarının (büyük emlak ve arazi sahipleri, bütün milletlerin-milliyetlerin- büyük ticaret burjuvazileri, bütün dinlerin ruhbanı ve uleması, çalışan veya emekli karşı-devrimci memur ve subay tabakaları vb.) barışılmaz düşmandır. Parti, eski devirdeki tarzda emperyalizme bağımlılığı ve kapitülasyon şartlarına geri dönüşü getiren ve toplumsal kuvvetlere karşı çevrilen bütün mücadelelerin başına geçer" (196).

1920 programları ve 1926 programında, ulusların kendi kaderini tayin hakkının savunulmasının tabiliğini bir kenara bırakırsak, 14. madde, TKP'nin Kemalizm kuyrukçuluğu yaptığını gösterir mi? Ayrıca, III. Enternasyonal'den aktardıklarımız! dünya komünist hareketi Kemalizm nostalgisine mi kapılmıştı da böyle değerlendirme yapıyor? Gerçektende, ilk bakışta, olayları tek tek ele aldığımızda böyle bir sonuca varılabilir. Sovyetler Birliği faktörünü bir kenara bırakırsak, İngiliz emperyalizmini bir kenara bırakırsak, Kemalist burjuvazinin tarihi rolünü "inekçi" anlayışla yorumlarsak, ayaklanmaya önderlik edenlerin sınıfsal konumunu ve İngiliz emperyalizmiyle bağlarını görmemezlikten ve duymamazlıktan gelirse, geriye "gerici-faşist kemalist diktatörlüğün" ezilen Kürt ulusuna saldırısı kalmaktadır. Her kim ki bu saldırıyı desteklerse, o, kemalisttir. TKP Kemalizm kuyrukçusudur ve tabi III. Enternasyonal'de Kemalizm kuyrukçusudur.

Bu ayaklanmaların çifte yönü ve belirttiğimiz güçler konstelasyonu, bizim, karmaşık gelişmeleri ne denli marksist yaklaşımla değerlendirip değerlendirmedığımızın mihenk taşı olabilecek bir olguyu arzedecek karakterdedir. Bu karmaşık olguların içinden "ineklemek"le çıkılmıyor. Çünkü-ve ne yazık ki- bu noktada ineklenecek bir şey yok. Çünkü Lenin ve Stalin bu konuda ineklememiz için görüş beyan etmemişler.

Şimdi şu Kemalist burjuvazi hakkındaki subjektif niyetimizi, o çok derin 'leninist tahlilimi-

zi' bir kenara bırakalım ve şunları objektif olarak görmeye çalışalım:

a- Kemalist burjuvazi, bazılarının göre ne denli gerici, hatta faşist olursa olsun ve toprak ağalarıyla, kompradar burjuvaziyle birleşmiş olsun, bazılarının göre de ne denli kompradar burjuvazinin bir kanadını oluştursa oluştursun, bu burjuvazi önderliğindeki anti-emperyalist mücadele ne denli gerici bir savaş olursa olsun, Türkiye'de Türklerin uluslaşmasını (ve aynı zamanda iç pazarın gelişmesiyle Kürtlerin de uluslaşmasını) sağlayan, bu uluslaşmaya önderlik edensinif değil miydi? Evet, öyleydi. Peki, yarı-feodal ilişkiler - den çıkan bir halk topluluğunun, Türk halk topluluğunun uluslaşarak, Türk ulusuna dönüşmesi genel-demokratik, genel-nasyonalist veya da burjuva-cumhuriyetçi bir olgu değil midir? Evet, öyledir. Peki bu uluslaşma kime karşı sağlandı? Veya bu uluslaşmada, ulusu oluşturan hangi sınıf ve tabakalar söz konusuydu? Bu uluslaşmanın içinde emperyalizmle işbirliği yapan komprador burjuvazi ve toprak ağaları var mıydı? Ulusal mesele ve kemalizm üzerine konuşanlar, fikir beyan edenler bu sorulara cevap vermek zorundadır. Ama ne Kürt nasyonalistleri ne den Türkiye devrimci hareketi bu sorulara cevap vermiştir. Bırakalım cevap vermeyi, bu soruları kendilerine sormamışlardır bile. Ama Kürt ulusunun ezilmişliği üzerine ah - kâm kesmişizdir.

Bu soruların cevabı konuyu ele alışımızdan anlaşılmaktadır. Burada belirtecek olursak: Türklerin uluslaşması, Fransızların, İngilizlerin uluslaşması gibi olmamıştır veya kapitalizme erken giren toplumlardaki uluslaşma gibi olmamıştır. Türkiye'de ulusu oluşturanlar milli burjuvazi, küçük-burjuvazi, köylülük ve işçi sınıfıdır. Bunun içinde giderek burjuvalaşan 'feodaller'de vardır. Türkiye'de büyük burjuvazi, emperyalizmin yerli işbirlikçisi olan burjuvazi sonradan doğmuştur. Türkiye'de uluslaşma sağlandıktan sonra doğmuştur ve bunun için, bu burjuvazi ne Türk ne de Kürt ulusunun tam karakteristiğini taşımaz. Bunun için Türkiye'deki uluslaşma milli burjuvazi/kü -

çük-burjuvazi temelinde bir uluslaşmadır. Türkler açısından durum böyleyken, Kürt halk topluluğuda Türkiye'deki gelişen kapitalizm, oluşan iç pazar sürecinde uluslaşmışlardır. Şüphesiz bu süreçte Kürtler asimile de olmuşlardır. Ama Kemalist burjuvazi bunu tam olarak gerçekleştirememiştir. Dolayısıyla Kürtler, Kemalist burjuvaziye rağmen, ama onun önderlik ettiği kapitalistleşme sürecinde uluslaşmışlardır. Bugün Türkiye'de Kürt halkından değil de, Kürt ulusundan bahsedenler, yani Kürtleri ulus olarak nitelendirenler bu nokta üzerine düşünmelidirler. Türkiye'deki uluslaşmanın ilerici temelde bir uluslaşma olduğundan şüphe edenler bu konular üzerine düşünmelidirler.

b- TKP'nin tavrına gelince: Önce Lenin'e danışalım.

"Komünist Enternasyonal, sömürgelerde ve geri kalmış ülkelerde burjuva-demokratik ulusal hareketleri, sadece, geleceğin, ismine göre komünist değil de, proleter partilerinin unsurlarının bütün geri kalmış ülkelerde toplandığı ve kendi ulusu içinde burjuva-demokratik hareketlere karşı mücadelenin görevlerinin, bu özel görevin bilinciyile eğitildiği şartlarında desteklemelidir. Komünist Enternasyonal, sömürgelerin ve geri kalmış ülkelerin burjuva demokrasisiyle geçici bir ittifaka girmelidir, ama onunla kaynaşmamalıdır. Bilakis, embiryon formunda da olsa, proleter hareketin bağımsızlığını mutlaka korumalıdır" (197).

Türkiye devrimci hareketi bunu bilir. Ama kendi ülkesine uygulamaz. Uygularsa, ancak "ineklemek"le elde ettiği ve kafasında şekillendirdiği Türkiye şeması ve bütün siyasi anlayışı altüst olur. Ama biz şu kadavayı bir daha belirtelim:

Komünist Enternasyonal'in bu anlayışı Türkiye içinde geçerlidir. Kemalist burjuvazinin eylemi burjuva-cumhuriyetçi, kısmende burjuva-demokratik ulusaldı. Türkiye'de komünist hareket yeni doğmaktaydı. Bu yeni doğan hareket Türkiye'de burjuva-cumhuriyetçi, burjuva-demokratik ulusal hareketi, onunla kaynaşmadan, bağımsızlığını koruyarak desteklemiştir. Türkiye devrimci hareketi bunların ne anlam geldiğini kavramamaktadır ve

Kürt nasyonalistlerinden de böyle bir kavrayış zaten beklenemez.

Burada önemli gördüğümüz bir nokta var. Anti-emperyalist savaş bir yana, bu savaştan sonra TKP, Kemalist burjuvazide hangi burjuva-demokratik ulusal özellik gördü de destekledi sorusu aklımıza gelebilir. Birde buna bakalım. Ama, yine önce Lenin'e danışalım ve aşağıdaki alıntıyı üçüncü kez aktarmış olalım.

"Kitlelerin feodal uykudan uyanmaları, onların her türlü ulusal baskıya karşı halkın hükümranlılığı, ulusun hükümranlılığı için mücadelesi ilerici - dir. Bunun için bir marksistin mutlak vazifesi, ulusal sorunun bütün kısmi alanlarında en kararlı en tutarlı demokratizmi savunmaktır. Bu, esas sorunda negatif görevdir. Ama proletarya, nasyonalizmi desteklemekte daha da ilerlememelidir. Çünkü sonra, nasyonalizmin güçlenmesine çalışan burjuvazinin "pozitif" faaliyeti başlar... Ama burjuva nasyonalizmini, çok sıkı çekilen belli tarihi çerçeveyi asacak (a.ç.L.) şekilde teşvik etmek proletaryaya ihanet etmek ve burjuvazinin tarafına geçmektir" (198).

Bunun Türkçesi şudur: Herhangi bir ulusal burjuvazi gibi Kemalist burjuvazide, iktidara gelince nasyonalizmi güçlendirmek için "pozitif" faaliyetini geliştirir/geliştirmiştir. Bunun karşısında demokratik güçler, başta da proletarya nasyonalizmin genel-demokratik muhtevasına önem verirler. Nasyonalizmin genel-demokratik muhtevası her şeyden önce, uluslaşmanın sağlanmasını ve konsolide olmasını, yani kapitalizmin özgür gelişmesini içerir. Eski TKP'nin desteklediği yön de bu değil miydi? İsteyen, TKP'nin 1926 programına ve "işçilere özel çağırısı"na bakabilir(x).

Gelelim, Lenin'in belirttiği ince çizginin nerede çekildiği sorununa. Löyle bir sınırı Kürt nasyonalistleri zaten tanımıyorlar. Ama bazıları da bu sınırı anti-emperyalist savaşla sınırlayaa-

-
- x) Bunları Dr. Deniz Alkaylı'nın "Türkiye'de Marksizm ve İşçi Hareketi" çalışmasında bulabilirsiniz.

cak bir şekilde çekiyorlar. Bu şekilde çekilen sınırdan yanlıştır.

Bu sınırı çekebilmek için, ulusal burjuvazi - nin, onun nasyonalizminin evrimsel gelişmesini takip etmek gerekir. Bu gelişmede etkileyici faktörler vardır. Örneğin, yerli gericilik, komünist hareketin gücü, ülkedeki mülkiyet ilişkilerinin karakteri, dış güçler ve karakteri. Bütün bunları göz önünde tuttuğumuzda, Türkiye'de Kemalist burjuvazinin gelişmesinde iki aşamayı görmek teyiz.

Birinci aşamayı "Terrakiperver Cumhuriyet Fırkası" olayında görmekteyiz. Kemalist burjuvazi, III. Enternasyonal'in bir değerlendirmesiyle ifade edecek olursak, "genel olarak milli kurtuluş hareketini temsil etmekte ve Türkiye'nin demokratlaşması ve feodal kalıntılar ile müslüman din adamlarının etkisinden kurtulması için çalışmaktadır. Kemal'e karşı, ilk olarak emperyalizm, ikinci olarak feodal ağalar, üçüncü olarak din adamları ve dördüncü olarak liman şehirlerinin yabancı sermayeye bağlı ticaret burjuvazisi mücadele etmektedir"(199).

Bu aşama daha savaş yıllarında başlamıştı. Savaş sonrası, geriye dönüşün olmayacağını gören, ama mücadeleye katılmış olan gericiler-padişahçılar, halifeciler, feodaller, komprador burjuvazi-giden iktidarlarını yeniden ele geçirmek için 1924 te söz konusu partiyi kurmuşlardı. Bu "partinin toplumsal temelini liman şehirlerinin burjuvazisi ve Doğu Vilayetlerinin ziraatçıları oluştur maktaydı. Parti en faal unsurlarını eski bürokratların ve paşaların saflarından topluyordu. Bunlara, milli kurtuluş hareketinin, hareketten kişisel olarak kopmuş bazı önderleri de katılmaktaydı"(200).

1926 da bu unsurların bir darbe denemesi bastırılır ama mücadele durmaz.

İkinci aşama ise, 1930 lu yılların ikinci yarısından sonra başlayan ve giderek Kemalist burjuvazinin, işbirlikçi burjuvazi olmaya başladığını gösteren süreçtir.

Evet, böylesi şartlarda Lenin'in belirttiği çizgi nerede çekilmelidir? Veya nasyonalizmin

genel-demokratik muhtevası nerede bitmiştir ve burjuvazinin nasyonalizmi güçlendirme çabası nerede başlamıştır?

Bizce bu çizgi 1920 li yılların sonunda çekil melodir. Bütün 20 li yıllar boyunca Kemalist burjuvazinin nasyonalizmi, Türk ulusu açısından genel-demokratik muhteva taşımaktadır. İşte TKP tamda bu olguyu görerek, Kemalist burjuvazinin bazı eylemlerini desteklemiştir.

Hal böyle olunca, Şeyh Sait isyanı ve 30 lu yılların başındaki Kürt hareketlerine ilerici - lik atfedilemez. İlericilik atfedilemez, çünkü bu ayaklanmalar, emperyalist çemberin dışında kal - mış yeni Türkiye'ye yöneliktir. İlericilik atfe - dilemez, çünkü bu ayaklanmalarda esas olan, sınıf - sal ve toplumsal konumlarını kaybeden gerici güç - ler belirleyeci olmuştur. İlericilik atfedilemez çünkü bu ayaklanmalar, nihayetinde İngiliz emper - yalizminin hem Orta Doğu'da ki çıkarları için, hem de sosyalist Sovyetler Birliği'ne karşı planları için Kürdistan'da kukla bir devletin , belli bir üssün kurulmasına hizmet karakterini taşımaktaydılar.

Bu ayaklanmaların iki yönlülüğü açıktır:

Birinci yön; Tek başına, olay olarak ayaklan - manın kendi karakteri, amacı bakımından emperyal - izmin bir oyunu olduğu, gerici olduğudur. Öyle ki bu ayaklanma, Irak'ta'ki Kürtlerin İngiliz emper - yalizmine karşı mücadelesini de zayıflatmıştır.

İkinci yön ise, ayaklanmanın Kürt ulusu üze - rinde korkunç bir milli zulm ve baskıyı beraber - inde getirmiş olmasıdır. Bu baskı ve zulm mutla - ka ki mahkum edilmelidir ve mahkum ediyoruz. Ama olayın bu iki yönü birbirine karıştırılmamalıdır. Aynı olayın, bu iki yönünden birincisi gerici ol - duğu için, ikincisi de milli baskıyı beraberinde getirdiği için mahkum edilmelidir. Ayaklanmaya e - sas neden Kürt ulusunun milli baskıya karşı dire - nişi değildir. Bu, ayaklanmada belirleyici özel - liktir.

Bu ayaklanma Türkiye'de nasyonalizmin genel - demokratik muhtevasına, uluslaşmaya darbe vurmaya amaçladığı için gericidir.

1937 Dersim ayaklanmasına daha farklı bakmak gerekir.

1930 lu yılların Türkiye'sinde genel gidişatın yönü kesin hatlarıyla belli olmuştu. Bu dönemde, ülkede kapitalizmin gelişmesi için Kemalist burjuvazi, devleti devreye sokmuştu. Burjuvazinin bu çabalarında başarısız kaldığı söylenemez.

Kemalist burjuvazi, 20 li yıllarda muhaliflerini alt etmesi ve aynı zamanda komünist harekete de darbe vurması sonucunda, tam diktatörlüğü için önünde hiçbir engel bırakmamış oldu. Bu dönem, Lenin'in belirttiği gibi, burjuvazinin "pozitif" faaliyetini geliştirdiği dönem olmuştur. Kemalist burjuvazinin nasyonalizmi, hızlı bir evrimleşmeyle şovenizme bürünmüştür. Bunun ürünü olarak, ülke sınıfsız ilan edilmiş, "Türklük" esas olmuştur.

Ülkede kapitalizmin gelişmesiyle Doğu bölgeleri iç pazarın girdabına girmiştir ve kapitalizm, ulusların acımasız asimilesini, eritilmesini gündeme Türkiye'de de getirmiştir.

Bir dizi vaatlerle Kürt ulusunun da anti-emperyalist mücadeleye katılmasını sağlayan Kemalist burjuvazi bu vaatlerini unutmuştur. Kemalist burjuvazinin bu vaatlerini yerine getirmesi, ulusal soruna çözüm getirmesi anlamına gelmekteydi. Ama o bu sorunu, sınıfsal karakterinden dolayı çözümlenecek karakterde değildi. Lenin şöyle der:

"Proletarya, nasyonalizmin demir atmasını asla desteklemez. Tersine o, ulusal farklılıkları silmeye yarayan, uluslar arasındaki engelleri yerle bir eden herşeyi, milliyetler arasındaki bağın devamlı daha da sıkı şekillendiren, ulusların kaynaşmasına götüren herşeyi destekler. Başka türlü hareket etmek gerici, nasyonalist darkafallık tarafına geçmek anlamına gelir" (201).

Bu, zora dayanan, ulusal baskı ve zulme de dayanan bir asimilasyondur. Lenin böyle bir asimilasyonda belli tarihi-ilericilik görmektedir. Ne var ki, böyle bir asimilasyon, kaçınılmaz olarak ezilen ulusun mücadelesini de beraberinde getirir. Ve nitekim Türkiye'de Dersim ayaklanmasında olanda budur.

Söyle bir durum söz konusuydu:

Ülkede kapitalizmin gelişmesi, iç pazarın oluşması Doğu'da feodallerin etkenliğini kırıyordu. Ama aynı gelişme, Türk ırkçılığı ve şövenizmini, Kürt ulusu üzerinde korkunç bir milli zulümde beraberinde getiriyordu. Böyle bir süreçte iktisadi olarak "ilerici" olan, yani kapitalist gelişme, başka bir ulusun ezilmesine neden olduğu için ulusal baskıya, zora dayanan asimilasyona karşı mücadeleyi geliştiriyordu. Eunun için Dersim ayaklanması, bu ayaklanmaya feodallerde önderlik etmiş olsa, kapitalizmin tarihi-"ilericilik" rolüne rağmen, esas itibarıyla ilerici bir karakter taşımaktadır. Bunun için bu ayaklanmada Kürt nasyonalizminin genel-demokratik muhtevası esastır.

Kemalist burjuvazi bu ayaklanmayı bastırır ve Kürt ulusundan hakim sınıfların unsurlarıyla, her iki ulusu-işçi sınıfını ve geniş emekçi yığınlarını-ezme ve sömürme temelinde giderek güçlenen consensus'unu kurar.

3- Günümüzde Kürt Ulusal Mücadelesi

Günümüz Türkiye'si 1925-1937 Türkiye'si değildir. Türkiye'de gelişen kapitalizm çok şeyde değiştirmiştir. O zamanın Türkiye'siyle günümüz Türkiye'si arasında benzerlik aramak, en hafif deyimle, saflık olur. Esas olan benzerlik değil, benzememezliktir. Ne var ki Türkiye devrimci hareketinin "inekleme"den bu gerçeği görececek hali yoktur.

Bugün ulusal sorunda esas olan, ulusal muhteva mıdır, yoksa sınıfsal muhteva mıdır? Veya bugün ulusal sorunda esas olan, Kürt ulusundaki ulusal birlik midir, yoksa Kürt ulusunda sınıfsal antagonizm midir?

Teorik olarak 'baş tarafta açıkladığımız bu meseleleri Türkiye ulusal sorununda somutlaştıralım.

Bilindiği gibi bizim çıkış noktamız Türkiye'de kapitalist üretim biçiminin hakim olduğudur. Bu hakimiyet hem sanayide, hem de tarımda geçerlidir (Türkiye'de kapitalizmin hakimiyetini, emperyalist ülke olmakla eşdeştirmiyoruz. Emper

yalizme rağmen bir ülkede kapitalizm gelişir, hakim üretim biçimi olur, gündeme sosyalist devrim gelir. Ama böyle bir ülke emperyalist değildir. Bu basit gerçeği dahi Türkiye devrimci hareketi henüz kavrayacak durumda değildir). Ama tarımsal alanda, özellikle ülkenin doğu bölgelerinde kapitalist gelişme, diğer bölgelere nazaran daha geridir. Ama bu, sosyalist devrim anlayışımıza ters düşmemektedir.

İran, Irak ve Suriye'de sosyo-ekonomik yapının hangi karakterde olduğunu araştırmadık ve bunun için bu ülkelerdeki Kürt topluluğunun halk topluluğu karakteri mi, yoksa ulus karakteri mi taşıdığı konusunda birşey söyleyemeyeceğiz, ama aynı topluluk Türkiye'de ulus karakteri taşımaktadır. Türkiye'de kapitalizmin gelişmesi her iki toplumun, Türklerin ve Kürtlerin, uluslaşmasını kaçınılmaz olarak beraberinde getirmiştir. Türkler ezen ulus olarak gelişirken, Kürtler ezilen ulus olarak gelişmiştir. Şüphesiz ki, her iki ulusun aynı seviyede gelişmiş olduğunu söyleyemeyiz. Aksi taktirde, ezen ve ezilen ulus kavramı içeriksizleşir.

Kürt toplumunun uluslaşmasını veya ulus oluşunu hangi kriterlere göre ele aldığımızı gelince:

Toprak bütünlüğü:

Kürdistan farklı devletler tarafından bölünmüştür. Bu bölünmüşlük tarihi bir olgudur. Bunun için, Kürdistan'ın her bir parçası kendi başına bir bütündür. Bunun için, Türkiye Kürdistan'ı da tek başına bir bütündür. Bu bütünlük Türkiye'de azınlık Kürt ulusunun toprak bütünlüğünü gösterir.

Türkiye'de kapitalizmin İran, Irak ve Suriye'ye nazaran daha fazla gelişmiş olması Kürtlerin Türk ulusu tarafından daha fazla asimile edilmesine neden olmuştur. Türkiye iç pazarı toprak bütünlüğünü önemli ölçüde yıkmıştır. Ama buna rağmen, Kürt ulusunun varlığı toprak bütünlüğünün de olduğunu gösterir. Veya Kürt ulusundan bahsettiğimiz müddetçe bu toprak bütünlüğünü de kabul ediyoruz demektir.

İktisadi yaşam:

Türkiye'de Kürt ulusunun iktisadi yaşam birliğinden bahsedemeyiz. Türkiye Kürdistan'ında hâlâ aşiretlerin varlığı, buralarda feodalizmin kalıntısı olarak varlığına işaret etmektedir. Kalıntı olarak diyoruz çünkü, aşiret yapıları, toplumun ekonomik ve sosyal hayatını genel hatlarıyla belirleyecek ve bunlara damgasını vuracak durumda değildirler. Kürdistan'da feodal toprak beyleri-aşiretler temelinde birbirinden kopuk olan feodal ekonomik yapı/yaşantı artık yıkılmıştır. Bu yapıyı/yaşantıyı yıkan kapitalizmdir, iç pazardır. Kürt ulusunun iktisadi yaşamı böylelikle, Türkiye bütününe bir parçası olarak doğmuştur. Türkiye'de iç pazar, kapitalizm, her iki ulusun iktisadi yaşam birliğini sağlamıştır.

Ulusal karakter veya ulusal ruhi birlik:

Feodal bölünmüşlük, feodal kapalılık belli bir toplumda ortak karakterin, ortak ulusal ruhun, ortak kültürün gelişmesini engeller. Türkiye'de kapitalist gelişme, Doğu'daki feodal kapalılığı yıkmış ve burada yaşayan Kürt toplumunda ruhi birliğin, ortak kültürün gelişmesini sağlamıştır. Ne var ki, bu birlik, asimilenin derecesine bağlı olarak görecelidir. Kürt ulusunun Türk ulusu tarafından yoğun asimile edildiği yerlerde, söz konusu birlik, Türk ulusu lehine zayıfken, asimilasyonun nisbeten olmadığı veya gevşek olduğu yerlerde oldukça güçlüdür.

Lisan birliği:

Türkiye Kürdistan'ında Kürtçe olarak bilinen iki farklı lisan vardır. Biz bunlara bir lisanın iki farklı şivesi diyemiyoruz, çünkü her ikisi birbirinden tamamen farklıdır. "Zazaca" konuşan "Kırmançî" konuşanı anlamamaktadır. Bu konuda bir araştırmamız yok, ama gördüğümüz kadarıyla "Zazaca" Kürtçeyi temsil etmemektedir. Bunun için esas olan "Kırmançî"dir ve bu dili Kürt ulusunun ortak lisanı olarak görmekteyiz.

Türk burjuvazisi Kürt toplumunu asimile etmek, eritmek ve türkleştirmek için her yola baş vurmuştur, kendi dillerini kullanmalarını, kendi kül-

türlerini geliştirmelerini yasaklamıştır. Bir bütün olarak Kürt ulusunun varlığı reddedilmiştir. Baskı süreklilik arz ederek devam ettirilmiş, ekonomik kaynaşmanın yanı sıra, eğitim vasıtasıyla da Kürtlerin Türkleştirilmesine çalışılmıştır. Burjuvazi bu politikasında yer yer başarılı olmasına rağmen ve çoğu Kürdün "ben Türküm ama Kürdüm" demesine rağmen, Kürt ulusunun tamamen asimile edilmesi gerçekleştirilememiştir ve Kürtler, yukarıda belirttiğimiz özellikleri olan bir toplum olarak gelişmiştir. Türk ulusu kadar gelişmemiştir olsa, Kürt ulusu vardır ve bu, kapitalist/burjuva bir ulustur.

Lenin'in "her ulusta iki ulus" var anlayışına değinmiştik. Bu anlayışı Kürt ulusuna uygulayabiliriz. Kürt ulusunda, kapitalizmin gelişmesine paralel olarak, Türk ulusunda olduğu kadar olmasada, iki ulus vardır; ülusun burjuva kutpu ve ülusun emekçi kutpu. Bu iki yön/kutup, ülusun bir-birine zıt sosyal ve sınıfsal aspektlerini oluşturur. Bu iki yön kapitalizmde ülusun çelişkili bir birlik oluşturduğunu gösterir. Bu iki yönün çelişkili birlikteki konumları ulusal birliğin sağlam olup olmadığını ele verir. Bu iki yön, ulusal birlik içinde hangi sınıfın, burjuvazinin mi yoksa proletaryanın mı sınıfsal çıkar ve amaçlarının ağır bastığını da gösterir. Kapitalizmde veya kapitalist ulusta ulusal birliğin relatif olması bu noktada aranmalıdır.

O halde, Kürt ulusunda esas yön hangi sınıfsal karakter taşır?

Kürt burjuvazisi Türk burjuvazisi ile bütünleşmiştir. Var olduğu kadarıyla feodal kalıntıları da Türk-Kürt burjuvazisiyle bütünleşmiştir. Bunların Kürt ulusunu temsil etmeleri söz konusu olamaz. Bu unsurlar giderek ulusal karakterlerini kaybetmişlerdir.

Türkiye Kürdistan'ında kapitalizmin derinlemesi /vartikal gelişmesi Türkiye'nin diğer bölgelerinde olduğu kadar değildir. Bunun için Türkiye Kürdistan'ında işçi sınıfı nisbeten geri gelişme seviyesindedir. Köylülük ise, yer yer kalıntı feodalizmin baskı ve sömürsünün yanı sıra, kapitalist ilişkiler temelinde çözülmüştür, sınıf -

sal olarak ayrılmıştır. Bütün bu gerçekler Türkiye Kürdistan'ında ulusal sorunun, Kürt ulusunun bir bütünlük arzemediğini göstermektedir. Yani Kürdistan'da da esas çelişki, burjuvazide dahil Kürt ulusuyla mevcut sistem arasında değildir. Türkiye Kürdistan'ında da esas olan proletarya ve emekçi yığınların mevcut kapitalist sisteme karşı mücadelesidir. Diğer bir deyişle, artık Kürt ulusunun bütünlüğü, o çelişkili bütünlüğü söz konusu değildir. Bu bütünlük yerini sınıfsal çelişkiye bırakmıştır. Bunun için ulusal sorunun temelinde yatan, artık Kürt ulusunun çelişkili birliği ve bu birliğin özgür gelişmeni için mücadele değildir. Esas olan, ulusun esas yönünü oluşturan proletaryanın ve emekçilerin özgürlüğü için mücadeledir. Çünkü, Kürt ulusunu artık bu güçler temsil etmektedirler. Çünkü, Kürt ulusunun gücü ve gelişme yeteneği Kürt proletaryası ve emekçilerindedir. Çünkü, Kürt proletaryası ve emekçileri, Kürt ulusunun ulusal çıkarlarının ve ulusal gelişmesinin temsil etmektedirler.

Bütün bunlar, Kürt ulusunda ulus içi ilişkilerin birer yansımasını gösterir. Bütün bunlar, Kürt ulusunda mülkiyet/üretim ilişkilerinin gelişme seviyesini gösterir. Bu olgular bize, Türkiye'de ulusal sorunun çözümünün burjuva çözüm olamayacağını, bu sorunun sosyalist devrimle çözülebileceğini göstermektedir. Bu ne demektir?

Türkiye devrimci hareketi açısından:

Türkiye devrimci hareketi "inekçi"liğinden dolayı, bazen hak etmediği şeylerde müstchak olmaktadır. Örneğin, Türkiye devrimci hareketi, aşağıdaki alıntıda öne sürülen anlayışa da kendi kendini müstehak etmiştir.

"Türkiye pratiğinde anlaşılması marksizm açısından mümkün olmayan ulusal demokratik devrim, ya da bunun arasına giren halk'lı devrim anlayışı ısrarla ve inatla sunulmaktadır, sunulmaya devam ediyor. Oysa, neresinden bakılırsa bakıl - sın ulusal demokratik devrim Türkiye pratiğinde kesinlikle bir burjuva devrimidir ve Türk-Yunan savaşı sonrası başka ifadeler, başka biçimler içinde sık sık zikzaklar çizmesine karşılık, git - tikçe gericileşerek yerli yerine oturmuş bir

perspektiftir. Bundandır ki, ulusal demokratik devrim hangi biçimde ve hangi isim altında olursa olsun, esasen Türk burjuvazisinin "devrim"i -nin restorasyonudur başka bir şey değildir"(N.Bo ra, a.g. broşür, s. 25).

Yazar, baştan sona alay ve küçümsemeyle ve kendinde en yüksekte görme edasıyla yazdığı makalesinde Türkiye devrimci hareketini, "inekçi"liğin den dolayı müstehak olduğu konuma koymaktadır. Yazarın amacı ne olursa olsun, gerçek olan, yanlış tesbitlerin insanı hangi hallere koyduğunun sergilenmesidir. Yazı boyunca bu konulara da değindiğimiz için burada bazı noktaları belirtmekle yetineceğiz.

- Türkiye devrimci hareketi devrim anlayışın -dan dolayı nükte konusu olacak durumdadır. Bu nükte oluşu, Lenin'in küçük-burjuvazi ile alay edişi anlayışı temelinde ele almak gerekir.

- Türkiye devrimci hareketi devrim anlayışın -dan dolayı, ulusal sorunun çözümünü kapitalist ilişkiler çerçevesinde ele almaktadır. Proletarya önderliğinde demokratik devrim veya ulusal sorunun esas çözümü sosyalizmedir demek meselenin özünde hiçbir şey değiştirmemektedir.

- Türkiye devrimci hareketi devrim anlayışın -dan dolayı hem Türk hem de Kürt ulusunu, dar/sıkı teorik çerçevede bakacak olursak, ulus olarak görmemesine rağmen, ulus olarak değerlendiriyor ve demokratik devrim anlayışıyla da, hem Türk hem de Kürt ulusunun ulusal birliğini, o çelişkili birliği sağlamayı ve güçlendirmeyi amaçlıyor.

Uluslaşmanın olduğu bir toplumda, sınıfsal antagonizmanın esas olduğu bir toplumda ulusal birliği, ulusun o iki yönünün birliğini sağlamaya çalışmak marksist-leninist değil, oportünist bir anlayıştır, küçük-burjuva devrimciliğidir. Bu, hem Türk hem de Kürt ulusunda proletaryanın ve emekçilerin ulusun gücünü ve gelişme yeteneğini temsil ettiklerinin, bunların ulusu belirlediğinin açıktan reddidir. Bu, subjektif niyetimiz ne olursa olsun, objektif olarak proletaryanın iktidar mücadelesine karşı geldiğimizizin aynasıdır.

Türkiye devrimci hareketi devrim anlayışıyla ve tabii bu arada da ulusal soruna yaklaşışıyla

küçük-burjuva devrimciliği yaptığını, sosyalizme karşı olduğunu ortaya koymaktadır.

Kürt ulusu açısından:

Bugün bir dizi Kürt örgütü, Kürt ulusunun kuruluşu için mücadele ettiklerini söylüyorlar. Bu örgütlerin içinde demokratik devrimi de ve sosyalist devrimi de savunanlar var. Ama hepsinde ortak olan yön, ayrı örgütlenme ve bağımsız Kürt devleti kurma anlayışıdır (ayrı örgütlenme bu anlayışı otomatikman beraberinde getirir). Öyle ki, bu örgütlere göre Kürt devleti olsun da nasıl olursa olsun, ister burjuva devlet olsun istersede Sovyet sosyal-emperyalizminin kuklası olsun.

Kürt örgütlerinin sarfettikleri marksist-leninist lafızları çıkartırsak, geriye çıplak Kürt nasyonalizmi kalmaktadır. Diğer taraftan ayrı örgütlenme ve bunun doğal sonucu olarak ayrı devlet anlayışının mutlaklaştırılması nasyonalizmi ele veren başlı başına bir olgudur.

Kürt örgütlerinin nasyonalizminin maddi temelleri vardır. Buna iki neden gösterebiliriz:

Birinci neden Türkiye devrimci hareketinin sorununa ciddiyetsiz yaklaşımıdır. Bu ciddiyetsizlik onun devrim anlayışı ve dolayısıyla bu devrim anlayışı çerçevesinde ulusal soruna bakışıdır. Bu devrim anlayışı Türkiye gerçeğini küçük-burjuvazinin sınıfsal çıkarları temelinde yansıtmaktadır ve dolayısıyla küçük-burjuva dünya görüşünü, bu temelne nasyonalizmi körüklemektedir.

İkinci neden, Türkiye Kürdistan'ındaki kapitalizmin gelişme seviyesinde aranmalıdır. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Türkiye'nin Doğu bölgelerinde kapitalist gelişmenin geri seviyede olması ve bunun yanı sıra feodal kalıntıların bulunması Kürt ulusunda sınıfsal ayrışmanın, Türk ulusuna nazaran daha geri ve karmaşık olmasını beraberinde getirmiştir. Kapitalizmin geriliği, küçük üretimi, küçük-burjuvaziyi güçlü kılar. Türkiye Kürdistan'ında da böyle bir gelişme söz konusudur. Türkiye Kürdistan'ında sınıfsal farklılaşmanın nisbeten geri gelişmişliği, küçük-burjuva akımların gelişmesine maddi temeli oluşturmaktadır. Kürt örgütlerinin nasyonalist karakteri kapitalizmin bu gelişme seviyesinden farklı olarak

ele alınamaz ve Kürt örgütlerinin bugünkü mücadele hedef ve anlayışları bunu oldukça açık bir şekilde göstermektedir. Diğer bir deyişle, Kürt örgütlerinin burjuva-nasyonalist anlayışlarının maddi temeli üretim/mülkiyet ilişkilerinden kaynaklanmaktadır

Buna göre, Kürt burjuva-nasyonalizmi desteklenir mi desteklenmez mi? Buna hem evet, hem de hayır diyoruz.

Ezilen ulus nasyonalizminde çeşitli nüanslarda da olsa belli bir genel-demokratik muhteva vardır. Bu muhteva desteklenir. Ama, bu muhtevayı prensip olarak desteklemek, ezilen ulus adına, ulusal kurtuluş adına atılan her adımın desteklenmesini de beraberinde getirmez.

Proletaryanın görevi, her şart altında uluslaşmayı, burjuva-demokratik devrimi desteklemek değildir. Proletarya soruna, ulusal meselede de, kendi sınıfsal çıkarı açısından yaklaşır ve sınıfsal amacına ulaşmak için mümkün olan bütün yollardan ilerler. Bunun için, Türkiye gibi sosyalist devrimin gündemde olduğu bir ülkede proletarya, burjuva-nasyonalizmini desteklemez.

Burada proletaryanın her türlü ulusal baskıya karşı oluşunu, ulusal baskıya yönelik gözükten her hareketin destekleneceği şeklinde yorumlamak yanlış olur. Sorunu somut şartlardan, mevcut uluslararası ilişkilerden, mevcut mülkiyet/üretim ilişkilerinden kopuk olan bir anlayış ancak böyle düşünebilir. Diğer bir deyişle, Kürt nasyonalistleri Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını elde etmek istiyorlar, bunu amaçlıyorlar. Bizde bunu istiyoruz, bunu; Kürt ulusunun kendi kaderini özgürce tayin hakkını ve bunun için mücadeleyi kayıtsız şartsız tanıyoruz. Ama bunu kayıtsız şartsız tanımamız, Lenin'in deyimiyle, ulusal kader tayini için her talebi desteklememiz anlamına asla gelmez. Proletarya her zaman, her şart altında ulusların kendi kaderini tayinini değil, tam tersine, her ulusta proletaryanın kendi kaderini tayinini teşvik eder.

Sosyalist devrimin gündemde olduğu Türkiye'de esas olan, Kürt ulusunun kendi kaderini haklarından, bu mücadeleyi kayıtsız şartsız desteklemek -

ten anlaşılması gereken, Kürt ulusunun kapitalist mülkiyet ilişkileri temelinde kader tayinini savunmak değildir. Bu artık geride kalmış bir taleptir. Bu talebi bugün savunmak, açıktan burjuva/kapitalist toplumsallaşmayı/uluslaşmayı, burjuva nasyonalizmini savunmak demektir. Bugünün şartlarda, sosyalist devrimin gündemde olduğu şartlarda Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkını ve bunun için mücadeleyi kayıtsız şartsız savunmak, Kürt ulusunun, kürt proletaryası ve emekçi kesimleri bütünselliği içinde (burjuvaziyi dışlayarak) kendi kaderini tayin hakkını ve bunun için mücadeleyi kayıtsız şartsız tanımak ve savunmak demektir. Lenin'in çektiği ince ayrımı, ülkemizde ulusal sorun açısından tamda bu noktada, yukarıdaki görüşümüz noktasında çekmekteyiz.

Türkiye'de ulusal sorunun muhtevasının mihenk taşı oluşturduğu bu noktayı gerek Türkiye devrimci hareketi ve gereksede Kürt nasyonalistleri tanımıyorlar.

4- Kürt ulusu açısından ulusal kurtuluşun elde edilmesi

Kürt nasyonalistlerinin soruna yaklaşımlarını ve amaçlarını belirttik: Bağımsız örgütlenme, bağımsız mücadele, bağımsız ulusal Kürt devleti. Onlar bu taleplerin veya amaçların hepsini mutlaklaştırmaktadırlar. Bu yaklaşımın proletaryanın çıkarına olmadığını da belirttik. Bu yaklaşımların muhtevası, en iyimser haliyle burjuva-demokratik, nasyonalist anlayışları içerir. Kürt nasyonalistlerinin yanı sıra Kürt revizyonistleride aynı görüştedirler. Bir dizi siyasi kuruluşla temsil edilen Kürt nasyonalistleri ve revizyonistleri bu anlayışlarıyla hangi çağda, hangi tarihi şartlar altında olduklarının, hangi mülkiyet/üretim ilişkilerinin Kürt ulusunda hangi sınıfları ulusun esas temsilcisi yaptığının farkında bile değildirler. Bütün sorunun dönüp dolaştığı nokta ulusal bağımsızlık kavramına yaklaşımdır. Kürt örgütleri ulusal bağımsızlığı ayrı devlet kurma anlayışıyla eşdeğleştireyorlar. Ne var ki marksizm ulusal bağımsızlık sorununa Kürt örgütlerinin yaklaşımı gibi yaklaşmıyor (Bu noktada bizi ilgi-

lendiren Kürt nasyonalistleri değildir. Sınıfsal yapılarından dolayı onların ulusal soruna marksist yaklaşımını zaten bekleyemeyiz. Burada muhatap alınan Kürt revizyonistleridir).

Marksizm ulusal bağımsızlık sorununa tarihi şartları göz önünde tutarak yaklaşır, üretim/mülkiyet ilişkilerini göz önünde tutarak yaklaşır, sınıfsal açıdan,proletaryanın sınıfsal çıkarları açısından yaklaşır. Kürt revizyonistlerinin nasyonalist/şövenist karakterini açığa çıkartan da marksizmin soruna yukarıdaki şekilde yaklaşımı - dir. Marksizm, somutlaştırarak verirsek, şunu diyor:

- "Ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını tanımak,her ulusun kendi kaderini belirlemesi üzerine her talebi desteklemeyi gerektirir mi?" (Lenin). Her zaman gerektirmez(Lenin).

Başka türlü sorarsak:

- "Sosyal demokrasi devamlı,kayıtsız şartsız ulusal bağımsızlığı talep etmek mecburiyetinde mi dir veya sadece belli şartlarda mı talep eder ve bu şartlar hangileridir?"(Lenin)

"Polonya sosyalist partisi bu soruyu devamlı kayıtsız şartsız tanıma olarak kararlaştırdı"(Lenin).

Kürt revizyonistlerinin bu sorulara verdiği cevap,aynen Polonya Sosyalist Partisi'nin verdiği cevap gibidir. Bu cevap doğru mudur? Hayır, doğru değildir.Çünkü bu cevap,proletaryanın sınıf mücadelesini göz ardı etmektedir. Bunun için Lenin'in Polonya Sosyalist Partisi'ne verdiği cevap,bizim, Kürt revizyonistlerine cevabımız olarak görülmelidir. Şöyle:

"Tamda bu mücadelenin(proletaryanın sınıf mücadelesi kastediliyor, ç.n.) çıkarlarına ulusal kendi kaderini tayin talebini tabii(a.ç.l.) kılmalıyız. Burjuva demokrati(ve bugün onun yolunda giden sosyalist oportünistte), demokrasinin sınıf mücadelesini yok ettiğini sanıyor ve bunun için bütün siyasi taleplerini soyut olarak, özet olarak, "kayıtsız şartsız" olarak, "bütün halkın" çıkarları açısından...tesbit ediyor. Sosyal-demokrat bu burjuva hayali her yerde ve devamlı

acımasız olarak, ister (bu hayal) ifadesini soyut idealist felsefede bulsun, isterse de ulusal bağımsızlık için kayıtsız şartsızlık talebinde bulsun, teşhir eder"(202).

Lenin neden böyle bir değerlendirmeye gerek görmüştür? Bunu Polonya sorununu açarak açıklama ya çalışalım.

Doğu Avrupa'da burjuva-demokratik devrim ve bu temelde ulusal kurtuluş hareketi için en son, geç kalmış örnek Polonya'dır. Bu ülke 19. yüzyılda Rusya, Prusya ve Avusturya tarafından bölünmüştü ve ulusal boyunduruk altına alınmıştı. Polonya'da esas olan, burjuva-demokratik devrimin, yani toprak devriminin ulusal sorunla ayrılmaz bir bağ oluşturmasıydı. Polonya ulusal kurtuluş mücadelesine, halkın yanı sıra Polonya soyluları da katılmıştı.

19. yüzyılın 90 lı yıllarında Avrupa'daki devrimci dalga gerilemeye, zayıflamaya başlamıştı. Ama, buna rağmen, Polonya Sosyalist Partisi, halkı, Rusya'dan kopma, ayrılma temelinde Polonya'nın bağımsızlığı talebi doğrultusunda mücadeleye çağırma devam etmiştir. Bu sefer, eskiden Marks ve Engels'in desteklediği mücadeleyi başta Lenin olmak üzere marksistler desteklemezler. Lenin bu mücadeleyi desteklemiyordu, çünkü Polonya Sosyalist Partisi, Polonyalı ve Rus işçilerinin ortak mücadelesi yerine, hâlâ, Polonya halkını Polonya'nın Rusya'dan bağımsızlığı için mücadeleye çağırıyordu. Lenin için bu anlayış marksizme ters düşmekteydi. Çünkü Polonya Sosyalist Partisi, Polonya sorununu, yani ulusal sorunu, sınıfsal ve tarihi değiştirmeyi göz önünde tutarak ele almıyordu.

Değişen neydi? Hangi değişme ulusal sorunda sınıfsal değiştirmeyi beraberinde getiriyordu? Çağ değişmişti. Artık Avrupa'da burjuva devrimler zinciri sonuçlanmıştı. Kapitalizm ilerici olma özelliğini yitirmişti. Artık gündemde gericiliğin zaferi vardı, kapitalizm emperyalizm aşamasına girmişti. Bu belirleyici değişmelerin yanı sıra, bir de Polonya'da somut tarihi durum da değişmişti; Eskiden Polonya istilacı devletlere, ülkeyi aralarında paylaşan Rusya, Prusya ve Avusturya'ya karşı mücadele ederken Avrupa'da gericili-

ğe karşı demokrasinin kalesi durumundaydı. Şimdi ise Polonya hakim sınıfları, istilacılara karşı mücadele etmiş olan burjuvazi ve sosyular, istilacılarıyla consensus-uzlaşma/anlaşma- içine girerek Polonya halkını ortaklaşa ezmeye ve sömürmeye başlamışlardı. Lenin şöyle diyor:

"O zaman Avrupa'da demokrasinin tam zaferi, Polonya'nın yeniden kurulması olmaksızın gerçekten imkansızdı. O zaman Polonya, çarizme karşı medeniyetin gerçekten kalesiydi, demokrasinin öncüsü idi. Şimdi Polonya'nın hakim sınıfları... Polonya'nın eski devrimci geleneklerini üstlenen Polonya proletaryası. Alman ve Rus proletaryasıyla omuz omuza (Polonya'nın) kurtuluşu için mücadele ederken, Polonyalıları baskı altında tutan ülkelerde ki hakim sınıfların taraftarı olarak boy gösteriyorlar. Şimdi (a.ç.L.) komşu ülkelerdeki marksizmin önder temsilcileri, ki bunlar... Polonyalıların kahraman mücadelesine tam sempati besliyorlar... açıkça şunu söylüyorlar: "Eugün Peters - burg Varşova'dan çok daha önemli olan bir devrimci merkezdir. Rus devrimci hareketi, Polonyanınkinden daha büyük enternasyonal bir anlama haizdir" (203).

Lenin devamla, tamamen benimsediğini belirttiği Franz Mehring'in aşağıdaki görüşüne yazısında yer verir.

"Polonya proletaryası, bayrağına, bir Polonya sınıf devletinin, hakim sınıfların dahi bilmek istemediği bir sınıf devletinin yeniden kurulmasını yazmak isterse, böylelikle, 1791 de Polonyalı sosyuların başına geldiği gibi, mülklü sınıfların başına gelebilen, ama çalıyan sınıfın başına asla gelmemesi gereken bir karnaval oyunu oynar. bu gerici ütopya, milliyetçi ajitasyonun belli bir yankı bulduğu aydın ve Küçük-burjuva tabakalarda proleter ajitasyonu hayırhah yapmak için ortaya çıktıysa, bu, değersiz ve ucuz anlık başarı uğruna işçi sınıfının sürekli çıkarlarını terk eden çirkin oportünizmin hayaleti olarak iki misli geçersizdir (önemsizdir, ç.n.).

Bu çıkarlar, polonyalı işçilerin üçe bölünmüş bütün kısmi devletlerde sınıf yoldaşlarıyla omuz omuza mücadele etmelerini gerekli kılmaktadır.

Lurjuva devrimin özgür Polonya yaratabileceği zaman artık geride kalmıştır. Bugün Polonya'nın yeniden doğuşu sadece, modern proletaryanın kendi zincirini kırdığı sosyal devrimle mümkündür" (204)

Polonya örneği, "sömürgeçiliği" karşı mücadele edenlerin tezlerini doğrular görüldüğü için bura ya alınmamıştır. Böyle bir anlayışın Türkiye için geçersizliği bir kenara, bizi ilgilendiren, alıntılarda belirtilen başka süreçlerdir.

- Çağ değişikliği, buna bağlı olarak Türkiye'de de kapitalizmin gelişmesi olgusu

- Ulusal bağımsızlık talebinin proletaryanın sınıfsal mücadelesine tabii kılınması

- Esas kurtuluşun, bağımsız sınıflı devlet kurmakta olmayacağı ve bunu ancak milliyetçi aydın ve küçük-burjuva tabakaların talep ediyor olmaları ve bu anlamda bu talebin oportünist oluşu

- Özgür Polonya'nın - Kürdistan'ın- burjuva devrimle değil, ancak ve ancak sosyalist devrimle kurulabileceği

- Sınıfsal antagonizmin ulusal sorunu kendine bağlı kıldığı

- Polonya'nın kurtuluşunun Polonya ve Rus proletaryasının ortak mücadelesinden geçtiği vs.

Lenin, "Polonya üzerine söylediklerimiz, her başka ulusal sorun için de kullanılabilir" (205) demektedir. Bunun için biz, hem Polonya hem de Kürt ulusal sorununda bazı benzerlikler göstermeye çalışacağız:

- Kürt hakim sınıfları Türk hakim sınıflarıyla kaynaşmışlardır ve bir bütünü oluşturmaktadırlar. Yani Kürt burjuvazisi ulusal özelliğini yitirmiştir

- Kürt ulusunun kurtuluşu, bağımsız Kürdistan ancak ve ancak Kürt proletaryasının eseri olabilir

- Kürt ulusunun Türk ulusundan kopması, bağımsız olması-eğer bunu istiyorsa- ancak ve ancak her iki ulusun proletaryanın omuz omuza sosyalist devrim mücadelesiyle gerçekleşebilir

- Artık Dersim devrimin merkezi değildir. Devrimin merkezini Türkiye'nin kendisi oluşturmaktadır

- Artık, ulusal sorunun çözümü için de demokra-

tik devrim talebi proletaryayı geriletken, küçük-burjuvazinin peşine takan oportünist bir talep - tir

- Bugün için esas olan, Kürdistan'ın Türkiye' den kopma, bağımsız olma mücadelesi değildir. Bugün esas olan, böyle bir kopmayı da sağlayacak olan Türkiye sosyalist devrimidir. Ancak böyle bir devrim, ayrılmanın veya beraber olmanın maddi şartlarını oluşturabilir.

5- Sınırların tesbiti sorunu

Kürt örgütlerinin bağımsız Kürt devletini mutlakaştırdıklarını göz önünde tutarsak, mutlaka ki bu devletin sınırlarını da belirlemiş, çizmiş olmaları gerekir. Aksi takdirde, sınırları belli olmayan bir toprak bütünlüğü için mücadele edilmeceği açıktır.

Biz sınır sorununu farklı görmekteyiz. Devlet sınırlarının belirlenmesinde iki yol vardır. Birincisi, kapitalizmde sınırların belirlenmesi. İkincisi, sınırların sosyalizmde, demokratik anlayış içinde belirlenmesi.

Kapitalizmde esas olan sermayenin çıkarıdır. Bunun için kapitalizmde sermayeye ters düşen ekonomik, sosyal, demografik yapılar sistemin çıkarına tekabül edecek bir şekilde formlandırılır. Hal böyle olunca, kapitalizmde esas olan, sınırların, halkın iradesini, eğilimini, sempatisini göz önünde tutarak değil, sermayenin çıkarlarını göz önünde tutarak çekilmesidir.

Tarih, kapitalizm öncesi sömürü sistemlerinde belirlenmiş sınırların yanı sıra, çağımızda emperyalist ülkelerin, çoğu eski sömürgeler için sınır belirleme anlayışını, sınırların çıkar/hegemonya temelinde belirlendiğini göstermektedir. Bu durum özellikle Afrika'da görülmektedir. Emperyalistler, eski sömürgelerini kendilerine bağlı kılmak, onların stabil, sağlam bir gelişme göstermelerini engellemek için suni olan devletler kurmuşlardır, birbirine komşu, ama birbirine yabancı olan halk topluluklarından oluşan devletler kurmuşlardır. Böylelikle, aynı toplumun unsurları farklı devletlere bölünmüşlerdir. Bunun sonucu olarak, bu devletlerde nisbeten planlı ve sağlam

bir gelişme yerine, toplulukların birbirine karşı savaşı, düşmanlığı sürekli gündemde olmuştur.

Türkiye'de böyle bir sınır tesbiti olmamıştır. Anti-emperyalist savaş döneminde Türkiye'nin değiştirilebilen ve değiştirilemeyen sınırları vardı. Örneğin anti-emperyalist savaş döneminde Türkiye'nin Sovyetler Birliği, İran ve Bulgaristan ile sınır sorunu olmamıştır. Sınırların zorlanması ve işgâl Batı, Güney ve Güneydoğu Anadolu'da gündeme gelmiştir. Buralarda sınırlar, İngiliz, İtalyan ve Fransız emperyalizmine, özellikle İngiliz emperyalizmine karşı, "tek kurşun" atılmasa da, anti-emperyalist mücadele ve halkın eğilimi sonucu tesbit edilmiştir.

Hiç şüphesiz ki, eğer imkân olsaydı, Kemalist burjuvazi Musul'u da alırdı, Suriye, Irak gibi devletleri de sınırlarına katardı. Ama böyle bir gelişme olmamıştır. Böyle bir gelişmenin olmamasının nedenleri, buradaki halkların iradesine, eğilimlerine saygı duyulmasından ileri gelmemekteydi. Tam tersine, farklı siyasi güçler dengesi, objektif durum, nerede durulması gerektiği konusunda belirleyici olmuştur.

Lenin Çarlık Rusya'sının sınırlarını tarihi bir olgu olarak görür. Böyle gördüğünü de, "biz mevcut devletin sınırları içinde mücadele ediyoruz" diye ifade eder. Bizde bugünkü sınırları tarihi bir olgu olarak görüyoruz ve bugünkü mevcut devletin sınırları içinde mücadele ediyoruz.

Türkiye'de sınır sorununun esas çözümü sosyalizmde mümkün olur. Sosyalizmde sınır sorununun çözümünde belirleyici olan, halkın sempatisidir. Somutlaştırırsak: Türkiye'de proleter devrimin gerçekleştiğini ve Kürt ulusunun, Türkiye'den koparak bağımsız ulusal sosyalist bir Kürt devleti kurmak istediğini düşünelim. Kürt ulusunun, bu en tabii hakkını gerçekleştirebilmesi kendisiyle Türkiye arasında bir sınır çekmesi demektir. Bu durumda sınırların nereden geçeceğine kim karar verecektir? Bu sınır keyfi çekilebilir mi? Türk ulusu veya Kürt ulusu, sınır şuradan veya buradan geçsin diyebilir mi? Diyebilir, ama diretemez. Aksi taktirde devrimin sosyalist karakteri bula-

nıklaşır. Türk ulusu açısından sınır, örneğin Malatya'dan veya Tunceli'den geçmesi gerekiyorsa, bura halkına, Kürt ulusu için sınır Sivas'tan ve ya Kayseri'den geçmesi gerekiyorsa bu seferde bura halkına sorulur. Onların eğilimlerinin ne olduğu saptanır. Kendilerini hangi ulustan hissettikleri, hangi ulusa sempati duydukları sorulur. Ve alınan cevap, sınırların nereden geçeceğini belirler.

Tek başına lisan sınırın nereden geçeceğini belirlemeye yetmez. Tarihte bunun örnekleri vardır. Daha önce Marks ve Engels'ten yaptığımız alıntıyı hatırlatalım.

"Macaristanlı Almanlar ise, Alman dilini muhafaza etmelerine rağmen, anlayış, karakter ve âdet bakımından hakiki Macar olmuşlardır" (206).

Bundan çıkararak şunu diyebiliriz: Sınır, çoğunlukla Türkçenin veya Kürtçenin konuşulduğu yerden geçer demek demokratik, sosyalist bir çözüm olmaz. Bu, düpe düz nasyonalist, kapitalist bir çözümü gündeme getirir.

Türkiye'de Kürtçe konuşmasına rağmen, anlayış, karakter ve gelenek bakımından Türkleşmiş Kürtler yok mudur? Veya bunun tersi olarak, kürtleşmiş Türkler yok mudur? Vardır. Tek başına lisan, sorunun sadece bir yönüdür, sempatinin hangi yönde gelişebileceğini göstermede sadece bir faktördür.

Lunun için, "Türk sömürgecilerini" Kürdistan'dan kovarken, bunların nereye kadar kovulacağını değil, onların, "sınırları içinde mücadele ettiğimiz mevcut devlet"ten tüm kovulacağını, iktidarlarını yıkılacağını, bu mücadelenin ortak yürütüleceğini ve ancak sosyalist devrimden sonra sınırların sorununun, şayet gerekli olursa, gündeme geleceğini belirtmekte yarar gördük.

Yeri gelmişken bir noktayı daha belirtelim. Lazıları, sınırları belli, içinde mücadele ettiğimiz devletin adını değiştirmişler. Türkiye adı değiştirilerek "Türkiye-Kuzey Kürdistan" olmuş. Biz bunu yanlış, teslimiyetçi ve bu temelde de oportünist bir anlayış olarak görüyoruz. Yanlış, çünkü, Türk ulusundan proletarya ve emeği kitleler, henüz bu kavramı anlayacak durumda değildir.

hile hele demokratik devrimin ittifak anlayışına sınırları belli ve içinde mücadele ettiğimiz devletin yeni adı çok radikaldir. Bu isim değiştirme teslimiyetçi ve oportünisttir, çünkü böylelikle Kürt nasycnalizmi körüklenmektedir, ulusal sorunun kavranışı isim değiştirmeye indirgenmektedir. Ulusal sorunun kavranışı isim değiştirmeye indirgenmektedir, çünkü bu ismi kullananların ulusal sorunun muhtevassından zerre kadar haberleri yoktur. Şu kadarını söyleyelim. Çağımızda ulusal soruna çözüm getiren (teori ve pratikte) Lenin ve Stalin'dir. Ama onlar, özellikle Lenin, sınırları içinde mücadele ettiği mevcut devletin adını değiştirmemiştir ve örneğin şöyle dememiştir: "Rusya-Türkmenistan", "Rusya-Gürcistan", "Rusya-Ukrayna" vs. Lenin sürekli "Rusya", "Rus proletaryası" terimlerini kullanmıştır. Ama Rusya'da ki ezilen uluslara ve halk topluluklarına kurtuluşlarının yolunu da göstermiştir.

Kitleleri, sonradan söylenmesi mümkün olanı daha için başında söylemekle değil, bugün yapılması gerekeni yaparak, söyleyerek eğitmeye ve mücadeleye katmaya, anlaşılana o ki, "inekçi" kafa yaşanmamaktadır. Çünkü, isim de iştirmek kolaydır, ama mücadele ve devrim ciddiyet ister.

"Türkiye-Kuzey Kürdistan" anlayışı küçük-burju vazinin devrim nostalgisini ifade eder, başka bir şeyi değil.

BÖLÜM VII

DEVRİMCİ PROLETARYANIN ULUSAL SORUN PROGRAMI VE BAZI SONUÇLAR

Modaya uyma hafifliğini gösterseydik veya proletaryanın sınıf mücadelesinin çıkarlarını ciddiye almasaydık, burada üç-beş arkadaşla, daha doğru su "yoldaş"la Türkiye devrimci proletaryasının yeğane marksist-leninist partisini kurardık ve bu görüşlerimizide, partimizin görüşleri olarak "bütün" dünyaya ilân ederdik. Ama biz, bu anlayışta olmadığımız için ulusal sorun hakkındaki görüşlerimizi öneri olarak ilân ediyoruz.

Türkiye devrimci hareketi açısından

I

DOĞRU: Ulusal soruna tarihi ve ekonomik açıdan bakmak gerekir. Türkiye'de kapitalist/burjuva mülkiyet formları, üretim ilişkileri toplumun bütün yaşantı alanlarında(ekonomi, siyaset, kültür, ideoloji vs) hakimdir. Türkiye'de feodalizm ancak kalıntı olarak, oda yozlaşmış kalıntı olarak vardır. Böylesi şartların Türkiye'sinde ulusal sorun ancak ve ancak sosyalist devrimle nihai olarak çözümlenebilir.

YANLIŞ: Türkiye devrimci hareketinin ulusal sorun hakkındaki görüşü küçük-burjuva oportünist bir görüştür. Türkiye devrimci hareketi hiçbir nedenini açıklamaksızın, hiçbir araştırmaya dayanmaksızın yarı-feodal ilan ettiği Türkiye'de, kapitalist üretim biçiminin hakimiyetini görmediği için, ulusal sorunun çözümünü burjuva-demokratik devrimde görmektedir. Böylelikle Türkiye devrimci hareketi ulusal sorunun burjuva/kapitalist çözümünü savunmuş oluyor, onun devrim anlayışı böyle bir çözümü kaçınılmaz kılıyor.

II

DOĞRU: Türkiye'de kapitalist gelişme Türk ve Kürt toplumlarının birer kapitalist ulus olarak gelişmesini beraberinde getirmiştir. Bunun için bugün gündemde olan, burjuva-kapitalist ulusların kapitalist ilişkiler temelinde birliğini

sağlamak değil, tam tersine, bu birliğin zayıf olduğu gerçeğinden hareketle, hem Türk hem de Kürt ulusunun güçlerini ve gelişme yeteneklerini proletarya ve emekçi kitlelerde arama gerçeğinden hareketle, bu birliği tamamen yıkmak ve sosyalist devrimle sosyalist Türk ve Kürt uluslarını yaratmaktır.

Kapitalist ulusal birliği yıkmak ve sosyalist ulusal birliği sağlamak! Hem Türk hem de Kürt ulusları için geçerli olan bu olgu, ancak ve ancak kapitalist sistemi yıkarak, sosyalizmi inşa ederek hayata geçirilmiş olur.

YANLIŞ: Bu konuda Türkiye devrimci hareketi kavram keşmekeşliği içindedir. Bir taraftan ulus kavramından bahsediliyor, diğer taraftan da yarı-feodal Türkiye'den, kapitalist üretim biçiminin hakim olmayışından. Şüphesiz ki bazı durumlarda, yarı-feodal ilişkilerde de uluslaşma olabilir. Ama sorun bu değil. Bizim için sorun, Türkiye devrimci hareketinin burjuva/kapitalist Türk ve Kürt uluslarını "kapitalizmin en özgür gelişmesini" sağlayacak olan "küçük-burjuva demokratik cumhuriyeti" kurarak, yani proletarya önderliğinde işçilerin köylülerin devrimci-demokratik diktatörlüğünü gerçekleştirerek, mevcut kapitalist ulusları küçük-burjuva temelinde yeniden "kapitalistleştirme/burjuvalaştırma" isteği anlattır. Bu anlayış Türkiye somutunda proletaryanın sınıfsal çıkarlarının küçük-burjuvazinin sınıfsal çıkarları seviyesinde ele alınmasından başka bir şey değildir.

III

DOĞRU: Türkiye tarımında köylülük sancılı bir kapitalistleşme süreci sonucu çözülmüştür. Türkiye kırlarında köylülüğün bütünlüğü değil, mülkiyet ilişkileri temelinde sosyal parçalanmışlığı esastır. Bu mülkiyet burjuva mülkiyettir. Bunun için Türkiye tarımında toprak sorununu demokratik devrimle çözmeyi amaçlamak, anti-marxist, küçük-burjuva devrimciliğidir.

Eskiden, burjuva-demokratik devrimde toprak sorununu, yani ülkenin burjuva-demokratikleştirilmesi

aynı zamanda ulusal sorunun çözümü demektir. Ulu - sal sorunla toprak sorunu birbirine sıkı bir şekilde bağlıdır. Günümüz Türkiye'inde artık böyle bir durum yoktur. Köylülüğün burjuva-demokratik devrimden beklediği bir şey yoktur. Türkiye' de köylülük bugün bir kısmıyla sosyalist devrimden yanadır, bir kısmıyla da sosyalist devrime karşıdır, çünkü Türkiye kırında kapitalist/burjuva mülkiyet/üretim ilişkileri temelinde sınıflaşma sağlanmıştır.

Bu gerçeklerden dolayı Türkiye'de ulusal sorun toprak sorununa bağlı bir sorun değildir. Ülkemizde ulusal sorun, sosyalist devrimin tek başına, bağımsız bir sorundur.

YANLIŞ: Türkiye devrimci hareketi devrim anlayışından dolayı ulusal sorunu toprak sorununun ayrılmaz bir parçası olarak görmektedir. Bu anlayış özellikle "Parti Bayrağı"nda hakimdir.

Proletarya önderliğinde de olsa demokratik devrim nihayetinde kırsal alanda köylülüğün burjuva mülkiyet ilişkileri temelinde çözülmesini, kırsal alanda köylülüğün burjuva ve kır proletaryası temelinde sınıflaşma sürecinin sağlanması demektir. Bütün bu adımlar, ülke halkının irade birliğini sağlayarak, ülkenin, küçük-burjuva demokratik cumhuriyet vasıtasıyla demokratikleştirilmesini sağlamak demektir. Ne var ki, ülkenin demokratikleştirilmesiyle çözülmesini istediğimiz sorun, toprak sorunu, Türkiye'de bu demokrasi olmaksızın da çözülmüştür. Dolayısıyla Türkiye' de böyle bir demokrasinin, küçük-burjuva demokrasisinin maddi temeli kalmamıştır. Bunun için ulusal sorunun bu demokrasi anlayışı çerçevesinde çözümünün de maddi temeli kalmamıştır.

Türkiye devrimci hareketi bu gerçeği görmemekte adeta ısrar etmektedir. Türkiye devrimci hareketi demokratik devrim anlayışıyla ulusal sorunu sermayeyi "ıslah" ederek çözmek anlayışına indirgediğinin farkında bile değildir. Bu konuda şüphesi olanlara, köylülere, hangi üretim ilişkisi içinde olduklarını sormalarını sağlık veririz. Gereken cevabı alacaklarından eminiz.

Kürt nasyonalistleri ve revizyonistleri açısından:

I

DOĞRU: Marksizm ulusal sorunun çözümünü ayrı devlet kurmakla eşdeğleştirmez, bunu mutlaklaştırmaz. Bunun için ne pahasına olursa olsun, hangi karakterde olursa olsun Kürt devleti anti-marksist, nasyonalist anlayışın bir yansımasıdır.

YANLIŞ: Kürt nasyonalistleri açıktan, Kürt revizyonistleri de marksist kılıf altında ayrı devlet kurmayı Türkiye'de ulusal sorunun yegâne çözümü olarak görmektedirler.

II

DOĞRU: Türkiye'de ulusal sorunun marksist çözümü ancak ve ancak Türkiye sosyalist devrimi ile mümkündür. Bunun için her iki ulusun proletaryanın ortak ve kaynaşmış mücadelesi esastır.

YANLIŞ: Kürt nasyonalistleri ve revizyonistleri bunun tam da tersini savunuyorlar. Türk ve Kürt proletaryasının ayrı siyasi örgütlenmesini savunmakla, her iki ulusun yakınlaşmasını değil, birbirinden uzaklaşmasını amaçlıyorlar.

III

DOĞRU: Proletarya, proleter enternasyonalizmini, farklı uluslardan proleterlerin birliğini, ulusların nihai olarak kaynaşmasını savunur.

YANLIŞ: Kürt revizyonistleri ve nasyonalistleri Kürt ve Türk uluslarından proleterlerin birliğini değil, ayrılığını savunmaktadırlar. Onlar, proleter enternasyonalizmini değil, burjuva nasyonalizmini, sosyalizmi değil, sınıflı devletimücadele bayraklarına yazmışlardır.

IV

DOĞRU: Türkiye'de ulusal sorun, ancak sosyalist devrimle nihai çözüme ulaşır. Bugün Türkiye'nin gündeminde sosyalist devrim vardır.

Bunun için her iki ulustan devrimci proletaryaya, geri bir adımı ifade eden Kürt ulusunun kapitalist ilişkiler temelinde ayrılmasını, burjuva devleti için mücadelesini desteklemez. Kürt nasyonalistlerinin ve revizyonistlerinin bu temeldeki mücadeleleri, bu mücadele her ne kadar ulusal bağımsızlık adı altında yürütülse de, her iki ulustan proletaryanın sınıfsal çıkarlarına tekabül etmediği için, proletaryayı, kapitalizme karşı değil, kapitalizm için mücadeleye sevk etmeyi amaçladığı için gericidir(207).

YANLIŞ: Kürt nasyonalistleri ve revizyonistleri her hareketlerini, ezilen ulusun bağımsızlık mücadelesi olarak değerlendiriyorlar ve bu mücadelenin her şart altında desteklenmesini talep ediyorlar. Marksizmin ulusal kurtuluş hareketlerine proletaryanın sınıfsal çıkarı açısından bakışı onları ilgilendirmemektedir.

ULUSAL SORUN İÇİN PROGRAM TASLAĞI

- 1- Devrimci proletarya, ulusların kendi kaderini tayin hakkını, ayrılarak, bağımsız devlet kurma hakkını tanımayı içerecek şekilde yorumlar.
- 2- Devrimci proletaryanın ulusların kendi kaderini tayin hakkını tanıması aynı zamanda;
  - a- hakim ulusun, ayrılarak bağımsız devlet kurmak isteyen ulusa, bu eğilimden vazgeçmesi için baskı yapmasına enerjik bir şekilde karşı gelmeyi,
  - b- ayrılma sorununun, sadece ve sadece ayrılmak isteyen ulusun yaşadığı bölgede halkın, genel, doğrudan, eşit ve gizli oy kullanımı (referandum) temelinde gerçekleştirilmesini de içerir.
- 3- Devrimci proletaryanın ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını savunması, onun, her ayrılmayı ve bağımsız devlet kurmayı her şart altında kabul ettiği anlamına asla gelmez. Proletarya, ayrılmak ve bağımsız devlet kurmak isteyen ulusun bu talebinin, proletaryanın sosyalizmi inşası, sınıf mücadelesini devam ettirmesi açısından uygun olup olmayacağını göz önüne alır. Dolayısıyla, proletaryanın sosyalizmde sınıf mücadelesinin çıkarlarının dile getirilmesi için devrimci proletarya, ayrılmak isteyen ulusun proletaryasını ve emekçilerini, "kendi" burjuvazilerinin nasyonalist propagandasının etkisinde kalmamaları doğrultusunda uyarır. Sosyalizmin inşası için esas olanın, "kendi" ulusundan burjuvazi ile birliğin değil, tam tersine farklı uluslardan, milliyetlerden proleterlerin birliği olduğunu vurgular.
- 4- Devrimci proletarya, proletarya diktatörlüğünü kurarak en demokratik devlet biçimini gerçekleştirmiş olur. Bunun için ulusların ve milliyetlerin mutlak, tam eşitliğini savunur, herhangi bir ulus lehine, herhangi bir imtiyaz tanımaz ve bu eğilimlere karşı şiddetle mücadele eder.
Devrimci proletarya devlet lisansı diye bir li-

sen tanımaz.Örneğin, Türkiye'de Türkçenin devlet lisanı olmasını reddeder.

Devrimci proletarya, şayet federasyon anlayışı, bazı milliyetler için otonomi kabul edilirse, sınırların, bölgede yaşayan halkın eğilimlerine, şu veya bu ulusa veya milliyete duydukları sempatiye göre , eşit, gizli ve genel seçimle yeniden tesbit edilmesini savunur.

- 5- İktidardaki devrimci proletarya, ülkenin neresinde olursa olsun, bütün ulusal azınlıkların haklarının korunması için ülke çapında geçerli olan kanun çıkartır. Böylelikle ulusal azınlığın baskı altına alınması veya çoğunlukta olan ulusun imtiyaz elde etmesi gibi eğilimler engellenir.
- 6- Devrimci proletarya büyük bir devletin kurulmasını amaçlar.Çünkü bu onun çıkarıdır.Devrimci proletarya, bütün ulusların birbirlerine yaklaşımını ve kaynaşmalarını amaçlar. Ama bunu, zora dayanarak değil, tam tersine, sadece ve sadece bütün uluslardan proleterlerin ve emekçilerin özgür ve kardeşçe birliği yoluyla gerçekleştirmeye çalışır.

KAYNAKLAR

- 1- Lenin; c. 21, s. 61
- 2- MEW; c.4, s.467; c.11, s.195; c.13, s.253; c.20, s.194; c. 21, s.149
- 3- MEW; c.3, s.21-22; c.4, s. 465/466
- 4- MEW; c.2, s.614; c.4, s.417f; c.16, s.12f; c.21, s.362
- 5- MEW; c.3, s.411, 442f; c.5, s.353-355; c.21, s.395f
- 6- MEW; c.1, s.553f; c.4, s.472; c.20, s.770f
- 7- Lenin; c.1, s.147
- 8- Lenin; c.2, s. 224
- 9- Lenin; c. 23, s. 52
- 10-Lenin; c. 20, s. 21f
- 11-Bakınız: MEW; c.21, s.165; Lenin, c.1, s. 146
- 12-MEW; c.3, s. 50
- 13-MEW; c. 8, s. 198
- 14-MEW; c. 21, s. 28
- 15-Bakınız: MEW; c. 4, s. 391-398
- 16-MEW; c. 8, s. 55
- 17-MEW; c. 16, s. 157f
- 18-MEW; c. 6, s. 170
- 19-Lenin; c. 23, s. 237f
- 20-Bakınız: MEW; c. 13, s. 580-593
- 21-MEW; c. 5, s. 1
- 22-Lenin; c. 19, s. 494
- 23-Lenin; c. 2, s. 210
- 24-Stalin; c. 5, s. 29f
- 25-Stalin; c. 5, s. 30
- 26-Lenin; c. 20, s.440
- 27-Lenin; c. 13, s. 154
- 28-MEW; c. 2, s. 614
- 29-Lenin; c. 22, s. 355
- 30-Lenin; c. 20, s. 402
- 31-Lenin; c. 20, s. 11
- 32-Lenin; c. 31, s. 138f
- 33-Lenin; c. 20, s. 458
- 34-Lenin; c. 19, s. 241
- 35-Lenin; c. 20, s. 12
- 36-Lenin; c. 20, s. 13
- 37-Lenin; c. 19, s. 493f
- 38-Lenin; c. 19, s. 74
- 39-Bakınız: Lenin; c. 23, s. 237f
- 40-Lenin; c. 23, s. 289

- 41-Lenin; c. 19, s. 74
 42-Lenin; c. 20, s. 442
 43- Ebda
 44-NEW; c. 4, s. 417
 45-NEW; c. 16, s. 417
 46-Lenin; c. 22, s. 264
 46a- Bakinız: Lenin; c. 22, s. 347-361
 47-NEW; c. 35, s. 271
 48-Lenin; c. 23, s. 30f
 49-Lenin; c. 20, s. 6
 50-Lenin; c. 21, s. 415
 51-Lenin; c. 22, s. 366
 52-Lenin; c. 22, s. 365
 53-Lenin; c. 20, s. 432
 54-NEW; c. 17, s. 338
 55-Lenin; c. 15, s. 25
 56-Lenin; c. 26, s. 81f
 57-Lenin; c. 20, s. 412
 58-Lenin; c. 20, s. 413
 59-Lenin; c. 23, s. 52
 60-Lenin; c. 22, s. 365
 61-Lenin; c. 32, s. 504f
 62-Lenin; c. 20, s. 288f
 63-Lenin; c. 35, s. 66f
 64-Lenin; c. 21, s. 416
 65-Lenin; c. 20, s. 399
 66-Lenin; c. 6, s. 452, 454
 67-Lenin; c. 19, s. 421
 68-Lenin; c. 21, s. 292
 69-Lenin; c. 26, s. 472
 70-Lenin; c. 29, s. 178
 71-Lenin; c. 29, s. 178
 72-Lenin; c. 26, s. 472
 73-Resolution des X. Parteitags der KPdSU(L): "Über die nächsten Aufgaben der Partei in der internationalen Frage", Moskau, 1921
 74-Lenin; c. 29, s. 176
 75-Lenin; c. 32, s. 476f
 76-Lenin; c. 27, s. 36
 77-Lenin; c. 27, s. 36
 78-Lenin; c. 26, s. 387
 79-Lenin; c. 26, s. 366
 80-Lenin; c. 29, s. 157
 81-Lenin; c. 29, s. 158

- 82- Lenin; c. 31, s. 133
 83- Lenin; c. 30, s. 283
 84- Lenin; c. 31, s. 228
 85- Lenin; c. 22, s. 349
 86- Lenin; c. 22, s. 361f
 87- Lenin; c. 31, s. 134
 88- Lenin; c. 33, s. 487
 89- Lenin; c. 33, s. 487
 90- Lenin; c. 32, s. 457f
 91- Lenin; c. 22, s. 331
 92- Ebda.
 93- Lenin; c. 19, s. 75
 94- Lenin; c. 33, s. 385
 95- Lenin; c. 19, s. 181: Ayrıca bakınız: Stalin;
 -"Politischer Bericht des Zentralkomitees an
 den XVI. Parteitag der KPdSU(B)", 27 Juni
 1930: Probleme des Leninismus
 -"Marxismus und national-koloniale Frage"
 -"Bericht auf dem XVII. Parteitag der KPdSU
 (1)", 1934
 96- Bakınız: Lenin; c. 29, s. 94f
 97- Stalin: Marxismus und nationale Frage
 98- Stalin; ebda.
 99- Resolution des III. Parteitag der KPdSU zur
 nationalen Frage: Bakınız; Leninismus, Heft 6,
 Moskau 1935, s. 149/150
 100- Lenin; c. 24, s. 58
 101- Lenin; c. 21, s. 146
 102- Lenin; c. 36, s. 450
 103- Lenin; c. 30, s. 284
 104- Lenin; c. 33, s. 372
 105- Lenin; c. 36, s. 594
 106- Stalin; c. 4, s. 26f
 107- Lenin; c. 20, s. 399
 108- Lenin; c. 21, s. 291
 109- Lenin; c. 20, s. 416f
 110- Lenin; c. 20, s. 445
 111- Lenin; c. 6, s. 322
 112- Lenin; c. 6, s. 452
 113- Lenin; c. 19, s. 495
 114- Lenin; c. 21, s. 94
 115- Lenin; c. 20, s. 446
 116- Lenin; c. 26, s. 422
 117- Lenin; c. 26, s. 478

- 118-Lenin; c. 24, s. 293
 119-Lenin; c. 25, s. 25
 120-Stalin; c. 5, s. 208f
 121-Lenin; c. 24, s. 25
 122-Lenin; c. 22, s. 144
 123-Lenin; c. 22, s. 106
 124-LEW; c. 22, s. 235
 125-Lenin; c. 25, s. 460
 126-Lenin; c. 20, s. 15
 127-Lenin; c. 30, s. 146
 128-Lenin; c. 30, s. 147
 129-Lenin; c. 30, s. 136
 130-Lenin; c. 23, s. 73
 131-Lenin; c. 31, s. 138
 132-Lenin; c. 20, s. 19f
 133-Lenin; c. 36, s. 282
 134-Stalin; c. 14, s. 60f
 135-Bakınız: Lenin; c. 19, s. 237
 136-Bakınız: Bujar Hoxha; Albanien Heute, Nr. 4,
 Juli-August 1974, s. 39
 137-Stalin; c. 11, s. 307, 310
 138-Stalin; c. 11, s. 307
 139-Stalin; c. 11, s. 316
 140-"Sozializm i naziti", Moskova, 1975, s. 244,
 Zikreden: Vitore Ballvora; Albanien Heute,
 Nr. 4, s. 54, 1983
 141-"Voprossi literaturi", Nr. 3, 1977, s. 96,
 Zikreden: Vitore Ballvora; Albanien Heute,
 Nr. 4, s. 54
 142-"Sozializm i Nazitii", s. 187. Zikreden;
 Vitore Ballvora; a.g.y. s. 55
 143-"Filosofskie nauki", Nr. 5, s. 6, 7, 1982. Zik-
 reden; Vitore Ballvora, a.g.y. s. 56
 144-LEW; c. 23, s. 15f
 145-LEW; c. 22, s. 428f
 146-Bakınız: LEW; c. 19, "Otetschestvennyje
 sopiski" redaksyonuna mektup
 -LEW; c. 7, s. 247f; c. 18, s. 565; c. 19, s. 242;
 c. 19, s. 295f
 146_a-Bakınız: İkinci Enternasyonal'in Amsterdam
 (1964) ve Stuttgart(1907) Kongreleri
 147-Lenin; c. 18, s. 156
 148-Lenin; c. 20, s. 96
 149-Bakınız: Lenin; c. 34, s. 346

- 150-Lenin; c. 23, s. 61
151-Lenin; Komünist Enternasyonal'in ikinci Kongre tutanakları, s. 141,142, 1920: Eibliotheek der kommunistischen Internasyonale,22
152-Bakınız; Trotzky; Internationale Pressekorrespondenz, sayı 22, 31 Mayıs 1924, s.485
153-Prokollle des 6. Weltkongresses der Kommunistischen Internationale, 1925,Hamburg,c.3,s.8
154-Protokolle des 6. Weltkongresses der Kommunistischen Internationale,1928,Hamburg,c.4.s.80
155-A.g.k., s. 80,c.4
156-A.g.k.,s.159/160, c. 4
157-Protokolle des VII. Weltkongresses der Kommunistischen Internatioaale; kısaltılmış tutanak, sayfa 281
158-Lenin; c. 31, s. 231; Kommunistische Internationale, II. Kongre, s. 140/141. Burada söz konusu alıntı,özü aynı kalarak,biras değişik tarzda ifade edilmiştir.
159-Bu bölüm için bakınız: Die mongolische Volksrepublik, Historischer Wandel im Zentralasien, Dietz Verlag 1982, Berlin
160-Lenin; c. 30, s. 136
161-Lenin; c. 20, s. 96
162-Stalin; c. 6, s. 103
163-Johann-Lorenz Schmidt; Die Entwicklungsländer, Ursprung,Lage,Perspektive,s. 205, Verlag marksistische Elaetter, Frankfurt 1974
164-anver Hoca; Eurokommunismus ist Antikommunismus,s. 126
165-Lenin; c. 24, s. 25
166-Ebda
167-Lenin;a.g.k., s. 26
168-Lenin;a.g.k., s. 27
169-Lenin;a.g.k., s. 28
170-Lenin; c. 9, s. 74
171-Lenin;a.g.k., s. 74(açıklama)
172-Lenin; c. 23, s. 57
173-Lenin; c. 20, s. 17
174-Lenin; c. 21, s. 61f
175-KEB; c. 2, s.455
176-Parti Bayrağı; Temmuz 1978, sayı 5, s. 60f
177-Stalin; c. 2, s. 290f
178-KEB; c. 3, s. 21f

- 179-Lenin; c. 20, s. 20
180-Ebda
181-Lenin; c. 13, s. 240
182-Lenin; c. 6, s. 329
183-Lenin; c. 19, s. 421
184-Lenin; c. 20, s. 416
185-Lenin; c. 6, s. 452
186-Internationale Iresssekorespondenz, 1925,
sayı 31, s. 458
187-Int. Pressekorrespondenz, 1925, sayı 39, s. 587
188- " " " ,1925, " 105, s. 1437/
1439
189- " " " ,1926, " 12, s. 259
190- " " " ,1926, " 83, s. 1327f
191- " " " ,1930, " 61, s. 1438f
192- " " " ,1930, " 65, s. 1595f
193-Bakınız: Dr. Deniz Altaylı; "Farksız ve işçi
hareketi, şıklar bölümü, s. 2
194-Dr. Deniz Altaylı; , a.g.k., şıklar bölümü, s. 9
195- A.g.k. ve yer, s. 22
196- A.g.k. ve yer, s. 23
197-Lenin; c. 31, s. 138
198-Lenin; c. 20, s. 19f
199-Int. Iresssekorespondenz, 1925, sayı 31, s. 458
200- " " " ,1926, " 39, s. 1432f
201-Lenin; c. 20, s. 20f
202-Lenin; c. 6, s. 454 (Lenin'den soru formunda
aktardıklarımız aynı yer, s. 453'ten alınmıştır)
203-Lenin; c. 6, s. 456f
204-Lenin; c. 6, s. 457
205-Lenin; c. 6, s. 460
206-NEB; c. 6, s. 170
207-Bakınız: Lenin; c. 23, s. 57

Y A Y I N L A N D I

- 1- İşçinin Yolu: Halkın Yolu'ndaki Tasfiyeci Eğilimler Üzerine
Aralık 1985
- 2- Sadi Ceylan: Die geschichtliche Umwandlung der ökonomischen Gesellschaftsformation der Türkei
Express Edition
Berlin, 1985
- 3- Devrimci Teori: Asya Tipi Üretim Tarzı ve Marksizm
Şubat 1986
- 4- D.İşçinin Yolu: Türkiye Devrimci Hareketi ve Toprak Sorunu - Köylülüğün demokratik ve sosyalist devrimdeki devrimci potansiyeli
Mayıs 1986
- 5- Dr.Selim Tanyeli: İktidarın Yolu - Demokratik Devrim/Sosyalist Devrim
Eylül 1986
- 6- Nejat Aydın: Marksizm ve Sendikal Mücadele - Türkiye Devrimci Hareketi ve Sendikal Mücadele
Ekim 1986
- 7- Dr.Deniz Altaylı: Türkiye'de Marksizm ve İşçi Hareketi
Ekim 1986
- 8- Dr.Selim Tanyeli: Sınıflar ve Devrimin Diyalektiği - Türkiye Devrimci Hareketinde Odyssee
Eylül 1987

Y A Y I N L A N A C A K Y A Z I L A R

1- Dr. Selim Tanyeli: TÜRKİYE'DE KAPİTALİZMİN GE-
LİŞMESİ VE İÇ PAZARIN OLUŞ-
MA SÜRECİ

Birinci kitap : 1920 ye kadar olan dönem

İkinci kitap : 1920-1950 dönemi

Üçüncü kitap : 1950 ve sonrası

Dördüncü kitap : Türkiye'de devlet, demok-
rasi ve devrim sorunu

2- Dr. Selim Tanyeli: İKTİDARDAKİ REVİZYONİZMİN
SON AŞAMASI/ SOSYAL-EMPER-
YALİZM

3- Dr. Selim Tanyeli: KAPİTALİST TOPLUMUN SOSYAL
YAPISI VE TÜRKİYE GERÇEĞİ

4- Bir dönemin notları/Politik ekonomi üzerine
dersler: Mart-Haziran 1978

Birinci kitap : Burjuvazinin politik ekonomi
anlayışı

İkinci kitap : Marksist politik ekonomi an-
layışı

Institut kurde de Paris

Institut kurde de Paris

